

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΝΕΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΕΛΕΝΗ

**ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ**

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΗΣ ΠΡΟΚΟΠΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ
ΑΘΗΝΑ 2010

«Ανάξιος όποιος ξάφνου ακούει το προσκλητήρι
των καιρών να το φυράη ή να το κρούη
σάλπιγγα ή τύμπανο,
το ακούει, δε λέει:
Παρών!»

Κωστής Παλαμάς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ, 6

Η Αθήνα την περίοδο της Κατοχής, 12

Οι ελλείψεις των προϊόντων και οι επιτάξεις των Γερμανών, 36

Η νομισματική κυκλοφορία και τα έξοδα της Κατοχής, 42

Η διακύμανση της τιμής των προϊόντων, 49

ΑΡΤΟΣ, 54

Άρτος σε μερίδες, 55

Άρτος σε οκά, 58

Μπομπότα, 59

Ψηστικά, 59

ΑΥΓΑ, 60

ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ, 61

Γάλα, 61

Γιαούρτι, 63

Το ποτήρι το γάλα, 63

Τυρί, 64

ΕΛΑΙΑ – ΛΙΠΗ, 65

Λάδι, 65

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ, 67

Γλυκίσματα, 68

Ζάχαρη, 69

Καφές, 71

Λεμονάδα, 71

Μαρμελάδα, 72

Παστέλι, 72

Σιμιγδάλι, 73

Τσάι – Κακάο, 74

Χαλβάς, 74

Χαρουπόμελο, 75

ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΤΥΠΟΣ, 76

ΚΑΡΠΟΙ, 78

Ελιές, 78

Κάστανα, 79

Φουντούκια, 79

ΚΡΕΑΣ, 80

- Αμνός, 81
- Βους, 82
- Κρέας, 83
- Κριάρι, 83
- Μόσχος, 84

ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ, 85

- Αγγούρια, 88
- Αμπελοφάσουλα, 89
- Δερματικά, 90
- Καρότα, 90
- Κολοκύθι, 90
- Κουνουπίδι, 91
- Κρεμμύδια, 92
- Λάχανο, 93
- Λεμόνια, 93
- Μελιτζάνα, 94
- Μπάμιες, 95
- Ντομάτα, 96
- Παντζάρια, 98
- Πατάτα, 98
- Πιπεριές, 99
- Σκόρδα, 100
- Φασολάκια, 101
- Χόρτα, 102
 - Βλήτα, 103
 - Σπανάκι, 104

Πίνακες εβδομαδιαίων δελτίων τιμών λιανικής πώλησης λαχανικών και οπωρών από το υπουργείου Επισιτισμού, 105**ΝΕΡΟ – ΠΟΤΑ, 126**

- Νερό, 126
- Οίνος, 127

ΟΣΠΡΙΑ, 129

- Αρακάς, 129
- Κουκιά, 130
- Ρεβύθια, 131
- Φάβα από μπιζέλια, 132
- Φασόλια, 132

ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ, 133**ΡΥΖΙ, 135****ΣΙΤΟΣ, 136****ΣΠΙΡΤΑ, 137**

- Σπίρτα, 137

Τσακμάκια, 138

ΣΤΑΦΙΔΑ, 138

ΤΣΙΓΑΡΑ, 142

Τσιγάρα σε πακέτο, 143

Τσιγάρα ανά τεμάχιο, 145

ΦΡΟΥΤΑ, 146

Αχλάδια, 149

Βερίκοκα, 150

Βύσσινο, 150

Δαμάσκηνα, 151

Καρπούζια, 151

Κεράσια, 152

Κούμαρα, 152

Κυδώνια, 153

Μήλα, 154

Μούσμουλα, 155

Πεπόνι, 156

Πορτοκάλι, 155

Ροδάκινα, 157

Σταφύλια, 158

Σύκα, 160

Φράουλες, 162

ΨΑΡΙΑ, 163

Αλίπαστα, 164

Γαύρος, 165

Δράκαινα, 166

Κονσέρβα ψαριών, 166

Μαρίδα, 167

Μερίδα ψαριών, 168

Παλαμίδα, 168

Πέρκα, 169

Σαρδέλα, 169

Σμέρνα, 170

Σπάρος, 170

Τόνος, 171

Χάνος, 171

Χέλι, 172

Χταπόδι, 172

Ψάρια γενικά χωρίς κάποια ένδειξη για το είδος, 173

Αντιστοιχία μισθού και τιμών προϊόντων, 175

ΕΠΙΛΟΓΟΣ, 176

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, 177

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

*«Τα γερμανικά στρατεύματα εισήλθον
σήμερον το πρωί εις τας Αθήνας»¹*

Οι πηχυαίοι τίτλοι των αθηναϊκών εφημερίδων απλώς επαναλαμβάνουν αυτό που όλοι οι Έλληνες γνωρίζουν και οι Αθηναίοι βλέπουν και με τα μάτια τους.

Την Κυριακή 27 Απριλίου 1941 τα γερμανικά στρατεύματα μπαίνουν στην Αθήνα. Αυτή η ημερομηνία σηματοδοτεί την έναρξη της Κατοχής για την αθηναϊκή κοινωνία και όλα τα δεινά που τη συνοδεύουν. Ο Γερμανός στρατιωτικός διοικητής των Αθηνών στρατηγός Σάιρνερ, δηλώνει ότι οι Γερμανοί έρχονται στην πόλη ως φίλοι και όχι ως εχθροί· ο δήμαρχος της πόλης Αμβρ. Πλυτάς τον ευχαριστεί γι' αυτό².

Στις 8 η ώρα το πρωί γερμανικά μηχανοκίνητα μπαίνουν στην πρωτεύουσα από διάφορες μεριές, κυρίως από τις βόρειες εισόδους της πόλης. Κατευθύνονται στα δημόσια κτίρια και τοποθετούν φρουρές.

Η παράδοση της πόλης των Αθηναίων έχει κανονιστεί από την προηγούμενη ημέρα. Έχει συσταθεί επιτροπή η οποία αποτελείται από τον Ανώτατο Στρατιωτικό Διοικητή Καβράκο, τους Δημάρχους Αθηνών και Πειραιώς Αμβρ. Πλυτά και Μιχ. Μανούσκο και το Νομάρχη Πεζόπουλο.

Η επιτροπή αυτή, το πρωί της Κυριακής, συναντιέται στην είσοδο της

¹ Η βραδυνή, 27/4/1941, σ.1.

² Καθημερινή, 28/4/1941, σ.1.

πρωτεύουσας με το Γερμανό διοικητή και παραδίδει με κάθε επισημότητα την πόλη. Η συνάντηση της επιτροπής γίνεται σε ένα καφενείο στη διασταύρωση των λεωφόρων Κηφισίας και Αλεξάνδρας. Στο Γερμανό αντισυνταγματάρχη διοικητή διαβάζεται κείμενο στο οποίο η Αθήνα, πλέον, χαρακτηρίζεται ανοχύρωτη πόλη³.

Η παράδοση της πόλης των Αθηνών φωτογραφείται και κινηματογραφείται από γερμανικό συνεργείο όπως συνηθίζεται από τις δυνάμεις του Άξονα.

Στις 8:45, της ίδιας ημέρας, Γερμανοί στρατιώτες κατευθύνονται στο βράχο της Ακρόπολης στον οποίο υψώνουν τη γερμανική σημαία, ώστε να φαίνεται σε όλη την πόλη.

Οι επόμενες κινήσεις του Γερμανού διοικητή είναι να καταληφθούν κομβικά σημεία όπως το Δημαρχείο, το τηλεγραφείο, ο ραδιοφωνικός σταθμός και τα στρατιωτικά καταστήματα⁴.

Η συνήθης τακτική των επιτάξεων και των λεηλασιών του γερμανικού στρατού στις κατειλημμένες χώρες και ίσως με μεγαλύτερη σφοδρότητα στην Ελλάδα, έχει ως αποτέλεσμα τη γρήγορη εμφάνιση στην αγορά των πρώτων ελλείψεων. Τα έξοδα της Κατοχής, τα χρήματα δηλαδή που απαιτούν οι Γερμανοί από τις ελληνικές κατοχικές κυβερνήσεις, για να καλύψουν τις ανάγκες τους αλλά και η αρχική κυκλοφορία του μάρκου και της λιρέτας οδηγούν στην κατάρρευση την ελληνική οικονομία.

Η ομαλή διακίνηση των προϊόντων στην αγορά της Αθήνας δυσχεραίνεται και για επιπλέον λόγους από αυτούς της λεηλασίας και των επιτάξεων. Οι επιτάξεις των μεταφορικών μέσων και των καυσίμων καθώς και βασικών συγκοινωνιακών αρτηριών επιδεινώνει τα προβλήματα εφοδιασμού της αγοράς της Αθήνας καθώς την απομονώνουν ουσιαστικά από την ενδοχώρα και τα αποθέματά της.

Οι αγρότες που προπολεμικά παρέδιδαν τη σοδιά τους στο κράτος σε προσυμφωνημένες τιμές μέσω του συστήματος της συγκέντρωσης της παραγωγής, τώρα δείχνουν απροθυμία να συμμετάσχουν στην ίδια διαδικασία είτε φοβούμενοι ότι η σοδειά τους θα καταλήξει στον κατοχικό στρατό είτε επειδή η αποζημίωση θα χαθεί το επόμενο διάστημα όπως το νερό στην πέτρα⁵.

Παράλληλα, η παραγωγή προϊόντων έχει μειωθεί σημαντικά ενώ δε γίνονται

³ Η βραδυνή, 27/4/1941, σ.2.

⁴ Η βραδυνή, 27/4/1941, σ.2.

⁵ Γ. Μαργαρίτης, Η αρχή μιας σκληρής εποχής, Η Ελλάδα υπό την εξουσία του Άξονα, στο Ιστορία των Ελλήνων, Σύγχρονος Ελληνισμός, 1940-1949, τ.13, Δομή, σ. 117.

πλέον εισαγωγές⁶ οι οποίες προπολεμικά κάλυπταν ένα σημαντικό τμήμα των αναγκών του πληθυσμού. Μάλιστα τον πρώτο χειμώνα της Κατοχής και μέχρι την Άνοιξη του 1942 ολόκληρη η χώρα βρίσκεται σε αποκλεισμό από το αγγλικό ναυτικό με σημαντικές συνέπειες στην επάρκεια των τροφίμων. Η εξάρτηση από τις θαλάσσιες οδούς στάθηκε μοιραία για τον ανεφοδιασμό, ειδικά της Αθήνας και του Πειραιά, τον πρώτο χειμώνα της Κατοχής.

Οι ελλείψεις των προϊόντων, η άνοδος των τιμών, η δημιουργία μαύρης αγοράς από την οποία, κυρίως, προμηθεύονται οι Αθηναίοι τα αναγκαία και η αδυναμία των κατοχικών κυβερνήσεων να ελέγξουν την αγορά είναι τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου όσον αφορά στη διαβίωση αλλά και την επιβίωση των Αθηναίων.

Όλη αυτή η δραματική κατάσταση που βιώνουν οι Αθηναίοι με την τεράστια άνοδο των τιμών των προϊόντων γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθεί σε αυτή την εργασία. Έχει γίνει μία συστηματική και προσεκτική συλλογή όλων των προϊόντων και των τιμών τους για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται προέρχονται από την αποδελτίωση τριών από τις μεγαλύτερες ημερήσιες εφημερίδες που εκδίδονται την περίοδο της Κατοχής, τα «*Αθηναϊκά Νέα*», τη «*Βραδυνή*» και την «*Καθημερινή*». Προηγήθηκε η ανάγνωση όλων των εφημερίδων, περίπου στις 6.500 σελίδες, και αποσπάστηκαν όσες αναφορές γίνονται στις τιμές των τροφίμων και άλλων προϊόντων σε μια προσπάθεια να φανεί η διακύμανση των τιμών, κυρίως των τιμών λιανικής πώλησης, την περίοδο της Κατοχής.

Ως συμπληρωματικές πηγές χρησιμοποιήθηκαν η «*Έκθεση του κατοχικού Γενικού Διευθυντή του υπουργείου Οικονομικών Αθανασίου Σμπαρούνη*» (γνωστή και ως «*Έκθεση Σμπαρούνη*», Αθήνα 1941), «*Εκθέσεις και Αναφορές του Οργανισμού Ανασυγκροτήσεως*» και το «*Χρονικό της εξαετίας 1941-1947*» του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών.

Οι τρεις εφημερίδες, που είναι και οι βασικές πηγές της παρούσας έρευνας, προσφέρουν άφθονο υλικό για τις τιμές των προϊόντων που πωλούνται στην αθηναϊκή αγορά. Παρ' όλα αυτά οι εφημερίδες παρουσιάζουν μια κοινωνία η οποία δεν έχει περάσει από πρόσφατο πόλεμο και δε βρίσκεται υπό ξένη Κατοχή. Δεν πρέπει να διαφεύγει, δηλαδή, της προσοχής ότι οι εφημερίδες λογοκρίνονται και ο βασικός κορμός της θεματολογίας τους υποδεικνύεται από τους Γερμανούς

⁶ Οι εισαγωγές τον Απρίλιο του 1940 ανέρχονταν σε 1,2 δισ. δραχμές ενώ τον Απρίλιο του 1941 πέφτουν στα 271 εκατομμύρια δραχμές, βλέπε Έκθεση Σμπαρούνη, σελ. 45.

κατακτητές.

Παρ' όλο που σε καθημερινή βάση γίνεται αναφορά με άρθρο ή σχόλιο σε κάποιο θέμα του επισιτισμού ή ατμόσφαιρα που αποπνέουν είναι ως ο πόλεμος να γίνεται κάπου αλλού, μακριά από την Ελλάδα, χωρίς επιπτώσεις. Αφιερώνουν δημοσιογραφικό χώρο στο θάνατο του προέδρου της ρουμανικής ακαδημίας⁷, το νέο πρεσβευτή της Γαλλίας στο Τόκιο⁸, το σεισμό στην Τουρκία⁹, τις απεργίες που ξεσπούν στην Παραγουάη¹⁰ και την Αυστραλία¹¹, τις ταραχές στις Ονδούρες¹², την έλλειψη κρέατος στην Αγγλία¹³ και τελικά δίνουν την εντύπωση στο σημερινό αναγνώστη ότι πρόκειται για ελληνόφωνες εφημερίδες που εκδίδονται στο Βερολίνο κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

Λόγω της ελεγχόμενης ύλης από τους Γερμανούς στις συγκεκριμένες εφημερίδες, στην παρούσα εργασία συμπεριέλαβα και τα φύλλα του «*Ριζοσπάστη*» που εκδόθηκαν την περίοδο της Κατοχής. Ο «*Ριζοσπάστης*» παρόλο που δεν εκδίδεται σε καθημερινή βάση παρέχει πληροφόρηση που δεν περνά από λογοκρισία και προσφέρει σημαντικά στοιχεία στην έρευνα.

Οι τέσσερις αυτές, λοιπόν, εφημερίδες, αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα από τον τύπο της Κατοχής και προσφέρουν ένα πρωτογενές υλικό για τη μελέτη της περιόδου. Αποδίδουν την ατμόσφαιρα της εποχής και είναι η μοναδική, ίσως, πηγή για τη συλλογή στοιχείων για τα προϊόντα και τις τιμές τους την περίοδο της Κατοχής. Στην έρευνα που έκανα δεν υπέπεσε στην αντίληψή μου άλλη πηγή με τόσο πλούσια αναφορά στα στοιχεία που έψαχνα.

Η Γενική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, η οποία και πριν την Κατοχή και μετά από αυτή, εξέδιδε στοιχεία με τις τιμές των προϊόντων από το καλάθι της νοικοκυράς. Όμως η Γενική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος στο Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο της ενώ αναφέρει για το έτος 1941 «*Τιμάριθμο ακριβείας*» της ζωής στην Αθήνα στα επόμενα Μηνιαία Στατιστικά Δελτία, Ιανουάριος – Δεκέμβριος 1942 και Ιανουάριος – Δεκέμβριος 1943 και 1944 δεν υπάρχει αναφορά για «*τιμάριθμο ακριβείας ζωής εν Αθήναις*» και τιμάριθμο ακριβείας ζωής γενικά. Αυτό

⁷ Αθηναϊκά Νέα, 10/1/1944, σ.2.

⁸ Αθηναϊκά Νέα, 26/2/1944, σ.2

⁹ Καθημερινή, 5/2/1944, σ.2

¹⁰ Καθημερινή, 2/3/1944, σ.1.

¹¹ Η βραδυνή, 3/8/1944, σ.2.

¹² Αθηναϊκά Νέα, 14/7/1944, σ.2.

¹³ Αθηναϊκά Νέα, 21/8/1944, σ.2

σημαίνει ότι η Γενική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος γι' αυτή την περίοδο της κρίσης δεν μπορεί να προσφέρει τα στοιχεία που χρειάζονται για να σχηματιστεί μία εικόνα της αγοράς στην Αθήνα την περίοδο της Κατοχής. Τα μόνα στοιχεία που παρουσιάζονται από την ΕΣΥΕ προέρχονται από το «*Δελτίο Στατιστικής των μέσων τιμών των κυριοτέρων ειδών καταναλώσεως κατά την τρίτην τριμηνίαν του έτους 1940*». Από αυτό το δελτίο παρουσιάζονται οι τιμές από το καλάθι της νοικοκυράς σε συγκριτικό πίνακα τιμών. Μετά την τρίτη τριμηνία (Ιούλιο – Αύγουστο – Σεπτέμβριο) του 1940 η ΕΣΥΕ εκδίδει το αντίστοιχο Δελτίο μόλις το 1956.

Οι ημερήσιες εφημερίδες είναι η μοναδική πηγή που σε καθημερινή βάση καλύπτουν το σύνολο της χρονικής περιόδου της Κατοχής. Κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει το γεγονός ότι οι εφημερίδες της εποχής λογοκρίνονται. Παρ' όλα αυτά η παρουσίαση των τιμών των προϊόντων παραμένει ένα αδιαμφισβήτητο και μοναδικό στοιχείο. Τα κίνητρα για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης ήταν αφενός να γίνει για πρώτη φορά μία καταγραφή τέτοιων στοιχείων για τη συγκεκριμένη περίοδο και αφετέρου να αποδειχτεί και με αριθμούς, πλέον, η ακρίβεια που υπήρχε και η οποία εμποδίζε τους Αθηναίους να έχουν εύκολη πρόσβαση σε βασικά είδη κατανάλωσης, όταν και εφόσον αυτά υπήρχαν στην αγορά.

Με βάση τη συλλογή των στοιχείων επιχειρείται η παρουσίαση της διακύμανσης των τιμών σε όσα περισσότερα είδη. Αναλύεται η τεράστια αύξηση των τιμών λιανικής πώλησης των προϊόντων, τιμές που διόλου δεν απέχουν από τις τιμές μιας πολιορκημένης πόλης. Είναι γεγονός ότι, ενώ πολλοί επιστήμονες έχουν μελετήσει το λιμό στην Αθήνα, τους θανάτους εξ αιτίας αυτού, λίγοι έχουν ασχοληθεί με τις τιμές και τα προϊόντα που υπήρχαν στην αγορά. Ο μόνος τομέας που έχει ερευνηθεί με κάποια σχετική επάρκεια ώστε να έχουμε μία άποψη γι αυτό, για εκείνη την περίοδο, είναι ο θάνατος από την πείνα.

Η εργασία έχει ως πεδίο έρευνας κάθε αναφορά που γίνεται στις εφημερίδες για τα προϊόντα και τις τιμές τους από τις 27 Απριλίου 1941, την ημέρα που μπαίνουν οι Γερμανοί στην Αθήνα, μέχρι και τις 14 και 15 Σεπτεμβρίου 1944 όταν οι τρεις ημερήσιες εφημερίδες σταματούν την κυκλοφορία τους λόγω έλλειψης χαρτιού και περιορισμών στην κατανάλωση ρεύματος.

Φυσικά η έρευνα των πηγών δεν περιορίστηκε μόνο στη χρονική περίοδο της Κατοχής αλλά προχώρησε στη μελέτη παλαιότερων αλλά και μεταγενέστερων ετών, κυρίως μέσα από τα στοιχεία που παρέχει η Γενική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος για το καλάθι της νοικοκυράς, έτσι ώστε να υπάρχουν ορισμένα συγκριτικά δεδομένα.

Αναλυτικά, στο πρώτο κεφάλαιο της μελέτης ανιχνεύεται η ζωή στην πόλη

της Αθήνας κατά την περίοδο της Κατοχής, κυρίως μέσα από τις μαρτυρίες των εφημερίδων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι επιτάξεις των Γερμανών στα βασικότερα είδη διατροφής και οι επιπτώσεις της στρατιωτικής Κατοχής στη δραματική άνοδο των τιμών των προϊόντων.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η νομισματική κατάσταση, η επίπτωση της έκδοσης των χαρτονομισμάτων και η πληρωμή των «εξόδων της Κατοχής», όπως λέγονται τα χρήματα που απαιτούσαν οι Γερμανοί από τις κατοχικές κυβερνήσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη συντήρηση των στρατευμάτων τους.

Ακολουθεί το κυριότερο μέρος της έρευνας στο οποίο παρατίθενται όσα προϊόντα είχαν ικανό αριθμό τιμών για να παρακολουθήσουμε την πορεία τους στην περίοδο της Κατοχής. Τα προϊόντα αυτά έχουν χωριστεί σε βασικές κατηγορίες και μέσα σε αυτές υπάρχουν τα προϊόντα που ανήκουν σε αυτές. Η παρουσίαση είναι αλφαβητική και σε κάθε είδος υπάρχει ανάλυση των τιμών, πίνακας και ποσοστό αύξησης από την πρώτη μέχρι την τελευταία τιμή στην εξεταζόμενη περίοδο.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όσους με βοήθησαν ποικιλοτρόπως κατά της διάρκεια της έρευνάς μου. Ευχαριστώ τις υπαλλήλους της βιβλιοθήκης της Τράπεζας της Ελλάδος που μου επέτρεψαν να δω τη σπάνια έκδοση της *«Έκθεσης Συμπαρούνη»* από την οποία πήρα πολύτιμα στοιχεία και κατάλαβα καλύτερα την εποχή που μελετώ. Ευχαριστώ, επίσης την Ευσταθία Αντωνίου που με βοήθησε και με διευκόλυνε αφάνταστα στη βιβλιοθήκη του υπουργείου Οικονομίας για την ανεύρεση των αναφορών του Οργανισμού Ανασυγκροτήσεως.

Ευχαριστίες οφείλω στον καθηγητή κο Χρήστο Χατζηιωσήφ ο οποίος μου έδωσε πολύτιμες συμβουλές για την πορεία της έρευνας.

Ιδιαίτερως θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κο Προκόπη Παπαστράτη ο οποίος με την ευγένεια που τον χαρακτηρίζει με καθοδήγησε και με συμβούλευσε.

Η ΑΘΗΝΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Με τον ελληνοϊταλικό πόλεμο που ξεσπάει τα ξημερώματα της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 η Ελλάδα συμμετέχει στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο πόλεμος για τη χώρα διαρκεί περίπου έξι μήνες. Ο γερμανικός στρατός, όμως, κάμπει την αντίσταση των Ελλήνων. Έτσι στις 23 Απριλίου 1941 υπογράφεται ανάμεσα στο διοικητή του Γ' Σώματος Στρατού αντιστράτηγο Γεώργιο Τσολάκογλου, το Γερμανό στρατάρχη Γιοντλ και τον Ιταλό στρατηγό Φερρέρο το επίσημο κείμενο της συνθηκολόγησης, με το οποίο λήγουν τυπικά οι πολεμικές συγκρούσεις ανάμεσα στα ελληνικά, τα ιταλικά και τα γερμανικά στρατεύματα¹⁴. Στις 27 Απριλίου 1941 τα γερμανικά στρατεύματα καταλαμβάνουν την Αθήνα και στις 8:45 το πρωί «εις την Ακρόπολιν... υψώθη πρώτον η σημαία με τον Αγκυλωτόν Σταυρόν, κατόπιν δε η Ελληνική παραπλεύρως αυτού»¹⁵. Την ίδια ημέρα ανακοινώνεται στους Αθηναίους η απαγόρευση της κυκλοφορίας μετά τις 9 μμ¹⁶. Ο στρατιωτικός διοικητής στρατηγός Σάιρνερ εκδίδει διαταγή με την οποία καλεί τους Αθηναίους που έχουν όπλα να τα παραδώσουν¹⁷. Στις 28 Απριλίου 1941 το Φρουραρχείο των στρατευμάτων των Γερμανών εγκαθίσταται στο ξενοδοχείο «Κινγκ Τζωρτζ» στο Σύνταγμα¹⁸.

Στην Αθήνα σχηματίζονται διαδοχικά τρεις ελληνικές κυβερνήσεις, συνεργαζόμενες με τις κατοχικές δυνάμεις, με επικεφαλής κατά χρονολογική σειρά τον αντιστράτηγο Γεώργιο Τσολάκογλου (30 Απριλίου 1941 – 2 Δεκεμβρίου 1942), τον καθηγητή του πανεπιστημίου Αθηνών Κωνσταντίνο Λογοθετόπουλο (2 Δεκεμβρίου 1942 – 6 Απριλίου 1943) και τον Ιωάννη Ράλλη (7 Απριλίου 1943 – 12

¹⁴ Γ. Μαργαρίτης, Η Ελλάδα στον πόλεμο. Ήπειρος, Αλβανία, Μακεδονία, Κρήτη, στο Ιστορία των Ελλήνων. Σύγχρονος ελληνισμός 1940-1949, τ. 13, Δομή, σ. 70.

¹⁵ Καθημερινή, 28/4/1941, σ.1.

¹⁶ Καθημερινή, 27/4/1941, σ.1.

¹⁷ Καθημερινή, 28/4/1941, σ.1.

¹⁸ Καθημερινή, 28/4/1941, σ.1.

Οκτωβρίου 1944)¹⁹.

Στις 12 Μαΐου 1941 ανακοινώνεται ότι κανένα όχημα δε θα κυκλοφορεί στους δρόμους της Αθήνας χωρίς ειδική άδεια από τις κατοχικές αρχές²⁰. Ο αθηναϊκός λαός δείχνει την αλληλεγγύη του στους Άγγλους αιχμαλώτους και οι Γερμανοί αναγκάζονται να δημοσιεύσουν νόμο για την πάταξη αυτών των φαινομένων. Στις εφημερίδες δημοσιεύονται σχετικά κείμενα που λένε ότι *«ορθώς, λοιπόν, εδημοσιεύθη ο Νόμος ο τιμωρών τους προβαίνοντας εις φιλαγγλικάς εκδηλώσεις και επί τη βάσει του οποίου θα τιμωρηθούν οι προβάντες εις τοιαύτας εκδηλώσεις κατά την διέλευσιν Άγγλων αιχμαλώτων. Αυταί αι εκδηλώσεις ήσαν πολλαπλώς ανάρμοστοι»*²¹.

Στις 20 Μαΐου 1941 οι Γερμανοί εξαπολύουν επιδρομή στην Κρήτη και στις 31 Μαΐου καταλαμβάνουν όλο το νησί. Η Ελλάδα έχει καταληφθεί πλήρως και μοιράζεται στους τρεις συμμάχους του Άξονα. Σύμφωνα με τη Βασιλική Λάζου *«η γερμανική ζώνη αποτελούνταν από το 12% του ελληνικού εδάφους και περιλάμβανε την Κεντρική Μακεδονία με την πόλη της Θεσσαλονίκης, τα νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου (Χίο, Λήμνο, Λέσβο), τη Σκύρο, το λιμάνι του Πειραιά, τα νησιά του Σαρωνικού κόλπου και τα νησιά Μήλο, Κύθηρα και Αντικύθηρα, το μεγαλύτερο μέρος της Κρήτης (εκτός από το Λασίθι) και μία στενή λωρίδα κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων. Βουλγαρική ζώνη ήταν η ανατολική Μακεδονία και η Θράκη. Η υπόλοιπη Ελλάδα ήταν στους Ιταλούς»*²².

Στις 31 Μαΐου 1941, τη μέρα που, τυπικά, η Ελλάδα κατακτάται στο σύνολό της, στην Αθήνα σημειώνεται η πρώτη, επίσημη, πράξη αντίστασης. Οι νέοι Μανώλης Γλέζος και Απόστολος Σάντας κατεβάζουν τη χιτλερική σημαία από την Ακρόπολη. Οι εφημερίδες κατακρίνουν την πράξη ως *«μωρά»*²³.

Ο στρατάρχης Λιστ ορίζεται *«Διοικητής των ενόπλων δυνάμεων της νοτιοανατολικής Ευρώπης»* ενώ ο πρεσβευτής Γκύντερ Άλτενμπουργκ είναι ο πληρεξούσιος του Ράιχ στην Ελλάδα και τα καθήκοντά του είναι οικονομικά, πολιτικά, πολιτιστικά και προπαγανδιστικά. Η Ιταλία από τη μεριά της ορίζει

¹⁹ Pr. Papastratis, British policy towards Greece during the second world war 1941-1944, Cambridge university press, Cambridge 1984, σ. 114.

²⁰ Η βραδυνή, 11/5/1941, σ.1.

²¹ Η βραδυνή, 11/5/1941, σ.1.

²² Β. Λάζου, Εδαφικός κατακερματισμός. Η κατοχή της Ελλάδας από τις δυνάμεις του Άξονα, στο Ιστορία του νέου ελληνισμού 1770-2000, τ. 8, Αθήνα 2003, σ. 33-34.

²³ Καθημερινή, 3/6/1941, σ.2. Η "Βραδυνή" σε άρθρο της με τίτλο "Η σημαία" καταδικάζει το γεγονός, Η βραδυνή, 2/6/1941, σ.1.

πληρεξουσίο της στην Ελλάδα τον Π. Γκίτζι ενώ «την ανώτατη στρατιωτική εξουσία στην ιταλική ζώνη είχε ο διοικητής της 11^{ης} Στρατιάς στρατηγός Τζελόζο και ο διάδοχός του στρατηγός Βεκιαρέλι»²⁴.

Το Μάιο του 1941, το μήνα που οι Γερμανοί προσπαθούν να καταλάβουν την Κρήτη οι αθηναϊκές εφημερίδες δίνουν την εικόνα ότι οι Αθηναίοι επανέρχονται σιγά σιγά στους κανονικούς ρυθμούς της ζωής. Ανακοινώνεται ότι σε λίγο θα ξεκινήσουν τα μαθήματα στα σχολεία, η διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας γίνεται υποχρεωτική, τα πανεπιστήμια και οι φοιτητές προσπαθούν να βρουν τη σειρά τους με τις χαμένες εξεταστικές περιόδους²⁵. Στις εφημερίδες εμφανίζονται άρθρα στα οποία δίνονται συμβουλές πως να αποφύγουν οι Αθηναίοι την κρίση όπως για "οικοσυντήρητον πτηνοτροφίαν"²⁶ ή "πρακτικάί συμβουλαί διατροφής"²⁷.

Στις αρχές του Ιουνίου 1941 στους Αθηναίους δίνονται αυστηρές οδηγίες για τη συσκότιση της πόλης²⁸. Το δε υπουργείο Παιδείας, για άλλη μία φορά, διαβεβαιώνει ότι σίγουρα σε λίγες ημέρες θα ξεκινήσουν τα σχολεία²⁹.

Στα μέσα του καλοκαιριού, στις 22 Ιουνίου 1941 η παγκόσμια προσοχή στρέφεται στην επίθεση της χιτλερικής Γερμανίας εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης³⁰.

Το Μάιο και τον Ιούνιο του 1941 οι αθηναϊκές εφημερίδες είναι γεμάτες με ειδήσεις Αθηναίων που αυτοκτονούν³¹. Οι κινηματογράφοι και τα θέατρα λειτουργούν κανονικά, καθορίζονται οι ώρες προβολής, ενώ η γερμανική διοίκηση απαγορεύει ορισμένες ταινίες και όσον «αφορά τας γαλλικάς ταινίας, η προβολή των θα επιτρέπεται κατόπιν δοκιμαστικής προβολής ενώπιον της παρά τη

²⁴ Β.Λάζου, Εδαφικός κατακερματισμός..., ό.π., σ. 34.

²⁵ Η βραδυνή, 28/4/1941, σ.2, Η βραδυνή, 1/5/1941, σ.2, Η βραδυνή, 2/5/1941 σ.2, Η βραδυνή, 9/5/1941 σ.1, Η βραδυνή, 9/5/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 21/5/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 24/5/1941, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 27/5/1941, σ.2.

²⁶ Αθηναϊκά Νέα, 30/5/1941, σ. 1.

²⁷ Αθηναϊκά Νέα, 4/6/1941, σ.1.

²⁸ Καθημερινή, 5/6/1941, σ.2, Καθημερινή, 3/6/1941, σ.2.

²⁹ Καθημερινή, 6/6/1941, σ.2.

³⁰ Οι εφημερίδες την επομένη ημέρα εμφανίζονται με πηχυαίους τίτλους "Η Γερμανία και η Ιταλία μετά της Φινλανδίας και Ρουμανίας ευρίσκονται από των πρωϊνών ωρών της χθες εις πόλεμον προς την Ρωσσίαν", Καθημερινή, 23/6/1941. "Η εξέλιξις των επιχειρήσεων μεταξύ Γερμανίας - Ρωσσίας. Γερμανικά μαχητικά επέδραμον εις Σεβαστούπολιν", Η βραδυνή, 23/6/1941. "Η γερμανική αεροπορία καταφέρει ισχυρά πλήγματα εναντίον των ρωσσικών στρατιωτικών εγκαταστάσεων. Εβδομαρδίσθησαν σφοδρώς στόχοι εις Σεβαστούπολιν", Αθηναϊκά Νέα, 23/6/1941.

³¹ Η βραδυνή 7/5/1941, σ.2, Η βραδυνή 8/5/1941, σ.2, Η βραδυνή 9/5/1941, σ.2, Η βραδυνή, 15/5/1941, σ.2, Η βραδυνή, 21/5/1941, σ.2, Καθημερινή, 4/6/1941, σ.2, Η βραδυνή, 16/6/1941, σ.2, Η βραδυνή, 20/6/1941, σ.2, Η βραδυνή, 21/6/1941, σ.2, Η βραδυνή, 21/6/1941, σ.2, Η βραδυνή, 30/6/1941,σ.2.

Διευθύνσει Λαϊκής Διαφωτίσεως επιτροπής ελέγχου κινηματογραφικών ταινιών»³².

Η Αθήνα και οι κάτοικοί της έχουν μπει, πλέον, στη σφαίρα της στρατιωτικής Κατοχής και βιώνουν τις πρώτες συνέπειες. Οι Αθηναίοι διαπιστώνουν τις τραγικές ελλείψεις στην αγορά, τη μείωση της αξίας της δραχμής και τρέμουν για το χειμώνα που έρχεται. Σύμφωνα με τις αγγλικές υπηρεσίες «υπάρχουν ακόμη μικρές ποσότητες ορισμένων τροφίμων στην Ελλάδα παρά το γεγονός ότι γενικά παρατηρείται μεγάλη έλλειψη. Οι τιμές έχουν ως εξής κατά οκά κρέας 250 δρχ. η πραγματική τιμή στη μαύρη αγορά – 50 δρχ η επίσημη τιμή, ζάχαρη 400-40, καφές 1000-78, σαπούνι 400-70, ελαιόλαδο 400-70, λαχανικά 60 με 80-5 με 12, ρύζι 250-26, ψωμί 150-12, βούτυρο 400-120. Σημειώνει ότι η κατάσταση θεωρείται χειρότερη στην ηπειρωτική χώρα και στα νησιά Σάμος, Χίος, Μυτιλήνη. Τρόφιμα βρίσκονται ευκολότερα σε απομακρυσμένα μέρη της Πελοποννήσου, της Κρήτης και σε άλλα νησιά του Αιγαίου. Σοβαρότατη ανησυχία επικρατεί σε όλη τη χώρα εν όψει του χειμώνα».³³

Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 1941, στις εφημερίδες, συνεχίζονται οι δημοσιεύσεις αυτοκτονιών ή αποπειρών αυτοκτονιών αλλά και το διαδεδομένο φαινόμενο της έκθεσης βρεφών³⁴. Από τον Ιούλιο του 1941 αρχίζουν οι αγγελίες για νεκρούς από αστία³⁵. Τον ίδιο μήνα η Αθήνα ψήνεται στους 40 βαθμούς υπό σκιά και το δάσος της Καισαριανής καίγεται σε ένα μεγάλο μέρος του³⁶. Ενώ η Αθήνα πλήττεται από έναν αφόρητο καύσωνα, οι αστυνομικές αρχές ανακοινώνουν αυστηρές «διατάξεις περί συσκοτίσεως των φώτων»³⁷. Τον Αύγουστο του 1941 δημοσιεύονται οι νέοι κανονισμοί στην απαγόρευση της κυκλοφορίας και περιορισμοί στη χρήση του ρεύματος³⁸. Στη «Βραδυνή» αναφέρεται ότι «ο αριθμός των γάμων που γίνονται κάθε ημέρα είναι ανώτερος όσων εγίνοντο πέρυσι τον ίδιο μήνα και τις

³² Η βραδυνή, 10/5/1941 σ.2, Καθημερινή, 27/4/1941, σ.2.

³³ R7890, F.O. 371/29840, Knatchbull – Hugessen προς F.O., τηλεγράφημα 2029, 21 Αυγούστου 1941.

³⁴ Αθηναϊκά Νέα, 10/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 11/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 14/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 19/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 25/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 26/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/7/1941 σ.2, Η βραδυνή, 4/7/1941, σ.2, Η βραδυνή, 4/7/1941, σ.2, Η βραδυνή, 8/8/1941 σ.2, Η βραδυνή, 9/8/1941, σ.2, Η βραδυνή, 11/8/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 14/8/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 26/8/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 28/8/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 30/8/1941 σ.2, Καθημερινή, 5/9/1941, σ.2, Η βραδυνή, 30/9/1941, σ.2.

³⁵ Καθημερινή, 23/7/1941, σ.2.

³⁶ Αθηναϊκά Νέα, 16/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 16/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 17/7/1941, σ.2.

³⁷ Αθηναϊκά Νέα, 24/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 29/7/1941, σ.2.

³⁸ Αθηναϊκά Νέα, 23/8/1941, σ.2, Καθημερινή, 10/9/1941, σ.1.

*ιδιες ημερομηνίες»*³⁹.

Η 1η Σεπτεμβρίου 1941 ορίζεται ως η ημέρα έναρξης της νέας σχολικής χρονιάς⁴⁰. Στις 27 Σεπτεμβρίου 1941 ιδρύεται το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΑΜ)⁴¹ ενώ ένα μήνα μετά στις 28 Οκτώβρη 1941 πραγματοποιείται η πρώτη μαζική διαδήλωση στην Αθήνα στην επέτειο της επίθεσης της Ιταλίας κατά της Ελλάδας⁴². Αυτή την εποχή οι Αθηναίοι καλούνται να δηλώσουν στις αρχές αν έχουν στην κατοχή τους ραδιόφωνο⁴³. Τον Οκτώβριο του 1941 στην Αθήνα αναλαμβάνει καθήκοντα *«φρουράρχου Αθηνών ο Στρατηγός Μεραρχίας κ. Λυκούργος Τζιαννίνι, νέος διοικητής της Μεραρχίας Μπρέννερ»*⁴⁴.

Στις 17 Νοεμβρίου 1941 ύστερα από απόφαση πανσπουδαστικής συγκέντρωσης, που έγινε στη Νομική Σχολή του πανεπιστημίου Αθηνών, με πρωτοβουλία των φοιτητών του Πολυτεχνείου, κηρύχτηκε παμφοιτητική απεργία. Στην απεργία πήραν μέρος πάνω από 4.000 φοιτητές του Πολυτεχνείου, του Πανεπιστημίου Αθηνών και της Παντείου σχολής⁴⁵.

Και ενώ οι Αθηναίοι πλήττονται από το λιμό τα χιτλερικά στρατεύματα συντρίβονται μπροστά στη Μόσχα⁴⁶. Όσο η αθηναϊκή κοινωνία βυθίζεται στο θανατικό του μεγάλου λιμού, τόσο οι εφημερίδες γράφουν τα ελάχιστα, είναι γεμάτες με ξένες ειδήσεις και ελάχιστες ελληνικές. Παράλληλα οι ειδήσεις από το μέτωπο με τη Σοβιετική Ένωση από τον Οκτώβριο του 1941 υποβιβάζονται σε δεύτερο και τρίτο θέμα και εμφανώς τονίζονται τα κατορθώματα των Ιαπώνων⁴⁷.

Οι Αθηναίοι παρά το λιμό, τις τρομερές ελλείψεις των ειδών πρώτης ανάγκης, την τρομοκρατία των κατακτητών αντιστέκονται και στις 26 Ιανουαρίου 1942 6.000

³⁹ Η βραδυνή, 8/8/1941, σ.1.

⁴⁰ Η βραδυνή, 11/8/1941, σ.1.

⁴¹ Ν.Γ. Σβορώνος, Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας, Αθήνα, σ. 139.

⁴² Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ, τόμος 1^{ος}, 1918-1945, Αθήνα, 1986, σ. 148.

⁴³ Αθηναϊκά Νέα, 2/10/1941, σ.1.

⁴⁴ Καθημερινή, 18/10/1941, σ.1.

⁴⁵ Δοκίμιο ιστορίας του ΚΚΕ, Α' τόμος 1918-1949, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2008, σ. 394.

⁴⁶ Γ.Α.Ντεμπόριν, Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, υπουργείον αμύνης της ΕΣΣΔ, 20^{ος} αιώνας, Αθήνα, 1959, σ. 191-212. βλέπε και Αρ. Καλδής, Επιχείρηση «Μπαρμπαρόσα», στο περιοδικό Ιστορικά, τεύχος 157, 31 Οκτωβρίου 2002, σ.12-17.

⁴⁷ «Ζωηρόταται ανησυχία επικρατούν εις την Αμερικάν δια την εξέλιξιν της καταστάσεως εις άπω Ανατολήν», Αθηναϊκά Νέα, 15/10/1941, σ.1. «Επίκεινται σημαντικά εξέλιξεις εις τον Ειρηνικόν. Δεν δικαιολογείται αισιοδοξία δια τας σχέσεις Ιαπωνίας – Αμερικής», Αθηναϊκά Νέα, 17/10/1941, σ.1. «Έχει ήδη καθορισθή σαφώς η ιαπωνική πολιτική δηλοί ο υπουργός Τόγκο. Συνεκλήθη εις την Αυστραλίαν έκτακτον συμβούλιον», Η βραδυνή, 20/10/1941, σ. 1.

ανάπηροι του ελληνοϊταλικού πολέμου, επικεφαλής χιλιάδων λαού της Αθήνας που ενώθηκαν μαζί τους, κατεβαίνουν σε μαχητική διαδήλωση για την επιβίωση. Οι ανάπηροι και οι διαδηλωτές συγκεντρώθηκαν στην πλατεία Κολοκοτρώνη, όπου ήταν τα γραφεία της Επιτροπής Διανομών⁴⁸. Τον Ιανουάριο του 1942 το ιταλικό φρουραρχείο «ανακοινού ότι δια τον μήνα Φεβρουάριον η συσκότισις των φώτων άρχεται από τις 7^{ης} εσπερινής μέχρι 6^{ης} πρωινής»⁴⁹ ενώ το υπουργείο Συγκοινωνίας προειδοποιεί για αυστηρότερες κυρώσεις σε όσους υπερβούν τα όρια κατανάλωσης ρεύματος⁵⁰. Οι ανάπηροι επανέρχονται στις 17 Μαρτίου 1942 και οι Ιταλοί καραμπινιέροι τους διαλύουν με τη βία⁵¹.

Οι Αθηναίοι πραγματοποιούν μαχητική διαδήλωση στην πλατεία Συντάγματος με την ευκαιρία της εθνικής επετείου στις 25 Μαρτίου 1942. Οι Ιταλοί καραμπινιέροι επιτίθενται εναντίον των διαδηλωτών⁵².

Η πρώτη πανελλαδική απεργία των δημοσίων υπαλλήλων, μεσούσης της Κατοχής, προκηρύσσεται από τις 12 έως τις 21 Απριλίου 1942. Απεργούν 50.000 εργαζόμενοι. Πρόκειται για τον πρώτο μεγάλο απεργιακό αγώνα της Κατοχής. Έκτοτε η Αθήνα θα ζήσει απανωτές διαδηλώσεις, απεργίες και διαμαρτυρίες των κατοίκων της όπως και αντίποινα, τρομοκρατικές επιθέσεις, εκτελέσεις, βασανιστήρια από το στρατό Κατοχής και τους συνεργάτες τους⁵³.

Το Μάιο του 1942 εμφανίζονται κρούσματα τύφου στην Αθήνα⁵⁴.

Στις 16 Ιουνίου 1942 στο κέντρο της Αθήνας, στην οδό Μητροπόλεως, πραγματοποιείται νέα κινητοποίηση των μισθωτών της Αθήνας και του Πειραιά. Συμμετέχουν και διαδηλώνουν 20.000 υπάλληλοι και εργάτες που συγκρούονται με την αστυνομία και τους Ιταλούς καραμπινιέρους⁵⁵.

Από το Φεβρουάριο έως και τον Ιούνιο 1942 ο αθηναϊκός τύπος είναι γεμάτος με ανακοινώσεις σχετικές με τη συσκότιση και την απαγόρευση της κυκλοφορίας⁵⁶.

⁴⁸ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ. 150.

⁴⁹ Καθημερινή, 31/1/1942, σ.1

⁵⁰ Αθηναϊκά Νέα, 23/2/1942, σ.4.

⁵¹ Δοκίμιο ιστορίας του ΚΚΕ..., ό.π., σ. 395.

⁵² Ν.Γ. Σβορώνος, Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας..., ό.π., σ. 139.

⁵³ Ν.Γ. Σβορώνος, Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας..., ό.π., σ. 139.

⁵⁴ R3714, F.O.371/33174, C.J. Norton, (Πρεσβευτής Βρετανίας στη Βέρνη) προς F.O, τηλεγράφημα 1976, 6 Ιουνίου 1942.

⁵⁵ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ. 153.

⁵⁶ Καθημερινή, 4/3/1942, σ.2, Η βραδυνή, 31/3/1942, σ.2, Η βραδυνή, 18/5/1942, σ.2, Καθημερινή, 13/6/1942, σ.2

Στις 3 Αυγούστου 1942 κηρύσσεται απεργία πείνας των αναπήρων του πολέμου η οποία διαρκεί 9 ημέρες⁵⁷.

Για μία εβδομάδα, από τις 7 έως τις 14 Σεπτεμβρίου 1942 πραγματοποιείται μαζική απεργία σε Αθήνα και Πειραιά. Απεργούν περίπου 60.000 εργαζόμενοι. Την Παρασκευή στις 11 Σεπτεμβρίου 1942 γίνεται μαχητική διαδήλωση στο κέντρο της Αθήνας, στην οποία παίρνουν μέρος 20.000 απεργοί⁵⁸.

Στη δεύτερη επέτειο από την ιταλική επίθεση, στις 28 Οκτωβρίου 1942, ο λαός της Αθήνας πραγματοποιεί εκδηλώσεις και διαδηλώνει⁵⁹, «πέντε χιλιάδες άτομα διαδηλώνουν στο πανεπιστήμιο Αθηνών και την πλατεία Συντάγματος. Οι αρχές της Κατοχής χτυπούν τη διαδήλωση συλλαμβάνουν 50 άτομα και άλλοι 50 περίπου τραυματίζονται»⁶⁰. Τους τελευταίους μήνες του 1942 οι Αθηναίοι μετράνε με αγωνία την κατανάλωση του ηλεκτρικού ρεύματος, ταλαιπωρούνται από τις διακοπές του νερού, βλέπουν τα εισιτήρια στα τραμ να ακριβαίνουν, όταν και όποτε αυτά κυκλοφορούν, προσπαθούν να προσαρμοστούν στις οδηγίες συσκότισης και απαγόρευσης της κυκλοφορίας, στο τσουχτερό κρύο, στις ελλείψεις της αγοράς και την πείνα⁶¹.

Το 1942 αρχίζουν οι αποστολές παιδιών προς την επαρχία για την προστασία τους από τις κακουχίες της Αθήνας⁶². Επίσης έχουν αρχίσει οι αποστολές εργατών στη Γερμανία οι οποίες συνεχίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της Κατοχής⁶³. Οι εφημερίδες είναι γεμάτες με διώξεις μαυραγοριτών και αισχροκερδών⁶⁴, ανακοινώσεις συσσιτίων, εράνους για τα φτωχά παιδιά⁶⁵ και διανομές τροφίμων με δελτία⁶⁶.

⁵⁷ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ. 154-155.

⁵⁸ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ. 155. βλέπε και Ριζοσπάστης, 15/9/1942, σ.1.

⁵⁹ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ. 156.

⁶⁰ R7416, F.O.371/33158, Casey προς F.O., τηλεγράφημα 1875, 3 Νοεμβρίου 1942. «Καραμπινιέροι συλλαμβάνουν και αλυσοδένουν τους φοιτητές που κατέθεσαν στεφάνια στα αγάλματα του Κολοκοτρώνη και των Φιλικών», Κ. Μπαρούτας, Η κραυγή των Ελλήνων, Σαββάλας, Αθήνα 1992 σ. 233.

⁶¹ Καθημερινή, 18/10/1941, σ.2, Η βραδυνή, 8/11/1941, σ.1, Η βραδυνή, 4/11/1941, σ.1, Η βραδυνή, 12/11/1941, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 20/11/1941, σ.2, Η βραδυνή, 2/11/1941, σ.2, Καθημερινή, 12/12/1941, σ.2, Η βραδυνή, 22/12/1941, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 25/5/1942, σ.1, Καθημερινή, 4/12/1942, σ.2, Καθημερινή, 6/12/1942, σ.2, Η βραδυνή, 26/12/1942, σ.2.

⁶² Καθημερινή, 12/6/1942, σ.2, Καθημερινή, 19/7/1942, σ. 2.

⁶³ Καθημερινή, 14/6/1942, σ.2, Καθημερινή, 21/7/1942, σ.2, Καθημερινή, 26/7/1942, σ. 2.

⁶⁴ Καθημερινή, 10/12/1942, σ.2.

⁶⁵ Καθημερινή, 13/12/1942, σ.1, Καθημερινή, 15/12/1942, σ.2, Η βραδυνή, 21/12/1942, σ.2.

⁶⁶ Καθημερινή, 13/12/1942, σ.2, Η βραδυνή, 16/12/1942, σ.2, Η βραδυνή, 23/12/1942, σ.2.

Στις 2 Δεκεμβρίου 1942 ορκίζεται η νέα κατοχική κυβέρνηση με πρόεδρο τον Κωνσταντίνο Λογοθετόπουλο⁶⁷.

Το 1942 τελειώνει με την πραγματοποίηση μεγάλης απεργίας σε Αθήνα και Πειραιά στις 22 Δεκεμβρίου. Στα συλλαλητήρια πήραν μέρος πάνω από 40.000 διαδηλωτές με συνθήματα «ψωμί, συσσίτια, κάτω η τρομοκρατία». Σε αυτές τις διαδηλώσεις έχουμε τους δύο πρώτους νεκρούς απεργούς διαδηλωτές⁶⁸.

Οι κατοχικές Αρχές στο κύμα διαμαρτυρίας, στις απεργίες, και στις πράξεις αντίστασης εναντίον τους απαντούν με αντίποινα και στην πρώτη εβδομάδα του Ιανουαρίου 1943 εκτελούν 23 ομήρους από την περιοχή Αθηνών⁶⁹.

Στις 27 Φεβρουαρίου 1943 πεθαίνει ο Κωστής Παλαμάς και την επομένη στην κηδεία τον συνοδεύουν χιλιάδες λαού⁷⁰.

⁶⁷ Καθημερινή, 3/12/1942, σ.1.

⁶⁸ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.158.

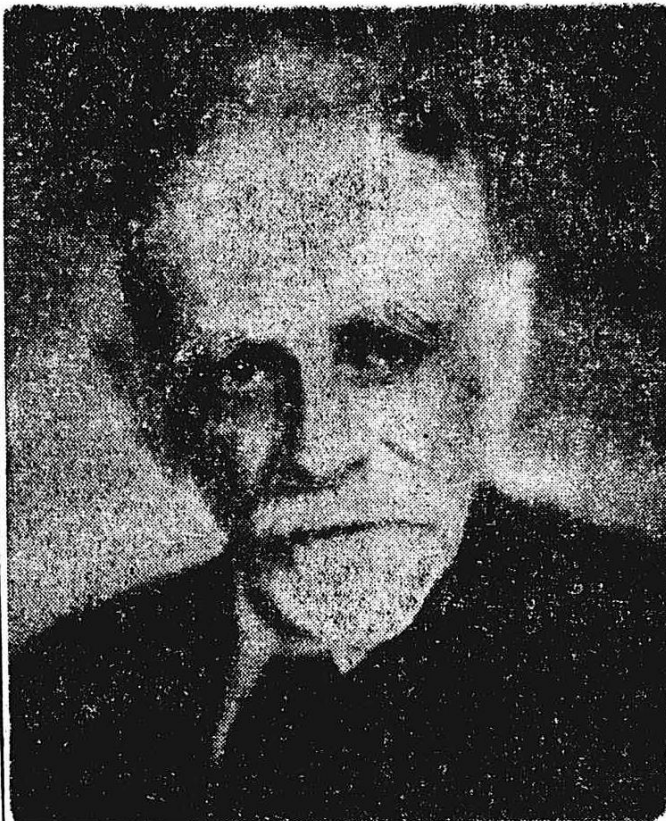
⁶⁹ R1082, F.O.371/37201, Casey προς F.O., τηλεγράφημα 31, 26 Ιανουαρίου 1943.

⁷⁰ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.164. Αθηναϊκά Νέα, 27/2/1943, σ.2.

'Απέθανε σήμερα τὴν πρωΐαν ὁ μέγας μας ποιητὴς Κωστῆς Παλαμᾶς

Τὴν 3ην πρωΐν τῆς σήμερον ἀπέθανεν ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς ἀκο-
λουθῶν εἰς τὸν τάφον μετὰ εἰκοσά-
μερον περίπου τὴν πιστὴν σύντρο-
φον τοῦ βίου του. Ὁ Παλαμᾶς ἐ-
γεννήθη εἰς τὰς Πάτρας τὸ 1859
κατήγετο ἀπὸ ἱσθηρικὴν οἰκονόμει-

Δὲν πρόκειται δέδαια νὰ γίνῃ
αὐτῇ τῇ στιγμή λεπτομερὴς παρά-
θεσις τοῦ ἔργου του καὶ ἐξέτασις
τῆς ἀξίας του. Ὁ θάνατος τοῦ τὸν
ἐπῆρε σήμερα δημιουργεῖ ἕνα κε-
νὸν τεράσιον εἰς τὴν σύγχρονον ἐλ-
ληνικὴν διανόησιν πρώτα, καὶ εἰς



Ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς

αν τοῦ Μεσολογγίου πολλὰ μέλη
τῆς ὁποίας κατὰ τοὺς παρελθόντας
αἰῶνας διεκρίθησαν εἰς τὰ γράμμα-
τα. Μεταξὺ τῶν προγόνων του συγ-
καταλέγεται καὶ ὁ μέγας διδάσκα-
λος τοῦ γένους Παναγιώτης Πα-
λαμᾶς.

Μετὰ τὰς γυμνασιακάς του
σπουδὰς εἰς τὰς Πάτρας, ὁ Παλα-
μᾶς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐνεγρά-
φη εἰς τὴν νομικὴν σχολὴν τοῦ Πα-
νεπιστημίου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πρώτην
στιγμὴν ἐνοιῶσε ὅτι ἡ φύσις του
ἦτο πρὸς τὴν ποίησιν καὶ τὴν λογο-
τεχνίαν γενικὰ, καὶ ἔτσι ἐγκατέλει-
ψε τὴν νομικὴν ἐπιστήμην εἰς τὴν
ὁποίαν εἶχε διακριθῇ ὁ πατὴρ του
Μιχαὴλ. Πολὺ ἐνωρίς ἄρχισε νὰ δη-
μοσιεύῃ στίχους εἰς ἡλικίαν 15 ἐ-
τῶν εἰς περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια
καὶ ὅταν κατὰ τὸ 1886 ἐδημοσίευ-
σε τὴν πρώτην ποιητικὴν του συλ-
λογὴν μετὰ τὸν τίτλον τὰ «Τραγούδια
τῆς Πατρίδος μου» ὁ νέος ποιητὴς
ἦτο ἤδη γνωστότατος. Γενικὰ ἡ συλ-
λογὴ αὕτη θεωρεῖται ὡς ἀποτελού-
σα τὴν ζωροτέραν καὶ οὐσιαστι-
κωτέραν ἐκδήλωσιν τῆς μεταστρο-
φῆς τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως
πρὸς νέους δρόμους καὶ νέας ἐμ-
πνεύσεις.

τὴν εὐρωπαϊκὴν κατόπιν. Διότι ὁ
Κωστῆς Παλαμᾶς, δὲν ἐκυριάρχησε
μόνον εἰς τὸ ἑλληνικὸν στερέωμα,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον φιλο-
λογίαν. Τὸ πένθος διὰ τὴν Ἑλλάδα
εἶνε μέγα.

Ἡ κηδεὶα του θὰ γίνῃ αὐρion εἰς
τὰς 11 τὸ πρωΐ ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ
Α' Νεκροταφείου. Διατυπῶνται πα-
ράκλησις νὰ μὴ ἐκφωνηθοῦν λόγοι.
Ἄς σημειωθῇ καὶ τοῦτο ὅτι ὁ Κω-
στῆς Παλαμᾶς ἀπὸ μακροῦ εἰς τοὺς
κύκλους τῶν γνωστῶν του ἔλεγε ὅτι
ἂν συμβῇ νὰ πάρῃ ὁ χάρος τὴν
προσφιλῆ του γυναῖκα πρώτη, θὰ
τὴν ἀκολουθοῦσε εἰς τὸν τάφον μέ-
σα εἰς 40 ἡμέρας. Καὶ ἡ προφη-
τεία του ἐπληθύνετο...

ΟΙ ΕΡΓΑΤΑΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

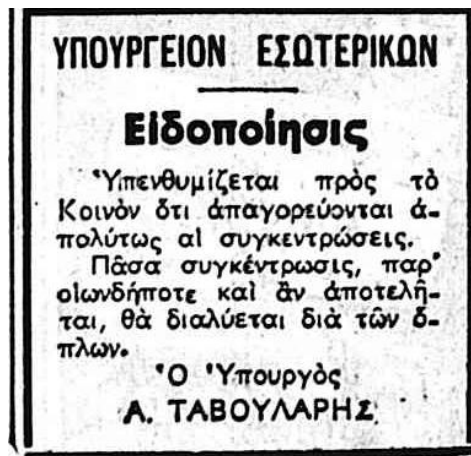
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 27 Φεβρουαρίου.
— Τὸ νεοεκλεγέν διοικητικὸν συμβούλι-
ον τοῦ Ἑθνικοῦ Ἐργατοῦπαλληλικοῦ
Κέντρου κατηρτίσθη εἰς σάμα ὡς ἑξῆς:
Πρόεδρος Δ. Θεοδώρου, ἀντιπρόεδρος Σ.
Βασιλειάδης, γεν. γραμματεὺς Α. Δα-
νιηλίδης, ταμίας Δ. Πλακιδῆς, ἐφορος
Ἀθ. Μανιώτης.

Αθηναϊκὰ Νέα 27/2/43, σ.2

Οι εφημερίδες εξακολουθούν να δημοσιεύουν τις αυτοκτονίες Αθηναίων⁷¹.

Στις 5 Μαρτίου 1943 ξεσπούν μεγάλες απεργίες των εργαζομένων σε Αθήνα και Πειραιά. 200.000 λαού διαδηλώνουν στους δρόμους της Αθήνας ενάντια στην πολιτική επιστράτευση. Οι συγκρούσεις με τις δυνάμεις Κατοχής λήγουν με 18 νεκρούς και 135 τραυματίες⁷².

Παράλληλα συνεχίζεται η αποστολή εργατών στη Γερμανία⁷³ και η διανομή τροφίμων με δελτίο⁷⁴.



Καθημερινή 4/3/43, σ.1

Στις 18 Μαρτίου 1943 οι επαγγελματίες και οι έμποροι της Αθήνας κλείνουν για 24 ώρες τα μαγαζιά τους ζητώντας από την κυβέρνηση να καταργήσει το βαρύτερο φόρο της «κοινωνικής πρόνοιας» και να ματαιώσει το διπλασιασμό των

⁷¹ Αθηναϊκά Νέα, 24/5/1943, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 20/5/1943 σ.2, Η βραδυνή, 8/5/1943, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 25/5/1943, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 26/5/1943, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 27/5/1943, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 4/6/1943, σ.2

⁷² Ν.Γ. Σβορώνος, Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας..., ό.π., σ. 139. Στο Ριζοσπάστη γράφεται ότι «με πρωτοβουλία του ΕΑΜ πραγματοποιήθηκε μεγαλειώδης διαδήλωση με τη συμμετοχή 200.000 και πλέον λαού, ο οποίος κατέκλυσε το Σύνταγμα, την Ομόνοια και κατέλαβε το υπουργείο Εργασίας, όπου κατέστρεψε τους καταλόγους των επιστράτων που είχαν ετοιμαστεί από την κατοχική κυβέρνηση. Αψηφώντας τα φονικά πυρά και με θυσία δεκάδων πατριωτών και εκατοντάδες τραυματίες και συλληφθέντες, ο λαός της Αθήνας και του Πειραιά, ματαίωσε την επιστράτευση, σώζοντας χιλιάδες Έλληνες», Ριζοσπάστης, 28/2/2001. Βλέπε και Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.164. Στις κατοχικές εφημερίδες δημοσιεύεται δήλωση του πρωθυπουργού, Κ. Λογοθετόπουλου, στην οποία αναφέρονται τα εξής: «Αι φήμαι περί πολιτικής επιστρατεύσεως είνε κακόπιστοι διαδόσεις των κομμουνιστών. Οι κακόπιστοι διαδοσίοι και οι εξ επαγγέλματος ταραχοποιοί ενσπείρουν πάλιν το πανικόν εις τον πληθυσμόν, κυκλοφορούντες ανοήτους φήμας περί της πολιτικής επιστρατεύσεως. Τα σχετικά μέτρα άτινα λαμβάνουν από πολλού καιρού οι αι στρατιωτικά αρχάι κατοχής, συμφώνως προς τα διατάξεις του διεθνούς δικαίου, δια την εκτέλεσιν δημοσίων έργων υπό Ελλήνων εργατών ουδεμίαν σχέσιν έχουν με τας κακοπίστως κυκλοφορούσας φήμας. Φρονώ λοιπόν ότι ο πληθυσμός πρέπει να παραμείνη ήρεμος εις τα έργα του και να μη δίδη πίστιν εις τα ανόητα προπαγανδιστικά κηρύγματα των κομμουνιστών», Αθηναϊκά Νέα, 5/3/1943, σ.1.

⁷³ Καθημερινή, 4/9/1943, σ.1, Καθημερινή, 10/9/1943, σ.1, Καθημερινή, 10/9/1943, σ.1, Καθημερινή, 14/9/1943, σ.2.

⁷⁴ Καθημερινή, 10/9/1943, σ.2, Καθημερινή, 11/9/1943, σ.2, Καθημερινή, 12/9/1943, σ.2, Η βραδυνή, 20/9/1943, σ.2.

ενοικίων που σχεδιάζει⁷⁵.

Στις 25 Μαρτίου 1943 σχεδόν 300.000 λαού ξεχύνονται στο δρόμο της Αθήνας για να γιορτάσουν την επέτειο. Ο στρατός συγκρούεται με τους διαδηλωτές και έχουμε 32 νεκρούς και 180 τραυματίες⁷⁶.

Τον Απρίλιο του 1943 οι Αθηναίοι διαδηλώνουν ενάντια στην επιχειρούμενη πολιτική επιστράτευση, την οποία οι Γερμανοί αναγκάστηκαν να διακόψουν⁷⁷. Τον ίδιο μήνα τμήμα ανταρτών που έφερε στολές χωροφυλάκων ελευθερώνει κρατούμενους από το Σανατόριο Σωτηρία στην Αθήνα⁷⁸. Τέλη Μαΐου 1943 ξεκινά απεργία των τραπεζικών και διαρκεί 14 ημέρες με καθολική συμμετοχή⁷⁹. Η ιστορία της πόλης των Αθηνών αλλά και της υπόλοιπης Ελλάδας είναι γεμάτη με συγκρούσεις του ΕΛΑΣ με τους Ιταλούς και τους Γερμανούς όπως είναι γεμάτη και με αντίποινα⁸⁰.

Τον Ιούνιο του 1943 τα αεροπλάνα των Συμμάχων βομβαρδίζουν το σιδηροδρομικό δίκτυο της Αθήνας, στο οποίο προκαλούν σοβαρές ζημιές⁸¹. Στο τέλος του μήνα, στις 25 Ιουνίου οι Αθηναίοι διαδηλώνουν για την εκτέλεση των 106 αγωνιστών στο Κούρνοβο. Στη διαδήλωση εκτιμάται ότι συμμετείχαν 400.000 κάτοικοι της Αθήνας. Τη διαδήλωση χτύπησε ο στρατός Κατοχής με αποτέλεσμα να υπάρχουν 40 νεκροί και 250 τραυματίες⁸². Αυτό το μήνα απήργησαν οι υπάλληλοι του Δήμου Αθηναίων, οι εργατοϋπάλληλοι της Ούλεν, οι καπνεργάτες των εργοστασίων Παπαστράτου, Μαργαρίτη, Καραβασίλη, οι εργάτες του Μαλτσινιώτη, στη χρωματουργεία Οικονομίδη, τα μηχανουργεία Βασιλειάδη. Υπολογίζεται πως

⁷⁵ Ριζοσπάστης, 25/3/1943, σ. 1. βλέπε και Β. Μπαρτζιώτα, Η εθνική αντίσταση στην αδούλωτη Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1984, σ. 111.

⁷⁶ Ορ. Μακρής, Ο ΕΛΑΣ της Αθήνας, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1985, σ. 45. βλέπε και Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ. 165. Στο «Ριζοσπάστη» διαβάζουμε ότι στους κεντρικούς δρόμους της Αθήνας διαδήλωσαν πάνω από 100.000 Αθηναίοι οι οποίοι αγήγησαν την απαγόρευση του εορτασμού και συγκρούστηκαν με τις δυνάμεις του ιταλικού στρατού κατοχής, Ριζοσπάστης, 10/4/1943, σ.1.

⁷⁷ «Το P.W.E. τονίζει στην ελληνική υπηρεσία του BBC ότι οι Έλληνες είναι ο πρώτος λαός στην Ευρώπη που υποχρέωσε τους Γερμανούς να διακόψουν την πολιτική επιστράτευση. Η σημαντική αυτή ενέργεια πρέπει να υπογραμμισθεί δεόντως. Θα πρέπει επίσης να γίνεται αναφορά στο γεγονός αυτό όταν ανακοινώνονται επιτυχείς πράξεις αντίστασης σε άλλες χώρες» R3077, FO 371/37211, P.W.E. Weekly Directive 2, Άκρως απόρρητον, 1 Απριλίου 1943.

⁷⁸ R4303, F.O. 371/37211, P.W.E. Weekly Directive 19, Απόρρητο, 17 Ιουνίου 1943.

⁷⁹ Ζ. Σαλιμπά, Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας της Ελλάδας ενάντια στον Άξονα, εφημερίδα Η Αυγή, 1/11/2009.

⁸⁰ Καθημερινή, 11/9/1943, σ.1, Δοκίμιο ιστορίας του ΚΚΕ..., ό.π., σ.445.

⁸¹ R5834, F.O. 371/37212, Υφυπουργός άνευ χαρτοφυλακίου Βρετανίας στο Κάιρο, τηλεγράφημα 1647, immediate, 11 Ιουλίου 1943.

⁸² Ζ.Σαλιμπά, Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας της Ελλάδας ενάντια στον Άξονα..., ό.π.. Βλέπε και Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.169.

στην Αθήνα κατέβηκαν περίπου 20.000 εργαζόμενοι⁸³. Οι δρόμοι της Αθήνας αυτό το μήνα γεμίζουν από απεργούς και διαδηλωτές και με αφορμή την εκτέλεση 50 περίπου ομήρων από το στρατό της Κατοχής⁸⁴.

Ο Ριζοσπάστης δημοσιεύει σχόλιο που λέει ότι «1.200.000 το μήνα παίρνει μιστό ο Ράλλης και 1.100.000 ο κάθε υπουργός του. Όλα τα τρόφιμα τα παίρνουν με διατακτικές στο 1/10 της τιμής τους».

Στις 22 Ιουλίου του 1943 ο αθηναϊκός λαός απεργεί και διαδηλώνει ενάντια στην Κατοχή της κεντρικής Μακεδονίας από τους Βούλγαρους. Και αυτή η διαδήλωση χτυπήθηκε από το γερμανικό στρατό, και σε αυτή τη διαδήλωση έχουμε 53 νεκρούς, 80 τραυματίες και πραγματοποιούνται 500 συλλήψεις⁸⁵.

Από τις 22 έως τις 24 Αυγούστου 1943 στην Αθήνα και στον Πειραιά οι τροchioδρομικοί κατεβαίνουν σε γενική απεργία. Κανένα τραμ δεν κινείται. Ξεσπούν επίσης απεργίες και στάσεις εργασίας σε διάφορους κλάδους⁸⁶. Ανάμεσα στα αιτήματα των απεργών είναι να μη σταλούν εργάτες στη Γερμανία. Να καταργηθούν τα στρατόπεδα, τα στρατοδικεία και οι ομηρίες κ.λπ.⁸⁷. Στο «Ριζοσπάστη» γίνεται αναφορά για τη μεγάλη ακρίβεια που επικρατεί στην αγορά, «κύμα ακρίβειας τις τελευταίες εβδομάδες. Οι τιμές σε όλα τα είδη ανεβαίνουν. Το ψωμί 7.000 δραχ, η ζάχαρη 24.000, τα λαχανικά πανάκριβα στην καρδιά του καλοκαιρού, οι τομάτες 6.000, τα κάρβουνα 2.500, το λάδι 24.000. ο λαός δεν μπορεί να ζυγώσει στα μαγαζιά να ψωνίσει. Οι Ράλληδες μετά τον αξονόδοιλο τύπο ζητάν να ρίξουν τις ευθύνες στους μαυραγορίτες για να σκεπάσουν τους κατακτητές και τον εαυτό τους. Γιατί η πρώτη και μοναδική αιτία της συμφοράς είναι οι κατακτητές. Έγδυσαν τον τόπο. Ρήμαξαν τα πάντα. Λίγες βιομηχανίες που κινιόνται γι αυτούς δουλεύουν»⁸⁸.

⁸³ Ριζοσπάστης, 25/6/1943, σ.2.

⁸⁴ R5834, F.O. 371/37212, Υφυπουργός άνευ χαρτοφυλακίου Βρετανίας στο Κάιρο, τηλεγράφημα 1647, immediate, 11 Ιουλίου 1943.

⁸⁵ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π, σ.172. Έγγραφο του foreign office αναφέρει ότι «οι νεκροί και οι τραυματίες είναι συνολικά 25 άτομα», R7333, F.O. 371/37212, υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου Βρετανίας στο Κάιρο, τηλεγράφημα 1862, important, 13 Αυγούστου 1943.

⁸⁶ Ανάμεσα στους απεργούς είναι και οι εργαζόμενοι στην Τράπεζα της Ελλάδος, βλέπε σχετικά Ζ.Σαλιμπά, Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας της Ελλάδας ενάντια στον Άξονα, ό.π.

⁸⁷ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π, σ.175-176.

⁸⁸ Ριζοσπάστης, 20/7/1943, σ.2. Επίσης στο Ριζοσπάστη επισημαίνεται ότι «ο ελληνικός λαός πεινάει διαρκώς. Η εξάντληση κατατρώει τη ζωτικότητά μας. 500-1000 φορές ακρίβαιναν οι τιμές σε σύγκριση με τις προπολεμικές. Μεροκάματα, μιστοί και έσοδα εργαζομένων ανέβηκαν μόνο 50-100 φορές στην καλύτερη περίπτωση. Δεκάδες χιλιάδες εργάτες όπως στην υφαντουργία παίρνουν μεροκάματο από 1.000 – 3.000 δραχμές. Ούτε για μια οκτά κάρβουνα, ούτε για μισή οκτά ντομάτες δεν φτάνει το μεροκάματο», Ριζοσπάστης, 20/7/1943, σ. 2.

Το σκηνικό στον πόλεμο και φυσικά και στην κατεχόμενη Ελλάδα αλλάζει όταν στις 8 Σεπτεμβρίου 1943 η Ιταλία συνθηκολογεί⁸⁹. Τον ίδιο μήνα, 24 Σεπτεμβρίου 1943, δυνάμεις της Ειδικής Ασφαλείας με επικεφαλής το Ν. Μπουραντά επιτίθενται στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Στις συγκρούσεις που ακολούθησαν σκοτώθηκαν δύο φοιτητές και τραυματίστηκαν δέκα⁹⁰. Τρεις μέρες αργότερα, 27 Σεπτεμβρίου 1943, Γερμανοί και Έλληνες συνεργάτες τους με επικεφαλής τον Ν.Μπουραντά επιτίθενται ενάντια στους φοιτητές του Πανεπιστημίου που ήταν συγκεντρωμένοι για τον εορτασμό των 2 χρόνων του ΕΑΜ και τραυματίζονται πολλοί⁹¹. Τις μέρες που οι φοιτητές δέχονται τα χτυπήματα των Ταγμάτων Ασφαλείας και των Γερμανών, στην Αθήνα και τον Πειραιά, με καθοδήγηση και βοήθεια του ΕΑΜ – ΕΛΑΣ, αρχίζει το άνοιγμα αποθηκών και το μοίρασμα των τροφίμων στο λαό⁹². Όλη αυτή την περίοδο οι Γερμανοί εκτελούν Έλληνες πατριώτες στο σκοπευτήριο της Καισαριανής⁹³. Ο στρατιωτικός διοικητής Ελλάδος δημοσιεύει ανακοίνωση στις εφημερίδες με την οποία απαγορεύει τις απεργίες⁹⁴. Οι περιορισμοί στην κυκλοφορία των Αθηναίων αλλά και η υποχρεωτική συσκότιση εξακολουθούν να ισχύουν, «η συσκότισης της πόλεως των Αθηνών και των προαστείων είναι εντελώς ανεπαρκής. Η τελεία συσκότισης είναι απολύτως αναγκαία»⁹⁵. Η αγορά της Αθήνας διανύει τη δεύτερη χρονιά μεγάλων ελλείψεων και ακρίβειας και οι εφημερίδες δημοσιεύουν συλλήψεις αισχροκερδών και μαυραγοριτών συνήθως με εμφαντικούς τίτλους όπως «Ξυλοκόπημα μεγάλου μαυραγορίτου. Αθώος ο δράστης»⁹⁶ ή «Συνεχείς έρευναι θα γίνονται δι' ανακάλυψιν κρυπτομένων τροφίμων. Παραπομπή εις τα στρατοδικεία»⁹⁷.

Τα εισιτήρια των λεωφορείων αλλά και η τιμή του νερού για άλλη μία φορά

⁸⁹ Στην "Καθημερινή" δημοσιεύεται μία λιτή ανακοίνωση του στρατιωτικού διοικητή που λέει "Ανέλαβον υπό την διοίκησίν μου ολόκληρον την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης και της μέχρι τούδε ιταλικής ζώνης κατοχής, καθώς και της πόλεως Αθηνών. Αι μέχρι τούδε υπό των ιταλικών στρατιωτικών αρχών εκδοθείσαι διαταγαί παραμένουν προσωρινώς εν ισχύι μέχρι αντικατάστασώς των υπό νεωτέρων γερμανικών διαταγών. Απασαι αι διαταγαί των γερμανικών στρατιωτικών αρχών δέον όπως τηρηθούν απαρεγκλίτως. Ο στρατιωτικός διοικητής, Αθήναι, 9/9/43», Καθημερινή, 10/9/1943, σ.1.

⁹⁰ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π, σ.180. «Οι Γερμανοί σκότωσαν στο Πανεπιστήμιο δύο φοιτητές μέσα στο γραφείο του πρύτανη», Ριζοσπάστης, 30/9/1943, σ.1.

⁹¹ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ, ό.π, σ.180.

⁹² Μπαρτζιώτας Βασ. Η εθνική αντίσταση στην αδούλωτη Αθήνα..., ό.π., σ. 115.

⁹³ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π, σ.179 κ.ε..

⁹⁴ Καθημερινή, 11/9/1943, σ.1.

⁹⁵ Καθημερινή, 11/9/1943, σ.1, Καθημερινή, 12/9/1943, σ.1.

⁹⁶ Η βραδυνή, 16/9/1943, σ.2.

⁹⁷ Η βραδυνή, 18/9/1943, σ.2. Οι συλλήψεις των μαυραγοριτών σε μερικές περιπτώσεις κατέληξαν και σε θανατικές καταδίκες, βλ. Καθημερινή, 26/10/1943, σ.1.

ακριβαίνουν⁹⁸.

Με την παρέμβαση της διαχειριστικής επιτροπής βοήθειας για την Ελλάδα της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού, τον Οκτώβριο 1943, καταπλέει στο λιμάνι του Πειραιά το σουηδικό ατμόπλοιο «*Βιρίλ*» με 800 τόνους λάδι⁹⁹.

Στις 24 Οκτωβρίου 1943 πραγματοποιείται διαδήλωση 3.000 παιδιών και εκατοντάδων μανάδων στην Αθήνα για ψωμί, τρόφιμα και ρούχα. Τους μικρούς διαδηλωτές τους χτυπούν οι συνεργάτες των Γερμανών¹⁰⁰. Λίγες μέρες μετά διαβάζουμε στις εφημερίδες ότι «ο αρχηγός των Ταγμάτων Ασφαλείας του Ράιχ ανέθεσε τας υπηρεσίας του Ανωτέρου Αρχηγού των Ταγμάτων Ασφαλείας και Αστυνομίας Ελλάδος εις τον μέχρι τούδε διοικητήν μιας μεραρχίας Ταγμάτων Ασφαλείας, υποστράτηγον των Ταγμάτων Ασφαλείας Σίμανα, αντί του αντιστρατήγου της αστυνομίας Στροπ. Ο αντιστράτηγος Στροπ ανεχώρησεν ήδη την 17^{ην} Οκτωβρίου δια την νέαν του υπηρεσίαν ως ανώτερος αρχηγός Ταγμάτων Ασφαλείας και Αστυνομίας»¹⁰¹.

Τον τρίτο εορτασμό της επετείου, στις 28 Οκτωβρίου 1943, ο αθηναϊκός λαός το γιορτάζει με διαδηλώσεις¹⁰².

Το Νοέμβριο του 1943, σύμφωνα με την Ηλεκτρική Εταιρεία Αθηνών – Πειραιώς, θα γίνεται διακοπή ρεύματος από το πρωί μέχρι το απόγευμα σε μεγάλες

⁹⁸ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1943, σ.2, Καθημερινή, 29/10/1943, σ.1, Η βραδυνή, 11/11/1943, σ.2. Μέχρι το τέλος του 1943 ακριβαίνουν άλλη μία φορά τα εισιτήρια των τραμ βλ. Καθημερινή, 11/12/1943, σ.2.

⁹⁹ Αθηναϊκά Νέα, 7/10/1943, σ.1. Πολλά είναι τα πλοία που φτάνουν σε Πειραιά και Θεσσαλονίκη. «Εις Θεσσαλονίκην κατέπλευσαν δύο ατμόπλοια με τρόφιμα. Απόπλευσαν άλλα δια Πειραιά», Η βραδυνή, 30/9/1943, σ.2. Το «*Βιρίλ*» έρχεται στο τέλος του Οκτωβρίου 1943 μεταφέροντας 1.224 τόνους σταφίδας, βλ. Καθημερινή, 29/10/1943, σ.2. Στις αρχές του Νοεμβρίου καταπλέει στον Πειραιά το «*Χάλλαρεν*» με 3.343 τόνους τροφίμων, βλ. Η βραδυνή, 3/11/1943, σ.2. Το «*Χάλλαρεν*» θα ξαναέλθει στο τέλος του Δεκεμβρίου 1943, βλ. Η βραδυνή, 20/12/1943, σ.1. Στις 27/12/1943 φτάνει στον Πειραιά το σουηδικό ατμόπλοιο «*Φορμόζα*» γεμάτο τρόφιμα, βλ. Αθηναϊκά Νέα, 5/1/1944, σ.2. Στις 2 Φεβρουαρίου 1944 φτάνει στον Πειραιά το σουηδικό πλοίο «*Μογκαμπάρρα*», βλ. Η βραδυνή, 10/2/1944, σ.2. Το «*Χάλλαρεν*» φτάνει στον Πειραιά στις 26/2/1944 φορτωμένο με 4.290 τόνους τροφίμων, βλ. Καθημερινή 2/3/1944, σ.2. Στις 3/3/1944 έρχεται το σουηδικό ατμόπλοιο «*Ταμάρα*» βλ. Καθημερινή, 9/3/1944, σ.2. Στις 25 Μαρτίου 1944 έρχεται στον Πειραιά το σουηδικό πλοίο «*Άκκα*», βλ. Αθηναϊκά Νέα, 3/4/1944, σ.2. Στις 11/4/1944 φτάνει στον Πειραιά το σουηδικό ατμόπλοιο «*Γιαραβόγκα*», βλ. Καθημερινή, 20/4/1944, σ.2. Το «*Χάλλαρεν*» φτάνει στον Πειραιά με 4.136 τόνους όσπρια και ζάχαρη στις 28 Απριλίου 1944, βλ. Καθημερινή, 30/4/1944, σ.1

¹⁰⁰ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π, σ.183.

¹⁰¹ Καθημερινή, 28/10/1943, σ.1. Ο αντιστράτηγος (προήχθη) Σίμανας ως ανώτερος αρχηγός ταγμάτων ασφαλείας και αστυνομίας Ελλάδος δηλώνει στις εφημερίδες στις 29/11/1943 ότι «είμαι διατεθειμένος να θέσω άνευ δισταγμού υπό την προστασία μου τους πατριωτικούς σκεπτομένους Έλληνες, οι οποίοι όπως και ο Γερμανικός στρατός αντιμετωπίζουν την κομμουνιστική τρομοκρατία και αγωνίζονται υπέρ των μοναδικών αξιών του ευρωπαϊκού και του ελληνικού πολιτισμού. Δι' αυτό διέταξα ως αντίποινα για τα τελευταία εγκλήματα τον τυφεκισμό των κάτωθι κομμουνιστών...» και στη συνέχεια δημοσιεύονται δέκα εννέα ονόματα, βλ. Αθηναϊκά Νέα, 29/11/1943, σ.1.

¹⁰² Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π, σ.183.

περιοχές της Αθήνας¹⁰³.

Στο τέλος του 1943, στις 26 Δεκεμβρίου, πεθαίνει ο Δημήτρης Γληνός, βουλευτής του ΚΚΕ το 1936 και πρώην Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας¹⁰⁴. Δύο ημέρες πριν, στις 24 Δεκεμβρίου 1943 στις εφημερίδες επικηρύσσεται ο Θανάσης Κλάρας ή Άρης Βελουχιώτης¹⁰⁵.

Συνεχίζονται οι ανακοινώσεις για αθρόες συλλήψεις και καταδίκες αισχροκερδών και η κατοχική κυβέρνηση κάνει τα πάντα για να πείσει τον κόσμο ότι για την ακρίβεια και τις ελλείψεις ευθύνονται αυτοί που κρύβουν τα τρόφιμα¹⁰⁶. Τα εισιτήρια των λεωφορείων αλλά και τα τηλεφωνικά τέλη ακριβαίνουν¹⁰⁷.

Το νέο έτος, 1944, ο αθηναϊκός λαός πλήττεται από την πείνα, τη στρατιωτική κατοχή, τα αντίποινα και την τρομοκρατία. Στα δεινά έρχεται να προστεθεί η διακεκομμένη διανομή νερού¹⁰⁸ και η φοβερή εξάπλωση των αφροδίστων νοσημάτων¹⁰⁹.

¹⁰³ Η βραδυνή, 9/11/1943, σ.2. Ο περιορισμός στο ηλεκτρικό ρεύμα συνεχίζεται και το Δεκέμβριο 1943 βλ. Η βραδυνή, 23/12/1943, σ.2.

¹⁰⁴ R2852, F.O.371/43379, Periodical Intelligence Summary αριθ. 10, Άκρως απόρρητο, 10 Φεβρουαρίου 1944.

¹⁰⁵ Η βραδυνή, 24/12/1943, σ.1.

¹⁰⁶ Η βραδυνή, 16/9/1943, σ.2, Η βραδυνή, 16/9/1943, σ.2, Η βραδυνή, 18/9/1943, σ.2, Η βραδυνή, 18/9/1943, σ.2, Η βραδυνή, 21/9/1943, σ.2.

¹⁰⁷ Η βραδυνή, 18/9/1943, σ.2, Η βραδυνή, 18/9/1943, σ.2.

¹⁰⁸ Σε μονόστιλο της Καθημερινής διαβάζουμε για το "νέον περιορισμόν εις την κατανάλωσιν ύδατος που επέβαλεν η παρατεινομένη ξηρασία", Καθημερινή, 5/1/1944. Βλέπε επίσης και R4061 F.O. 371/43682, Periodical Summary αριθμός 13, 3 Μαρτίου 1944.

¹⁰⁹ R153, F.O.371/43706, P.W.E. Weekly Directive 21-28 Ιαν. 1944, 20 Ιαν. 1944.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΩΝ ΤΑΓΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Υπό κομμουνιστικῶν στοιχείων ἐβλοκοφονήθησαν ἀπὸ τῆς
16) 12) 43:

Ὁ εἰζωνος Ἰωάννης Σιραγάκης.

Οἱ χωροφύλακες Γεώργιος Ἀρβανιτόπουλος

Ἀντώνιος Καραπιπέρης,

Ἀλέξανδρος Γερμανός

καὶ ἐτραυματίσθησαν ἐν μέρει σοβαρῶς 14 εἰζωνοὶ, 21 χωρο-
φύλακες καὶ εἰς ἀστυνομικὸς.

Ὡς ἀντίποινα διὰ τὰ ἐγκλήματα ταῦτα διέταξα σήμερον τὸν
τυφεκισμόν 30 κομμουνιστῶν.

Ἀθῆναι, 7 Ἰανουαρίου 1944.

Ὁ Ἀνώτατος Ἀρχηγὸς τῶν Ταγμάτων Ἀ-
σφαλείας καὶ τῆς Ἀστυνομίας Ἑλλάδος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΩΝ ΤΑΓΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὡς ἀντίποινα διὰ τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον ἐνὸς γερμανικοῦ
ἀστυνομικοῦ τμήματος, τὴν διαπραχθεῖσαν ὑπὸ κομμουνιστῶν
τὴν 6) 1) 44 εἰς Βρασταμίτες (νοτίως τῆς Κοπαίδος), κατὰ
τὴν ὁποίαν ἐφανεύθησαν 2 Γερμανοὶ ἀστυνομικοί, διέταξα
σήμερον τὸν τυφεκισμόν 50 κομμουνιστῶν ἐκ τοῦ χωρίου
Βρασταμίτες καὶ τῶν περιχώρων.

Ἀθῆναι, τῇ 8) 1) 44.

Ὁ Ἀνώτατος Ἀρχηγὸς τῶν Ταγμάτων
Ἀσφαλείας καὶ τῆς Ἀστυνομίας Ἑλλάδος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Τὴν 9/3/1944 ἐτυφεκίσθησαν οἱ κάτωθι ἀναγραφόμενοι κομμουνισταί:

- 1) Σταμάτης Παναγιώτης, 1907. ΟΠΛΑ Τρομοκράτης.
- 2) Κεβερσάς Νικόλαος, 1915. ΕΑΜ. Ὁμαδάρχης.
- 3) Ἀνταχόπουλος Γεώργιος, 1900. ΕΑΜ. καὶ ΕΛΑΣ. Ἀρχηγός.
- 4) Βουδάρης Παναγιώτης, ΕΑΜ. Ἀρχηγός. Ψευδώνυμον: Καντόπουλος.
- 5) Γεωργέλης Κωνσταντῖνος, ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ. Ὁμαδάρχης. Ψευδώνυμον: Γεωργούλης.
- 6) Γαβριλάτος Γεράσιμος, ΕΑΜ. Ἀξιωματοῦχος.
- 7) Ζουγκανέλης Ἀνδρέας, ΕΑΜ. Μέλος.
- 8) Κάντζος Ἰωάννης, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 9) Χαντρόπουλος Νικόλαος. Ὁπιδός τοῦ ΕΛΑΣ. Ψευδώνυμον: Μπευρμπάσης.
- 10) Παπαδόπουλος Χρίστος, Μέλος τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐκτελεστικὴ ὁμάς. Ψευδώνυμον: Πάσιος.
- 11) Μουχτούρης Ἀλέξανδρος, ΕΛΑΣ. Ὁπιδός.
- 12) Λουκόπουλος Ἰωάννης, ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ. Διευθυνὸν μέλος.
- 13) Τσουγκάλας Νικόλαος, ΕΛΑΣ. Ὁπιδός.
- 14) Βαλαβανίδης Βασίλειος, ΕΑΜ. Ὁπιδός (δολοφόνος).
- 15) Καλογερίδης Ἰωάννης, ΕΛΑΣ. Μέλος.
- 16) Χατζαμπίδης Χρήστος, ΕΑΜ. Ὁπιδός.
- 17) Ράισης Ἀνδρέας, Διευθυντὴς τῆς προπαγάνδας τοῦ ΚΚΕ.
- 18) Νταγκούτας Γεώργιος, ΕΛΑΣ. Ὁπιδός.
- 19) Τσουκχλάς Διονύσιος, ΕΛΑΣ. Ὁπιδός.
- 20) Γιάννης Κωνσταντῖνος, ΕΛΑΣ. Ὁμαδάρχης.
- 21) Βαμβακᾶς Γεώργιος, ΕΛΑΣ. Τρομοκράτης.
- 22) Κιταρχτζής Γεώργιος, ΕΛΑΣ. Τρομοκράτης. Δρὼν κομμουνιστής.
- 23) Μαργαρίτης Βασίλειος, ΕΛΑΣ. Ἀρχηγός. Τρομοκρατικὴ ὁμάδα.
- 24) Τσιρνοτάς Ἀλέξανδρος, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 25) Σιδηρόπουλος Κωνσταντῖνος, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 26) Χατζηκωνσταντῆς Εὐάγγελος, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 27) Γιαννάκης Δημήτριος, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 28) Κητσιγιάννης Ἀνδρέας, ΕΛΑΣ. Ὁμαδάρχης.
- 29) Σκοντίλης Ἠλίας, ΕΛΑΣ. Διευθυντὴς προπαγάνδας.
- 30) Μπαρσιάν Ἀμπασούν, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 31) Κουγιουμτσιάν Καραμπέτ, ΕΛΑΣ. Τρομοκράτης.
- 32) Κηλιερίτζαν Κιρύος, ΕΑΜ. Μέλος.
- 33) Τρικώρης Στυλιανός, ΟΠΛΑ. Ὁπιδός.
- 34) Βαλαβάνης Μιχαήλ, ΕΑΜ. Ὁπιδός.
- 35) Κεκάκης Δημήτριος, ΕΠΟΝ. Ὁμαδάρχης.
- 36) Παπαϊωάννης Κωνσταντῖνος, ΕΛΑΣ. Ὁπιδός.
- 37) Παπάζογλου Τριαντάφυλλος, ΕΛΑΣ. Ὁμαδάρχης.
- 38) Ταυευτίδης Ἐλευθέριος, ΕΛΑΣ. Ὁμαδάρχης.
- 39) Ρήγας Γεώργιος, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 40) Τενεκετσιάν Ὀσίκ, ΕΠΟΝ. Ὁμαδάρχης.
- 41) Κησαπιάν Πασέκ, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 42) Μπουρνιάς Ἀντώνιος, ΟΠΛΑ. Τρομοκράτης.
- 43) Μπαρμπιάν Ἀλέξανδρος, ΕΑΜ. Διευθυντὴς ὁμάδος.
- 44) Σιμωνάκης Ἐλευθέριος, ΕΛΑΣ. Τρομοκράτης.
- 45) Μπαριάνος Γεώργιος, ΕΛΑΣ. Τρομοκράτης.
- 46) Χατζηκιοσιάν Γιόγια, ΕΛΑΣ. Τρομοκράτης.
- 47) Καρχκούνης Ἀντώνιος, ΕΑΜ. Ὁμαδάρχης.
- 48) Γιανγιότης Παναγιώτης, ΕΛΑΣ. Προπαγανδιστής.
- 49) Κοσσεσιάν Κέκις, ΕΛΑΣ. Τρομοκράτης.
- 50) Λάμης Βασίλειος, ΕΛΑΣ. Τρομοκράτης.

Πριν να φύγει ο Ιανουάριος του 1944, στις 26, στην Αθήνα κηρύσσεται μεγάλη απεργία δημοσίων και τραπεζιτικών υπαλλήλων με αίτημα τη χορήγηση τροφίμων και την κατάπαυση της τρομοκρατίας. Την απεργία αυτή ακολούθησαν απεργίες των υφαντουργών και εργατών του Ναυστάθμου¹¹⁰. Η δε «γερμανική προπαγάνδα εκμεταλλεύεται τη γενική ανησυχία, που υπάρχει στην Αθήνα, ότι η χώρα παραδόθηκε στη Σοβιετική Ένωση κατά τη Συνδιάσκεψη της Τεχεράνης»¹¹¹. Τον Ιανουάριο του 1944 οι Αθηναίοι έχουν νερό στα σπίτια τους μόνο τέσσερις ημέρες την εβδομάδα δηλαδή Τρίτη, Πέμπτη, Σάββατο και Κυριακή μόνο τις πρωινές ώρες από τις 6 έως τις 10¹¹². Τα εισιτήρια των τραμ για άλλη μία φορά αυξάνονται¹¹³. Τα ελάχιστα τρόφιμα στην αγορά και οι ακριβές τιμές, όσων τροφίμων πωλούνται, συνεχίζουν να κάνουν εξαιρετικά δύσκολη τη ζωή στην Αθήνα. «Η επισιτιστική κατάσταση στην Αθήνα είναι χειρότερη από ποτέ. Τα ελάχιστα τρόφιμα που υπάρχουν στα καταστήματα, πωλούνται σε αστρονομικές τιμές. Η κυβέρνηση Αθηνών διαδίδει ότι οι Γερμανοί πρόκειται να ρίξουν στην αγορά πολλά τρόφιμα, με αποτέλεσμα να περιορισθεί κάπως η συνεχής αύξηση των τιμών, παρά το γεγονός πως οι Γερμανοί δεν κάνουν τίποτα τέτοιο»¹¹⁴.



ΒΡΑΔΥΝΗ 10/2/1943

Ήδη από το Φεβρουάριο του 1944 οι γερμανικές αρχές κατοχής βρίσκονται σε κατάσταση επιφυλακής, κλείνουν τους δρόμους, καίνε τα αρχεία τους¹¹⁵.

Ο Μάρτιος του 1944 φέρνει νέες αυξήσεις στο ρεύμα και οι Αθηναίοι

¹¹⁰ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.188.

¹¹¹ R2133, F.O.371/43678, Periodical Summary αριθ. 7, Άκρως απόρρητο, 29 Ιανουαρίου 1944.

¹¹² Αθηναϊκά Νέα, 4/1/1944, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 8/1/1944, σ.2.

¹¹³ Αθηναϊκά Νέα, 15/1/1944, σ.2.

¹¹⁴ R1721, F.O.371/43677/ Periodical Summary αριθ.6, Απόρρητο, 26 Ιανουαρίου 1944.

¹¹⁵ R2434, F.O.371/43678, Talbot-Rice προς Howard, αριθμός DTR/GR/6923, 12 Φεβρουάριος 1944.

συνεχίζουν να ακολουθούν τις οδηγίες για την υποχρεωτική συσκότιση¹¹⁶. Στις 4 Μαρτίου 1944 κηρύσσεται 24ωρη απεργία των εργαζομένων στους σιδηροδρόμους της Αθήνας, του Πειραιά και της Πελοποννήσου. Στην απεργία συμμετέχουν 18.000 εργατοϋπάλληλοι ΣΕΚ και ΣΠΑΠ (τρένα). Οι διαδηλωτές συγκρούονται με τα Τάγματα Ασφαλείας. Οι Γερμανοί συλλαμβάνουν 300 απεργούς¹¹⁷. Λίγες μέρες μετά έχουμε τη μάχη της Κοκκινιάς¹¹⁸. Οι καθημερινές συνθήκες ζωής των Αθηναίων έχουν σκληρύνει περισσότερο, η βία και η τρομοκρατία είναι σχεδόν καθημερινό φαινόμενο. Στις 9 Μαρτίου 1944 εκτελούνται 50 κομμουνιστές¹¹⁹. Τον ίδιο μήνα στις 15 και 16 Μαρτίου 1944 2.000 χωροφύλακες και άντρες των Ταγμάτων Ασφαλείας κάνουν επιδρομή στην Καλογρέζα όπου έχουμε 26 νεκρούς και εκατοντάδες συλλήψεις¹²⁰. Λίγες μέρες αργότερα νοτιοανατολικά της Αθήνας ο ΕΛΑΣ συγκρούεται με τα Τάγματα Ασφαλείας¹²¹.

Στο τέλος του Μαρτίου του 1944 έγγραφο του David Talbot-Rice πληροφορεί ότι η Γερμανοί αποσύρονται από την Αθήνα¹²² και ενώ οι Αθηναίοι διαδηλώνουν για τον εορτασμό της 25^{ης} Μαρτίου «δεν πραγματοποιείται ο σημαιοστολισμός των σπιτιών που είχε διαταχθεί από τους Γερμανούς, προς μεγάλη τους έκπληξη»¹²³. «Σύμφωνα με πληροφορίες της Υπηρεσίας ΑΠΟΛΛΩΝ ο Δαμασκηνός εκδίδει πατριωτικό μήνυμα για την επέτειο της 25^{ης} Μαρτίου. Οι Γερμανοί διατάσσουν τους ιερείς να μη το διαβάσουν στις εκκλησίες αλλά η πλειοψηφία του κλήρου αρνείται να υπακούσει και το μήνυμα διαβάζεται. Συλλαμβάνεται μεγάλος αριθμός κληρικών, ενώ ο Δαμασκηνός δηλώνει στους Γερμανούς ότι μόνος υπεύθυνος πρέπει να θεωρηθεί ο ίδιος»¹²⁴.

¹¹⁶ Καθημερινή, 1/3/1944, σ.2, Καθημερινή, 2/3/1944, σ.2, Καθημερινή, 12/3/1944, σ.1.

¹¹⁷ R3964, F.O.371/43682, Boxshall προς Howard, αριθμός DTR/GR/7019, 8 Μαρτίου 1944. Βλέπε επίσης και Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.190.

¹¹⁸ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.192.

¹¹⁹ Καθημερινή, 15/3/1944, σ.1.

¹²⁰ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.193.

¹²¹ R9330, F.O.371/43688, Diary of E.L.A.S. activity against the enemy, October 1943 – April 1944, Ακρως απόρρητο, 8 Ιουνίου 1944. «Μεγάλες και αιματηρές συμπλοκές έγιναν κυρίως στο κέντρο της Αθήνας με 500.000 λαού να φωνάζουν 'Κάτω η επιστράτευση'. Σείστηκε ο τόπος. Πολύ αίμα χύθηκε», Δ.Αντωνοπούλου Ψιλοπούλου, Τα κορίτσια του Πολυτεχνείου. Από τους αγώνες της στην αγωνία της φυλακής, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2008, σ. 55.

¹²² R6319, F.O. 371/43685, Talbot-Rice προς Howard, αριθμός DTR/GR/7157, 22 Μαρτίου 1944.

¹²³ R6319 F.O. 371/43685, Talbot-Rice προς Howard, αριθμός DTR/GR/7157, 10 Απριλίου 1944. Βλέπε και Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.195.

¹²⁴ R6319, F.O.371/43685, Talbot-Rice προς Howard, αριθ. DTR/GR/7157, 10 Απριλίου 1944.



Παρέλαση γερμανικών στρατευμάτων στην Πανεπιστημίου, την Πέμπτη 19 Απριλίου 1944, παρακολουθεί ο Γερμανός στρατιωτικός διοικητής της Ελλάδας στρατηγός Σπαϊντελ. (Βραδυνή 22/4/1944)

Τον Απρίλιο του 1944 «οι Γερμανοί οχυρώνουν οδικές αρτηρίες στην Αττική»¹²⁵, ενώ σε συνοικίες της Αθήνας όπως Καισαριανή, Ζωγράφου, Κουπόνια, Ν. Ελβετία, Γούβα γίνονται συγκρούσεις μεταξύ του ΕΛΑΣ και των Ταγμάτων Ασφαλείας. Στις 21 Απριλίου 1944 διεξάγεται η μάχη της Καισαριανής ενώ στο τέλος του μήνα, 28 Απριλίου, πέφτει το «κάστρο του Υμηττού όπου τρεις νέοι οι Δημήτρης Αυγέρης, Κώστας Φολτόπουλος, Θάνος Κοκμενίδης αντιμετωπίζουν τους Γερμανούς και τα τάγματα ασφαλείας»¹²⁶.

Τον Απρίλιο του 1944 τα είδη πρώτης ανάγκης συνεχίζουν να ακριβαίνουν μέρα με την ημέρα ενώ «κανένας μισθός δεν ακολουθεί»¹²⁷.

¹²⁵ R6319, F.O.371/43685, Talbot-Rice προς Howard, αρθ. DTR/GR/7157, 10 Απριλίου 1944.

¹²⁶ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π, σ.197, 198, 200, 202. Βλέπε επίσης Η αλήθεια για την εθνική αντίσταση 1941-1944, σ. 14-15.

¹²⁷ «Το κόστος ζωής στην Ελλάδα έχει εκτιναχθεί στα ύψη. Χαρακτηριστική είναι η σύγκριση των τιμών με τις τιμές του Δεκεμβρίου του 1943: 1 οκά ψωμί 35.000 δρχ σήμερα από 14.500 το Δεκέμβριο, 1 οκά πατάτες 30.000 από 16.000, 1 οκά μακαρόνια 72.000 από 29.500, 1 οκά ελαιόλαδο 220.000 από 80.000, 1 οκά βούτυρο 400.000 από 170.000, 1 οκά τυρί 400.000 από 136.000, 1 οκά ρύζι 140.000 από 54.000, 1 οκά ζάχαρη 170.000 από 64.000 δρχ.

Τον Απρίλιο και το Μάιο του 1944 οι Γερμανοί εκτελούν 724 ομήρους στην Αθήνα ως αντίποινα για την αντίσταση του αθηναϊκού λαού¹²⁸.

Το Μάιο του 1944 η πόλη της Αθήνας εκτός από τους κατοίκους της φιλοξενεί και όσους κατοίκους των γύρω περιοχών έχουν μείνει άστεγοι και προσπαθούν να βρουν μία διέξοδο. Σύμφωνα με στοιχεία των αγγλικών υπηρεσιών στο σύνολο της χώρας οι άστεγοι στην Ελλάδα αριθμούν τα 524.000 άτομα¹²⁹. Με όλο αυτό τον πληθυσμό οι Αθηναίοι εξακολουθούν να ζουν σε καθεστώς ακρίβειας και μεγάλων ελλείψεων, συνεχίζουν να ζουν με τους όρους συσκότισης της πόλης, να πηγαίνουν στα συσσίτια, να επιβιώνουν με τα δελτία, να στέλνονται εργάτες στη Γερμανία¹³⁰.

Τον Ιούνιο του 1944 ο αθηναϊκός λαός έχει να αντιμετωπίσει και τις επιθέσεις των Γερμανών και των Ταγμάτων Ασφαλείας σε συνοικίες της Αθήνας όπως η Καισαριανή, η Γούβα, το Παγκράτι, οι Αμπελόκηποι, η Καλλιθέα, του Ζωγράφου¹³¹. Παράλληλα, δε θεωρείται καν είδηση η αύξηση της εγκληματικότητας αφού καθημερινά γίνονται «δέκα έως δεκαπέντε ληστείες σ' όλη την Αθήνα»¹³².

Τον Ιούλιο του 1944 εκδηλώνεται τρομοκρατική επίθεση των Ταγμάτων Ασφαλείας και των ανδρών της Ειδικής Ασφάλειας στο κέντρο «Όσσις» του Ζαππείου με 65 νεκρούς. Οι επιθέσεις συνεχίζονται και τον Αύγουστο του 1944 σε

Η χρυσή βρετανική λύρα τιμάται 3.000.000 δρχ.», R6462, F.O.371/43685, Despatche No 20 from H.M. Consul – General Smyrna, Μνημόνιο, 4 Απριλίου 1944.

¹²⁸ R11347, F.O.371/43690, Report on conditions in Athens up to 30 May 1944, 28 Ιουνίου 1944. Βλέπε και R9772, F.O.371/43688, Game Book, απόρρητο, Μάιος 1944, Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.197, 198, 200, 202, Καθημερινή, 15/3/1944, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 5/4/1944, σ.1. «Γερμανοί στρατιώται έπεσαν κατά την εκτέλεσιν της υπηρεσίας των θύματα θρασυδείλων ενέδρας κομμουνιστών κακούργων. Προς λήψιν αντιποίνων ετυφεκίσθησαν σήμερα κατά διαταγήν του στρατιωτικού διοικητού Ελλάδος πενήκοντα κομμουνισταί», Αθηναϊκά Νέα, 8/4/1944, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 11/4/1944, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 13/4/1944, σ.1, Καθημερινή, 28/4/1944, σ.1, Καθημερινή, 30/4/1944, σ.1.

¹²⁹ «Στον αριθμό αυτό δεν περιλαμβάνονται οι άστεγοι στην Κρήτη ούτε όσοι κατοικούν στις περιοχές που κατέχουν οι Βούλγαροι» R11347, F.O.371/43690, Report on conditions in Athens up to 30 May 1944, 28 Ιουνίου 1944.

¹³⁰ Η βραδυνή, 1/5/1944, σ.1, Η βραδυνή, 1/5/1944, σ.2, Η βραδυνή, 1/5/1944, σ.2, Η βραδυνή, 3/5/1944, σ.2, Η βραδυνή 6/5/1944 σ.2, Η βραδυνή, 9/5/1944, σ.2, Η βραδυνή, 10/5/1944 σ.2, Η βραδυνή, 10/5/1944, σ.2, Η βραδυνή, 11/5/1944, σ.2, Η βραδυνή, 13/5/44 σ.2, Η βραδυνή, 15/5/1944, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 17/5/1944, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 24/5/1944, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 27/5/1944 σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 31/5/1944, σ.2.

¹³¹ Ορ. Μακρή, Ο ΕΛΑΣ της Αθήνας, ό.π., σ. 81-112. «Ο Gordon Creed αναφέρει ότι μόνον ο πληθυσμός της Αθήνας υποφέρει πραγματικά λόγω του πολέμου». R10023, F.O.371/43688, Periodical Intelligence Summary αριθ. 24, 19 Ιουνίου 1944.

¹³² Συγκεκριμένα για το φαινόμενο των ληστειών στην Αθήνα ο Ριζοσπάστης γράφει «Κάθε μέρα γίνονται δέκα έως δεκαπέντε ληστείες σ' όλη την Αθήνα. Οι άνθρωποι που τις κάνουν σύμφωνα με επίσημα στοιχεία από τα αστυνομικά τμήματα είναι χωροφύλακες της Ειδικής ως πράχτορες της Γκεστάπο. Οι ίδιοι αυτοί παρουσιάζονται πολλές φορές σαν όργανα του ΕΑΜ – ΕΛΑΣ για δυσφήμιση», Ριζοσπάστης, 10/6/1944, σ.2. Για τις ληστείες στην Αθήνα ο Χ. Θ. Σταμάτης αναφέρει ότι «από των μέσων του 1943 ιδίως και μέχρι του Νοεμβρίου 1944 αι ένοπλοι ληστεία ευρίσκονται κατά δεκάδας εις τα αστυνομικά αρχεία Αθηνών... Ιδιαίτερως αξίζει να τονισθή το κατά το θέρος του 1944 κύμα ληστειών, κλοπών και διαρρήξεων αποθηκών και καταστημάτων» Χαρ. Θ. Σταμάτης, Ιστορία της αστυνομίας πόλεων 1921-1971, Αθήναι, 1971, σ. 275.

Βύρωνα, Καισαριανή, Καλλιθέα, Κατσιπόδι, Δουργούτι, Άι Γιάννη, Βύρωνα. Μόνο στα μπλόκα του Δουργουτίου, του Κατσιποδίου και του Φάρου Αθήνας οι Γερμανοί εκτελούν 190 ανθρώπους¹³³. Μέσα στον Αύγουστο, μόνο στην Καλλιθέα, οι Γερμανοί συλλαμβάνουν 4.000 άτομα και εκτελούν 200, ως αντίποινα¹³⁴.

¹³³ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π, σ.212-220. Βλέπε και R16027, F.O.371/43693, Game Book, απόρρητο, Αύγουστος 1944.

¹³⁴ R16027, F.O.371/43693, Game Book, απόρρητο, Αύγουστος 1944. «Σύμφωνα με το ΕΑΜ ΕΛΑΣ οι Γερμανοί στην Αθήνα εκτέλεσαν 27 άτομα και συνέλαβαν 1000, ως αντίποινα», R16027, F.O.371/43693, Game Book, απόρρητο, Αύγουστος 1944. «Σύμφωνα με το ΕΑΜ ΕΛΑΣ οι Γερμανοί στην Αθήνα εκτέλεσαν 40 άτομα ως αντίποινα», R16027, F.O.371/43693, Game Book, απόρρητο, Αύγουστος 1944.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Συμφώνως προς την ανακοίνωσιν της 9ης Αυγούστου 1944
επισημασθήσαν οι κάτωθι άναρχοί 50 κομμουνισταί.

1. Βασίλειος ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ, γενν. 1926, ΕΑΜ — Προ-
μηθευτής όπλων.
2. Βασίλειος ΠΑΛΑΣΑΚΗΣ, γενν. 1922, ΕΑΜ — Μέλος.
3. Άθανάσιος ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΟΣ, γενν. 1926, Τρομοκράτης και
κατοχος όπλων.
4. Νικόλαος ΓΕΡΑΛΗΣ, γενν. 1898, ΕΑΜ — Άξιωματούχος.
5. Παναγιώτης ΠΑΤΑΛΑΣ, γενν. 1894, ΕΑΜ — Μέλος όπο-
στήριξης σημερινών.
6. Άγγελος ΡΟΚΟΥΤΑΚΗΣ, γενν. 1914, Άνταρτής.
7. Μιχαήλ ΑΡΧΟΝΤΑΚΗΣ, γενν. 1917, Υποστήριξης σημι-
ριών.
8. Άνδρέας ΜΑΡΤΣΑΚΗΣ, γενν. 1906, Υποστήριξης ση-
μερινών.
9. Άλέξανδρος ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, γενν. 1903, ΕΑΜ — Προ-
παγανδιστής.
10. Άχιλλεύς ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, γενν. 1922, Μέλος ση-
μερινών.
11. Χαράλαμπος ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ, γενν. 1917, Μέλος ση-
μερινών.
12. Πάρις ΚΟΛΛΙΑΣ, γενν. 1921, Κομμουνιστής.
13. Άλέξανδρος ΚΑΤΣΙΑΝΗΣ, γενν. 1921, Κομμουνιστής—δ-
ποστηρικτής άνταρτών.
14. Παναγιώτης ΚΙΛΑΦΗΣ, γενν. 1892, Κομμουνιστής όποστη-
ρικτής άνταρτών.
15. Φώτιος ΣΗΓΡΟΠΟΥΛΟΣ, γενν. 1912, Κομμουνιστής όποστη-
ρικτής άνταρτών.
16. Νικόλαος ΚΑΝΤΕΡΑΣ, γενν. 1900, Κομμουνιστής όποστη-
ρικτής άνταρτών.
17. Ιωάννης ΑΡΓΑΛΙΑΣ, γενν. 1909, Κομμουνιστής έγκλη-
ματίας.
18. Χαρίτοσ ΚΡΙΕΚΟΥΚΗΣ, γενν. 1909, Κομμουνιστής έγκλη-
ματίας.
19. Άναστάσιος ΚΟΛΟΒΕΝΤΖΟΣ, γενν. 1922, Κομμουνιστής
έγκληματίας.
20. Θεμιστοκλής ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, γενν. 1921, Κομμ-
ουνιστής έγκληματίας.
21. Άναστάσιος ΜΑΡΟΥΤΚΑΣ, γενν. 1903, Κομμουνιστής έγ-
κληματίας.
22. Άναστάσιος ΓΙΟΣΜΑΣ, γενν. 1916, ΕΑΜ — Προμηθε-
τής όπλων.
23. Νικόλαος ΣΑΡΑΝΤΑΚΗΣ, γενν. 1917, ΕΑΜ—Άρχηγός.
24. Γεώργιος ΚΑΠΑΡΗΣ, γενν. 1923, Υποκινητής άπεργιών.
25. Γεώργιος ΓΙΑΛΑΚΙΔΗΣ, γενν. 1913, Μέλος της Διάκ-
τυπότητος του ΕΑΜ.
26. Άνδρέας ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, γενν. 1912, Μεταφορά όπλων
και έκσκητικόν όλων διά την ΕΑΜ και το ΕΛΑΣ.
27. Δημήτριος ΚΟΥΤΣΙΑΣ, γενν. 1926, Τρομοκράτης.
28. Άνδρέας ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ, γενν. 1894, Γενικός Γραμμα-
τεύς του ΚΚΕ.
29. Δημήτριος ΣΑΜΠΕΛΑΣ, γενν. 1908, Κομμουνιστής.
30. Βασίλειος ΚΑΛΟΓΕΡΙΔΗΣ, γενν. 1908, Φανατικός κομ-
μουνιστής και μέλος της ΕΑΜ.
31. Γεώργιος ΒΛΑΧΟΣ, γενν. 1915, Άρδν μέλος της ΕΑΜ
και του ΚΚΕ.
32. Χαρίτοσ ΜΠΕΛΛΟΣ, γενν. 1907, Άρδν μέλος της ΑΕΜ.
33. Στέφανος ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ, γενν. 1910, Άξιωματούχος της
ΟΠΛΑ.
34. Εδρένιος ΠΑΣΣΙΑΝΙΔΗΣ, γενν. 1922, ΕΠΟΝ — Τριμο-
κράτης.
35. Άριστοτέλης ΓΥΑΝΤΙΔΗΣ, γενν. 1919, ΕΑΜ — Δ άνομιος
προπαγανδιστικός συλλέκτης.
36. Έκμουνιστής ΚΑΡΑΜΑΝΟΥΛΟΣ, γενν. 1918, Άρδν κομμ-
ουνιστής.
37. Ιωάννης ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, γενν. 1909, ΟΠΛΑ — Τρο-
μοκράτης.
38. Δημήτριος ΜΑΡΜΑΡΑΣ, γενν. 1902, Κομμουνιστής—κάτο-
χος όπλων.
39. Ιωάννης ΠΑΠΠΑΓΙΑΝΝΑΚΟΣ, γενν. 1913, ΕΑΜ—Μέλος.
40. Κωνσταντίνος ΓΦΑΝΤΗΣ, γενν. 1924, ΕΑΜ—Μέλος.
41. Άλέξανδρος ΜΕΝΙΔΙΑΤΗΣ, γενν. 1917, Κομμουνιστής
άξιωματούχος.
42. Ιωάννης ΠΑΣΤΡΑΣ, γενν. 1908, Πρόεδρος του έθνος.
43. Άγγελος ΝΤΕΛΗΣ (Ντελιδής), γενν. 1916, Άρδν κομ-
μουνιστής.
44. Νικόλαος ΔΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, γενν. 1917, Άρδν κομμουνιστής.
45. Άριστοτέλης ΚΑΝΑΣ, γενν. 1926, ΕΠΟΝ—μέλος.
46. Θεόδωρος ΚΙΡΙΑΙΔΗΣ, γενν. 1923, ΕΑΜ—μέλος.
47. Νικόλαος ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, γενν. 1919, ΕΑΜ—μέλος.
48. Άλέξανδρος Σουλιάτης, γενν. 1919, ΕΛΑΣ — Προπα-
γανδιστής.
49. Στέφανος ΓΥΜΝΟΠΟΥΛΟΣ, γενν. 1920, ΕΑΜ και ΕΠΟΝ—
μέλος.
50. Ασηνίδης ΠΑΝΤΟΥΦΛΑΣ, γενν. 1920 ΕΛΑΣ—μέλος.

Άθήναι τη 11 Αυγούστου 1944.

Ο ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Το Σεπτέμβριο του 1944 οι εξελίξεις είναι ραγδαίες. Στις 2 Σεπτεμβρίου 1944 συγκροτείται η κυβέρνηση εθνικής ενότητας, ήδη στις 10/3/1944 είχε συγκροτηθεί η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Ενότητας (ΠΕΕΑ), ενώ στις 16 Σεπτεμβρίου κηρύσσεται παλλαϊκή απεργία στην Αθήνα ενάντια στην τρομοκρατία. Μία μέρα μετά οι Γερμανοί εκτελούν 30 τραυματίες αιχμαλώτους του ΕΛΑΣ. Στις 23 Σεπτεμβρίου 1944 ομάδα καταδρομών του ΕΑΜ ΕΛΑΣ καταλαμβάνει το ραδιοσταθμό Αθηνών και μεταδίδει μήνυμα του ΕΑΜ¹³⁵.

Η Αθήνα, μετά από 1.264 ημέρες Κατοχής, απελευθερώνεται από το γερμανικό στρατό στις 12 Οκτωβρίου 1944.

¹³⁵ Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ..., ό.π., σ.221-224.

ΟΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ

Οι Γερμανοί προσπάθησαν από την πρώτη στιγμή να λεηλατήσουν τους πόρους της χώρας όχι μόνο για τις ανάγκες των εδώ κατοχικών στρατευμάτων αλλά γενικότερα για την πολεμική τους προσπάθεια.

Αναμφισβήτητα πρωταρχική αιτία της κατάρρευσης της ελληνικής οικονομίας, των ελλείψεων των προϊόντων, της ανόδου των τιμών, όπως και όλων των άλλων τότε δεινών για τη χώρα, υπήρξε η γερμανική Κατοχή.

Η ελληνική οικονομία και πριν την περίοδο της Κατοχής είναι εξαρτημένη, η παραγωγή περιορισμένη και η χώρα είναι αναγκασμένη να εισάγει σημαντικό ποσοστό των απαραίτητων για αυτήν ειδών διατροφής καθώς η εγχώρια παραγωγή καλύπτει το 80% των αναγκών του πληθυσμού. Το 1938 η Ελλάδα εισάγει το 38% των αναγκών της σε σάρι, το 26% σε όσπρια και το 21% σε κρέας¹³⁶.

Κατά τη διάρκεια της Κατοχής οι εισαγωγές προϊόντων έχουν μειωθεί αισθητά γεγονός που επιβαρύνει την ήδη κακή κατάσταση της αγοράς. (πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Οι εισαγωγές προϊόντων στην Ελλάδα, 1940-1941

ΕΤΟΣ	Τόνοι	Αξία σε εκατομμύρια δραχμές
1940	1.450.102	12.215
1944	285.832	3.281.515

ΠΗΓΗ: Οργανισμός Ανασυγκροτήσεως, Στοιχεία ελληνικής οικονομίας κατά προπολεμικήν, πολεμικήν και μεταπολεμικήν περίοδον

¹³⁶ Οργανισμός Ανασυγκροτήσεως, Στοιχεία Ελληνικής Οικονομίας κατά προπολεμικήν, πολεμικήν και μεταπολεμικήν περίοδο.

Προπολεμικά ακόμη η μέση στάθμη του επιπέδου διαβίωσης του πληθυσμού χαρακτηρίζεται χαμηλή, καθώς μεγάλο τμήμα του αγροτικού πληθυσμού τρέφεται με τροφές που δίνουν θερμίδες κατά μέσο όρο 30% κάτω από αυτό που η Κοινωνία των Εθνών κρίνει ως ελάχιστο απαιτητό όριο¹³⁷.

Η είσοδος των Γερμανών στην Αθήνα και η Κατοχή της χώρας χειροτερεύουν σημαντικά δεδομένα σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Αποκλειστικός κυρίαρχος ρυθμιστής της οικονομικής ζωής της χώρας είναι ο κατακτητής και οι συνεργάτες τους.

Μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα οι ελλείψεις των ειδών διαβίωσης, η απογείωση των τιμών στην αγορά είναι σε ημερήσια διάταξη και το οικονομικό χάος δεν αργεί να επικρατήσει στην Ελλάδα¹³⁸.

Στην «Έκθεση Σμπαρούνη» φαίνονται οι χιλιάδες τόνοι εμπορευμάτων και προϊόντων που πήραν οι Γερμανοί μόλις μπήκαν στη χώρα (πίνακας 2).

Πίνακας 2. Πίνακας εμπορευμάτων και εγχωρίων προϊόντων αγορασθέντων και δεσμευθέντων υπό των στρατιωτικών αρχών κατοχής (1941)

ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΤΟΝΟΙ
Καπνά	110.622
Καφές	1.435
Σύκα	4.000
Σταφίδα σουλτανίνα	35.000
Σταφίδα κορινθιακή	146.000 (παλιά και νέα εσοδεία)

¹³⁷ «Κατά τη διάρκεια του 1942 υπολογίζεται ότι υπήρξε η εξής μείωση της αγροτικής παραγωγής: σιτάρι κατά 50%, άλλα δημητριακά 47%, ελαιόλαδο 20%, άλογα 50%, βοοειδή 40%, πρόβατα 40%, χοίροι 55%. Η παραγωγή, ως εκ τούτου, εξασφαλίζει κατά μέσο όρο 900 θερμίδες την ημέρα κατ' άτομο, το 54% της προπολεμικής κατανάλωσης. Οι αποστολές τροφίμων, 230.000 τόνοι, εξασφαλίζουν 750 θερμίδες ημερησίως κατά μέσο όρο σε 2.000.000 άτομα. Επίσης διανέμεται μερίδα 150 γραμμαρίων ψωμιού σε 1.000.000 άτομα». R17859, F.O.371/43729, Κ.Βαρβαρέσσος (Διοικητής Τράπεζας της Ελλάδος) προς D.F.Howard (Επικεφαλής Southern Department, F.O.), 3 Νοεμβρίου 1944.

¹³⁸ «Πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα διαθέσιμα στοιχεία για το οικονομικό χάος που επικρατεί στην Ελλάδα, με τρόπο ώστε να προκληθεί η μέγιστη δυνατή δυσπιστία προς την «κυβέρνηση ανδρικήλων» και τις δυνάμεις Κατοχής. Η αρπακτικότητα των τελευταίων είναι άλλωστε η αιτία της γενικότερης κατάστασης που επικρατεί», R5882, F.O.371/33158, P.W.E. Weekly Directive 18-25 Σεπτ. 1942, απόρρητο, 17 Σεπτεμβρίου 1942.

Ρύζι	2.520
Ζάχαρη	1.143 και 15.000 σάκοι
Έρια	1.415 δέματα
Βαμβάκι	6.500
Ελαιόλαδο	10.000
Κολοφώνιο	Ολόκληρη η σοδειά
Ρητίνη	Ολόκληρη η σοδειά
Πυρηνέλαιο	8.000
Κασσίτερος	76
Δέρματα	2.550 και 731 δέματα
Λίπος	1.009
Γαϊάνθρακες	10.157
Κουκούλια	200
Παλιοσίδερα	5.000

Άπαντα τα λοιπά αποθέματα βιομηχανιών και χονδρικού εμπορίου ως επίσης και το μεγαλύτερον μέρος αποθεμάτων λιανικού εμπορίου

ΠΗΓΗ: Αι δαπάναι της Ελλάδος, έκθεσις υποβληθείσα υπό Αθανασίου Ι. Σμπαρούνη Γενικού Διευθυντού εν τω Υπουργείω Οικονομικών προς το επί των Οικονομικών Υπουργείον και τας Α.Α.Ε.Ε. τους Κύριους Πληρεξούσιον του Ράιχ και Πληρεξούσιον της Ιταλίας, Εν Αθήναις 1941,
Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Τα στρατεύματα Κατοχής από την πρώτη στιγμή εφαρμόζουν την πολιτική της κατάσχεσης και της λεηλασίας των προϊόντων για τις δικές τους ανάγκες. Οι Γερμανοί αρπάζουν όλα τα τρόφιμα¹³⁹. Σύμφωνα με τον Στ. Θωμαδάκη «μόλις οι Γερμανοί κατέλαβαν την εξουσία, κατέσχον και όλα τα γνωστά, δημόσια ή ιδιωτικά, αποθέματα τροφίμων, ενδυμάτων, φαρμακευτικού και στρατιωτικού υλικού καθώς και τα μέσα συγκοινωνίας. Η δε επίταξη και χρήση τους από τους Γερμανούς πρέπει να υπήρξε ο σπουδαιότερος παράγοντας που οδήγησε στην πείνα η οποία ξέσπασε

¹³⁹ R7349, F.O.371/29840, Lampson προς F.O., αριθμός 658, 17 Ιουλίου 1941. Βλέπε και Μ. Mazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ. Η εμπειρία της Κατοχής, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1994, σ.49.

το χειμώνα 1941-1942»¹⁴⁰.

Παράλληλα με τις επιτάξεις η παραγωγή προϊόντων έχει μειωθεί σημαντικά και η ζημιά που υπόκειται ο ιστός του εμπορίου μετράται σε δισεκατομμύρια δραχμές (πίνακας 3).

Πίνακας 3. Η ζημιά του ελληνικού εμπορίου από τις τακτικές των κατακτητών (σε δραχμές*)

Αξία εμπορευμάτων, διαρπαγέντων από τους Γερμανούς	2.000.000.000
Γενικές ζημιές εμπορίου που προκλήθηκαν από τους Γερμανούς, Ιταλούς και Βούλγαρους	13.000.000.000
ΣΥΝΟΛΟ ΖΗΜΙΩΝ	15.000.000.000

* τα ποσά αναγνωρίστηκαν και από τη Διάσκεψη στο Παρίσι για τις Επανορθώσεις

ΠΗΓΗ: Οργανισμός Ανασυγκροτήσεως, Στοιχεία ελληνικής οικονομίας κατά προπολεμικήν, πολεμικήν και μεταπολεμικήν περίοδον

Σύμφωνα με τον Mark Mazower «παράλληλα με το πλιάτσικο των μεμονωμένων στρατιωτών, οι αξιωματικοί του εφοδιασμού προχωρούσαν σε επιτάξεις πολύ μεγαλύτερων ποσοτήτων αγαθών: 25.000 πορτοκάλια, 4.500 λεμόνια και 100.000 τσιγάρα έφυγαν από τη Χίο μέσα στις τρεις πρώτες εβδομάδες της Κατοχής. Το ατμόπλοιο *Pierre Luigi*, που σαλπάρισε από τον Πειραιά τον Ιούνιο, κουβαλούσε ένα τυπικό φορτίο – εκατοντάδες μπάλες βαμβακερά προϊόντα, λινάρι και σολόδερμα που είχαν κατασχεθεί από ελληνικές αποθήκες για να σταλούν βόρεια, στην Ανώτατη Διοίκηση της Βερμαχτ. Οι αξιωματικοί του στρατού κατάσχεσαν επίσης αποθέματα σταφίδας, σύκων, ρυζιού και ελαιολάδου. Ο Αμερικανός Τζέιμς Σέιφερ, στέλεχος πετρελαϊκής εταιρείας που δούλευε στην Ελλάδα, συνόψισε την κατάσταση ως εξής: 'Οι Γερμανοί διαρπάζουν με όλες τους

¹⁴⁰ Στ. Θωμαδάκης, Πληθωρισμός στην οικονομία της κατεχόμενης Ελλάδας, στο Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950. Ένα έθνος σε κρίση, Θεμέλιο, Αθήνα 2006, σ. 117-144. «Με την είσοδο των στρατευμάτων αγοράστηκε όλο το στοκ σε τοματοπολτό και κονσέρβες λαχανικών κονσερβοποιίας Ναυπλίου και δόθηκε παραγγελία 1 εκατομμυρίου μέτρων βαμβακερού και μάλλινου υφάσματος», Χρ. Χατζηνωσήφ, Η ελληνική οικονομία, πεδίο μάχης και αντίστασης, στο Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα. Β Παγκόσμιος πόλεμος - Κατοχή - Αντίσταση 1940-1945, τόμος Γ2, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2007, σ.186.

τις δυνάμεις, είτε ανοιχτά είτε εξαναγκάζοντας του Έλληνες να πουλάνε για χαρτονομίσματα χωρίς αξία που εκδίδονται τοπικά»¹⁴¹.

Το βρετανικό Υπουργείο Οικονομικού Πολέμου κοινοποιεί στο F.O. τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή του για την κατάσταση στην Ελλάδα. Στη χώρα επικρατούν συνθήκες λιμού και υπάρχει σοβαρός κίνδυνος επιδημιών. Παιδιά πεθαίνουν από πείνα και εφαρμόζεται με αυστηρότητα σύστημα διανομής των βασικών ειδών διατροφής. Οι Γερμανοί έχουν εξαγεί αλεύρι, πατάτες και άλλα τρόφιμα. Οι οδικές και σιδηροδρομικές επικοινωνίες δεν έχουν ακόμη αποκατασταθεί και υπάρχει μεγάλη έλλειψη βενζίνης και υποζυγίων¹⁴².

Ο πρώην επιτετραμμένος των ΗΠΑ στην Αθήνα δηλώνει σε μέλη των βρετανικών υπηρεσιών στη Λισσαβόνα ότι η κατάσταση στην Ελλάδα είναι φοβερή και ο πληθυσμός λιμοκτονεί, διότι όλα τα διαθέσιμα είδη διατροφής έχουν σταλεί από τους Γερμανούς έξω από τη χώρα¹⁴³.

«Οι Γερμανοί απογυμνώνουν συστηματικά την Ελλάδα με λεηλασίες και εκβιασμούς. Ενθαρρύνονται οι στρατιώτες να λεηλατούν και οι στρατιωτικές αρχές επιτάσσουν ποσότητες προϊόντων πολύ μεγαλύτερες από τις στρατιωτικές τους ανάγκες. Η πληρωμή των προϊόντων που αγοράζονται σε τιμή κόστους, γίνεται με χαρτονόμισμα των Αρχών Κατοχής, το οποίο τυπώνεται από κινητά πιεστήρια του γερμανικού στρατού. Στην περιοχή της Αθήνας: 1) τα περισσότερα είδη διατροφής μπορούν να αγορασθούν μόνο σε υπέρογκες τιμές στη μαύρη αγορά 2) παρέχονται με δελτίο 50 δράμια άρτου (160 γραμμάρια) την ημέρα σε όλους, καθώς επίσης 50 δράμια γάλα την ημέρα μόνο στα παιδιά 3) η επίσημη τιμή της πατάτας είναι 15 δραχμές η οκά (τα 1282 γραμμάρια) αλλά η έλλειψή της είναι μεγάλη και στη μαύρη αγορά η τιμή έχει δεκαπλασιαστεί 4) τρόφιμα από την Τουρκία δεν έχουν ακόμη αποσταλεί»¹⁴⁴.

Οι Γερμανοί έχοντας ως προτεραιότητα τις δικές τους προμήθειες συνεχίζουν να επιτάσσουν τρόφιμα ακόμη και κατά τη διάρκεια του μεγάλου λιμού. «Αγαθά

¹⁴¹ M. Mazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ..., ό.π., σ.50. Καθ' όλη τη διάρκεια της Κατοχής οι Γερμανοί επιτάσσουν όποιο είδος έχουν ανάγκη, «οι Γερμανοί άρχισαν στην Αττική να κάνουν επιτάξεις στα χτήνη», Ριζοσπάστης, 30/7/1943, σ. 2. Το Σεπτέμβριο του 1943 «οι Γερμανοί πήραν από τις αποθήκες της ΚΥΔΕΠ: 2.155.594 οκάδες σάρι, 4.876 οκάδες κριθάρι, 199.737 οκάδες βρώμη και 2.016.858 οκάδες αραποσίτι», Ριζοσπάστης 10/9/1943, σ. 2.

¹⁴² R7070, F.O. 371/29840, Υπουργείο Οικονομικού Πολέμου Βρετανίας προς F.O., 17 Ιουλίου 1941.

¹⁴³ R7401, F.O.371/29840, Sir R. I. Campbell (Πρεσβεία Βρετανίας στην Ουάσιγκτον) προς Eden, αριθμός 223, απόρρητο, 26 Ιουλίου 1941. «Οι συνέταιροι του Άξονα χώρισαν μεταξύ τους τα αποθέματα της χώρας σε δέρματα, ενώ το βαμβάκι, η ρητίνη και άλλα αγαθά χρήσιμα στην πολεμική προσπάθεια των Ιταλών στάλθηκαν στην αντίπερα όχθη της Αδριατικής» M. Mazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ..., ό.π., σ.51-52.

¹⁴⁴ R7595, F.O.371/29840, Knatchbull – Hugessen προς F.O., τηλεγράφημα 1924, 9 Αυγούστου 1941.

εξακολουθούσαν να εξάγονται από την Ελλάδα τους χειρότερους μήνες του λιμού για να βοηθήσουν την πολεμική προσπάθεια του Ράιχ. Οι Ιταλοί επίσης απαλλοτριώναν ό,τι μπορούσαν, αλλά ήταν πιο πρόθυμοι να βοηθήσουν. Αυτό όμως δεν ωφελούσε και τόσο, καθώς είχαν λιγότερα να προσφέρουν από τους Γερμανούς. Οι δυνάμεις του Άξονα παρουσίαζαν το λιμό σαν πρόβλημα που είχε προκληθεί από το ναυτικό αποκλεισμό των Βρετανών»¹⁴⁵.

Σύμφωνα με τη Βασιλική Λάζου «την περίοδο των απροκάλυπτων λεηλασιών, «δεσμεύσεων» και «επιτάξεων» όπως καταγράφηκε στην ορολογία της εποχής, διαδέχθηκε η αντίστοιχη των «αγορών» με ομόλογα του Ράιχ, με κατοχικά μάρκα και με δραχμές της «Cassa Mediterranea di Credito» που τυπώθηκαν για να καλύψουν τις ανάγκες των στρατευμάτων Κατοχής. Γρήγορα ωστόσο, το εφεδρικό αυτό χρήμα αποσύρθηκε από την κυκλοφορία, καθώς έγινε κατανοητό ότι η ταυτόχρονη ύπαρξη πολλών εκδοτικών αρχών θα οδηγούσε σε νομισματική αποδιοργάνωση και θα υπονόμειε τη χρήση του χρήματος ως αγοραστικού μέσου των κατοχικών αρχών. Έτσι, οι Γερμανοί συμφώνησαν με την κατοχική κυβέρνηση να εξοφλούνται οι δαπάνες με ελληνικές δραχμές»¹⁴⁶.

¹⁴⁵ M. Mazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ..., ό.π., σ.72. «Ψωμί δεν υπάρχει στην Κρήτη, οι Γερμανοί παίρνουν και τα όσπρια και το λάδι», Ριζοσπάστης, 5/9/1942, σ.2.

¹⁴⁶ Β.Λάζου, Η κατοχή της Ελλάδας από τις δυνάμεις του Άξονα..., ό.π., σ. 37.

Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΞΟΔΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Στην περίοδο της Κατοχής η αύξηση των τιμών των προϊόντων οφειλόταν τόσο στις ελλείψεις των βασικών ειδών όσο και στην αύξηση κυκλοφορίας του χρήματος που οδήγησε σε υποτίμηση¹⁴⁷. Ένας βασικός λόγος που ωθεί τις τιμές των προϊόντων προς τα πάνω είναι η εντατική κυκλοφορία του χαρτονομίσματος λόγω της ανάγκης κάλυψης των δαπανών των αρχών Κατοχής σε συνδυασμό με τη μεγάλη έλλειψη προϊόντων. Σύμφωνα με το Mark Mazower «τον Ιούνιο του 1941 κυκλοφορούσαν 24 εκατομμύρια δραχμές, ένα χρόνο αργότερα κυκλοφορούσαν 109,8 εκατομμύρια»¹⁴⁸.

Η νομισματική κυκλοφορία μετά τους πρώτους μήνες της Κατοχής φτάνει τα 41 δισεκατομμύρια έναντι 23 δισεκατομμυρίων στην έναρξη της Κατοχής. Η οικονομική και επισιτιστική κατάσταση της Ελλάδας χειροτερεύει. Οι διάφορες ανακοινώσεις του Γ.Τσολάκογλου δεν έχουν άλλο σκοπό από το να σκεπάσουν το γεγονός της ληστείας¹⁴⁹. Το Σεπτέμβριο του 1942 το σύνολο του χαρτονομίσματος φτάνει στα 200 δισεκατομμύρια¹⁵⁰. Βασικότερος λόγος του πληθωρισμού και της ακρίβειας είναι τα χρήματα που είναι υποχρεωμένες οι κατοχικές κυβερνήσεις να πληρώνουν στους κατακτητές. «Ίσαμε τις 28 Αυγούστου (1942) είχαν πάρει οι γερμανοίταλοι 20 δισεκατομμύρια. Εκείνη την ημέρα ο Αλτεμπουργκ και ο Γκίτζι

¹⁴⁷ Στ.Θωμαδάκης, Πληθωρισμός στην οικονομία της κατεχόμενης Ελλάδας..., ό.π., σ. 117-144.

¹⁴⁸ Μ.Μazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ..., ό.π., σ.91.

¹⁴⁹ Ο πρόεδρος της κυβέρνησης στρ. Γ.Τσολάκογλου μεταξύ άλλων έκανε και την παρακάτω δήλωση «αι μεταξύ των δυνάμεων του Άξονος διεξαχθείσαι εν Ρώμη διαπραγματεύσεις απέληξαν εις συμφωνία, σκοπό των οποίων υπήρξεν η ευρύτερα ανακούφισις της εν Ελλάδι οικονομικής κατατάσεως. Ομοίως ένας νέος διακανονισμός των εξόδων κατοχής σκοπόν έχει να υποβοηθήση τας προσπάθειάς της ελληνικής κυβερνήσεως προς αντιμετώπισιν των οικονομικών αυτής προβλημάτων», Αθηναϊκά Νέα, 24/3/1942, σ.1.

¹⁵⁰ Ριζοσπάστης 5/9/1942, σ. 4.

απαίτησαν άλλα 10 δισεκατομμύρια. Το υπουργικό συμβούλιο συνήλθε και τους τα έδωσε. Το ίδιο υπουργικό συμβούλιο αποφάσισε να μη δώσει καμία αύξηση στους δημόσιους υπαλλήλους που τους έχει υποσχεθεί τόσες φορές»¹⁵¹.

Το Δεκέμβριο του 1942 η κυκλοφορία του χαρτονομίσματος στην Ελλάδα ανέρχεται σε 306 δισεκατομμύρια και είναι δεκαπενταπλάσια της προκατοχικής περιόδου¹⁵².

«Η Υπηρεσία ΑΠΟΛΛΩΝ τηλεγραφεί ότι στις 31 Ιανουαρίου 1944 κυκλοφορούσαν χαρτονομίσματα συνολικής αξίας 3.942.000.000.000 δρχ στα τέλη Φεβρουαρίου 5.220.000.000.000 δρχ και στις 10 Μαρτίου 1944 5.700.000.000.000 δρχ. Οι Γερμανοί έχουν πωλήσει από το Νοέμβριο του 1943 200.050.000 ναπολεόνια και 400.050.000 χρυσές αγγλικές λίρες. Στις 10 Μαρτίου η ισοτιμία της λίρας ήταν 10.000.000 δρχ και στις 15 Μαρτίου 14.000.000, ενώ το ναπολεόνι είχε τιμή κατά 22% μικρότερη»¹⁵³.

Η Υπηρεσία ΑΠΟΛΛΩΝ τηλεγραφεί, από την Αθήνα, ότι κυκλοφορούν 4.100.000.000 δραχμές. Οι Γερμανοί πούλησαν 300.000 χρυσές λίρες προς 895 εκατομμύρια δραχμές και σκοπεύουν να πωλούν 100.000 χρυσές λίρες το μήνα¹⁵⁴.

Σύμφωνα με τη Βασιλική Λάζου «η κατοχική κυβέρνηση για να ανταπεξέλθει βασίστηκε στην έκδοση χαρτονομίσματος μέσω της Τράπεζας της Ελλάδος. Το χαρτονόμισμα αυτό γρήγορα βρέθηκε χωρίς αντίκρισμα, καθώς ο ελληνικός χρυσός βρισκόταν στη Βρετανία και τις ΗΠΑ υπό συμμαχικό έλεγχο. Οι διαδοχικές εκδόσεις χαρτονομίσματος διαμόρφωσαν αυξανόμενες πληθωριστικές τάσεις. Έως τον Οκτώβριο του 1942 η κυκλοφορία των ελληνικών χαρτονομισμάτων είχε δεκαπλασιαστεί και ο τιμάρithμος είχε λάβει 88 φορές μεγαλύτερη αξία. Η δραχμή είχε το 1/200 της προπολεμικής της αξίας σε σχέση με τη βρετανική λίρα ενώ η ψαλίδα ανάμεσα στους μισθούς και στην αξία των προϊόντων ολοένα και μεγάλωνε. Ο προϋπολογισμός του 1941/42 ήταν ελλειμματικός κατά 14 εκατομμύρια δραχμές ενώ η διαφορά των τιμών από περιοχή σε περιοχή έφθανε το 100-500%»¹⁵⁵.

Η Βέρμαχτ στην Ελλάδα εφαρμόζει ένα πρόγραμμα κατασκευής οχυρωματικών έργων. Τα έσοδα γι αυτά τα έργα η Βέρμαχτ τα εξασφαλίζει από τα χρήματα που παίρνει από την κατοχική κυβέρνηση για τα λεγόμενα έξοδα

¹⁵¹ Ριζοσπάστης 5/9/1942, σ. 4.

¹⁵² R7216, F.O. 371/37204, FO προς Ουάσιγκτων, τηλεγράφημα 289 Camer, 14 Αυγούστου 1943.

¹⁵³ R6178, F.O. 371/43685, Boxshall προς Howard, αριθ. DTR/GR/7104, 27 Μαρτίου 1944.

¹⁵⁴ R2846, F.O.371/43678, Talbot-Rice προς Howard, αριθ. DTR/GR/6946, 17 Φεβρουαρίου 1944.

¹⁵⁵ Β.Λάζου, Η κατοχή της Ελλάδας από τις δυνάμεις του Άξονα..., ό.π., σ. 38.

Κατοχής¹⁵⁶.

Στο τέλος της Κατοχής, τον Οκτώβριο του 1944, η νομισματική κυκλοφορία φτάνει τα 102 πεντάκις εκατομμύρια δρχ. (Πίνακας 4)

Οι Αθηναίοι διαπιστώνουν μία συνεχή κυκλοφορία νέων χαρτονομισμάτων, με υψηλότερες ονομαστικές αξίες. Έτσι, το 1943 τίθενται για πρώτη φορά σε κυκλοφορία χαρτονομίσματα των 5, 10 και 25 χιλιάδων δραχμών. Το 1944 η κατάσταση γίνεται ανεξέλεγκτη. Στις αρχές του 1944 τίθενται σε κυκλοφορία χαρτονομίσματα των 50 και 100 χιλιάδων δραχμών, τον Απρίλιο χαρτονομίσματα των 500 χιλιάδων δραχμών, τον Ιούλιο χαρτονομίσματα του 1 και 5 εκατομμυρίων, τον Αύγουστο χαρτονομίσματα των 10 και 25 εκατομμυρίων, το Σεπτέμβριο χαρτονόμισμα των 200 εκατομμυρίων και τον Οκτώβριο χαρτονομίσματα των 500 εκατομμυρίων και των 2 δισεκατομμυρίων.

Η κορύφωση ήρθε με τα δύο τελευταία "κατοχικά" χαρτονομίσματα των 10 και 100 δισεκατομμυρίων δραχμών που τυπώθηκαν τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο του 1944, λίγες μόνο μέρες μετά την απελευθέρωση. Μέσα σε όλα τα παραπάνω προστίθεται και η κυκλοφορία γερμανικών μάρκων και ιταλικών λιρετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Η νομισματική κυκλοφορία την περίοδο της Κατοχής

		ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΣΕ ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΜΗΝΙΑΙΑΣ ΤΙΜΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΛΙΡΑΣ
1941	ΜΑΡΤΙΟΣ	19,4	--
	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	--	1
	ΙΟΥΝΙΟΣ	24	
	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	39,1	18
1942	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	79,1	43
	ΙΟΥΝΙΟΣ	109,8	
	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	200	

¹⁵⁶ Β. Λάζου, Η κατοχή της Ελλάδας από τις δυνάμεις του Άξονα..., ό.π., σ. 38.

	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	283,3	301
	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	360	
1943	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	560,2	148
	ΙΟΥΛΙΟΣ	1.300	
	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	1.734,7	620
1944	31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ	3.924.000.000.000	
	Τέλη ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ	5.220.000.000.000	
	ΜΑΡΤΙΟΣ	5.700.000.000.000	
	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	16.839,0	29.522
	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ (19)	102 πεντάκις εκατομμύρια	1.326 εκατομμύρια

ΠΗΓΗ: Οργανισμός Ανασυγκροτήσεως, Στοιχεία ελληνικής οικονομίας κατά προπολεμικήν, πολεμικήν και μεταπολεμικήν περίοδον, Χρονολόγιο Γεγονότων 1940-1944 από τα έγγραφα του βρετανικού υπουργείου των εξωτερικών Foreign Office, Ριζοσπάστης, 5/9/1942, Mark Mazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ. Η εμπειρία της Κατοχής, Αθήνα 1994

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Οι καταθέσεις στις τράπεζες δεσμεύονται δια νόμου και το εθνικό εισόδημα από 62,8 δισεκατομμύρια δραχμές το 1939 πέφτει σε 23 δισεκατομμύρια δραχμές το 1941. «Η ισοτιμία της χρυσής βρετανικής λίρας φθάνει τις 7.200.000 δραχμές στην Αθήνα, στο ανώτατο επίπεδο μέχρι σήμερα. Στις περιοχές που ελέγχουν οι αντάρτες στη νότια Πελοπόννησο βρίσκεται στις 5.000.000 δραχμές».¹⁵⁷

Έξοδα Κατοχής (Besatzungskosten)

Αυτό που τροφοδοτεί τον πληθωρισμό είναι τα λεγόμενα «έξοδα Κατοχής» (Besatzungskosten) που εισπράττουν οι Γερμανοί. Η κάλυψη των εξόδων συντήρησης των Γερμανών ανέρχεται σε 3 δισεκατομμύρια δραχμές το μήνα ενώ μόνο το Νοέμβριο του 1941 η κάλυψη των δαπανών των Γερμανών ανέρχεται σε 25 δισεκατομμύρια δραχμές, δηλαδή 2 δισεκατομμύρια δραχμές παραπάνω από το συνολικό εθνικό εισόδημα του 1941¹⁵⁸. «Ο Τσιρονίκος στη Ρώμη που πήγε ανάλαβε

¹⁵⁷ R4061, F.O. 371/43682, Periodical Summary αριθμός 3, 3 Μαρτίου 1944.

¹⁵⁸ Εκθεση Σμπαρούνης.

να αυξήσει το χαράτσι που πληρώνουμε. Εξόν από άλλες υποχρεώσεις ανάλαβε, σε βάρος του ελληνικού λαού φυσικά όλα τα έξοδα και του καινούριου στρατού που φτάνει τις 150 χιλιάδες. Οι αρχές ζητούν 100 δισεκατομμύρια για οχυρωματικά έργα»¹⁵⁹.

Σύμφωνα με τον Mark Mazower οι δυνάμεις του Άξονα που στάθμευαν στην Ελλάδα, εφάρμοσαν μία συγκεκριμένη μέθοδο για να συγκεντρώσουν τους πόρους της Ελλάδας. Η τακτική που εφαρμόζουν εδώ δε διαφέρει από την τακτική που ακολουθούν και στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Έτσι και στην Ελλάδα εισπράττουν τεράστια «έξοδα Κατοχής» για να καλύψουν τα έξοδά τους. Όμως όπως σημειώνει και ο Στρ. Δορδανάς «σε καμία άλλη χώρα της κατεχόμενης Ευρώπης οι απαιτήσεις για την κάλυψη των εξόδων του στρατού Κατοχής και των γενικότερων πολεμικών συνεισφορών δεν έφτασαν να υπερκαλύψουν το εθνικό εισόδημα όσο στην Ελλάδα. Οι αυξανόμενες απαιτήσεις των Γερμανών υπό μορφή δανεισμού από την Τράπεζα της Ελλάδας προκάλεσε τη ραγδαία πτώση της αγοραστικής αξίας της δραχμής και ταυτόχρονα την αλματώδη αύξηση των τιμών»¹⁶⁰. Σε περίοδο βαθιάς κρίσης όπως είναι η Κατοχή, η φορολογία δεν αποδεικνύεται μία αποδοτική μέθοδος εσόδων. Έτσι η κατοχική κυβέρνηση για να ανταπεξέλθει στις οικονομικές ανάγκες της στρέφεται «προς την Τράπεζα της Ελλάδος και τύπωσε χαρτονόμισμα. Κάθε νέα έκδοση χαρτονομίσματος προσέθετε μια νέα στροφή στη ανοδική σπείρα του πληθωρισμού, κάνοντας τα έξοδα του επόμενου μήνα να ορίζονται σε υψηλότερο επίπεδο»¹⁶¹.

Η τακτική της Βέρμαχτ είναι κάθε μήνα να ζητάει από την κατοχική κυβέρνηση όλο και περισσότερα χρήματα για να καλύψει τις ανάγκες της. Αυτή η μέθοδος οδηγεί και τον προϋπολογισμό του 1941/42 να κλείσει με έλλειμμα 14 δισεκατομμύρια δραχμές ενώ τα έσοδα ήταν 16 δισεκατομμύρια δραχμές¹⁶².

Σύμφωνα με το Στ. Θωμαδάκη, η καταβολή των κατοχικών δαπανών το Νοέμβριο 1941 ανήλθε συνολικά σε 25 δισεκατομμύρια δραχμές ενώ το Δεκέμβριο του 1942 είχε αυξηθεί σε 260 δισεκατομμύρια και τον Αύγουστο του 1943 σε 850 δισεκατομμύρια¹⁶³.

¹⁵⁹ Ριζοσπάστης, 25/6/1943, σ. 2.

¹⁶⁰ Στρ. Δορδανάς, Η γερμανική Κατοχή, στο Ιστορία των Ελλήνων. Σύγχρονος ελληνισμός, τ. 13, Αθήνα, σ.189-190.

¹⁶¹ M.Mazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ..., ό.π., σ.92-93.

¹⁶² M.Mazower, Στην Ελλάδα του Χίτλερ..., ό.π., σ. 94.

¹⁶³ Στ. Θωμαδάκης, Πληθωρισμός στην οικονομία της κατεχόμενης Ελλάδας..., ό.π., σ. 124.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5. Έξοδα Κατοχής (Besatzungskosten)*, σε
δισεκατομμύρια**

11/1941	25
12/1942	260
1-6/1943	500
6/1943	100 **
8/1943	850
1-10/9/1943	48
14/10/1943	50
15/10/1943	11,2
16/10/1943	240 εκατομμύρια
9-20/12/1943	370
10/4/1944	2 τρισ. 120 δισ.
14/10/1944	920
5/6/1944	4.200
9/6/1944	3 τρισ.
11/6/1944	3 τρισ.
19/6/1944	3 τρισ.

**Τα χρήματα που πλήρωναν οι κατοχικές κυβερνήσεις στις γερμανικές δυνάμεις Κατοχής για τα έξοδά τους*

*** Μόνο για οχυρωματικά έργα*

ΠΗΓΕΣ: Έκθεση Σμπαρούνης, Στ. Θωμαδάκης, Μαύρη αγορά, πληθωρισμός και βία στην οικονομία της κατεχόμενης Ελλάδας, Αθήνα 2006, Ριζοσπάστης, 26/6/1943, 20/7/1943, 30/10/1943, 20/4/1944, 30/6/1944

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Νικολαΐδου Ελένη

Αρχές του Ιουνίου του 1941, το πρόβλημα των ανατιμήσεων, έχει αρχίσει να προβάλλει με επιθετικό τρόπο και στις εφημερίδες. Γράφονται φλογερά άρθρα στα οποία κριτικάρουν την ακρίβεια και προσπαθούν να βρουν τους υπαίτιους. Η αιτία, σύμφωνα με τους αρθρογράφους των εφημερίδων, είναι η ασύδοτη και ανεμπόδιστη αισχροκέρδεια η οποία όμως δεν είχε να κάνει με τίποτα με τους Γερμανούς.



Πληθωρισμός - Νέες εκδόσεις χρήματος ακόμη και λίγο πριν φύγουν οι Γερμανοί



Η ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η αποδελτίωση των εφημερίδων της Κατοχής και η συστηματική ταξινόμηση των πληροφοριών οδήγησε σε ομαδοποίηση όσων προϊόντων υπάρχει αντιπροσωπευτικός αριθμός τιμών λιανικής, κυρίως, πώλησης. Η παρουσίαση της ανόδου των τιμών θα γίνει μέσα από ομάδες στις οποίες περιέχονται τα αντίστοιχα προϊόντα. Θα παρουσιαστούν με αλφαβητική σειρά και στην παρουσίαση δεν υπάρχουν μόνο τρόφιμα αλλά και άλλα είδη όπως τα παπούτσια, οι τιμές των εφημερίδων κ.λπ.

Οι τιμές που αναφέρονται στην έρευνα είναι διαφόρων ειδών. Πρόκειται για τιμές διατίμησης, δηλαδή τιμές που ορίζει το Υπουργείο Επισιτισμού για συγκεκριμένα προϊόντα και με τις οποίες λιανικής πώλησης δηλώνει πόσο πρέπει να πωλούνται αυτά τα είδη. Ένα άλλο είδος τιμών είναι αυτών που υπήρχαν στη μαύρη αγορά. Σε μεγάλο εύρος στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν αναφέρονται προϊόντα που πωλούσαν οι μαυραγορίτες και οι τιμές τους. Μία τρίτη κατηγορία τιμών είναι αυτή που αναφέρεται σε άρθρο ή σχόλιο της εφημερίδας και η οποία προέρχεται από ρεπορτάζ του δημοσιογράφου από την αγορά της Αθήνας.

Θα παρατηρήσουμε ότι δεν υπάρχει μία χρονική συνέχεια στις τιμές. Αυτό συμβαίνει, κυρίως στα είδη διατροφής, γιατί υπάρχει το χαρακτηριστικό της εποχικότητας. Για παράδειγμα τα καλοκαιρινά φρούτα δεν μπορεί να υπάρχουν με τις τιμές τους, τους χειμερινούς μήνες. Παράλληλα παρατηρείται μία αυξομείωση των τιμών που μπορεί να οφείλεται σε εξωτερικούς παράγοντες από αυτόν της εποχικότητας. Αυτό σημαίνει ότι αρκετές φορές οι μαυραγορίτες φοβούμενοι ότι μπορεί να χάσουν χρήματα και να μην μπορέσουν να πουλήσουν τα αποθηκευμένα προϊόντα τους τα διοχετεύουν στην αγορά με αποτέλεσμα να πέφτουν οι τιμές. Αυτό βέβαια, δε συμβαίνει χωρίς κάποια αιτία. Η άφιξη ενός πλοίου στον Πειραιά γεμάτου

με τρόφιμα ή η υποχώρηση των Γερμανών στο μέτωπο της Βορείου Αφρικής είναι δύο καλοί λόγοι για να διαθέσουν τα κρυμμένα τρόφιμα στην αγορά της Αθήνας. Επίσης όπως επισημαίνει και ο Σταύρος Θωμαδάκης *«οι φόβοι για μία νίκη των συμμάχων στη Μεσόγειο προκάλεσαν πανικό στους κερδοσκόπους της Αθήνας γιατί η άρση του αποκλεισμού θα μπορούσε να ανεφοδιάσει την Αθήνα με τρόφιμα, να ρίξει τις τιμές τους και να προκαλέσει μεγάλες ζημιές σε όλους εκείνους που τα αποθήκευαν σαν επένδυση. Στον πανικό που επακολούθησε, οι κερδοσκόποι άνοιξαν τα αποθέματά τους και τα πούλησαν στην αγορά. Αρχές Νοεμβρίου 1942 οι τιμές των τροφίμων μειώθηκαν κατά 50%»*¹⁶⁴. Επίσης, η δραματική μείωση των εισαγωγών στην κατεχόμενη Ελλάδα είχε αποτέλεσμα προϊόντα όπως το κακάο ή το τσάι να παρουσιάζονται με τις τιμές τους ελάχιστες φορές.

Πριν από την αναλυτική παρουσίαση των ειδών και των τιμών τους θα παρουσιαστεί ένας ενδεικτικός πίνακας με τιμές από το Σεπτέμβριο του 1940 έως το 1944.

Οι τιμές αυτές δείχνουν την τεράστια αύξηση των τιμών των προϊόντων πρώτης ανάγκης. Τα προϊόντα είναι μερικά από το καλάθι της νοικοκυράς που υπάρχουν στο *«Δελτίο στατιστικής των μέσων τιμών των κυριωτέρων ειδών καταναλώσεως κατά την τρίτην τριμηνίαν του έτους 1940»* έκδοσης ΕΣΥΕ¹⁶⁵. Οι υπόλοιπες τιμές προέρχονται από την αποδελτίωση των εφημερίδων *«Αθηναϊκά Νέα»*, *«Η βραδυνή»*, *«Καθημερινή»* και *«Ριζοσπάστης»*.

¹⁶⁴ Στ.Θωμαδάκης, Πληθωρισμός στην οικονομία της κατεχόμενης Ελλάδας..., ό.π., σ. 117-144.

¹⁶⁵ Το «Δελτίο στατιστικής των μέσων τιμών των κυριωτέρων ειδών καταναλώσεως κατά την τρίτην τριμηνίαν του έτους 1940» της ΕΣΥΕ είναι το τελευταίο που βγήκε πριν τον πόλεμο και το επόμενο που θα βγει είναι το έτος 1956. Αυτό σημαίνει ότι τα πιο κοντινά στοιχεία είναι αυτά του Σεπτεμβρίου του 1940 τα οποία θα παραθέσω και στον πίνακα.

ΤΟ ΣΟΥΗΔΙΚΟΝ „ΧΑΛΑΡΕΝ” ΑΝΕΧΩΡΗΣΕΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΡΓΕΣΤΗΝ ΦΕΡΕΙ ΖΑΧΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΠΑΤΑΤΕΣ

Μας παρέχεται η πληροφορία, ότι τὸ ὑπὸ τοῦ οἴκου „Ελλά-Τούρκ ναυλωθέν σουηδικὸν ἀτμόπλοιοι „Χαλάρεν» ἐγκατέλειψεν ἤδη τὸν λιμένα τῆς Τεργέστης καὶ ἀναμένεται μετ' ὀλίγον νὰ καταπλεύσῃ εἰς Πειραιᾶ. Τὸ φορτίον τοῦ πλοίου ἀποτελεῖται ἀπὸ 3.800 τόννους ζαχχάρεως καὶ 500 τόννους γαμμήλων. Ὁ ὑπουργὸς τοῦ Ἐπισιτισμοῦ ἐν συνενοῇ μετὰ τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἔχει ἤδη προετοιμάσει τὰ τῆς διανομῆς τῆς ζαχχάρεως εἰς τὸν πληθυσμόν, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν ὑπολοίπων ποσοτήτων γαμμήλων.

ΔΙΑΝΟΜΗ ΖΑΧΧΑΡΩΣ

Παρά τοῦ ὑπουργείου Ἐπισιτισμοῦ πληροφοροῦμεθα, ὅτι μετεφέρθησαν ἐνταῦθα διὰ ξηρὰς περὶπου 400 τόννοι ζαχχάρεως. Πρόκειται περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ πρώτου μέρους ἐκ τῶν 7.000 τόννων ζαχχάρεως τῆς προσωρινῆς διὰ τὸν ἐλληνικὸν ἀστικὸν πληθυσμόν καὶ τὴν ὁποῖαν παρήγειλεν ὁ οἶκος „Ελλά-Τούρκ» εἰς Γερμανίαν. Τὸ ὑπουργεῖον Ἐπισιτισμοῦ προβλέπει, ὅτι ἡ πρώτη διανομὴ θὰ διενεργηθῇ κατὰ τὴν προσεχῇ ἐβδομάδα. Οἱ κάτω-

χοι δελτίων θὰ λάβουν 100 δράμια κατ' ἄτομον. Ἡ διεξαγωγὴ τῆς διανομῆς θὰ γίνῃ φροντίδι τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Τὰ θεάματα

ΘΕΑΤΡΑ:

(Ὁραὶ : 3 καὶ 5 1/2 μ.μ.)
ΑΛΙΚΗΣ. «Ἐνας ἱππότης στὸν καιρὸ μας».
ΑΠΟΛΛΩΝ. «Πασαλιές».
ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ. «Εἴμαστε πάτσι».
ΕΘΝΙΚΟΝ. Ἀργεῖ.
ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ. «Ἡ Κυρία μετὰ τὰς Καμέλιες».
ΚΥΒΕΛΗΣ. «Μηλόφρα».
ΜΟΝΤΙΑΛ. «Τρεῖς φοιτηταί».
ΠΑΝΘΕΟΝ. «Τάμπλ - ντό».
ΟΑΣΙΣ (Ζαπτείου). Βαριετέ.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ:

ΕΣΠΕΡΟΣ. Κορίττα, στὴ βιοπάλη.
ΟΡΦΕΥΣ. Αὐτοκρατορικὸς ἔρω.
ΠΑΛΛΑΣ. Ἀμάρτωλὰ νειάτα.
ΡΕΞ. Μετὰ τὴν ἀμαρτία.
ΤΙΤΑΝΙΑ. Ὁ λαοκράτης.

ΑΛΑΣΚΑ. Ἀγάπη στὸ βουνό.
ΙΝΤΕΑΛ. Δήμιος τῆς Βενετίας.
ΙΡΙΣ. Ριγολέττος.
ΚΡΟΝΟΣ. Φωνὴ τῆς καρδιάς.
ΣΙΝΕΑΚ. Ἐπικάισα κλ. 10 π.μ.

ΣΥΝΟΙΚΙΑΚΟΙ:

ΑΘΗΝΑΪΚΟΝ. Ὁ ἀρτοπώλης.
ΑΡΗΣ. Ἀγάπα με.
ΑΤΘΙΣ. Ἡ γοργόνα.
ΓΡΑΝΑΔΑ. Κρυφὴ ἀγάπη.
ΕΤΟΥΑΛ. Γέφυρα τῶν στενογυμνῶν.
ΘΗΣΕΥΣ. Ἀνήσυχτα νειάτα.
ΚΡΥΣΤΑΛ. 7 χρόνια γούρι.
ΜΟΝ ΣΙΝΕ. Στοιχειωμ. καρὰ.
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ. Θύελλα πέρασιν.
ΡΟΖΙΚΛΑΙΡ. Τόσκα.
ΣΠΟΡΤΙΓΚ. Λέσχη προικοθηρῶν.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ:

ΠΑΛΛΑΣ. Τὸ πρῶτο ραντεβού.

Βραδυνὴ 6/5/43, σ.2

ΠΙΝΑΚΑΣ – Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΣΕ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΤΡΟΦΙΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΛΑΘΙ ΤΗΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ*

	ΣΕΠΤ ΕΜΒΡ ΙΟΣ 1950	ΙΟΥΝΙΟ Σ 1941	ΙΟΥΛΙ ΟΣ 1941	ΣΕΠΤΕ ΜΒΡΙΟ Σ 1941	ΟΚΤΩ ΒΡΙΟΣ 1941	ΔΕΚΕΜΒ ΡΙΟΣ 1941	ΦΕΒΡΟΥ ΑΡΙΟΣ 1942	ΜΑΡΤΙΟ Σ 1942	ΙΟΥΛΙ ΟΣ 1942	ΑΥΓΟΥ ΣΤΟΣ 1942	ΟΚΤΩ ΒΡΙΟΣ 1942	ΜΑΪ ΟΣ 1943	ΑΥΓΟΥΣ ΤΟΣ 1943	ΔΕΚΕΜΒΡΙ ΟΣ 1943	ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1944
ΨΩΜΙ	8,83					800				3800			6-7.000		500.000* *
ΦΑΣΟΛΙΑ	21,1 7				48- 580			2000							700.000* *
ΠΑΤΑΤΕΣ	4,88	15,50* *-35	18,60 **	20**	27**- 280			720-750	1500				5-5.800		500.000* *
ΝΤΟΜΑΤΕ Σ	3,36	26	21**- 25**	23-55	36**- 110	180			500- 1000						
ΚΟΛΟΚΥΘ ΙΑ	4,24	24-28	11**									4.00 0			
ΜΕΛΙΤΖΑ ΝΕΣ	5,02	38-46	30- 36**	54-82	55**- 170				1000- 1800	560** - 920**			2.000		
ΚΡΕΑΣ ΒΟΟΣ	32,3 0					480		12000			45000				
ΛΑΔΙ	37,6	130	220		480-										3.000.000

	1				1000										
ΚΡΑΣΙ	8,37			36	90				900-1200		3000	3.000	6.000	9.500	
ΖΑΧΑΡΗ	29,68					3500		2200		11500				9.000	120.000.000
ΑΥΓΑ	4,43	10			25		70								
ΓΑΛΑ	8,67		24-28	50	80-90	200		340**-440	400**-1500						
ΡΥΖΙ	16,10														

*Οι τιμές είναι σε δραχμές και τα περισσότερα προϊόντα υπολογίζονται σε οκά (1.280 γραμμάρια), εκτός από τα αυγά που υπολογίζονται με το τεμάχιο

** Τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή», «Ριζοσπάστης» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΑΡΤΟΣ

Την περίοδο της Κατοχής ο άρτος και όσα προϊόντα σχετίζονται με αυτόν αυξάνουν την τιμή πώλησής τους με γρήγορο ρυθμό. Στην κατηγορία του άρτου θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τον άρτο που υπολογίζεται με τη μερίδα, συνήθως των 60 δραμιών, τον άρτο που υπολογίζεται με την οκά, τη ζύμη, τα κουλούρια, την μπομποτά και τα ψηστικά όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν¹⁶⁶.

Το ψωμί είναι το είδος που ακόμη και ακριβό, σε ελάχιστη ποσότητα και σε κακή ποιότητα ο Αθηναίος το βρίσκει αρκετά συχνά, κυρίως μέσω των δελτίων¹⁶⁷.

Η τιμή του ψωμιού καθορίζεται από το υπουργείο επισιτισμού από την αρχή της Κατοχής και διανέμεται, στο μεγαλύτερο μέρος του, με δελτίο το οποίο ελέγχει η επιτροπή Διαχείρισης της αντιπροσωπείας στην Ελλάδα του Διεθνούς Κομιτάτου του Ερυθρού Σταυρού¹⁶⁸.

Η έλλειψη του ψωμιού από την αγορά αποδίδεται από την κατοχική κυβέρνηση στην ύπαρξη της μαύρης αγοράς, την οποία, αφήνεται να εννοηθεί, διευκολύνει και η απεργία των αρτεργατών. Ενδεικτικό είναι το απόσπασμα που λέει ότι *«ούτε ένα κουλουράκι εις τους αθηναϊκούς δρόμους χθες με την απεργίαν των αρτεργατών, αντιθέτως προς την πληθώραν που παρατηρείτο έως προχθές. Όλα εκείνα τα ψωμιά, άσπρα και μαύρα, τα φραντζολάκια, τα κουλούρια, τα ψωμάκια τα οποία αφθονούσαν, εξηφανίσθησαν αυθωρεί. Οι επιχειρηματίαι τα απέκρυσαν και μυστηριωδώς καθ όλην την ημέραν τα επώλουν χθες σε τιμήν κατάμαυρης αγοράς,*

¹⁶⁶ Ο άρτος υπολογίζεται στο βάρος του με την οκά και με τις μερίδες, κοστολογείται σε δραχμές, ενώ αν δεν υπάρχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

¹⁶⁷ «Εκείνο το οποίον αφθονεί είναι το ψωμί, η τιμή του όμως παραμένει η αυτή», Αθηναϊκά Νέα, 28/8/1943, σ.1. «Αρκετό ψωμί λευκό εις την αγοράν και σε διάφορα βάρη: της οκάς, της μισής, ακόμη και κουλούρια. Η διαφορά από το ψωμί του δελτίου είναι μερικά χιλιάρικά», Αθηναϊκά Νέα, 6/10/1943, σ.1. «Οι περίφημοι φούρνοι που κατάφερναν να συγκεντρώνουν άφθονον πελατείαν με τα διάφορα γλυκά που κατασκεύαζαν δεν κάνουν πια χρυσές δουλείες. Οι υπερβολικές τιμές που είναι πλέον απρόσιτες, αραίωσαν την πελατείαν», Αθηναϊκά Νέα, 13/1/1944, σ.1.

¹⁶⁸ «Η επιτροπή Διαχείρισεως της εν Ελλάδι Αντιπροσωπείας του Διεθνούς Κομιτάτου του Ερυθρού Σταυρού ανακοινού ότι από της αύριον Παρασκευής 16ης Οκτωβρίου η τακτική ημερησία μερίς άρτου δια το κοινόν βάσει του λευκού δελτίου, ορίζεται εις εξήκοντα (60) δράμια, η δε τιμή εκάστης μερίδος εις δέκα πέντε (15) δραχμάς. Εκ των συμπληρωματικών μερίδων η των 40 δραμιών μένει αμετάβλητος, η των 25 αυξάνεται εις 30 δράμια αι δε τιμαί των αυξάνονται αναλόγως, ήτοι δρχ 10 δια την μερίδα των 40 δραμιών, εις 7 ½ δια την των 30 δραμιών», Αθηναϊκά Νέα, 15/10/1942, σ. 2, Η βραδυνή, 10/11/1942, σ. 2.

η οποία έφθασε μέχρι 10.000 την οκά»¹⁶⁹.

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοια προϊόντα είναι η ζύμη η οποία τον Ιούνιο του 1942, σε τιμή διατίμησης, κοστίζει 700 δραχμές η οκά¹⁷⁰. Το κουλούρι, το οποίο τον Ιανουάριο του 1943 πωλείται από τον υπαίθριο κουλουροπώλη προς 300 δραχμές, ενώ τα «πολίτικα» κουλούρια με το μπόλικο σουσάμι προς 500 δραχμές το ένα¹⁷¹.

Άρτος σε μερίδες

Τον Ιούλιο του 1941 η μερίδα του άρτου των 60 δραμιών κοστίζει από 2,25 έως 2,50 δραχμές¹⁷², σε τιμή διατίμησης. Τον Οκτώβριο του 1941 η μερίδα του άρτου περιορίζεται στα 50 δράμια και κοστίζει 3,30 δραχμές η μία¹⁷³, σε τιμή διατίμησης.

Τον Ιανουάριο του 1942 τα 150 δράμια πωλούνται προς 700 δραχμές η οκά¹⁷⁴. Τον Απρίλιο του 1942 η μία φέτα, πωλείται, εκτός δελτίου, προς 130 δραχμές¹⁷⁵. Τον Αύγουστο του 1942 η μερίδα των 300 δραμιών πωλείται προς 2.600 δραχμές¹⁷⁶. Τον Οκτώβριο του 1942 η μερίδα γίνεται 60 δράμια και πωλείται προς 15 δραχμές η μία¹⁷⁷. Το Νοέμβριο του 1942 η μερίδα των 60 δραμιών κοστίζει 30 δραχμές¹⁷⁸.

Τον Ιούνιο του 1943 η μερίδα των 60 δραμιών πωλείται προς 50 δραχμές η μία¹⁷⁹. Το Σεπτέμβριο του 1943 η μερίδα των 60 δραμιών πωλείται προς 150 δραχμές η μία¹⁸⁰. Το Νοέμβριο του 1943 η μερίδα των 60 δραμιών κοστίζει 350 δραχμές η μία¹⁸¹. Το Δεκέμβριο του 1943 η μερίδα του άρτου αυξάνεται σε 70

¹⁶⁹ Αθηναϊκά Νέα, 21/8/1943, σ.1.

¹⁷⁰ Η βραδυνή, 16/6/1942, σ.2.

¹⁷¹ Καθημερινή, 23/1/1943, σ.2.

¹⁷² Αθηναϊκά Νέα, 9/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.1.

¹⁷³ Καθημερινή, 16/10/1941, σ.2.

¹⁷⁴ Καθημερινή, 27/1/1942, σ.2.

¹⁷⁵ Αθηναϊκά Νέα, 28/4/1942, σ.2.

¹⁷⁶ Η βραδυνή, 1/8/1942, σ. 2.

¹⁷⁷ Αθηναϊκά Νέα, 15/10/1942, σ. 2.

¹⁷⁸ Η βραδυνή, 10/11/1942, σ. 2.

¹⁷⁹ Καθημερινή, 12/6/1943, σ.1.

¹⁸⁰ Η βραδυνή, 20/9/1943, σ.2.

¹⁸¹ Καθημερινή, 31/10/1943, σ.2.

δράμια και κοστίζει από 500 έως 600 δραχμές η μία¹⁸² μέσα στον ίδιο μήνα η μερίδα, πάλι, αυξάνεται στα 100 δράμια και πωλείται προς 850 δραχμές η μία¹⁸³.

Τον Ιανουάριο του 1944 η μερίδα των 70 δραμιών πωλείται προς 1.000 δραχμές η μία¹⁸⁴. Το Φεβρουάριο του 1944 η μερίδα των 70 δραμιών πωλείται προς 1.500 δραχμές η μία¹⁸⁵. Μέσα στο Φεβρουάριο η μερίδα του άρτου αυξάνεται στα 80 δράμια και πωλείται προς 2.500 δραχμές η μία¹⁸⁶. Τον Απρίλιο του 1944 η μερίδα των 80 δραμιών πωλείται προς 5.000 δραχμές η μία¹⁸⁷. Τον Ιούνιο του 1944 η τιμή της μερίδας των 80 δραμιών πωλείται προς 10.000 δραχμές η μία¹⁸⁸. Τον Ιούλιο του 1944 η τιμή της μερίδας των 80 δραμιών πωλείται προς 30.000 δραχμές η μία¹⁸⁹. Τον Αύγουστο του 1944 η τιμή της μερίδας των 80 δραμιών πωλείται προς 60.000 δραχμές η μία¹⁹⁰.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1944 η τιμή της μερίδας του ψωμιού αυξήθηκε 2.399.900%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΑΡΤΟΥ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά μερίδα)

1941	Ιούλιος	2,25-2,50*
	Οκτώβριος	3,30*
1942	Ιανουάριος	700
	Απρίλιος	130
	Αύγουστος	2.600
	Οκτώβριος	15
	Νοέμβριος	30
	Ιούνιος	50

¹⁸² Καθημερινή, 1/12/1943, σ.1, Η βραδυνή, 24/12/1943, σ.2.

¹⁸³ Η βραδυνή, 24/12/1943, σ.2.

¹⁸⁴ Αθηναϊκά Νέα, 14/1/1944, σ.2.

¹⁸⁵ Η βραδυνή, 1/2/1944, σ.2.

¹⁸⁶ Αθηναϊκά Νέα, 17/2/1944, σ.2.

¹⁸⁷ Καθημερινή, 18/4/1944, σ.1,

¹⁸⁸ Η βραδυνή, 30/6/1944, σ.2.

¹⁸⁹ Η βραδυνή, 17/7/1944, σ.2.

¹⁹⁰ Καθημερινή, 30/7/1944, σ.1.

1943	Σεπτέμβριος	150
	Νοέμβριος	350
	Δεκέμβριος	500-600, 850
1944	Ιανουάριος	1.000
	Φεβρουάριος	1.500-2.500
	Απρίλιος	5.000
	Ιούνιος	10.000
	Ιούλιος	30.000
	Αύγουστος	60.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη



Άρτος σε οκά

Τον Ιούλιο του 1941 ο άρτος πωλείται προς 16,70 δραχμές η οκά¹⁹¹, σε τιμή διατίμησης. Τον Αύγουστο του 1941 πωλείται από 27,50 έως 36 δραχμές η οκά¹⁹². Τον Οκτώβριο του 1941 ο άρτος πωλείται από 500 έως 780 δραχμές η οκά¹⁹³. Το Δεκέμβριο του 1941 πωλείται προς 800 δραχμές η οκά¹⁹⁴.

Τον Ιανουάριο του 1942 ο άρτος πωλείται προς 1.000 δραχμές η οκά¹⁹⁵. Το Μάρτιο του 1942 ο άρτος πωλείται από 1.150 έως 2.000 δραχμές η οκά¹⁹⁶. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους πωλείται προς 3.800 δραχμές η οκά¹⁹⁷. Το Σεπτέμβριο του 1942 ο άρτος πωλείται από 5.600 έως 6.000 δραχμές η οκά¹⁹⁸.

Τον Αύγουστο του 1943 ο άρτος πωλείται από 6.000 έως 7.000 δραχμές η οκά¹⁹⁹.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1943 η τιμή του ψωμιού ανά οκά αυξήθηκε 41.816%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΑΡΤΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	16,70*
	Αύγουστος	27,50-36
	Οκτώβριος	500-780
	Δεκέμβριος	800
1942	Ιανουάριος	1.000
	Μάρτιος	1.150-2.000

¹⁹¹ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.1.

¹⁹² Η βραδυνή, 9/8/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 26/8/1941, σ.2.

¹⁹³ Αθηναϊκά Νέα, 7/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 16/10/1941, σ.2.

¹⁹⁴ Καθημερινή, 9/12/1941, σ. 2.

¹⁹⁵ Καθημερινή, 27/1/1942, σ.2.

¹⁹⁶ Καθημερινή, 4/3/1942, σ.2, Καθημερινή, 5/3/1942, σ.2, Καθημερινή, 7/3/1942, σ.2, Καθημερινή, 11/3/1942, σ.1.

¹⁹⁷ Η βραδυνή, 1/8/1942, σ. 2.

¹⁹⁸ Καθημερινή, 4/9/1942, σ. 2.

¹⁹⁹ Αθηναϊκά Νέα, 25/8/1943, σ.1. Για το 1944 στις εφημερίδες δεν υπάρχει καμία αναφορά για την τιμή του ψωμιού ανά οκά. Σε έγγραφο του foreign office βρίσκουμε την πληροφορία για το Μάιο του 1944 που λέει ότι «η τιμή του ψωμιού στην Αθήνα είναι πλέον 35.000 δρχ. η οκά, ενώ το πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου ήταν 25.000 δρχ.», R18836, F.O.371/43720, Υπουργείο Εξωτερικών Σουηδίας προς F.O., Aide –memoire, 31 Οκτωβρίου 1944.

	Αύγουστος	3.800
	Σεπτέμβριος	5.600-6.000
1943	Αύγουστος	6.000-7.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Μπομπότα

Τον Οκτώβριο του 1941 η μπομπότα (ψωμί φτιαγμένο από καλαμποκάλευρο) πωλείται από 15 έως 20 δραχμές το τεμάχιο²⁰⁰.

Το Μάρτιο του 1942 η μπομπότα κοστίζει 2.250 δραχμές²⁰¹, χωρίς να διευκρινίζεται αν πρόκειται για τεμάχιο ή οκά.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως το Μάρτιο του 1942 η τιμή της μπομπότας αυξήθηκε 14.900%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΜΠΟΜΠΟΤΑΣ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά ή τεμάχιο)

1941	Οκτώβριος	15-20
1942	Μάρτιος	2.250

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Ψηστικά

Το Μάιο του 1944 το πιο φτηνό ψηστικό κοστίζει 25.000, ενώ το κοτόπουλο σε ταψί ψήνεται προς 175.000 δραχμές και το αρνί ή το χοιρινό προς 250.000 δραχμές²⁰².

Η διακύμανση της τιμής στα **ΨΗΣΤΙΚΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές)

		25.000
--	--	--------

²⁰⁰ Καθημερινή, 16/10/1941, σ.2.

²⁰¹ Καθημερινή, 10/3/1942, σ.2.

²⁰² Αθηναϊκά Νέα, 25/5/1944, σ.1.

1944	Μάιος	175.000
		250.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΑΥΓΑ

Στην κατηγορία των αυγών θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τα αυγά όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν²⁰³.

Το Μάιο του 1941 το αυγό πωλείται προς 6 δραχμές το ένα²⁰⁴. Τον Ιούνιο του 1941 το ένα αυγό πωλείται προς 10 δραχμές²⁰⁵. Στο τέλος του Αυγούστου του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού αποδεσμεύει τα αυγά από τη διατίμηση²⁰⁶ και στις αρχές του Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους πωλείται προς 13 δραχμές το ένα²⁰⁷ ενώ το βραστό αυγό πωλείται προς 24 δραχμές το ένα²⁰⁸.

Το Φεβρουάριο του 1942 το υπουργείο Επισιτισμού θα διανείμει, όπως υπόσχεται σε ανακοίνωσή του, ένα αυγό σε κάθε παιδί μέχρι πέντε ετών προς 70 δραχμές το ένα²⁰⁹. Το Μάιο του 1942 το υπουργείο Επισιτισμού θα διανείμει αυγά προς 55 δραχμές το ένα²¹⁰.

Το Μάρτιο του 1943 ενώ τα αυγά υπάρχουν σε αφθονία στην αγορά, σύμφωνα πάντα με τις εφημερίδες, η τιμή τους φτάνει τις 600 έως και τις 700 δραχμές το ένα²¹¹. Το Μάιο του 1943 το ένα αυγό πωλείται προς 700 δραχμές²¹².

Από το Μάιο του 1941 έως το Μάιο του 1943, μέσα σε δύο χρόνια, η τιμή του αυγού αυξήθηκε 11.566%.

²⁰³ Τα αυγά υπολογίζονται με το τεμάχιο, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποιες χρονικές περιόδους δεν παρουσιάζονται τιμές σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

²⁰⁴ Αθηναϊκά Νέα, 26/5/1941, σ.2.

²⁰⁵ Η βραδυνή, 27/6/1941, σ.1.

²⁰⁶ Αθηναϊκά Νέα, 29/8/1941, σ.2.

²⁰⁷ Καθημερινή, 9/9/1941, σ.1.

²⁰⁸ Καθημερινή, 13/9/1941 σ.1.

²⁰⁹ Αθηναϊκά Νέα, 24/2/1942, σ.2.

²¹⁰ Αθηναϊκά Νέα, 16/5/1942, σ.2.

²¹¹ Η βραδυνή, 26/3/1943, σ.1.

²¹² Η βραδυνή, 15/5/1943 σ.1.

Η διακύμανση της τιμής των **ΑΥΓΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά τεμάχιο)

1941	Μάιος	6
	Ιούνιος	10
	Σεπτέμβριος	13 -24
	Οκτώβριος	25
1942	Φεβρουάριος	70
	Μάιος	55
1943	Μάρτιος	600-700
	Μάιος	700

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ

Τα γαλακτοκομικά προϊόντα ακολουθούν και αυτά την πορεία των υπολοίπων προϊόντων στην αθηναϊκή αγορά. Οι τιμές τους αυξάνουν με γρήγορο ρυθμό.

Στην κατηγορία των γαλακτοκομικών θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για το γάλα, το γιαούρτι, το ποτήρι το γάλα και το τυρί όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν²¹³.

Γάλα

Τον Ιούλιο του 1941 το γάλα έχει 24 δραχμές η οκά²¹⁴. Στο τέλος του Ιουλίου του 1941 με αγορανομική διάταξη ορίζεται η τιμή του γάλακτος στις 28

²¹³ Τα γαλακτοκομικά είτε πρόκειται για τυρί, γάλα ή γιαούρτι υπολογίζονται με την οκά –εκτός αν σημειώνεται διαφορετικά- κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν σε κάποιες χρονικές περιόδους δεν παρουσιάζονται τιμές σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

²¹⁴ Αθηναϊκά Νέα, 26/7/1941, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

δραχμές η οκά²¹⁵. Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους το γάλα πωλείται προς 50 δραχμές η οκά²¹⁶. Τον Οκτώβριο του 1941 το γάλα πωλείται από 80 έως 90 δραχμές η οκά²¹⁷. Το Δεκέμβριο του 1941 το γάλα πωλείται προς 200 δραχμές η οκά²¹⁸.

Το Μάρτιο του 1942 το γάλα πωλείται από 320 έως 440 δραχμές η οκά²¹⁹. Με αγορανομική διάταξη τον Ιούλιο του 1942, από τα πρατήρια ΕΒΓΑ, το γάλα πωλείται προς 400 δραχμές η οκά²²⁰ ενώ στη μαύρη αγορά πωλείται προς 1.500 δραχμές η οκά²²¹.

Τον Οκτώβριο του 1943 το γάλα στη χονδρική πώληση πωλείται προς 10.000 η οκά²²².

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1943 η τιμή του γάλακτος αυξήθηκε 41.566%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΓΑΛΑΚΤΟΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	24-28
	Σεπτέμβριος	50
	Οκτώβριος	80-90
	Δεκέμβριος	200
1942	Μάρτιος	320-440
	Ιούλιος	400* - 1.500
1943	Οκτώβριος	10.000 (χονδρική)

**τιμή ορισθείσα με αγορανομική διάταξη*

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

²¹⁵ Καθημερινή, 29/7/1941, σ.1.

²¹⁶ Καθημερινή, 9/9/1941, σ.1.

²¹⁷ Καθημερινή, 16/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/10/1941, σ.2.

²¹⁸ Καθημερινή, 9/12/1941, σ. 2.

²¹⁹ Καθημερινή, 6/3/1942, σ.2 .

²²⁰ Αθηναϊκά Νέα, 2/7/1942, σ.2, Καθημερινή, 16/7/1942, σ.1.

²²¹ Καθημερινή, 24/7/1942, σ 2.

²²² Καθημερινή, 21/10/1943, σ.2.

Γιαούρτι

Τον Αύγουστο του 1941 με αγορανομική διάταξη ορίζεται ότι το πρόβειο γιαούρτι σε κεσσέ των 380-400 δραμίων κοστίζει 40 δραχμές²²³.

Τον Ιανουάριο του 1942 το γιαούρτι σε κεσσέ των 380-400 δραμίων πωλείται από 60 έως 80 δραχμές²²⁴.

Το Φεβρουάριο του 1943 το γιαούρτι της σακκούλας πωλείται από 5.000 έως 6.000 η οκά²²⁵. Την ίδια τιμή έχει το γιαούρτι και τον Απρίλιο του 1943²²⁶.

Η διακύμανση της τιμής του **ΓΙΑΟΥΡΤΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Αύγουστος	40*, **
1942	Ιανουάριος	60-80**
1943	Φεβρουάριος, Απρίλιος	5.000 – 6.000

*τιμή ορισθείσα με αγορανομική διάταξη

**κεσσές των 380-400 δραμίων

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Το ποτήρι το γάλα

Τον Αύγουστο του 1941, ένα ποτήρι γάλα σερβιρισμένο στα ζαχαροπλαστεία, σύμφωνα με αγορανομική διάταξη, πωλείται από 7,50 έως 8 δραχμές, ενώ το παγωμένο γάλα από 8 έως 8,50 δραχμές²²⁷.

Η διακύμανση της τιμής του **ΓΑΛΑΚΤΟΣ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, σε ποτήρι)

		7,50-8
1941	Αύγουστος	8-8,5

²²³ Η βραδυνή, 11/8/1941, σ.2.

²²⁴ Καθημερινή, 29/1/1942, σ.2.

²²⁵ Αθηναϊκά Νέα, 24/2/1943, σ.1.

²²⁶ Αθηναϊκά Νέα, 5/4/1943, σ.1.

²²⁷ Η βραδυνή, 11/8/1941, σ.2.

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Τυρί

Το τυρί το ομαδοποιούμε ανεξάρτητα από το αν είναι φέτα, κεφαλοτύρι ή άλλο είδος επειδή σε όλες τις αναφορές στις εφημερίδες προέχει η τιμή στο είδος γενικά και λιγότερο στην ειδική κατηγορία.

Τον Ιούνιο του 1941, με αγορανομική διάταξη, ορίζεται η τιμή της φέτας στις 60 δραχμές η οκά και το κεφαλοτύρι στις 94 δραχμές η οκά²²⁸. Τον ίδιο μήνα το τυρί πωλείται στη μαύρη αγορά προς 220 δραχμές η οκά²²⁹.

Το Μάρτιο του 1942 το τυρί πωλείται προς 3.500 δραχμές η οκά²³⁰.

Το Νοέμβριο του 1943 το τυρί έχει εξαφανιστεί από την αθηναϊκή αγορά και μπορεί να το βρει κανείς σε λεπτές φετίτσες του ενός δραμίου προς 1.000 το κομμάτι²³¹.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως το Μάρτιο του 1942, η τιμή του τυριού, σε λιγότερο από ένα χρόνο, αυξήθηκε 5.733%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΤΥΡΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	60*, 94*, 220
1942	Μάρτιος	3.500
1943	Νοέμβριος	1.000 (φέτα ενός δραμίου)

*Τιμές ορισμένες με αγορανομική διάταξη

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

²²⁸ Η βραδυνή, 30/6/1941, σ.2.

²²⁹ Καθημερινή, 7/6/1941, σ.2, Η βραδυνή, 27/6/1941, σ.1.

²³⁰ Καθημερινή, 7/3/1942, σ.2.

²³¹ Η βραδυνή, 2/11/1943, σ.1.

ΕΛΑΙΑ – ΛΙΠΗ

Στην κατηγορία έλαια – λίπη θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για το βούτυρο, το λάδι και το λίπος όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν²³². Στις περισσότερες δημοσιεύσεις όταν γίνεται αναφορά στο λάδι εννοείται το ελαιόλαδο και είναι ελάχιστες οι αναφορές σε άλλα λάδια, όπως το σπορέλαιο. Για το λόγο αυτό το λάδι αναφέρεται γενικά χωρίς διαχωρισμό στις ποικιλίες του.

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοια προϊόντα είναι το βούτυρο που τον Ιούνιο του 1941 πωλείται προς 300 δραχμές η οκά²³³ και το λίπος που τον Ιούνιο του 1941 πωλείται προς 150 δραχμές η οκά²³⁴.

Λάδι

Τον Ιούνιο του 1941 το λάδι πωλείται προς 130 δραχμές η οκά²³⁵. Το Ιούλιο του ίδιου χρόνου πωλείται προς 220 δραχμές η οκά²³⁶. Το Σεπτέμβριο του 1941 το λάδι πωλείται από 115 έως 125 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης²³⁷. Τον Οκτώβριο του 1941 πωλείται από 480 έως 1.000 δραχμές η οκά²³⁸. Το Νοέμβριο του 1941 το σπορέλαιο πωλείται προς 300 δραχμές η οκά²³⁹.

Τον Ιανουάριο του 1942 το λάδι κοστίζει 1.800 δραχμές η οκά²⁴⁰. Τον ίδιο

²³² Το βούτυρο, το λάδι και το λίπος υπολογίζονται στο βάρος τους με την οκά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

²³³ Καθημερινή, 7/6/1941, σ.2.

²³⁴ Η βραδυνή, 27/6/1941, σ.1.

²³⁵ Καθημερινή, 13/6/1941, σ.2.

²³⁶ Αθηναϊκά Νέα, 15/7/1941, σ.1.

²³⁷ Καθημερινή, 7/9/1941, σ.2.

²³⁸ Καθημερινή, 16/10/1941 σ.2, Καθημερινή, 18/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 21/10/1941, σ.2. Καθημερινή, 25/10/1941, σ.2.

²³⁹ Αθηναϊκά Νέα, 20/11/1941, σ. 2.

²⁴⁰ Καθημερινή, 27/1/1942, σ.2.

μήνα ένας τενεκές λάδι πωλείται προς 29.300 δραχμές²⁴¹. Το Μάρτιο του ίδιου χρόνου το λάδι πωλείται προς 2.400 δραχμές η οκά²⁴². Τον Απρίλιο του 1942 το λάδι πωλείται προς 2.500 δραχμές η οκά²⁴³. Τον Αύγουστο πωλείται προς 9.000 δραχμές η οκά²⁴⁴, ενώ τον Οκτώβριο του 1942 πωλείται προς 1.440 δραχμές η οκά²⁴⁵. Το Νοέμβριο του 1942 το λάδι κοστίζει 1.740 δραχμές η οκά²⁴⁶.

Το Σεπτέμβριο του 1943 το λάδι πωλείται προς 29.000 δραχμές η οκά²⁴⁷. Τον Οκτώβριο του 1943 πωλείται από 80.000²⁴⁸ έως 88.000²⁴⁹ δραχμές η οκά.

Τον Ιανουάριο του 1944 το λάδι πωλείται προς 600.000 δραχμές η οκά²⁵⁰. Το Μάιο του 1944 το λάδι πωλείται προς 400.000 δραχμές η οκά²⁵¹.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως Μάιο του 1944, μέσα σε τρία χρόνια, η τιμή του λαδιού αυξήθηκε 307.592%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΕΛΑΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	130
	Ιούλιος	220
	Σεπτέμβριος	115-125*
	Οκτώβριος	480-1.000
	Νοέμβριος	300
1942	Ιανουάριος	1.800
	Μάρτιος	2.400
	Απρίλιος	2.500

²⁴¹ Καθημερινή, 27/1/1942, σ.2.

²⁴² Καθημερινή, 13/3/1942, σ.2.

²⁴³ Αθηναϊκά Νέα, 30/4/1942, σ.2.

²⁴⁴ Η βραδυνή, 1/8/1942, σ. 2.

²⁴⁵ Καθημερινή, 24/10/1942, σ. 1 .

²⁴⁶ Αθηναϊκά Νέα, 18/11/1942, σ. 2.

²⁴⁷ Η βραδυνή, 21/9/1943, σ.2.

²⁴⁸ Καθημερινή, 28/10/1943, σ.1.

²⁴⁹ Καθημερινή, 29/10/1943, σ.2.

²⁵⁰ Ριζοσπάστης, 10/1/1944, σ.2.

²⁵¹ Αθηναϊκά Νέα, 19/5/1944, σ.2.

	Αύγουστος	9.000
	Οκτώβριος	1.440
	Νοέμβριος	1.740
1943	Σεπτέμβριος	29.000
	Οκτώβριος	80.000
		88.000
1944	Ιανουάριος	600.000
	Μάιος	400.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

Τα είδη της ζαχαροπλαστικής, στην αθηναϊκή αγορά, είναι από σπάνια έως πανάκριβα. Οι σχετικές αναφορές σε αυτά τα θέματα από τις εφημερίδες επικεντρώνουν την ευθύνη της έλλειψης και της ακρίβειας στην ατομική ευθύνη όσων παράγουν και εμπορεύονται τα σχετικά προϊόντα²⁵². Στην κατηγορία της ζαχαροπλαστικής θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τα γλυκίσματα, τη ζάχαρη, τον καφέ, τα κουλούρια, την κρέμα, τη λεμονάδα, τα λουκούμια, το μαντολάτο, τη μαρμελάδα, το παστέλι, το ρυζόγαλο, το σιμιγδάλι, το τσάι – κακάο, το χαλβά, το χαρουπόμελο και διάφορα άλλα είδη ζαχαροπλαστείου όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν²⁵³.

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοια προϊόντα είναι τα κουλουράκια ζαχαροπλαστείου από χαρουπάλευρο

²⁵² «Γλυκίσματα με τσουνένι. Χθες την πρωϊαν ο αγορανομικός ανακριτής κ. Φλωράκης ενήργησεν αιφνιδιαστικήν επιθεώρησιν εις τα Χαυτεία όπου διεπίστωσεν ότι διάφοροι ζαχαροπλάται επώλουν γλυκίσματα με κέρδος 300%. Πολλά εξ αυτών ήσαν ακατάλληλα προς βρώσιν διότι είχαν κατασκευασθή με τσουνένι και άλλας επιβλαβείς ουσίας». Καθημερινή, 15/3/1942, σ.2.

²⁵³ Στην κατηγορία της ζαχαροπλαστικής συγκαταλέγονται είδη που πωλούνται από ζαχαροπλαστεία και καφεενεία, το βάρος τους είτε υπολογίζεται με την οκά, είτε με το τεμάχιο, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

που τον Ιούνιο του 1941 πωλούνται προς 100 δραχμές η οκά²⁵⁴. Η κρέμα πιάτου σε ζαχαροπλαστείο τον Αύγουστο του 1941 πωλείται από 9 έως 10,50 δραχμές²⁵⁵. Τα λουκούμια τον Αύγουστο του 1943 πωλούνται από 32.000 έως 36.000 η οκά²⁵⁶, τα μαντολάτα της Ζακύνθου το Μάρτιο του 1942 πωλούνται προς 100 δραχμές το ένα²⁵⁷ ενώ η μερίδα το ρυζόγαλο σε ζαχαροπλαστείο τον Αύγουστο του 1941 πωλείται προς 10,50 δραχμές²⁵⁸. Τον Ιούνιο του 1943 ένα ποτήρι κρύο νερό με ένα λουκούμι κοστίζει από 2.500 έως 3.000 δραχμές²⁵⁹.

Γλυκίσματα

Τον Ιούλιο του 1941 τα γλυκίσματα στα καφεενεία κοστίζουν από 3,50 έως 4,50 δραχμές²⁶⁰, σε τιμή διατίμησης. Τον Αύγουστο του 1941 τα γλυκίσματα στα καφεενεία κοστίζουν από 7,50 έως 9,50 δραχμές²⁶¹, σε τιμή διατίμησης.

Το Μάρτιο του 1942 τα γλυκίσματα, στα κεντρικά ζαχαροπλαστεία, πωλούνται από 70 έως 80 δραχμές το ένα²⁶². Τον Ιούνιο του 1942 τα γλυκίσματα στα ζαχαροπλαστεία πωλούνται προς 180 δραχμές το τεμάχιο²⁶³. Τον Αύγουστο του 1942 ένα γλυκό σε ζαχαροπλαστείο κοστίζει από 400 έως 500 δραχμές το ένα²⁶⁴. Ένα κομμάτι μπακλαβά αυτή τη χρονική περίοδο κοστίζει 500 δραχμές²⁶⁵.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942 η τιμή των γλυκισμάτων αυξήθηκε 14.185,7%.

Η τιμή των **ΓΛΥΚΙΣΜΑΤΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, το τεμάχιο)

1941	Ιούλιος	3,50* – 4,50*
------	---------	---------------

²⁵⁴ Η βραδυνή, 24/6/1941, σ.1.

²⁵⁵ Η βραδυνή, 11/8/1941, σ.2.

²⁵⁶ Αθηναϊκά Νέα, 17/8/1943, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 26/8/1943, σ.1.

²⁵⁷ Η βραδυνή, 18/3/1942, σ.1.

²⁵⁸ Η βραδυνή 11/8/1941, σ.2.

²⁵⁹ Η βραδυνή, 30/6/1943, σ.1.

²⁶⁰ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

²⁶¹ Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2.

²⁶² Καθημερινή, 11/3/1942, σ.2.

²⁶³ Βραδυνή, 30/6/1942, σ. 4.

²⁶⁴ Η βραδυνή, 10/8/1942, σ. 2, Αθηναϊκά Νέα, 28/8/1942, σ. 1.

²⁶⁵ Αθηναϊκά Νέα, 21/8/1942, σ. 1.

	Αύγουστος	7,50*-9,50*
1942	Μάρτιος	70-80
	Ιούνιος	180
	Αύγουστος	400-500

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Ζάχαρη

Το Δεκέμβριο του 1941 η ζάχαρη πωλείται προς 3.500 δραχμές η οκά²⁶⁶.

Το Μάρτιο του 1942 η ζάχαρη πωλείται προς 2.200 δραχμές η οκά²⁶⁷. Τον Ιούλιο του 1942 η ζάχαρη πωλείται προς 750 δραχμές η οκά²⁶⁸. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους πωλείται προς 11.500 δραχμές η οκά²⁶⁹.

Τον Ιούλιο του 1943 η ζάχαρη πωλείται, από το συνεταιρισμό Παλαιών Πολεμιστών εφέδρων, προς 12.000 δραχμές η οκά²⁷⁰. Τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 1943 η ζάχαρη πωλείται προς 1.400 δραχμές η οκά²⁷¹, σε τιμή διατίμησης. Τον Οκτώβριο του 1943 η ζάχαρη πωλείται προς 1.800 δραχμές η οκά²⁷². Το Νοέμβριο του 1943 η ζάχαρη πωλείται προς 9.200 δραχμές η οκά²⁷³. Το Δεκέμβριο του 1943 η ζάχαρη πωλείται από 9.000 έως 9.200 δραχμές η οκά²⁷⁴.

Τον Ιανουάριο του 1944 διανέμεται γερμανική ζάχαρη η οποία πωλείται προς 22.000 δραχμές η οκά²⁷⁵. Το Φεβρουάριο του ίδιου έτους η ζάχαρη πωλείται προς 36.000 δραχμές η οκά²⁷⁶. Το Μάρτιο του 1944 η ζάχαρη πωλείται προς 48.000 δραχμές η οκά²⁷⁷. Τον Απρίλιο του 1944 η ζάχαρη πωλείται προς 120.000 δραχμές

²⁶⁶ Καθημερινή, 12/12/1941, σ. 2.

²⁶⁷ Καθημερινή, 6/3/1942, σ.2.

²⁶⁸ Καθημερινή, 31/7/1942, σ 1.

²⁶⁹ Η βραδυνή 1/8/1942, σ. 2.

²⁷⁰ Καθημερινή, 27/7/1943, σ.2.

²⁷¹ Η βραδυνή, 9/8/1943 σ.2, Καθημερινή, 10/9/1943, σ.2.

²⁷² Αθηναϊκά Νέα, 1/10/1943, σ.2.

²⁷³ Η βραδυνή, 10/11/1943, σ.2.

²⁷⁴ Καθημερινή, 11/12/1943, σ.1, Η βραδυνή, 10/11/1943 σ.2.

²⁷⁵ Αθηναϊκά Νέα, 23/1/1944, σ.2.

²⁷⁶ Η βραδυνή, 8/2/1944, σ.2.

²⁷⁷ Καθημερινή, 5/3/1944, σ.2.

η οκά²⁷⁸. Το Μάιο του 1944 η ζάχαρη πωλείται προς 400.000 δραχμές η οκά²⁷⁹. Τον Ιούνιο του 1944 η ζάχαρη πωλείται προς 1.200.000 δραχμές η οκά²⁸⁰. Τον Αύγουστο του 1944 η ζάχαρη πωλείται προς 12.000.000 δραχμές η οκά²⁸¹.

Από το Δεκέμβριο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1944 η τιμή της ζάχαρης αυξήθηκε 342.757%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΖΑΧΑΡΗΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Δεκέμβριος	3.500
1942	Μάρτιος	2.200
	Ιούλιος	750
	Αύγουστος	11.500
1943	Ιούλιος	12.000
	Αύγουστος, Σεπτέμβριος	1.400*
	Οκτώβριος	1.800
	Δεκέμβριος	9.000-9.200
1944	Ιανουάριος	22.000
	Φεβρουάριος	36.000
	Μάρτιος	48.000
	Απρίλιος	120.000
	Μάιος	400.000
	Ιούνιος	1.200.000
	Αύγουστος	12.000.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

²⁷⁸ Αθηναϊκά Νέα, 4/4/1944, σ.2.

²⁷⁹ Η βραδυνή, 8/5/1944, σ.2.

²⁸⁰ Καθημερινή, 4/6/1944, σ.1.

²⁸¹ Αθηναϊκά Νέα, 30/8/1944, σ.2.

Καφές

Τον Ιούλιο του 1941 ο σερβιρισμένος καφές στα καφενεία κοστίζει από 3,50 έως 4,50 δραχμές²⁸², σε τιμή διατίμησης. Τον Οκτώβριο του 1941 καταργείται η διατίμηση στον καφέ και η τιμή πώλησης υπάγεται στις διατάξεις «περί θεμιτού κέρδους»²⁸³.

Τον Απρίλιο του 1942 ο καφές στο καφενείο της «Αίγλης», στο Ζάππειο, σερβίρεται προς 100 δραχμές²⁸⁴.

Τον Αύγουστο του 1943 ο καφές που φτιάχνεται στο σπίτι κοστίζει περίπου 1.000 δραχμές αν υπολογίσει κανείς ότι ένα δράμι καφέ πωλείται προς 800 δραχμές²⁸⁵.

Η τιμή του **ΚΑΦΕ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	3,50-4,50*
1942	Απρίλιος	100
1943	Αύγουστος	1.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Λεμονάδα

Τον Ιούλιο του 1941 η λεμονάδα στα καφενεία κοστίζει από 3,50 έως 4,50 δραχμές²⁸⁶, σε τιμή διατίμησης. Τον Αύγουστο του 1941 η λεμονάδα στα καφενεία κοστίζει από 7,50 έως 9,50 δραχμές²⁸⁷, σε τιμή διατίμησης.

²⁸² Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

²⁸³ Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2.

²⁸⁴ Αθηναϊκά Νέα, 21/4/1942, σ.2.

²⁸⁵ Η βραδυνή, 10/8/1943, σ.1.

²⁸⁶ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

²⁸⁷ Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2.

Η τιμή της **ΛΕΜΟΝΑΔΑΣ** την περίοδο της Κατοχής

(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	3,50-4,50*
	Αύγουστος	7,50-9,59*

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Μαρμελάδα

Τον Αύγουστο, αλλά και τον Οκτώβριο του 1943 η μαρμελάδα πωλείται προς 6.000 δραχμές η οκά²⁸⁸.

Το Μάρτιο του 1944 η μαρμελάδα πωλείται προς 80.000 δραχμές η οκά²⁸⁹. Το Σεπτέμβριο του 1944 η μαρμελάδα πωλείται προς 12.000.000 δραχμές η οκά²⁹⁰.

Από τον Αύγουστο του 1943 έως το Σεπτέμβριο του 1944 η τιμή της μαρμελάδας αυξήθηκε 199.900%.

Η τιμή της **ΜΑΡΜΕΛΑΔΑΣ** την περίοδο της Κατοχής

(σε δραχμές, ανά οκά)

1943	Οκτώβριος	6.000
1944	Μάρτιος	80.000
	Σεπτέμβριος	12.000.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Παστέλι

Το Δεκέμβριο του 1941 το παστέλι πωλείται προς 30 δραχμές το τεμάχιο²⁹¹.

Το Μάρτιο του 1942 το παστέλι πωλείται από 20 έως 100 δραχμές το τεμάχιο²⁹². Τον Οκτώβριο του 1942 το παστέλι πωλείται από 400 έως 500 δραχμές

²⁸⁸ Η βραδυνή, 4/8/1943, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 7/10/1943, σ.1.

²⁸⁹ Καθημερινή, 9/3/1944, σ.1, Καθημερινή, 12/3/1944, σ.2.

²⁹⁰ Καθημερινή, 8/9/1944, σ.1.

²⁹¹ Καθημερινή, 7/12/1941, σ. 2.

²⁹² Καθημερινή, 15/3/1942, σ.2.

το τεμάχιο²⁹³.

Από το Δεκέμβριο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1942, η τιμή του παστελιού αυξήθηκε 1.566%.

Η τιμή του **ΠΑΣΤΕΛΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά τεμάχιο)

1941	Δεκέμβριος	30
1942	Μάρτιος	20-100
	Οκτώβριος	400-500

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Σιμιγδάλι

Το Φεβρουάριο του 1944 το σιμιγδάλι πωλείται προς 8.000 δραχμές η οκά²⁹⁴. Το Μάρτιο του 1944 το σιμιγδάλι πωλείται προς 16.000 δραχμές η οκά²⁹⁵. Τον Απρίλιο του 1944 το σιμιγδάλι πωλείται προς 32.000 δραχμές η οκά²⁹⁶. Τον Ιούλιο του 1944 το σιμιγδάλι πωλείται προς 400.000 δραχμές η οκά²⁹⁷.

Από το Φεβρουάριο του 1944 έως τον Ιούλιο του 1944 η τιμή του σιμιγδαλιού αυξήθηκε 4.900%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΣΙΜΙΓΔΑΛΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1944	Φεβρουάριος	8.000
	Μάρτιος	16.000
	Απρίλιος	32.000
	Ιούλιος	400.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

²⁹³ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1942, σ. 1, Καθημερινή, 30/10/1942, σ. 1.

²⁹⁴ Αθηναϊκά Νέα, 18/2/1944, σ.1.

²⁹⁵ Καθημερινή, 11/3/1944, σ.2.

²⁹⁶ Αθηναϊκά Νέα, 14/4/1944, σ.2.

²⁹⁷ Αθηναϊκά Νέα, 13/7/1944, σ.2.

Τσάι - Κακάο

Τον Ιούλιο του 1941 το τσάι και το κακάο στα καφενεία κοστίζει από 3,50 έως 4,50 δραχμές²⁹⁸, σε τιμή διατίμησης. Τον Αύγουστο του 1941 το τσάι και το κακάο στα καφενεία κοστίζει από 7,50 έως 9,50 δραχμές²⁹⁹, σε τιμή διατίμησης.

Η διακύμανση της τιμής του **ΤΣΑΓΓΙΟΥ και του ΚΑΚΑΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά μερίδα)

1941	Ιούλιος	3,50-4,50*
	Αύγουστος	7,50-9,50*

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944. Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χαλβάς

Τον Ιανουάριο του 1943 ο χαλβάς πωλείται προς 10.000 δραχμές η οκά³⁰⁰. Το Φεβρουάριο του 1943 ο χαλβάς πωλείται από 6.000 έως 7.000 δραχμές η οκά³⁰¹. Το Μάιο του 1943 ο χαλβάς πωλείται προς 9.600 δραχμές η οκά³⁰². Το Δεκέμβριο του 1943 ο χαλβάς πωλείται προς 100.000 δραχμές η οκά³⁰³.

Από τον Ιανουάριο του 1943 έως το Δεκέμβριο του 1943, μέσα σε ένα χρόνο, η τιμή του χαλβά αυξήθηκε 900%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΧΑΛΒΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1943	Ιανουάριος	10.000
	Φεβρουάριος	6.000-7.0000
	Μάιος	9.600

²⁹⁸ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

²⁹⁹ Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2.

³⁰⁰ Καθημερινή, 20/1/1943, σ.2.

³⁰¹ Η βραδυνή, 8/2/1943, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 19/2/1943, σ.2, Η βραδυνή, 4/2/1943, σ.1.

³⁰² Αθηναϊκά Νέα, 18/5/1943, σ.1.

³⁰³ Καθημερινή, 3/12/1943, σ.2.

	Δεκέμβριος	100.000
--	------------	---------

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χαρουπόμελο

Το Νοέμβριο του 1942 ο συνεταιρισμός Δικηγόρων και Συμβολαιογράφων διανέμει χαρουπόμελο προς 6.000 δραχμές η οκά³⁰⁴. Τον επόμενο μήνα, ο ίδιος συνεταιρισμός διανέμει το χαρουπόμελο προς 4.500 δραχμές η οκά³⁰⁵.

Τον Ιανουάριο του 1943 το χαρουπόμελο πωλείται προς 3.200 δραχμές η οκά³⁰⁶.

Από το Νοέμβριο του 1942 έως τον Ιανουάριο του 1943, μέσα σε τρεις μήνες, η τιμή του χαρουπόμελου μειώθηκε 46%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΧΑΡΟΥΠΟΜΕΛΟΥ** την περίοδο της Κατοχής, (σε δραχμές, ανά οκά)

1942	Νοέμβριος	6.000
	Δεκέμβριος	4.500
1943	Ιανουάριος	3.200

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

³⁰⁴ Αθηναϊκά Νέα, 23/11/1942, σ. 2.

³⁰⁵ Η βραδυνή, 26/12/1942, σ.1.

³⁰⁶ Αθηναϊκά Νέα, 2/1/1943, σ.1.

ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΤΥΠΟΣ

Οι εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν για την παρούσα έρευνα ήταν τα «Αθηναϊκά Νέα», η «Βραδυνή» και η «Καθημερινή». Αυτές οι τρεις εφημερίδες κυκλοφορούν καθημερινά από τις 27 Απριλίου 1941, ημέρα που μπήκαν οι Γερμανοί στην Αθήνα, έως τις 14 Σεπτεμβρίου 1944 για την «Καθημερινή» και τις 15 Σεπτεμβρίου 1944 για τα «Αθηναϊκά Νέα» και τη «Βραδυνή».



Αθηναϊκά Νέα 22/5/43, σ.1

Η τιμή πώλησης των εφημερίδων ακολούθησε την ανοδική πορεία όλων των προϊόντων στην Αθήνα. Οι εφημερίδες εκδίδονται μέχρι και το πρώτο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου του 1944. Συγκεκριμένα «*αι συνεπεία των πολεμικών γεγονότων παρουσιασθείσαι εις ολόκληρον την Ευρώπην συγκοινωνιακαί δυσκολίαι είχαν τον αντίκτυπον των και εις την μεταφοράν του δημοσιογραφικού χάρτου του προοριζομένου δια την Ελλάδα. Κατόπιν τούτου καθώς και λόγω των περιορισμών, οι οποίοι επεβλήθησαν εις την κατανάλωσιν ηλεκτρικού ρεύματος απεφασίσθη, εν συνεννοήσει με τους αρμοδίου, όπως αι εκδιδόμενες εφημερίδες συγχωνευθούν προσωρινώς εις ενιαίας εκδόσεις, μίαν πρωϊνήν με τον τίτλον: «Ο Ηνωμένος Τύπος» και μίαν απογευματινήν με τον τίτλον: «Τα Βραδυνά Νέα». Αι ενιαίαι αυτά εφημερίδες θα εκδιδωνται καθημερινώς και θα πωλούνται εις την εκάστοτε καθοριζόμενην τιμήν*»³⁰⁷.

Η τιμή των εφημερίδων στις 27 Απριλίου 1941 ήταν δύο δραχμές το φύλλο ενώ η τελευταία τιμή πριν να κλείσουν οι εφημερίδες το Σεπτέμβριο του 1944 ήταν 8.000.000. Στα τριάντισι χρόνια Κατοχής των Αθηνών η τιμή των εφημερίδων αυξήθηκε σχεδόν 4.000.000%.

³⁰⁷ Η βραδυνή, 15/9/1944, σ.1. Αθηναϊκά Νέα, 15/9/1944, σ.1.

Η ανατίμηση των εφημερίδων Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή και Καθημερινή την περίοδο της Κατοχής στην Αθήνα* (27/4/1941-14,15/9/1944)

1941

Ημερ/ via	Τιμή (δρχ.)	Ημερ/ via	Τιμή (δρχ.)						
27/4	2	1/8	4						

1942

Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή
20/1	10	15/5	20	17/8	30	12/10	60	8/12	100

1943

Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή		
23/5	200	23/8	400	14/10	1.000	5/12	2.000		

1944

Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή
18/1	4.000	11/2	5.000	8/3	7.000	21/4	10.000	2/4	15.000
Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή
1/5	20.000	14/5	40.000	3/6	60.000	7/6	100.000	6/7	150.000
Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή
14/7	250.000	21/7	500.000	10/8	900.000	11/8	1.000.000	18/8	2.000.000
Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή	Ημερ/ via	Τιμή				
26/8	3.000.000	29/8	5.000.000	13/9	8.000.000				

*Η τιμή μετράται με δραχμές

ΠΗΓΗ: Εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή» και «Καθημερινή»,

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΚΑΡΠΟΙ

Στην κατηγορία των καρπών θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών για τις ελιές, τα καρύδια, τα κάστανα και τα φουντούκια όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν³⁰⁸.

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοιο προϊόν είναι τα καρύδια που τον Ιανουάριο του 1942 υπάρχουν άφθονα στην αγορά και πωλούνται από 600 έως 700 δραχμές η οκά³⁰⁹.

Ελιές

Το Σεπτέμβριο του 1941 οι ελιές πωλούνται προς 100 δραχμές η οκά³¹⁰. Το Δεκέμβριο του 1941 οι ελιές πωλούνται προς 400 δραχμές η οκά³¹¹.

Τον Ιανουάριο του 1942 οι ελιές πωλούνται προς 320 δραχμές η οκά³¹². Το Μάρτιο του 1942 οι ελιές πωλούνται προς 425 δραχμές η οκά³¹³. Το Σεπτέμβριο του 1942 οι ελιές πωλούνται προς 2.100 δραχμές η οκά³¹⁴.

Από το Σεπτέμβριο του 1941 έως το Σεπτέμβριο του 1942 η τιμή της ελιάς αυξήθηκε 2.000%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΕΛΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Σεπτέμβριος	100
	Δεκέμβριος	400
1942	Ιανουάριος	320
	Μάρτιος	425
	Σεπτέμβριος	2.100

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944. Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

³⁰⁸ Τα είδη των καρπών υπολογίζονται στο βάρος τους με την οκά, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

³⁰⁹ Καθημερινή, 15/1/1942, σ.2.

³¹⁰ Καθημερινή, 12/9/1941, σ.2.

³¹¹ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2.

³¹² Καθημερινή, 29/1/1942, σ.2.

³¹³ Καθημερινή, 11/3/1942, σ.1.

³¹⁴ Καθημερινή, 12/9/1942, σ. 2.

Κάστανα

Ο Οκτώβριος είναι ο μήνας που εμφανίζονται τα κάστανα στην αθηναϊκή αγορά. Έτσι τον Οκτώβριο του 1941 τα κάστανα πωλούνται προς 165 δραχμές η οκά³¹⁵, το 1942 προς 1.700 δραχμές η οκά³¹⁶ και το 1943 προς 10.000 δραχμές η οκά³¹⁷.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1943, μέσα σε δύο χρόνια, η τιμή του κάστανου ανέβηκε αυξήθηκε 5.960%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΚΑΣΤΑΝΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	165
1942	Οκτώβριος	1.700
1943	Οκτώβριος	10.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944. Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Φουντούκια

Τα φουντούκια τον Ιούλιο του 1941 πωλούνται προς 57 δραχμές η οκά³¹⁸, που είναι τιμή διατίμησης, με την ίδια τιμή πωλούνται και το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, πάντα με τιμή διατίμησης³¹⁹. Τέσσερις μήνες αργότερα, τον Ιανουάριο του 1942 τα φουντούκια πωλούνται προς 700 δραχμές η οκά³²⁰.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Ιανουάριο του 1942, μέσα σε έξι μήνες, η τιμή του φουντουκιού αυξήθηκε 1.128%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΦΟΥΝΤΟΥΚΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος, Σεπτέμβριος	57*
1942	Ιανουάριος	700

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα

³¹⁵ Καθημερινή, 21/10/1941, σ.2.

³¹⁶ Αθηναϊκά Νέα, 6/10/1942, σ.1.

³¹⁷ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1943, σ.1.

³¹⁸ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2.

³¹⁹ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

³²⁰ Καθημερινή, 28/1/1942, σ.1.

ΚΡΕΑΣ

Τα δημοσιεύματα των εφημερίδων που αναφέρονται στο κρέας αφήνουν να εννοηθεί ότι αυτό το είδος βρίσκεται σε διατίμηση, όμως πουθενά δεν βρέθηκαν επίσημες ανακοινώσεις του υπουργείου Επισιτισμού όπως γίνεται για τα υπόλοιπα είδη της διατίμησης.

Τους πρώτους μήνες του 1941 γίνεται αναφορά ότι η κατάσταση στην αγορά του κρέατος ομαλοποιείται και ότι οι τιμές πέφτουν³²¹. Μετά τον Ιούνιο του 1941 πουθενά δεν γίνεται παρόμοια αναφορά για την έλλειψη ή την τιμή του κρέατος.

Την ίδια αυτή περίοδο, ανακοινώνεται ότι οι γερμανικές δυνάμεις διένημαν κρέας και έτσι χτύπησαν τις τιμές της μαύρης αγοράς³²².

Στις εφημερίδες τα δημοσιεύματα για το κρέας, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, επικεντρώνονται στο κόκκινο κρέας ενώ είναι ελάχιστες οι αναφορές για κότες και κοκόρια³²³, λαγούς³²⁴, σαλιγκάρια³²⁵.

—Τά σαλιγκάρια έφθασαν νά πωλούνται πρὸς 550 δραχμὰς τὴν ἀκᾶν!...

Το κρέας και όσα προϊόντα σχετίζονται με αυτό αυξάνουν την τιμή λιανικής πώλησής τους με γρήγορο ρυθμό την περίοδο της . Στην κατηγορία του κρέατος θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τον αμνό, το βου, το κρέας γενικά, τα κόκαλα κρέατος, το κριάρι, τα λουκάνικα, τη μερίδα κρέατος, τη μορταδέλα, το μόσχο, τα κεφαλάκια, σκοταριές, κοιλιές, τον πατσά και το χοίρο όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν³²⁶.

³²¹ Αθηναϊκά Νέα, 31/5/1941, σ.2.

³²² Καθημερινή, 1/6/1941, σ.2.

³²³ «Πουλάρδες και κοκκόρια ανοιζιάτικα προσφέρονται από χωρικούς προς πώλησιν. Αλλά ελάχιστοι αγοράσται ευρίσκονται λόγω της υπερβολικής των τιμής.» Καθημερινή, 3/9/1943, σ.2.

³²⁴ «Ζωντανό λαγό κατέβασε στην Αθήνα, στην οδό Αθηνάς, ένας χωρικός και ζητούσε γι αυτόν 200.000 δρχ.» Η βραδυνή, 1/11/1943, σ.1.

³²⁵ «Τα σαλιγκάρια έφθασαν να πωλούνται προς 550 δραχμὰς τὴν οκᾶν». Αθηναϊκά Νέα, 25/4/1942, σ.2.

³²⁶ Τα είδη που συγκαταλέγονται στο κρέας υπολογίζονται στο βάρος τους με την οκά, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοια προϊόντα είναι τα κόκκαλα κρέατος που το Μάρτιο του 1942 πωλούνται προς 250 δραχμές η οκά³²⁷, τα λουκάνικα που τον Ιανουάριο του 1942 πωλούνται προς 5.760 δραχμές η οκά³²⁸, η μερίδα (30 δραμιών) κρέατος τον Οκτώβριο του 1941 πωλείται από 60 έως 100 δραχμές η οκά³²⁹, η μορταδέλα τον Ιούνιο του 1941 πωλείται προς 144 δραχμές η οκά³³⁰, τα κεφαλάκια, οι σκοταριές και οι κοιλιές τον Ιούνιο του 1942 πωλούνται από 2.000 έως 2.400 δραχμές η οκά³³¹, ο πατσές το Σεπτέμβριο του 1941 πωλείται προς 100 δραχμές η οκά³³² ενώ το Δεκέμβριο του 1941 ο χοίρος πωλείται προς 600 δραχμές η οκά³³³.

Αμνός

Τον Ιούνιο του 1941 ο αμνός πωλείται από 150³³⁴ έως 400³³⁵ δραχμές η οκά. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους πωλείται προς 160 δραχμές η οκά³³⁶. Τον Οκτώβριο του 1941 πωλείται προς 520 δραχμές η οκά³³⁷. Το Δεκέμβριο του 1941 ο αμνός πωλείται προς 528 δραχμές η οκά³³⁸.

Το Μάρτιο του 1943 ο αμνός πωλείται από 9.000 έως 10.000 δραχμές η οκά³³⁹. Τον Οκτώβριο του 1943 πωλείται από 40.000³⁴⁰ έως 48.000³⁴¹ δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης. Το Δεκέμβριο του ίδιου έτους ο αμνός πωλείται προς 200.000 δραχμές η οκά³⁴².

Από τον Ιούνιο του 1941 έως το Δεκέμβριο του 1943 η τιμή του αμνού

³²⁷ Η βραδυνή, 19/3/1942, σ.2.

³²⁸ Καθημερινή, 27/1/1942, σ.2.

³²⁹ Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 21/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 25/10/1941, σ.2.

³³⁰ Η βραδυνή, 30/6/1941, σ.1.

³³¹ Η βραδυνή, 15/6/1942, σ.4.

³³² Καθημερινή, 9/9/1941, σ.1.

³³³ Η βραδυνή, 15/12/1941, σ. 2.

³³⁴ Καθημερινή, 10/6/1941, σ.2.

³³⁵ Η βραδυνή, 27/6/1941, σ.1.

³³⁶ Αθηναϊκά Νέα, 15/7/1941, σ.1.

³³⁷ Καθημερινή, 18/10/1941, σ.2.

³³⁸ Η βραδυνή, 15/12/1941, σ. 2.

³³⁹ Καθημερινή, 12/3/1943, σ.2.

³⁴⁰ Καθημερινή, 22/10/1943, σ.2.

³⁴¹ Καθημερινή, 22/10/1943, σ.2.

³⁴² Καθημερινή, 11/12/1943, σ.2.

αυξήθηκε 133.233%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΑΜΝΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	150-400
	Ιούλιος	160
	Οκτώβριος	520
	Δεκέμβριος	528
1943	Μάρτιος	9.000-10.000
	Οκτώβριος	40.000-48.000*
	Δεκέμβριος	200.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Βους

Το Δεκέμβριο του 1941 ο βους κοστίζει 480 δραχμές η οκά³⁴³. Το Μάρτιο του 1943 ο βους πωλείται προς 12.000 δραχμές η οκά³⁴⁴. Τον Οκτώβριο του 1943 πωλείται προς 45.000 δραχμές η οκά³⁴⁵.

Από το Δεκέμβριο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1943, σε σχεδόν δύο χρόνια, η τιμή του βοός αυξήθηκε 9.275%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΒΟΟΣ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Δεκέμβριος	480
1943	Μάρτιος	12.000
	Οκτώβριος	45.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για

³⁴³ Η βραδυνή, 15/12/1941, σ. 2.

³⁴⁴ Καθημερινή, 12/3/1943, σ.2.

³⁴⁵ Καθημερινή, 22/10/1943, σ.2.

Κρέας

Σε ορισμένα δημοσιεύματα εφημερίδων γίνεται αναφορά στην τιμή του κρέατος χωρίς να διευκρινιστεί για ποιο είδος κρέατος πρόκειται. Σε αυτή την κατηγορία, λοιπόν, θα γίνει αναφορά γενικά στο κρέας και τη διακύμανση της τιμής λιανικής πώλησης.

Τον Ιούνιο του 1941 το κρέας πωλείται από 100 έως 180 δραχμές η οκά³⁴⁶. Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους το κρέας πωλείται προς 180 δραχμές η οκά³⁴⁷. Το Μάρτιο του 1942 το κρέας πωλείται από 1.300 έως 1.950 δραχμές η οκά³⁴⁸.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως το Μάρτιο του 1942 η τιμή του κρέατος αυξήθηκε 1.850%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΚΡΕΑΤΟΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	100-180
	Σεπτέμβριος	180
	Δεκέμβριος	480 (βοδινό)
1942	Μάρτιος	1.300-1.950

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κριάρι

Τον Οκτώβριο του 1941 το κριάρι πωλείται προς 320 δραχμές η οκά³⁴⁹. Τον Οκτώβριο του 1943 το κριάρι πωλείται προς 44.000 δραχμές η οκά³⁵⁰.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1943, μέσα σε δύο χρόνια, η τιμή του κριαριού αυξήθηκε 13.650%.

³⁴⁶ Καθημερινή, 4/6/1941, σ.2, Καθημερινή, 1/6/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 31/5/1941, σ.2, Καθημερινή, 7/6/1941, σ.2.

³⁴⁷ Καθημερινή, 9/9/1941, σ.1.

³⁴⁸ Καθημερινή, 4/3/1942, σ.2, Καθημερινή, 13/3/1942 σ.2, Η βραδυνή, 19/3/1942, σ.2.

³⁴⁹ Αθηναϊκά Νέα, 7/10/1941, σ.2.

³⁵⁰ Καθημερινή, 22/10/1943, σ.2.

Η διακύμανση της τιμής του **ΚΡΙΑΡΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	320
1943	Οκτώβριος	44.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Μόσχος

Τον Ιούνιο του 1941 ο μόσχος πωλείται προς 160 δραχμές η οκά³⁵¹. Το Δεκέμβριο του 1941 ο μόσχος πωλείται από 516 έως 540 δραχμές η οκά³⁵².

Το Μάιο του 1943 ο μόσχος πωλείται προς 6.500 δραχμές η οκά³⁵³. Τον Οκτώβριο του 1943 ο μόσχος πωλείται προς 48.000³⁵⁴ δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1943 η τιμή του μόσχου αυξήθηκε 29.900%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΜΟΣΧΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε
δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	160
	Δεκέμβριος	516-540
1943	Μάιος	6.500
	Οκτώβριος	48.000*

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

³⁵¹ Καθημερινή, 10/6/1941, σ.2.

³⁵² Η βραδυνή, 15/12/1941, σ. 2.

³⁵³ Αθηναϊκά Νέα, 17/5/1943, σ.2.

³⁵⁴ Καθημερινή, 22/10/1943, σ.2.

ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ

Στην κατηγορία των κηπευτικών περιλαμβάνεται μία μεγάλη ποικιλία προϊόντων. Τα είδη αυτά πωλούνται στην αγορά είτε σε τιμές διατίμησης που ορίζει το Υπουργείο Επισιτισμού είτε μέσα από τα κανάλια της μαύρης αγοράς. Τα κηπευτικά είδη είναι από τα κύρια είδη διατροφής και γι αυτό υπάρχει πλήθος αναφορών στις εφημερίδες. Ήδη από τους πρώτους μήνες της εμφανίζονται αγγελίες που λένε *«με 25 δραχμές εξασφαλίζετε όλα τα λαχανικά του σπιτιού σας. Πρακτικός οδηγός ταχείας καλλιέργειας. Αγγελος Δ. Αγαλιώτης, Σταδίου 15»*³⁵⁵.

Το υπουργείο Επισιτισμού ανακοινώνει μέτρα για τον έλεγχο της διάθεσης των κηπευτικών, *«εκ του υπουργείου Επισιτισμού ανακοινούται ότι συνεχίζεται επιτυχώς εις την Λαχαναγοράν η συγκέντρωση εκ του παρακρατήματος οπωρολαχανικών και η διάθεσίς των εις τους συνεταιρισμούς. Μέχρι τούδε έλαβον δια τα μέλη των οι συνεταιρισμοί Αιμοδοτών, υπουργείου Συγκοινωνίας, Προνοίας, Επισιτισμού, Αστυνομίας πόλεων, ακαδημαϊκών και εταιρίας υπεργγίων προσόδων»*³⁵⁶.

Στην περίοδο της Κατοχής η πόλη της Αθήνας περιβάλλεται από συνοικίες γεμάτες με περιβόλια. Έτσι *«πολλοί Αθηναίοι εκστρατεύουν τα απογεύματα στα περιβόλια του Χαλανδρίου για να αγοράσουν μια δυο οκάδες πατάτες. Φυσικά με τα ναύλα του αυτοκινήτου και τα άλλα έκτακτα έξοδα της ...εκδρομής»* ό,τι και να αγοράσουν θα είναι σε υψηλή τιμή³⁵⁷.

Στα κηπευτικά είδη, επειδή είναι εποχιακά, η έλλειψή τους συναρτάται και από αυτό το χαρακτηριστικό. Έτσι υπάρχουν αναφορές για *«τα άγρια χόρτα, τα οποία υπάρχουν εν αφθονία εις την αγοράν»*³⁵⁸, για την αφθονία κάποιων ειδών όπως *«από μέρες είχαμε να επισκεφθούμε την Αγορά και στη σημερινή μας επίσκεψη γνωρίσαμε και ευχάριστες και δυσάρεστες εκπλήξεις. Δεν είδαμε «ουρές»*

³⁵⁵ Καθημερινή, 1/6/1941, σ.2.

³⁵⁶ Η βραδυνή, 4/8/1942, σ. 2.

³⁵⁷ Η βραδυνή, 17/6/1941, σ.1.

³⁵⁸ Καθημερινή, 20/1/1942, σ.1.

για κολοκυθάκια, φασολάκια, ντομάτες και πιπεριές,.....»³⁵⁹, «εμφανίσθησαν εις την αγοράν τα τελευταία αγγουράκια της εποχής»³⁶⁰. Τον Αύγουστο του 1943, εποχή της ντομάτας, δημοσιεύονται σχόλια που λένε ότι «αφθονία φθηνής ντομάτας υπάρχει από δύο – τριών ημερών στις αθηναϊκές αγορές»³⁶¹ ενώ «τα λεμόνια εξηφανίσθησαν από την αθηναϊκή αγορά. Όπου δε βρίσκονται ελάχιστα και σε ελεεινή κατάσταση»³⁶².

Η εποχή παραγωγής ή μη, για ορισμένα είδη, είναι αφορμή πτώσης ή ανόδου της τιμής τους. «Εν τω μεταξύ κάμνουν την εμφάνισίν των άλλα είδη. Τα αμπελοφάσολα πληθύνονται και η τιμή των εσημείωσε πτώσιν»³⁶³, επίσης «η δικαιολογία των πωλητών είναι ότι απομένουν ήδη ελάχιστα εις την αγοράν προς πώλησιν και ως εκ τούτου επήλθεν η ανατίμησις»³⁶⁴.

Η ακρίβεια δεν μπορεί να αποσιωπηθεί στις εφημερίδες και μάλιστα σε ένα τέτοιο είδος πρώτης ανάγκης.

Μπορεί το εποχικό χαρακτηριστικό των κηπευτικών να επηρεάζει την έλλειψη και κυρίως τις τιμές, στην ουσία, όμως, σύμφωνα με τις εφημερίδες, φταίνει οι πωλητές των ειδών που αδικαιολόγητα αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων τους.

«Από τα λαχανικά, μόνον οι μελιτζάνες αφθονούν και προσφέρονται σχετικώς σε προσιτές τιμές. Οι ντομάτες και τα φασολάκια πανάκριβα, μόλις εμφανίζονται, αλλά και μόλις αγοράζονται από τους καταναλωτάς. Με τις τελευταίες ανατιμήσεις, υπερτιμήθησαν και τα πλέον ασήμαντα πράγματα, τα οποία επωλούντο εις τα πανέρια και τα καρότσια. Χωρίς λόγο και χωρίς καμία δικαιολογία οι διάφοροι πωληταί ζητούν οτιδήποτε τιμές θέλουν»³⁶⁵.

Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο γίνονται αναφορές για τις απλησίαστες τιμές, «εις τα οπωροπωλεία πολυτελείας –υπάρχουν βλέπετε εις την εποχήν μας και οπωροπωλεία... πολυτελείας- έκαμαν χθες την εμφάνισίν των οι πρώτες τομάτες»³⁶⁶, «σε διάφορες γωνιές κεντρικών δρόμων πωληταί ψημένων αραβοσίτων. Η τιμή του καθενός είναι τόσο μεγάλη, ώστε πρέπει να υπολογισθή προς μίαν τουλάχιστον δραχμήν κατά κόκκον!»³⁶⁷, «μετά τα αγγουράκια...

³⁵⁹ Η βραδυνή, 21/6/1941, σ.1.

³⁶⁰ Η βραδυνή 18/9/1942, σ. 1.

³⁶¹ Η βραδυνή, 7/8/1943, σ.1.

³⁶² Η βραδυνή, 20/6/1942, σ.4.

³⁶³ Αθηναϊκά Νέα, 26/5/1942, σ.2.

³⁶⁴ Αθηναϊκά Νέα, 7/7/1942, σ. 1.

³⁶⁵ Αθηναϊκά Νέα, 20/11/1943, σ.2.

³⁶⁶ Καθημερινή, 9/6/1942, σ.2.

³⁶⁷ Η βραδυνή, 24/6/1942, σ.3.

μανιβέλλες πωλούνται στην κεντρική αγορά και μαρούλια με εφτά καρδιές. Αλλά πωλούνται και καρπούζια «που τα τρώς και σε τρώνε» όπως ο ίδιος ο πωλητής των διαλαλεί υπονοώντας την μεγάλην τιμήν στην οποία τα πωλεί»³⁶⁸, «τα χορταρικά απλησίαστα στις τιμές τους»³⁶⁹, «οι αγκινάρες το τόσο λαϊκό αλλά χρόνια φαγητό είναι τώρα απρόσιτες στους πολλούς. Αφού κάθε φύλλο τους – υπελόγισε σχολαστικός συμπολίτης- στοιχίζει 2.000!»³⁷⁰

Ένα άλλο σημείο στο οποίο εστιάζεται η κριτική των εφημερίδων για τις ελλείψεις και την ακρίβεια των κηπευτικών είναι η δυσκολία της μεταφοράς τους από την επαρχία στην αγορά της Αθήνας, «οι ειδικοί φρονούν ότι μόλις υπάρξη ευχέρεια μεταφοράς η αγορά θα... πλημμυρίσει ιδίως από μελιτζάνες και ότι οι τιμαί θα πέσουν ίσως και εις το ήμισυ»³⁷¹, «συνεπεία των συγκοινωνιακών δυσχερειών τα φρούτα και τα λαχανικά είναι πανάκριβα»³⁷².

Στην κατηγορία των κηπευτικών θα παρουσιασθεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τα αγγούρια, τις αγκινάρες, τα αμπελοφάσουλα, τα βλήτα, τα δεματικά, τα καρότα, τα κολοκύθια, το κουνουπίδι, τα κρεμμύδια, το λάχανο, τα λεμόνια, τη μελιτζάνα, τις μπάμιες, τις ντομάτες, τα παντζάρια, την πατάτα, τις πιπεριές, τα σκόρδα, τα φασολάκια και τα χόρτα όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν³⁷³.

— Οί πωληταί πετάλων διά τήν σωτηρίαν τῶν τακουινίων τῶν Ἀθηναίων ἠύξησαν τὰς τιμὰς τοῦ ἐμπορεύματός των.
— Μερικοὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν πωλοῦν καὶ τεμάχια δερμάτων διὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν ἐφθαρμένων τακουινίων.
— Τὰ ξηρὰ σκόρδα τὰ ὅποια εἶχον ἐξαφανισθῇ ἀπὸ καιροῦ ἀπὸ τὴν ἀγορὰν, ἐξεφανίσθησαν καὶ πάλιν, ἀνατιμηθέντα.
— Οὕτω ἕκαστον σκόρδον, μετρίου μεγέθους πωλεῖται πρὸς... 80—85 δρ.

Αθηναϊκά Νέα 23/4/42, σ.2

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Ένα τέτοιο προϊόν είναι οι αγκινάρες που το Μάρτιο του 1942 πωλούνται από 65 έως 90 δραχμές η μία³⁷⁴.

³⁶⁸ Η βραδυνή, 24/6/1942, σ.3.

³⁶⁹ Αθηναϊκά Νέα, 13/1/1944, σ.1.

³⁷⁰ Η βραδυνή, 12/2/1944, σ.1.

³⁷¹ Αθηναϊκά Νέα, 4/7/1942, σ.1.

³⁷² Καθημερινή, 21/7/1943, σ.2 .

³⁷³ Τα κηπευτικά υπολογίζονται στο βάρος τους με την οκά, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

³⁷⁴ Καθημερινή, 5/3/1942, σ.2, Η βραδυνή, 16/3/1942, σ.2.

Αγγούρια

Τα αγγούρια πωλούνται ανά οκά, τεμάχιο ή ανά ζευγάρι. Σε κάθε περίπτωση, όπου είναι διακριτό, θα αναφέρεται μαζί με την τιμή.

Τον Ιούνιο του 1941 τα αγγούρια πωλούνται από 8 έως 12 δραχμές η οκά³⁷⁵. Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα αγγούρια ορίζει τιμή πώλησης στις 21 δραχμές το ζευγάρι³⁷⁶. Το Σεπτέμβριο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού ορίζει τιμή πώλησης τις 21 δραχμές το ζευγάρι τα αγγούρια³⁷⁷.

Το Μάιο του 1942 τα αγγούρια πωλούνται από 650 έως 800 δραχμές, χωρίς να γίνεται όμως αναφορά αν πρόκειται για οκά ή ζευγάρι³⁷⁸. Τον Ιούνιο του 1942 το ένα αγγούρι πωλείται από 150 έως 250 δραχμές³⁷⁹. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους εξακολουθούν να πωλούνται από 150 έως 250 δραχμές το ένα³⁸⁰. Τον Αύγουστο του 1942 τα αγγούρια πωλούνται προς 480 δραχμές το ζευγάρι³⁸¹, σε τιμή διατίμησης. Το Σεπτέμβριο του 1942 τα αγγούρια πωλούνται προς 150 δραχμές το ένα³⁸².

Το Μάιο του 1944 τα αγγούρια πωλούνται από 500.000 έως 600.000 δραχμές το ένα³⁸³.

Η διακύμανση της τιμής της **ΑΓΓΟΥΡΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά, τεμάχιο ή ζευγάρι)

1941	Ιούνιος	8-12
	Ιούλιος	21* (το ζευγάρι)
	Σεπτέμβριος	21* (το ζευγάρι)
1942	Μάιος	650-800
	Ιούνιος	150-250 (το ένα)
	Ιούλιος	150-250 (το ένα)

³⁷⁵ Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.1, Η βραδυνή, 28/6/1941, σ.1.

³⁷⁶ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

³⁷⁷ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

³⁷⁸ Αθηναϊκά Νέα, 26/5/1942, σ.2 .

³⁷⁹ Καθημερινή, 9/6/1942, σ.2, Καθημερινή, 5/6/1942, σ.2.

³⁸⁰ Αθηναϊκά Νέα, 7/7/1942, σ. 1.

³⁸¹ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

³⁸² Η βραδυνή, 18/9/1942, σ.1.

³⁸³ Αθηναϊκά Νέα, 23/5/1944, σ.1.

	Αύγουστος	480* (το ζευγάρι)
	Σεπτέμβριος	150 (το ένα)
1944	Μάιος	500.000-600.000 (το ένα)

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Αμπελοφάσουλα

Τον Ιούνιο του 1941 τα αμπελοφάσουλα πωλούνται προς 32 δραχμές η οκά³⁸⁴. Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα αμπελοφάσουλα ορίζει τιμή πώλησης στις 29 δραχμές η οκά³⁸⁵. Το Σεπτέμβριο του 1941 πωλούνται από 20 έως 80 δραχμές η οκά³⁸⁶.

Το Μάιο του 1942 πωλούνται από 650 έως 800 δραχμές η οκά³⁸⁷. Τον Αύγουστο του 1942 τα αμπελοφάσουλα πωλούνται προς 970 δραχμές η οκά³⁸⁸.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942 η τιμή των αμπελοφάσουλων αυξήθηκε 2.931%.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΑΜΠΕΛΟΦΑΣΟΥΛΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	32
	Ιούλιος	29*
	Σεπτέμβριος	20-80
1942	Μάιος	650-800
	Αύγουστος	970

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

³⁸⁴ Η βραδυνή, 17/6/1941, σ.1.

³⁸⁵ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

³⁸⁶ Καθημερινή, 11/9/1941, σ.2, Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

³⁸⁷ Αθηναϊκά Νέα, 26/5/1942, σ.2.

³⁸⁸ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

Δερματικά

Τα δερματικά, από όσο αφήνεται να εννοηθεί στις σχετικές αναφορές των εφημερίδων, είναι τα ματσάκια με το μαϊντανό, το σέλινο κ.λπ..

Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα δερματικά ορίζει τιμή πώλησης τις 8,50 δραχμές³⁸⁹. Το Νοέμβριο του 1942 το δεματάκι του μαϊντανού πωλείται προς 30 δραχμές³⁹⁰.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΔΕΜΑΤΙΚΑ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά δεμάτι)

1941	Ιούλιος	8,50*
1942	Νοέμβριος	30

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Καρότα

Τον Ιανουάριο του 1944 τα καρότα πωλούνται προς 20.000 δραχμές η οκά³⁹¹.

Η τιμή στα **ΚΑΡΟΤΑ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1944	Ιανουάριος	20.000
------	------------	--------

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κολοκύθια

Τον Ιούνιο του 1941 τα κολοκυθάκια πωλούνται από 24 έως 28 δραχμές η οκά³⁹². Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα κολοκύθια Αττικής ορίζει τιμή λιανικής πώλησης στις 18 δραχμές η οκά ενώ για χονδρά κολοκύθια στις

³⁸⁹ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

³⁹⁰ Η βραδυνή, 10/11/1942, σ. 1.

³⁹¹ Αθηναϊκά Νέα, 8/1/1944, σ.1.

³⁹² Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.1.

11 δραχμές η οκά³⁹³.

Τον Αύγουστο του 1942 τα κολοκύθια πωλούνται από 260 έως 435 δραχμές η οκά³⁹⁴, σε τιμή διατίμησης.

Το Μάιο του 1943 τα κολοκύθια πωλούνται προς 4.000 δραχμές η οκά³⁹⁵.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως το Μάιο του 1943 η τιμή στα κολοκυθάκια αυξήθηκε 16.566%.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΚΟΛΟΚΥΘΙΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	24-28
	Ιούλιος	11*-18*
1942	Αύγουστος	260*-435*
1943	Μάιος	4.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κουνουπίδι

Το Δεκέμβριο του 1941 το κουνουπίδι πωλείται προς 200 δραχμές η οκά³⁹⁶.

Τον Απρίλιο του 1943 το κουνουπίδι πωλείται προς 1.000 δραχμές η οκά³⁹⁷.

Από το Δεκέμβριο του 1941 έως τον Απρίλιο του 1943 η τιμή του κουνουπιδιού αυξήθηκε 400%.

Η διακύμανση της τιμής στο **ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Δεκέμβριος	200
------	------------	-----

³⁹³ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

³⁹⁴ Η βραδυνή, 4/8/1942, σ. 2, Η βραδυνή, 10/8/1942, σ. 2, Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

³⁹⁵ Η βραδυνή, 8/5/1943, σ.1.

³⁹⁶ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2.

³⁹⁷ Αθηναϊκά Νέα, 8/4/1943, σ.1.

1943	Απρίλιος	1.000
------	----------	-------

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κρεμμύδια

Ξερά και χλωρά κρεμμύδια αναφέρονται στην ίδια ομάδα. Όταν είναι ευκρινές από το δημοσίευμα αναφέρεται και η ποικιλία.

Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα ξερά κρεμμύδια ορίζει τιμή λιανικής πώλησης στις 15 δραχμές η οκά ενώ για τα χλωρά σε δέμα των εκατό άνω των 20 δραμιών στις 50 δραχμές, ενώ στο δέμα κάτω των 20 δραμιών στις 35 δραχμές³⁹⁸. Το Σεπτέμβριο του 1941 τα κρεμμύδια πωλούνται από 16 δραχμές, σε τιμή διατίμησης, έως 45 δραχμές η οκά³⁹⁹. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους πωλούνται από 140 έως 160 δραχμές η οκά⁴⁰⁰. Το Δεκέμβριο του 1941 τα φρέσκα κρεμμύδια πωλούνται προς 260 δραχμές η οκά⁴⁰¹.

Τον Αύγουστο του 1942 τα κρεμμύδια πωλούνται από 930 έως 1.070 δραχμές η οκά⁴⁰², σε τιμή διατίμησης. Το Σεπτέμβριο του 1942 πωλούνται προς 1.400 δραχμές η οκά⁴⁰³.

Το Νοέμβριο του 1943 τα κρεμμύδια πωλούνται προς 6.000 δραχμές η οκά⁴⁰⁴.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	15*
	Σεπτέμβριος	16*-45
	Οκτώβριος	140-160
	Δεκέμβριος	260
1942	Αύγουστος	930*-1070*

³⁹⁸ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

³⁹⁹ Καθημερινή, 11/9/1941, σ.2, Καθημερινή, 12/9/1941, σ.2, Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴⁰⁰ Καθημερινή, 25/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/10/1941, σ.2.

⁴⁰¹ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2.

⁴⁰² Η βραδυνή, 10/8/1942, σ. 2, Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁴⁰³ Καθημερινή, 2/9/1942, σ. 1.

⁴⁰⁴ Αθηναϊκά Νέα, 29/11/1943, σ.1.

	Σεπτέμβριος	1.400
1943	Νοέμβριος	6.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944. Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Λάχανο

Το Δεκέμβριο του 1941 το λάχανο πωλείται από 160 έως 190 δραχμές η οκά⁴⁰⁵. Το Νοέμβριο του 1943 το λάχανο πωλείται προς 6.000 δραχμές η οκά⁴⁰⁶.

Η διακύμανση της τιμής στο **ΛΑΧΑΝΟ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές ανά, οκά)

1941	Δεκέμβριος	160-190
1943	Νοέμβριος	6.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Λεμόνια

Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα λεμόνια Αττικής ορίζει τιμή λιανικής πώλησης από 2,50 έως 4 δραχμές η οκά⁴⁰⁷. Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους τα λεμόνια πωλούνται προς 4 δραχμές η οκά⁴⁰⁸, σε τιμή διατίμησης.

Τον Ιούνιο του 1942 το ένα λεμόνι πωλείται από 250 έως 270 δραχμές⁴⁰⁹. Τον Ιούλιο του 1942 ένα λεμόνι πωλείται προς 220 δραχμές⁴¹⁰.

Τον Ιούνιο του 1943 το ένα λεμόνι πωλείται προς 1.000 δραχμές⁴¹¹.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΛΕΜΟΝΙΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές ανά οκά)

⁴⁰⁵ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2.

⁴⁰⁶ Αθηναϊκά Νέα, 29/11/1943, σ.1.

⁴⁰⁷ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/41, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁴⁰⁸ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴⁰⁹ Η βραδυνή, 20/6/1942 Σ.4, Η βραδυνή, 26/6/1942, σ.1.

⁴¹⁰ Αθηναϊκά Νέα, 7/7/42, σ. 1.

⁴¹¹ Καθημερινή, 10/6/1943, σ.2.

1941	Ιούλιος	2,50*-4*
	Σεπτέμβριος	4
1942	Ιούνιος	250-270 (το ένα)
	Ιούλιος	220 (το ένα)
1943	Ιούνιος	1.000 (το ένα)

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Μελιτζάνα

Τον Ιούνιο του 1941 η μελιτζάνα πωλείται από 38 έως 46 δραχμές η οκά⁴¹². Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τις μελιτζάνες της Σύρου ορίζει τιμή λιανικής πώλησης στις 30 δραχμές, ενώ για τις μελιτζάνες του Άργους στις 36 δραχμές η οκά⁴¹³. Το Σεπτέμβριο του 1941 η μελιτζάνα πωλείται από 54 δραχμές, σε τιμή διατίμησης, έως 82 δραχμές η οκά⁴¹⁴. Τον Οκτώβριο του 1941 η μελιτζάνα πωλείται από 55 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης έως 170 δραχμές η οκά⁴¹⁵.

Τον Ιούλιο του 1942 η μελιτζάνα πωλείται από 1.000 έως 1.800 δραχμές η οκά⁴¹⁶. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους η μελιτζάνα πωλείται από 560 έως 920 δραχμές η οκά⁴¹⁷, σε τιμή διακίνησης. Τον Οκτώβριο του 1942 η μελιτζάνα πωλείται προς 2.600 δραχμές η οκά⁴¹⁸.

Τον Αύγουστο του 1943 η μελιτζάνα πωλείται προς 2.000 δραχμές η οκά⁴¹⁹. Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1943 η τιμή της μελιτζάνας

⁴¹² Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.1.

⁴¹³ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁴¹⁴ Καθημερινή, 11/9/1941, σ.2, Καθημερινή, 12/9/1941, σ.2, Καθημερινή, 13/9/1941, σ.1, Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴¹⁵ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/10/1941, σ.2.

⁴¹⁶ Αθηναϊκά Νέα, 4/7/1942, σ.1, Καθημερινή, 21/7/1942, σ. 2, Καθημερινή, 26/7/1942, σ. 2.

⁴¹⁷ Η βραδυνή, 4/8/1942, σ. 2, Η βραδυνή, 10/8/1942 σ. 2, Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁴¹⁸ Καθημερινή, 30/10/1942, σ. 1.

⁴¹⁹ Αθηναϊκά Νέα, 27/8/1943, σ.1.

αυξήθηκε 5.163%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΜΕΛΙΤΖΑΝΑΣ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	38-46
	Ιούλιος	30-36*
	Σεπτέμβριος	54*-82
	Οκτώβριος	55*-170
1942	Ιούλιος	1.000-1.800
	Αύγουστος	560*-920*
1943	Αύγουστος	2.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Μπάμιες

Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τις μπάμιες της Αττικής, τις ψιλές, ορίζει τιμή λιανικής πώλησης τις 54 δραχμές, για τις χονδρές τις 39 δραχμές ενώ για τις μπάμιες της Χαλκίδας τις 39 δραχμές η οκά⁴²⁰. Το Σεπτέμβριο του 1941 οι μπάμιες πωλούνται προς 80 δραχμές η οκά⁴²¹. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους οι μπάμιες πωλούνται προς 60 δραχμές η οκά⁴²², σε τιμή διατίμησης.

Τον Ιούνιο του 1942 πωλούνται από 1.400 έως 1.600 δραχμές η οκά⁴²³. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους οι μπάμιες πωλούνται από 900 έως 1.800 δραχμές η οκά⁴²⁴. Τον Αύγουστο του 1942 οι μπάμιες πωλούνται από 600 έως 1.120 δραχμές η οκά⁴²⁵, σε τιμή διατίμησης.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942 η τιμή της μπάμιας αυξήθηκε 2.771,7%.

⁴²⁰ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁴²¹ Καθημερινή, 11/9/1941, σ.2.

⁴²² Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁴²³ Η βραδυνή, 16/6/1942, σ.4.

⁴²⁴ Αθηναϊκά Νέα, 4/7/42, σ.1, Καθημερινή, 26/7/1942, σ. 2.

⁴²⁵ Η βραδυνή, 4/8/1942, σ. 2, Η βραδυνή, 10/8/1942, σ. 2, Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

Η διακύμανση της τιμής στις **ΜΠΑΜΙΕΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές ανά οκά)

1941	Ιούλιος	39*-54*
	Σεπτέμβριος	80
	Οκτώβριος	60*
1942	Ιούνιος	1.400-1.600
	Ιούλιος	900-1.800
	Αύγουστος	600*-1.120*

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Ντομάτα

Τον Ιούνιο του 1941 η ντομάτα πωλείται προς 26 δραχμές η οκά⁴²⁶. Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τις ντομάτες του Άργους και γενικά τις φυλές ντομάτες ορίζει τιμή λιανικής πώλησης τις 21 δραχμές η οκά, ενώ για τις χονδρές τις 23 δραχμές η οκά⁴²⁷. Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους η ντομάτα κυμαίνεται από 23 έως 55 δραχμές η οκά⁴²⁸. Τον Οκτώβριο του 1941, η ντομάτα πωλείται από 36 δραχμές, σε τιμή διατίμησης, έως 110 δραχμές η οκά⁴²⁹. Το Δεκέμβριο του 1941 η ντομάτα πωλείται προς 180 δραχμές η οκά⁴³⁰.

Τον Ιούνιο του 1942 η ντομάτα πωλείται από 400 έως 1.800 δραχμές η οκά⁴³¹. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους η ντομάτα πωλείται από 500 έως 1.000 δραχμές η οκά⁴³². Τον Αύγουστο του 1942 η ντομάτα πωλείται από 370 έως 550 δραχμές η

⁴²⁶ Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.1.

⁴²⁷ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁴²⁸ Καθημερινή, 9/9/1941, σ.1, Καθημερινή, 11/9/1941, σ.2, Καθημερινή, 12/9/1941, σ.2, Καθημερινή, 13/9/1941, σ.1, Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴²⁹ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 16/10/41, σ.2, Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2.

⁴³⁰ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2.

⁴³¹ Καθημερινή, 13/6/1942, σ.3, Καθημερινή, 5/6/1942, σ.2, Η βραδυνή, 18/6/1942, σ.3, Η βραδυνή, 22/6/1942, σ.1, Β 27/6/42, σ.4, Βραδυνή, 29/6/42, σ.1.

⁴³² Αθηναϊκά Νέα, 6/7/1942, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 7/7/1942, σ. 1, Καθημερινή, 19/7/1942, σ. 2, Καθημερινή, 21/7/1942, σ. 2, Καθημερινή, 23/7/1942, σ. 2, Καθημερινή, 26/7/1942, σ. 2.

οκά, σε τιμή διατίμησης⁴³³. Το Σεπτέμβριο του 1942 πωλείται προς 900 δραχμές η οκά⁴³⁴.

Τον Ιούνιο του 1943 η ντομάτα πωλείται από 4.000 έως 7.000 δραχμές η οκά⁴³⁵. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους πωλείται από 4.000 έως 6.000 δραχμές η οκά⁴³⁶. Τον Αύγουστο του 1943 η ντομάτα πωλείται από 1.400 έως 3.000 δραχμές⁴³⁷.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1943 η τιμή της ντομάτας αυξήθηκε 11.438%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΝΤΟΜΑΤΑΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	26
	Ιούλιος	21*-23*
	Σεπτέμβριος	23-55
	Οκτώβριος	36*-110
	Δεκέμβριος	180
1942	Ιούνιος	400-1.800
	Ιούλιος	500-1.000
	Αύγουστος	370-550*
	Σεπτέμβριος	900
1943	Ιούνιος	4.000-7.000
	Ιούλιος	4.000-6.000
	Αύγουστος	1.400-3.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁴³³ Η βραδυνή, 4/8/1942, σ. 2, Η βραδυνή, 10/8/42, σ. 2, Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁴³⁴ Καθημερινή, 2/9/1942, σ. 1.

⁴³⁵ Η βραδυνή, 16/6/1943, σ.1, Η βραδυνή, 23/6/1943, σ.1.

⁴³⁶ Καθημερινή, 21/7/1943, σ.2, Καθημερινή, 22/7/1943, σ.1, Καθημερινή, 28/7/1943, σ.1.

⁴³⁷ Η βραδυνή, 7/8/1943, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 27/8/1943, σ.1.

Παντζάρια

Τον Οκτώβριο του 1941 τα παντζάρια πωλούνται προς 110 δραχμές η οκά⁴³⁸. Τον Αύγουστο του 1942 τα παντζάρια πωλούνται από 150 έως 310 δραχμές η οκά⁴³⁹, σε τιμή διατίμησης. Το Μάιο του 1943 τα παντζάρια πωλούνται προς 800 δραχμές η οκά⁴⁴⁰.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως το Μάιο του 1943 η τιμή του παντζαριού αυξήθηκε 627%.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΠΑΝΤΖΑΡΙΑ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	110
1942	Αύγουστος	150*-310*
1943	Μάιος	800

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Πατάτα

Τον Ιούνιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού με αγορανομική διάταξη ορίζει την ανώτατη τιμή λιανικής πώλησης της πατάτας στις 15,50 δραχμές η οκά ενώ η τιμή της, εκτός διατίμησης, κυμαίνεται από 30 έως 35 δραχμές η οκά⁴⁴¹. Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τις πατάτες Τριπόλεως ορίζει τιμή λιανικής πώλησης στις 18,60 δραχμές η οκά⁴⁴². Το Σεπτέμβριο του 1941 η πατάτα πωλείται προς 26 δραχμές η οκά⁴⁴³, σε τιμή διατίμησης. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους η πατάτα πωλείται από 27 δραχμές, σε τιμή διατίμησης, έως 280 δραχμές η οκά⁴⁴⁴.

⁴³⁸ Καθημερινή, 26/10/1941, σ.2.

⁴³⁹ Η βραδυνή, 4/8/1942 σ. 2, Η βραδυνή, 10/8/1942, σ. 2, Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁴⁴⁰ Αθηναϊκά Νέα, 24/5/43, σ.1

⁴⁴¹ Η βραδυνή, 21/6/1941, σ.2, Καθημερινή, 10/6/1941,σ.2, Η βραδυνή, 17/6/1941, σ.1, Η βραδυνή, 27/6/1941, σ.1.

⁴⁴² Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/41, σ.2.

⁴⁴³ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴⁴⁴ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/10/1941, σ.2.

Το Μάρτιο του 1942 η πατάτα πωλείται από 720 έως 750 δραχμές η οκά⁴⁴⁵. Τον Ιούλιο του 1942 η πατάτα πωλείται προς 1.500 δραχμές η οκά⁴⁴⁶.

Τον Ιούνιο του 1943 η πατάτα πωλείται από 4.200 έως 4.600 δραχμές η οκά⁴⁴⁷. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους πωλείται από 5.000 έως 5.800 η οκά⁴⁴⁸. Το Νοέμβριο του 1943 διανέμεται αποξηραμένη πατάτα 100 δραμίων προς 2.300 η μερίδα, δηλαδή 9.200 η οκά⁴⁴⁹.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως το Νοέμβριο του 1943 η τιμή της πατάτας αυξήθηκε 59.254%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΠΑΤΑΤΑΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	15,50*-35
	Ιούλιος	18,60*
	Σεπτέμβριος	26*
	Οκτώβριος	27*-280
1942	Μάρτιος	720-750
	Ιούλιος	1.500
1943	Ιούνιος	4.200-4.600
	Αύγουστος	5.000-5.800
	Νοέμβριος	9.200

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Πιπεριές

Τον Ιούνιο του 1941 οι πιπεριές πωλούνται από 58 έως 64 δραχμές⁴⁵⁰ και προς 78 δραχμές η οκά⁴⁵¹. Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τις

⁴⁴⁵ Καθημερινή, 4/3/1942, σ.2, Καθημερινή, 6/3/1942, σ.2.

⁴⁴⁶ Καθημερινή, 21/7/1942, σ. 2.

⁴⁴⁷ Η βραδυνή, 28/6/1943, σ.1.

⁴⁴⁸ Η βραδυνή, 5/8/1943, σ.1.

⁴⁴⁹ Αθηναϊκά Νέα, 20/11/1943, σ.2.

⁴⁵⁰ Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.1.

⁴⁵¹ Η βραδυνή, 17/6/1941, σ.1.

χονδρές πιπεριές ορίζει τιμή λιανικής πώλησης στις 28 δραχμές ενώ για τις ψιλές στις 15 δραχμές η οκά⁴⁵². Το Σεπτέμβριο του 1941 οι πιπεριές πωλούνται προς 27 δραχμές η οκά⁴⁵³, σε τιμή διατίμησης.

Τον Ιούνιο του 1942 οι πιπεριές πωλούνται προς 1.000 δραχμές η οκά⁴⁵⁴. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους οι πιπεριές πωλούνται προς 920 δραχμές η οκά⁴⁵⁵, σε τιμή διατίμησης.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942 η τιμή της πιπεριάς αυξήθηκε 1.486%.

Η διακύμανση της τιμής στις **ΠΙΠΕΡΙΕΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	58-64, 78
	Ιούλιος	15*-28*
	Σεπτέμβριος	27*
1942	Ιούνιος	1.000
	Αύγουστος	920*

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Σκόρδα

Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα σκόρδα ορίζει τιμή λιανικής πώλησης από 1,25 έως 2,50 δραχμές⁴⁵⁶. Ενώ το Σεπτέμβριο του 1941 πωλούνται πάλι προς 2,50 δραχμές το κεφάλι⁴⁵⁷, σε τιμή διατίμησης.

Το Φεβρουάριο του 1942 το κεφάλι το σκόρδο κοστίζει 25 δραχμές⁴⁵⁸. Τον

⁴⁵² Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁴⁵³ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴⁵⁴ Η βραδυνή, 29/6/1942, σ.1.

⁴⁵⁵ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁴⁵⁶ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁴⁵⁷ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴⁵⁸ Η βραδυνή, 2/2/1942, σ.1.

Απρίλιο του 1942 το κάθε σκόρδο πωλείται από 80 έως 85 δραχμές το κεφάλι⁴⁵⁹.

Τον Απρίλιο του 1944 το σκόρδο, το κεφάλι, πωλείται προς 50.000 δραχμές⁴⁶⁰.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Απρίλιο του 1944 η τιμή του σκόρδου αυξήθηκε 3.999.900%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΣΚΟΡΔΟΥ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά κεφάλι)

1941	Ιούλιος	1,25*-2,50*
	Σεπτέμβριος	2,50*
1942	Φεβρουάριος	25
	Απρίλιος	80-85
1944	Απρίλιος	50.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Φασολάκια

Τον Ιούνιο του 1941 τα φασολάκια πωλούνται από 32 έως 34 δραχμές η οκά⁴⁶¹. Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα φασόλια τσαουλιά και τα μπαρμπούνια ορίζει τιμή λιανικής πώλησης στις 30 δραχμές η οκά ⁴⁶². Το Σεπτέμβριο του 1941 τα φασολάκια πωλούνται από 32 δραχμές, με τιμή διατίμησης έως 80 δραχμές η οκά⁴⁶³.

Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους τα φασολάκια πωλούνται προς 70 δραχμές η οκά⁴⁶⁴, σε τιμή διατίμησης.

Τον Ιούλιο του 1942 πωλούνται από 1.000 έως 1.200 δραχμές η οκά⁴⁶⁵. Τον

⁴⁵⁹ Αθηναϊκά Νέα, 23/4/1942, σ.2.

⁴⁶⁰ Αθηναϊκά Νέα, 12/4/1944, σ.1.

⁴⁶¹ Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.1.

⁴⁶² Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2.

⁴⁶³ Καθημερινή, 12/9/41 σ.2, Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴⁶⁴ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁴⁶⁵ Καθημερινή, 21/7/1942, σ. 2, Καθημερινή, 26/7/1942, σ. 2.

Αύγουστο του ίδιου έτους τα φασολάκια πωλούνται από 600 έως 1.150 δραχμές η οκά⁴⁶⁶, σε τιμή διατίμησης.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942 η τιμή στα φασολάκια αυξήθηκε 3.494%.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	32-34
	Ιούλιος	30*
	Σεπτέμβριος	32*-80
	Οκτώβριος	70*
1942	Ιούλιος	1.000-1.200
	Αύγουστος	600*-1.150*

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χόρτα

Τον Ιούλιο και το Σεπτέμβριο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα χορταρικά γενικά ορίζει τιμή λιανικής πώλησης στις 8 δραχμές η οκά⁴⁶⁷. Τον Οκτώβριο του 1941 τα χόρτα πωλούνται προς 60 δραχμές η οκά⁴⁶⁸.

Τον Ιανουάριο του 1942 τα άγρια χόρτα πωλούνται από 30 έως 120 δραχμές η οκά⁴⁶⁹. Το Μάιο του 1942 τα χόρτα πωλούνται προς 500 δραχμές η οκά⁴⁷⁰. Τον Αύγουστο του 1942 τα σέσκουλα πωλούνται προς 165 δραχμές η οκά⁴⁷¹, σε τιμή διατίμησης. Το Νοέμβριο του 1943 τα χόρτα πωλούνται προς 2.000 δραχμές η οκά⁴⁷².

⁴⁶⁶ Η βραδυνή, 4/8/1942, σ. 2, Η βραδυνή, 10/8/1942 σ. 2, Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁴⁶⁷ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁴⁶⁸ Καθημερινή, 25/10/1941, σ.2.

⁴⁶⁹ Καθημερινή, 20/1/1942, σ.1.

⁴⁷⁰ Αθηναϊκά Νέα, 24/5/1943, σ.1.

⁴⁷¹ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁴⁷² Αθηναϊκά Νέα, 29/11/1943 σ.1.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως το Νοέμβριο του 1943 η τιμή των χόρτων αυξήθηκε 24.900%.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΧΟΡΤΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές ανά οκά)

1941	Ιούλιος, Σεπτέμβριος	8*
1942	Ιανουάριος	30-120
	Μάιος	500
	Αύγουστος	165*
1943	Νοέμβριος	2.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χόρτα - Βλήτα

Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού για τα βλήτα ορίζει τιμή πώλησης στις 8,5 δραχμές η οκά⁴⁷³. Τον Αύγουστο του 1942 τα βλήτα πωλούνται από 150 έως 175 δραχμές η οκά⁴⁷⁴, σε τιμή διατίμησης.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942 η τιμή των βλήτων αυξήθηκε 1.958%.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΧΟΡΤΑ - ΒΛΗΤΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	8,5*
1942	Αύγουστος	150*-175*

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χόρτα – Ραδίκια

Το Σεπτέμβριο του 1941 τα ραδίκια πωλούνται προς 20 δραχμές η οκά⁴⁷⁵.

⁴⁷³ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2.

⁴⁷⁴ Η βραδυνή, 10/8/1942, σ. 2.

⁴⁷⁵ Καθημερινή, 11/9/1941, σ.2.

Τον Αύγουστο του 1942 τα ραδίκια πωλούνται από 100 έως 110 ευρώ η οκά⁴⁷⁶, σε τιμή διατίμησης. Το Δεκέμβριο του 1942 τα άγρια ραδίκια πωλούνται προς 120 δραχμές η οκά⁴⁷⁷.

Από το Σεπτέμβριο του 1941 έως το Δεκέμβριο του 1942 η τιμή των ραδικιών αυξήθηκε 500%.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΧΟΡΤΑ - ΡΑΔΙΚΙΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Σεπτέμβριος	20
1942	Αύγουστος	100*-110*
	Δεκέμβριος	120

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χόρτα – Σπανάκι

Το σπανάκι το Δεκέμβριο του 1941 πωλείται προς 160 δραχμές η οκά⁴⁷⁸. Το Μάρτιο του 1942 πωλείται από 250 έως 280 δραχμές η οκά⁴⁷⁹.

Από το Δεκέμβριο του 1941 έως το Μάρτιο του 1942 η τιμή του σπανακιού αυξήθηκε 75%.

Η διακύμανση της τιμής στα **ΧΟΡΤΑ - ΣΠΑΝΑΚΙ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Δεκέμβριος	160
1942	Μάρτιος	250-280

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁴⁷⁶ Η βραδυνή, 4/8/1942, σ. 2.

⁴⁷⁷ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2

⁴⁷⁸ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2.

⁴⁷⁹ Καθημερινή, 4/3/1942, σ.2, Καθημερινή, 13/3/1942, σ.2.

**ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΔΕΛΤΙΩΝ ΤΙΜΩΝ ΛΙΑΝΙΚΗΣ ΠΩΛΗΣΗΣ
ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΠΩΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ**

«ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ»⁴⁸⁰

Ανεκοινώθη χθες υπό του υπουργείου Επισιτισμού το κάτωθι νέον δελτίον τιμών λιανικής πωλήσεως λαχανικών και οπωρών ισχύον μέχρι και της προσεχούς Κυριακής συμπεριλαμβανομένης:

ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

Αμπελοφάσουλα	29
Αγγούρια κατά μέγεθος	21 και 13
Κοντούλες	α' 48, β' 36
Σκοπελίτικα	α' 36, β' 29
Δουκέσσες	α' 57, β' 44
Κρυστάλλια	α' 55, β' 44
Βλήτα	8,50
Δεματικά γενικώς	8,50
Κολοκύθια Αττικής 18, χονδρά	11
Κρόμμυα ξηρά	15
Καρπούζια	17
Κρήτης και Γυθείου μαύρα	19
Μήλα Αμερικής	44
Λεμόνια	α' 4, β' 3 και γ' 2,50
Κοτρολέμονα	4
Μελιτζάνες Σύρου, Άργους	32, 38
Μπάμιες ψιλές, χονδρές, χαλκίδας	54, 39,39
Τομάτες Καλυβίων και ντόπιες χονδρές, Άργους και ψιλές	23-21
Πιπεριές χονδρές	28, ψιλές 15

⁴⁸⁰ Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

Πατάτες Τριπόλεως	18,60
Χορταρικά	8
Ροδάκινα	α' 46, β' 36,
Στίφνο	11
Σύκα νωπά	36
Σκόρδα	α' 2,50, β' 1,25
Σουλτανίνα	38
Φιλέρι	36
Σταφίδα μαύρη	30
Μελιτσανιά	28
Φουντούκια νωπά	57
Πεπόνια Άργους	32, άλλων περιφερειών 20
Μήλα φιρίκια Βόλου	α' 46, β' 36
Δαμάσκηνα	48

Συνιστάται υπό του υπουργείου εις το κοινόν όπως αγοράζη λαχανικά σύμφωνα με την διατίμησιν και καταγγέλλη εις τα αστυνομικά όργανα τους αισχροκερδείς λαχανοπώλας και οπωροπώλας»

«ΔΙΑΤΙΜΗΣΙΣ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ»⁴⁸¹.

Εξεδόθη χθες το κάτωθι εβδομαδιαίον δελτίον λαχανικών ισχύον από αύριο.

ΔΙΑΤΙΜΗΣΙΣ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

Αμπελοφάσουλα δρχ	20
Αγγούρια	α' το ζ.21, β' το ζ. 13
Αχλάδια Σκοπελίτικα	α' 36, β' 29
Αχλάδια δουκέσσες	α' 57, β' 44
Αχλάδια κρυστάλλια	α' 55, β' 44
Βλήτα	8,50
Δεματικά γενικώς	8,50

⁴⁸¹ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

Κολοκύθια αττικής	18, χονδρά 11
Κρόμμυα ξηρά	16
Καρπούζια	γενικώς 17, Κρήτης και Γυθείου μαύρα 19, Αστακού και Μανωλάδος 23
Μήλα τύπου Αμερικής πράσινα	44
Φιρίκια Βόλου	α' 46, β' 36
Μήλα Σκιουπιά	α' 51, β' 39
Μήλα ξυνά	α' 37, β' 28
Λεμόνια	α' 4, β' 3, γ' 2,50
Κιτρολέμονα	4
Μελιτζάνες	Σύρου 37, Άργους 40
μπάμιες	Αττικής ψιλές 54, χονδρές 39, Χαλκίδος 40
Τομάτες Καλυβίων	στρογγυλές, Πολυγώνου και ντόπιες χονδρές 23, ψιλές γενικώς 23
Πιπεριές	χονδρές 27, ψιλές 15
Πατάτες	Τριπόλεως 26
Χορταρικά γενικώς	8
Ροδάκινα λεμονάτα και μηλοροδάκινα	48
Στίφνος	11
Σύκα νωπά ντόπια και άλλων περιφερειών	34
Ντόπια βασιλικά	38
Σκόρδα	α' 2,50, β' 1,65
Σταφύλια	σουλτανίνα 34, μαύρα φιλέρι 32, ροζακιά κέρινα 36, σαββατιανά 22, ροδίτες 32, αυγουλάτα 22
Φράουλα	26
Κυδώνια	24

Φασόλια τσαουλιά και μπαρμπούνια	32
Μελιτσανιά	30
Φουντούκια νωπά	57
Πεπόνια	Άργους 32, άλλων περιφερειών 20, χειμωνιάτικα 24
Δαμάσκηνα	48
Γλυκοκολόκυθα	18

«ΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ»⁴⁸²

Αι τιμαί των κάτωθι ειδών λαχανικών κατά την τρέχουσαν εβδομάδα είνε οι εξής:

ΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

(πρώτα η τιμή χονδρικώς και μετά λιανικώς)

Ντομάτες γενικώς	450-510
Μελιτζάνες	750-860
Μπάμιες Μπογιατιού	980-1120
Μπάμιες άλλων περιφερειών	890-940
Φασολάκια τσαουλιά	1000-1050
Αμπελοφάσουλα	850-970
Πατάτες	1250-1435
Κολοκυθοκορφάδες	80-95
Κρομμύδια ξηρά	930-1070
Κρομμύδια ημίχλωρα	700-800
Κολοκυθάκια	370-425
Πιπεριές	800-920
Σέσκουλα	140-165
Στίφνος	140-165
Βλήτα, ραδίκια	140-165

⁴⁸² Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

Σέλινο	90-105
Παντζάρια	270-310
Σύκα	700-800
Σταφίδα μαύρη	600-690
Σουλτανίνα Α	900-1035
Σουλτανίνα Β	700-800
Σαββατιανά	500-575
Ροδίτες Μεσογείων	650-725
Ροδίτες Κορίνθου	800-920
Φιλέρια	700-800
Ροζακιά	900-1035
Κυδώνια Χαλκίδος	650-745
Πεπόνια Άργους	660-760
Πεπόνια άλλων περιφερειών	500-570
Καρπούζια Λαρίσης	400-460
Καρπούζια αστακού	410-470
Καρπούζια άλλων περιφερειών	350-400
Αχλάδια κρυστάλλια δουκέσσες	920-1055
Αχλάδια μπαστουρβάνια καμπάνες (Αυγουστιάτικα)	600-690
Αχλάδια κανελλίδια	700-805
Λεμόνια χονδρά κίτρινα	250-260
Λεμόνια ψιλά κίτρινα	200-210
Λεμόνια χονδρά πράσινα	160-170
Λεμόνια ψιλά πράσινα	140-150
Αγγούρια κατά ζεύγος	400-480
Σκόρδα	60-65
Ροδάκινα α χονδρά	900-1030
Ροδάκινα β ψιλά	600-690

Ξυνόμηλα	900-1030
Μήλα φερίκια καλοκαιρινά	800-920
Δαμάσκηνα	700-800

«ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ»⁴⁸³

Υπό του υπουργείου Επισιτισμού αι τιμαί των λαχανικών ωρίσθησαν δια την εβδομάδα από 24-30 Αυγούστου εξής:

(πρώτα η τιμή χονδρικώς και μετά λιανικώς)

	Χρονδρ. Λιαν
Ντομάτες γενικώς	470-540
Μελιτζάνες	600-69
Μπάμιες Μπογιατίου	980-112
Μπάμιες άλλων περιφερειών	820-94
Φασολάκια μελιτζανιά	900-115
Φασολάκια τσαουλία	1000-115
Αμπελοφάσουλα	850-97
Πατάτες	1500-165
Κρόμμυα ξηρά	950-109
Κρόμμυα ημίχλωρα	700-80
Κολοκυθάκια	370-42
Κολοκυθοκορφάδες	80-9
Αντράκλα	80-9
Στίφνος, βλήτα, ραδίκια, σέσκουλα	130-16
Σέλινο	90-10
Παντζάρια	270-31
Σύκα	700-80
Σταφίδα μαύρη	600-69

⁴⁸³ Αθηναϊκά Νέα, 24/8/1942, σ. 2.

Σταφίδα (σταφύλια) σουλτανία χονδρή	900-103
Σταφίδα (σταφύλια) σουλτανίνα ψική	700-80
Σαββατιανά	450-52
Ροδίτες Μεσογείων	600-69
Ροδίτες κορινθίας	750-87
Φιλέρια	650-75
Ροζακιά	900-103
Φράουλα (πρώιμη)	500-57
Κυδώνια Χαλκίδος	650-74
Πεπόνια άργους, Μουλκίου (λευκά) Αστακού (Λεσίνι)	600-69
Πεπόνια άλλων περιφερειών	450-52
Καρπούζια Αστακού	410-47
Καρπούζια Γυθείου, Λαρίσης	390-45
Καρπούζια άλλων περιφερειών	330-38
Αχλάδια κρυστάλλια δουκέσσες	920-105
Αχλάδια μπαστουρβάνια καμπάνες, σκοπελίτικα, αυγουσιάτικα	550-63
Αχλάδια κανελλίδια	650-74
Λεμόνια χονδρά κίτρινα	250-26
Λεμόνια ψιλά κίτρινα	200-21
Λεμόνια χονδρά πράσινα	160-17
Λεμόνια ψιλά πράσινα	140-15
Αγγούρια κατά ζεύγος	400-47
Σκόρδα ψιλά	50-5
Σκόρδα χοντρά	70-7
Πιπεριές	800-92
Ροδάκινα α' χονδρά	900-103
Ροδάκινα β' ψιλά	600-69

Ξυνόμηλα	900-103
Μήλα φερίκια καλοκαιρινιά	750-87
Δαμάσκηνα	650-75
κολοκύθες	350-40

«ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΤΗΣ ΤΡΕΧΟΥΣΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»⁴⁸⁴

Το δελτίον τιμών λαχανικών από 31 Αυγούστου έως 6 Σεπτεμβρίου 1942 έχει ως εξής

	Χονδρ. – λιανική
Τομάτες	480-550
Τομάτες βραόνας	500-570
Μελιτζάνες	650-730
Μπάμιες Μπογιατίου	980-1120
Μπάμιες άλλων περιφερειών	820-940
Φασολάκια μελιτζανιά	900-1030
Φασολάκια τσαουλιά	1000-1150
Αμπελοφάσουλα	900-1030
Πατάτες	1550-1700
Κρόμμυα ξηρά	1000-1150
Κρο' μμυα ημίχλωρα	800-970400-460350-400
Κολοκυθάκια	80-95
Κολοκύθες	150-175
Ανδράκλες	80-95
Στίφνος, ραδίκια, βλήτα	150-175
Σέσκουλα	140-165
Σέλινο	100-115
Παντζάρια	270-310

⁴⁸⁴ Καθημερινή, 1/9/1942, σ. 2.

Σύκα	800-920
Σταφύλια, σταφίδα μαύρη	600-690
Σταφύλια, σταφίδα σουλτανίνα α΄	900-1065
Σταφύλια σταφίδα σουλτανίνα β΄	700-800
Σταφύλια σαββατιανά	500-575
Σταφύλια ροδίτες μεσογείων και αυγουλ.	600-690
Σταφύλια ροδίτες Κορίνθου	750-870
Σταφύλια φιλέρια	650-750
Σταφύλια ροζακιά	900-1035
Ρόδια	500-575
Σταφύλια φράουλα	500-575
Σταφύλια κρασοστάφυλα (μαύρα)	500-575
Κυδώνια Χαλκίδος	650-745
Πεπόνια Άργους, Μουλκίου και Αστακού Λες.	600-690
Πεπόνια άλλων περιφερειών	450-520
Καρπούζια Αστακ. Λεσίνι	410-470
Καρπούζια Γυθείου Λαρίσης	390-450
Καρπούζια άλλων περιφερειών	330-380
Αχλάδια κρυστάλλινα Δουκέσσες	1020-1150
Μπαστουρβάνια, Καμπάνες, Σκπελίτικα Αυγουσιάτικα	550-630
Αχλάδια Γανελλίδια και Σκοινοκάρπια	700-805
Λεμόνια κίτρινα χονδρά	250-260
Λεμόνια κίτρινα ψιλά	200-210
Λεμόνια πράσινα χονδρά	160-170
Λεμόνια πράσινα ψιλά	140-150
Αγγούρια κατά ζεύγη	400-470
Σκόρδα ψιλά	50-55

Σκόρδα χονδρά	70-75
Πιπεριές	800-920
Ροδάκινα χονδρά α'	900-1030
Ροδάκινα ψιλά β'	600-690
Ροδάκινα Ανδραβίδος Παλμάδες	1175-1300
Ξυνόμηλα	900-1030
Μήλα φιρίκια καλοκαιρινά	750-870
Μήλα τύπου Καλιφόρνια	1000-1150
Δαμάσκηνα	650-750
Λάχανα	350-400
Πράσα	400-460
Εληές πράσινες	1100-1265

«Δελτίον τιμών λαχανικών από 14-20 Σεπτεμβρίου»⁴⁸⁵

	ΧΟΝΔΡΙΚΗ-ΛΙΑΝΙΚΗ
Τομάτες γενικώς	580-660
Τομάτες Βρώνας	590-670
Μελιτζάνες	760-870
Μπάμιες Μπογιατίου	1050-1200
Μπάμιες άλλων περιφερειών	980-1125
Φασόλια μελιτζάνες	950-1090
Φασόλια τσαουλιά	1050-1200
Αμπελοφάσουλα	950-1090
Πατάτες	1600-1750
Κρόμμυα ξηρά	1050-1200
Κρόμμυα ημίχλωρα	850-970
Κολοκυθάκια	500-575

⁴⁸⁵ Καθημερινή, 15/9/1942, σ. 2.

Κολοκύθες	400-460
Κολοκυθοκορφάδες	120-140
Στίφνο, ραδίκια, βλήτα, αντίδια	190-220
Σέσκουλα	190-220
Σέλινο	120-140
Παντζάρια	300-345
Σύκα	850-970
Σουλτανιά α'	950-1090
Σουλτανιά β'	750-860
Σαββτιανά – κρασσοστάφυλα	580-650
Ροδίτες μεσογείου αυγουλάτα	650-740
Ροδίτες Κορίνθου	780-890
Φιλέργια	650-740
Ροζακιά κέρινα	370-1115
Πράσσα	400-460
Μήλα Σκιούπια	1000-1150
Σταφύλια φράουλα	630-720
Κυδώνια χαλκίδος	700-800
Κυδώνια βόλου	800-920
Πεπόνια Άργους, Μουλκιου, Αστακού	600-690
Πεπόνια άλλων περιφερειών	450-520
Καρπούζια Αστακού, γιαννιτσών	430-480
Καρπούζια Γυθείου, Λαρίδης	400-460
Καρπούζια άλλων περιφερειών	350-400
Αχλάδια Κρυστάλια Δουκέσσες	1100-1265
Αχλάδια καμπάνες Βόλου α'	850-970
Αχλάδια καμπάνες Βόλου β'	700-800
Αχλάδια άλλων περιφερειών	650-745

Αχλάδια μπαστουβάνια σκοπελίτικα αυγουστ.	600-790
Αχλάδια κανελλίδια – σχοινοκάρπια	700-800
Λεμόνια δίφορα χονδρά	250-256
Λεμόνια δίφορα ψιλά	200-210
Λεμόνια μουτσούνες χονδρά	160-170
Λεμόνια μουτσούνες ψιλά	140-150
Αγγούρια κατά ζεύγος	400-470
Σκόρδα χονδρά	70-75
Σκόρδα ψιλά	50-55
Ροδάκινα χονδρά α'	900-1030
Ροδάκινα ψιλά β'	600-690
Ροδάκινα ανδραβίδες γκλομάδες	1150-1320
Λάχανα	350-400
Ελιές πράσινες φετινές	1150-1320
Μήλα καλοκαιρινά φυρίκια α'	900-1030

«ΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ»⁴⁸⁶.

Υπό του υπουργείου Επισιτισμού εξεδόθη το δελτίον τιμών λαχανικών δια την τρέχουσαν εβδομάδα.

ΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

Ντομάτες λιανικώς	690 δρχ
μελιτζάνες λιαν.	890
μπάμιες λιαν.	1.200
φασόλια λιαν.	1220
πατάτες λιαν.	1.950
σταφίδα λιαν.	1.150

⁴⁸⁶ Η βραδυνή, 21/9/1942, σ. 2.

ροδίτες λιαν.	770
κυδώνια λιαν.	920
λεμόνια λιαν.	250

«ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ»⁴⁸⁷

Δελτίον τιμών ισχύον από 19-25/10/1942

	Χονδρική – Λιανική
Καρότα	450-550
Τομάτες	700-840
Μπάμιες	1200-1440
Μελιτζάνες	850-1020
Φασόλια μελιτανιά	1200-1440
Φασόλια τσαουλιά	1200-1440
Αμπελοφάσουλα	1000-1200
Πατάτες	2000-2300
Κρόμμυα ξηρά	1200-1380
Κρόμμυα ημίχλωρα	950-1090
Κολοκυθάκια	600-750
Κολοκύθες	550-660
Ρέβες	450-560
Πράσσα	500-625
Πιπεριές	850-1020
Παραπούλες, στίφνο, ραδίκια, βλήτα, αντίδια	220-275
Πατζάρια	320-400
Σπανάκι	500-625
Ελιές πράσινες φετεινές	1600-1920

⁴⁸⁷ Καθημερινή, 20/10/1942, σ.1.

Σαββατιανά	850-980
Ροδίτες	1050-1210
Ροζακιά κέρινα	1250-1440
Σιδερίτης, φράουλα	1300-1500
Ρόδια	650-810
Λάχανα	650-810
Κολοκυθοκορφάδες σέλινο	140-175
Κουνοπίδι	800-875
Σέσκουλα	250-310
Κάστανα	1700-1950
Μήλα σκούπια	1300-1500
Μήλα τύπου Καλλιφόρνιας	1100-1265
Μήλα τύπου ρενέ	1300-1500
Ξυνόμηλα	1000-1150
Μήλα καλλ. Φιρίκια α	1100-1265
Μήλα καλλ. Φιρίκια β	800-920
Κυδώνια Βόλου	1100-1265
Κυδώνια Χαλκίδος	1000-1150
Πεπόνια χειμωνιάτικα	700-840
Καρπούζια Θράκης	500-650
Καρπούζια άλλων περιφερειών	490-540
Αχλάδια κρυστάλλια	1150-1320
Αχλάδια καμπάνια βόλου α	900-1030
Αχλάδια καμπάνια βόλου β	800-930
Κανελίδια Σχοινοκάρπια	850-970
Λεμόνια διάφορα χονδρά	160-190
Λεμόνια διάφορα ψιλά	130-155
Λεμόνια μιτζούνες χονδρές	120-145
Λεμόνια μιτζούνες ψιλά	90-110

Σκόρδα χονδρά	90-100
Σκόρδα ψιλά	70-80
Μήλα χειμωνιάτικα ψυρίκια α	1350-1550
Μήλα χειμωνιάτικα ψυρίκια β	1000-1150

«ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΡΕΧΟΥΣΑΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ»⁴⁸⁸

	ΧΟΝΔΡΙΚΗ – ΛΙΑΝΙΚΗ
Καρότα	500-625
Τομάτες κόκ.	750-900
Μπάμιες	1100-1320
Μελιτζάνες	900-1080
Φασόλια μελιτζανιά	1250-1500
Φασόλια τσαουλιά	1250-1500
Αμπελοφάσουλα	1000-1200
Πατάτες	2000-2300
Κρόμμυα ξηρά	1300-1500
Κρόμμυα ημίχλωρα	950-1090
Κολοκυθάκια	650-820
Κολοκύθες	600-750
Ρέβες	450-560
Πράσσα	500-625
Πιπεριές	850-1020
Παραπούλες	220-275
Στίφνος, βλήτα, ραδίκια	220-275
Αντίδια	220-275
Πατζάρια	320-400
Σπανάκι	600-750

⁴⁸⁸ Καθημερινή, 27/10/1942, σ. 1.

Ελιές πράσινες φετινές	1600-1920
Γενικώς σταφύλια	1500-1725
Ρόδια	700-800
Λάχανα	800-980
Κολοκυθοκορφάδες σέλινο	140-175
Κάστανα	1700-1950
Μήλα σκιούπια	1400-1600
Μήλα τύπου καλιφόρνιας	110-1265
Μήλα ρενέ	1400-1600
Ξυνόμηλα	1100-1265
Κυδώνια βόλου	1200-1380
Κυδώνια χαλκίδος	1050-1210
Κυδώνια άλλων περιφερειών	1050-1210
Πεπόνια χειμωνιάτικα	700-840
Καρπούζια Θράκης	500-600
Καρπούζια άλλων περιφερειών	450-540
Αχλάδια κρυστ. Δουκέσσες	1200-1380
Αχλάδια καμπάνες βόλου α	900-1030
Αχλάδια καμπάνες βόλου β	800-900
Αχλάδια κανελλ. Σχοινοκάρ.	850-970
Λεμόνια διάφορα χονδρά	160-190
Λεμόνια διάφορα ψιλά	130-155
Μήλα χειμ. Φυρίκ. Α	1400-1600
Μήλα χειμ φυρίκια β	1100-1255
Σέσκουλα	300-375
Κουνουπίδι	800-980
Μήλα καλοκαιρ. Α	1150-1320
Μήλα καλοκαιρ. Β	850-980
Σινάπια	220-275

«Δελτίον τιμών από 25^{ης} Νοεμβρίου μέχρι 2ας Δεκεμβρίου⁴⁸⁹. Βάσει κοστολογίου: Λάχανα, κουνουπίδι, μήλα, κυδώνια, κάστανα, κρεμμύδια ξηρά, κρεμμύδια ημίχλωρα, κολοκυθάκια, σκόρδα γενικώς, πράσσα.

Δελτίον τιμών από 25^{ης} Νοεμβρίου μέχρι 2ας Δεκεμβρίου

Καρόττα	700-750
Ντομάτες κόκκινες	1000-1200
Ντομάτες πράσινες	650-700
Μελιτζάνες	1000-1200
Κολοκύθες	1000-1200
Κολοκύθες Βουλγαρίας	1000-1200
Ρέβες	500-650
Παραπούλια	150-185
Βλήτα, ραδίκια	220-275
Μανταρίνια α ποιότητας	120-145
Μανταρίνια β ποιότητας	80-95
Παντζάρια	340-420
Σπανάκι	750-935
Ρόδια	700-860
Σέλινο	230-285
Σινάπια, ρεπάνια	220-285
Λεμόνια χονδρά	140-168
Λεμόνια ψιλά	120-130
Λεμόνια μισούνες χονδρά	110-120
Λεμόνια μισούνες ψιλά	75-80
σέσκουλα	320-400
Πορτοκάλια α ποιότητας	220-244

⁴⁸⁹ Αθηναϊκά Νέα, 23/11/1942, σ. 2.

Πορτοκάλια β ποιότητος	150-180
Πορτοκάλια Καλλιφόρνιας	βάσει κοστολογίου

«ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΡΕΧΟΥΣΑΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ»⁴⁹⁰

Ελιές πράσινες, πατάτες, φασολάκια, λάχανα, κουνουπίδια, μήλα, κυδώνια, κρόμμυα, κολοκύθια, σκόρδα πράσσα βάσει κοστολογίου.

ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΡΕΧΟΥΣΑΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Καρότα χονδρικώς 600-λιανικώς	750
Τομάτες κόκκινες	900-1080
Τομάτες πράσινες	400-480
Κολοκύθες γενικώς	600-729
Ρέβες	350-435
Παραπούλια	120-150
Στίφνος, ραδίκια	140-175
Μανταρίνια α	90-105
Μανταρίνια β	40-50
Παντζάρια	180-220
Σπανάκι	500-625
Σέλινο	180-220
Σινάπια – ραπάνια	140-175
Λεμόνια διάφορα χονδρά	140-170
Λεμόνια διάφορα ψιλά	100-120
Λεμόνια μισοούνες ψονδρά	120-140
Λεμόνια μισοούνες ψιλά	70-85
Σέσκουλα	180-220
Μελιτζάνες	800-960
Μαρούλια τεμάχιο α	80-100

⁴⁹⁰ Καθημερινή, 15/12/1942, σ.2.

Μαρούλια τεμάχιο β '	50-70
Πορτοκάλια τεμάχιο α '	160-190
Πορτοκάλια β	100-120
Πορτοκάλια καλλιφόρνιας	βάσει καταλόγου

«ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ»⁴⁹¹

Αι τιμαί των λαχανικών υπό της αρμοδίας επιτροπής του υπουργείου Επισιτισμού ωρίσθησαν ως κάτωθι:

Πατάτες, κρόμμυα, λάχανο, κουνοπίδι, μήλα, πράσα, κάστανα, σκόρδα, βάσει κοστολογίου,

ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

καρότα	500-625
κολοκύθες	600-720
παραπούλια	100-130
στίφνος	100-130
παντζάρια	120-150
σπανάκι	470-590
σέλινο	130-170
σινάπια	110-140
σέσκουλα	110-140
μαρούλια κατά τεμάχιον α ' ποιότητος	60-80
πορτοκάλια	α ' 150-180, β ' 70-90
καλλιφόρνιας	βάσει κοστολογίου
μανταρίνια	α ' 100-115, β ' 50-60
λεμόνια	χονδρά 140-170, ψιλία 100-120
μουτσούνες	χονδρά 120-140, ψιλά 70-85

⁴⁹¹ Αθηναϊκά Νέα, 12/1/1943, σ.2.

«ΑΙ ΧΘΕΣΙΝΑΙ ΤΙΜΑΙ»⁴⁹²

Πάντως εκ του υπουργείου Αγορανομίας ανακοινώθηκαν προς τους αντιπροσώπους του τύπου αι ακόλουθοι τιμαί τροφίμων ισχύουσai χθες κατά τας διαπιστώσεις της αρμοδίας αστυνομικής υπηρεσίας.

ΑΙ ΧΘΕΣΙΝΑΙ ΤΙΜΑΙ

Κρέατα	από 240-300 εκ. την οκά
ιχθείς νωποί σαρδέλλες	80-120 εκ.
μπαρμπούνια	190-220 εκ.
τυρί (φέτα)	400-450 εκ.
Γιαούρτι	120-150 εκ.
ζυμαρικά	60-100 εκ.
αυγά	10-15 εκ. δρχ.
φασόλια	48-80 εκ.
κουκιά	36-50 εκ.
φακή	γύρω των 60 εκ. δρχ.
φάβα	40-50 εκ. δρχ
ρεβύθια	40-45 εκ.
μπιζέλια	20-30 εκ.
όρυζα	περί τα 400 εκ. δρχ
λάδι	280-350 εκ
εληές	γύρω των 200 εκ.
σαπούνι	180-200 εκ.
άρτος λευκός	36-48 εκ. και μέλας 24-28 εκ.

Σημαντική επίσης σημειούται η υποτίμησις εις τα κηπουρικά είδη, αι τιμαί των οποίων είνε χαμηλότεραι κάτω του 40% από τας τιμάς της παρελθούσης Τρίτης

⁴⁹² Καθημερινή, 1/9/1944, σ.2.

ΤΑ ΚΗΠΟΥΡΙΚΑ ΕΙΔΗ

Μελιτζάνες	20-24 εκ.
μπάμιες	26-38
ντομάτες	12-20
φασολάκια	28-32 εκ.
πιπεριές	18-20 εκ.
σέσκουλα	6 εκ.
Γεώμηλα	40-64
ραδίκια	8-12 εκ.
κρόμμυα	20-30 εκ.
σκόρδα	300-1 εκ. το ένα
κολοκύθια	16-18
αμύγδαλα	68-96 εκ.
σταφίδα ξανθή	480 εκ.
σταφίδα μαύρη	400 εκ.
φουντούκια	800 εκ.
λεμόνια	3.500 εκ.
ροδάκινα	24-32 εκ.
πεπόνια	20-32 εκ.
καρπούζια	24 εκ
σταφίδα	20-36 εκ δρχ.

ΝΕΡΟ – ΠΟΤΑ

Στην κατηγορία του νερού – ποτά θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για το κονιάκ, τη μπύρα, το νερό, τον οίνο, το ούζο, τη Σάριζα, τη Σουρωτή όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁴⁹³.

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοια προϊόντα είναι το κονιάκ που το Δεκέμβριο του 1941 κοστίζει 1.200 δραχμές η οκά⁴⁹⁴, η μπύρα «Κάρολος Φιξ» που τον Ιούλιο του 1941 πωλείται 20 δραχμές το λίτρο ενώ το μπουκάλι των 312,5 δραμιών 14,80 δραχμές. Στα δε εστιατόρια η μπύρα πωλείται σε ποτήρι των 70 δραμιών προς 7,50 δραχμές ενώ το μπουκάλι προς 22 δραχμές⁴⁹⁵. Το ούζο που πωλείται στις ταβέρνες προς 500 δραχμές χωρίς να διευκρινίζεται σε ποια ποσότητα αναφέρεται η τιμή, ενώ ένα ποτήρι ούζο σε μία ταβέρνα κοστίζει στο τέλος του Ιανουαρίου του 1943 100 δραχμές⁴⁹⁶. Τον Ιούλιο του 1941 το υπουργείο Επισιτισμού καθορίζει τιμή λιανικής πώλησης του νερού «Σάριζα», σε φιάλη 312 ½ δραμιών, στις 22 δραχμές⁴⁹⁷. Τον Απρίλιο του 1941 το μεγάλο μπουκάλι του ιαματικού νερού «Σουρωτή» πωλείται 14,15 δραχμές⁴⁹⁸.

Νερό

Το Μάιο του 1943 το ποτήρι το νερό πωλείται στα κέντρα προς 200 δραχμές⁴⁹⁹.

Το Μάρτιο του 1943 το ποτήρι το νερό πωλείται προς 3.000 δραχμές⁵⁰⁰.

⁴⁹³ Όλα τα προϊόντα που περιέχονται στην κατηγορία νερό – ποτά υπολογίζονται στο βάρος τους με την οκά, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁴⁹⁴ Καθημερινή, 9/12/1941, σ. 2.

⁴⁹⁵ Καθημερινή, 31/7/1941, σ.2.

⁴⁹⁶ Καθημερινή, 27/1/1943, σ.2.

⁴⁹⁷ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2.

⁴⁹⁸ Η βραδυνή, 28/4/1941, σ.2.

⁴⁹⁹ Η βραδυνή, 13/5/1943, σ.1.

⁵⁰⁰ Η βραδυνή, 16/3/1944, σ.1.

Η διακύμανση της τιμής του **ΝΕΡΟΥ** την περίοδο της Κατοχής

(σε δραχμές ανά ποτήρι)

1943	Μάιος	200
1944	Μάρτιος	3.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Οίνος

Ο οίνος το Σεπτέμβριο του 1941 έχει 36 δραχμές η οκά⁵⁰¹ ενώ στην ίδια χρονιά, τον Οκτώβριο, ανεβαίνει στις 90 δραχμές⁵⁰². Αυτή η αύξηση, κατά 250% σε ένα μήνα, προκαλεί δημοσίευμα στην «Καθημερινή» στο οποίο καλείται η αγορανομία να ελέγξει τις τιμές αφού η οκά στο κρασί δεν πρέπει να ξεπερνά τις 29 δραχμές⁵⁰³.

Το Απρίλιο του 1942 ο οίνος φτάνει στις 400 δραχμές⁵⁰⁴. Η απότομη αύξηση μέσα σε ένα εξάμηνο κατά 444% προκαλεί δημοσιεύματα στον τύπο για έλεγχο και εφαρμογή μέτρων⁵⁰⁵. Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 1942 ο οίνος αγγίζει τις 900 και μετά τις 1.200 δραχμές την οκά⁵⁰⁶ ενώ προβλέπεται ότι η τιμή θα αυξηθεί και άλλο αφού η παραγωγή είναι μικρότερη του 1941 και γιατί οι περισσότεροι παραγωγοί θα κρατήσουν τη σταφίδα για σταφιδόμελο ή για δημιουργία άλλων προϊόντων⁵⁰⁷. Το 1942 κλείνει με τον οίνο να τιμάται 3.000 δραχμές η οκά⁵⁰⁸.

Το Φεβρουάριο του 1943 η τιμή του οίνου κυμαίνεται από 1.400 έως 1.800 δραχμές⁵⁰⁹. Τον Απρίλιο του 1943 ο οίνος κυμαίνεται από 2.200 έως 2.600 δραχμές

⁵⁰¹ Η βραδυνή, 26/9/1941, σ.2.

⁵⁰² Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2.

⁵⁰³ «Το κρασί. Ο φόρος καταναλώσεως του οίνου βάσει τιμής γλεύκους 18 δρχ κατά σταθμικήν οκάν εκανονίσθη εις 10%. Δηλαδή το κρασί θα στοιχίζει εις τον οينوπώλην 19,80. εις την τιμήν αυτήν δύναται να προστεθούν γενικά έξοδα και κέρδη έστω μέχρι 40%. Το κρασί συνεπώς δεν πρέπει να πωλείται εις τιμάς ανωτέρας των δρχ. 28,95-29. Λοιπόν καλόν είναι να παρακολουθήση η αγορανομία τας τιμάς», Καθημερινή, 30/10/1941, σ.1.

⁵⁰⁴ Αθηναϊκά Νέα, 23/4/1942, σ.1.

⁵⁰⁵ «Το λαϊκόν κρασί. Δεν ημπορεί να ληφθή κάποιο μέτρον δια να συνετισθούν οι κύριοι πωληταί του ρητινίτου; Έφθασαν να πωλούν το λαϊκόν κρασί προς 300-400 δραχμάς την οκάν και όχι ανόθευτον. Εάν, όμως, δεν είναι δυνατόν να ληφθούν μέτρα δεν θα ήτο σκόπιμον τα άνομα κέρδη των ανθρώπων αυτών να υποβληθούν εις μίαν αυστηράν φορολογίαν;», Αθηναϊκά Νέα, 23/4/1942, σ.1.

⁵⁰⁶ Η βραδυνή, 15/7/1942, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 3/7/1942, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 24/8/1942, σ. 1.

⁵⁰⁷ Αθηναϊκά Νέα, 3/7/1942, σ.1.

⁵⁰⁸ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1942, σ. 1.

⁵⁰⁹ Αθηναϊκά Νέα, 19/2/1943, σ.2, Η βραδυνή, 15/2/1943, σ.1.

η οκά⁵¹⁰ ενώ το Μάιο η τιμή του φτάνει τις 3.000 δραχμές⁵¹¹. Τον Αύγουστο η τιμή ανέρχεται στις 6.000 δραχμές⁵¹² ενώ τον Οκτώβριο του 1943 πέφτει η τιμή, ύστερα και από προτροπή των επαγγελματικών και βιοτεχνικών οργανώσεων και ο οίνος πωλείται προς 5.600 δραχμές η οκά⁵¹³. Το Νοέμβριο του 1943 ο οίνος πωλείται προς 5.500 δραχμές η οκά⁵¹⁴. Το Δεκέμβριο του 1943 ο οίνος ακριβαίνει πολύ και φτάνει τις 9.500 δραχμές η οκά⁵¹⁵.

Από το Σεπτέμβριο του 1941 έως το Δεκέμβριο του 1943 η τιμή του οίνου αυξήθηκε 26.288%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΟΙΝΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Σεπτέμβριος	36
	Οκτώβριος	90
1942	Απρίλιος	400
	Ιούλιος, Αύγουστος	900-1.200
	Οκτώβριος	3.000
1943	Φεβρουάριος	1.400-1.800
	Απρίλιος	2.200-2.600
	Μάιος	3.000
	Αύγουστος	6.000
	Οκτώβριος	5.600
	Νοέμβριος	5.500
	Δεκέμβριος	9.500

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁵¹⁰ Αθηναϊκά Νέα, 8/4/1943, σ.1.

⁵¹¹ Αθηναϊκά Νέα, 24/5/1943, σ.1.

⁵¹² Αθηναϊκά Νέα, 26/8/1943, σ.1.

⁵¹³ Καθημερινή, 23/10/1943, σ.2, Καθημερινή, 28/10/1943, σ.2.

⁵¹⁴ Η βραδυνή, 2/11/1943, σ.2.

⁵¹⁵ Η βραδυνή, 30/12/1943, σ.1.

ΟΣΠΡΙΑ

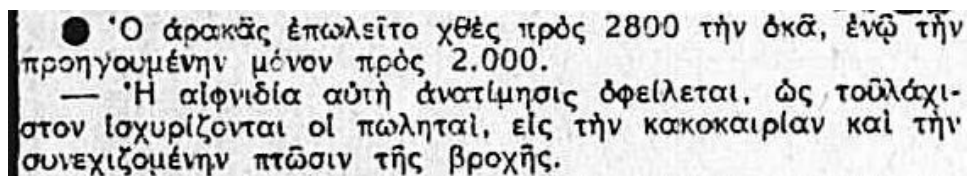
Στην κατηγορία όσπρια θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών για τον αρακά, τα κουκιά, τα ρεβύθια, τη φάβα από μπιζέλια, τη φακή και τα φασόλια όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁵¹⁶.

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοιο προϊόν είναι η φακή που τον Ιανουάριο του 1944 κοστίζει 20.000 δραχμές η οκά⁵¹⁷.

Αρακάς

Ο αρακάς και το μπιζέλι ομαδοποιούνται και αναφέρονται ως αρακάς. Τον Απρίλιο του 1942 ο αρακάς πωλείται προς 1.000 δραχμές η οκά⁵¹⁸.

Το Μάιο του 1943 ο αρακάς πωλείται από 2.000 έως 2.800 δραχμές η οκά⁵¹⁹.



● Ο αρακάς έπωλεϊτο χθές πρὸς 2800 τὴν οκά, ἐνῶ τὴν προηγουμένην μένον πρὸς 2.000.
— Ἡ αἰφνιδια αὐτὴ ἀνατίμησις ὀφείλεται, ὡς τοῦλάχιστον ἰσχυρίζονται οἱ πωληταί, εἰς τὴν κακοκαιρίαν καὶ τὴν συνεχιζομένην πτῶσιν τῆς βροχῆς.

Τον Ιούλιο πωλείται προς 2.600 δραχμές η οκά⁵²⁰. Τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο του 1943 ο αρακάς κοστίζει 3.000 δραχμές η οκά⁵²¹.

Τον Ιανουάριο του 1944 ο αρακάς κοστίζει 20.000 δραχμές η οκά⁵²². Το Μάρτιο του ίδιου έτους ο αρακάς πωλείται περίπου 33.300 δραχμές η οκά⁵²³. Τον

⁵¹⁶ Τα όσπρια υπολογίζονται στο βάρος τους με την οκά, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁵¹⁷ Αθηναϊκά Νέα, 28/1/1944, σ.2.

⁵¹⁸ Αθηναϊκά Νέα, 17/4/1942, σ.2.

⁵¹⁹ Αθηναϊκά Νέα, 19/5/1943, σ.1.

⁵²⁰ Αθηναϊκά Νέα, 15/7/1943, σ.1.

⁵²¹ Καθημερινή, 22/10/1943, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 29/11/1943, σ.2.

⁵²² Αθηναϊκά Νέα, 28/1/1944, σ.2.

⁵²³ Η βραδυνή, 17/3/1944, σ.2.

Απρίλιο του 1944 ο αρακάς πωλείται προς 30.000 δραχμές η οκά⁵²⁴. Τον Ιούνιο του 1944 τα 150 δράμια κοστίζουν 130.000 δραχμές, που σημαίνει ότι η οκά πωλείται περίπου 347.000 δραχμές⁵²⁵.

Από τον Απρίλιο του 1942 μέχρι τον Ιούνιο του 1944, σε δύο τουλάχιστον χρόνια, η τιμή του αρακά αυξήθηκε 34.600%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΑΡΑΚΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1942	Απρίλιος	1.000
1943	Μάιος	2.000-2.800
	Ιούλιος	2.600
	Οκτώβριος - Νοέμβριος	3.000
1944	Ιανουάριος	20.000
	Μάρτιος	33.300
	Απρίλιος	30.000
	Ιούνιος	347.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κουκιά

Τον Οκτώβριο του 1941 τα κουκιά κοστίζουν 500 δραχμές η οκά⁵²⁶. Το Δεκέμβριο του 1941 πωλούνται από 100 έως 1.000 δραχμές⁵²⁷.

Τα κουκιά τον Απρίλιο του 1942 πωλούνται προς 300 δραχμές η οκά⁵²⁸. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους κοστίζουν 5.600 δραχμές η οκά⁵²⁹.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942, η τιμή λιανικής

⁵²⁴ Καθημερινή, 22/4/1944, σ.2.

⁵²⁵ Καθημερινή, 15/6/1944, σ.2.

⁵²⁶ Καθημερινή, 21/10/1941, σ.2.

⁵²⁷ Καθημερινή, 12/12/1941, σ. 2, Καθημερινή, 9/12/1941, σ. 2.

⁵²⁸ Αθηναϊκά Νέα, 30/4/1942, σ.2.

⁵²⁹ Η βραδυνή, 1/8/1942, σ. 2.

πώλησης στα κουκιά αυξήθηκε 1.020%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΚΟΥΚΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	500
	Δεκέμβριος	100-1.000
1942	Απρίλιος	300
	Αύγουστος	5.600

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Ρεβύθια

Τον Οκτώβριο του 1941 τα ρεβύθια πωλούνται προς 300 δραχμές η οκά⁵³⁰.

Τον Ιούλιο του 1942 κοστίζουν 5.500 δραχμές⁵³¹.

Τον Ιούνιο του 1944 τα ρεβύθια πωλούνται από 250.000 έως 400.000 δραχμές η οκά⁵³². Τον Αύγουστο του 1944 τα ρεβύθια κοστίζουν 400.000 δραχμές η οκά⁵³³. Το Σεπτέμβριο του 1944 τα ρεβύθια πωλούνται προς 3.000.000 δραχμές η οκά⁵³⁴.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως το Σεπτέμβριο του 1944 η τιμή λιανικής πώλησης των ρεβυθιών αυξήθηκε 999.900%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΡΕΒΥΘΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	300
1942	Ιούλιο	5.500
1944	Ιούνιος	250.000 – 400.000
	Αύγουστος	400.000

⁵³⁰ Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2.

⁵³¹ Αθηναϊκά Νέα, 9/7/1942, σ. 2.

⁵³² Καθημερινή, 15/6/1944, σ.2, Η βραδυνή, 21/6/1944, σ.2.

⁵³³ Η βραδυνή, 4/8/1944, σ.2.

⁵³⁴ Καθημερινή, 6/9/1944, σ.2.

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Φάβα από μπιζέλια

Τον Ιούνιο του 1944 η φάβα από μπιζέλια κοστίζει 346.000 δραχμές η οκά⁵³⁵. Τον Αύγουστο του 1944 η φάβα από μπιζέλια κοστίζει 4.000.000 δραχμές η οκά⁵³⁶.

Από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο του 1944 η τιμή λιανικής πώλησης της φάβας από μπιζέλια αυξήθηκε 1056%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΦΑΒΑΣ ΑΠΟ ΜΠΙΖΕΛΙΑ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1944	Ιούνιος	346.000
	Αύγουστος	4.000.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Φασόλια

Τα φασόλια τα ομαδοποιούμε ανεξάρτητα αν είναι μαυρομάτικα ή άλλο είδος επειδή σε όλες τις αναφορές στις εφημερίδες προέχει η τιμή στο είδος γενικά και λιγότερο στην ειδική κατηγορία.

Τον Οκτώβριο του 1941 τα φασόλια κοστίζουν από 480 έως 580 δραχμές η οκά⁵³⁷.

Το Μάρτιο του 1942 τα φασόλια πωλούνται προς 2.000 δραχμές η οκά⁵³⁸. Το Δεκέμβριο του 1942 τα μαυρομάτικα φασόλια πωλούνται προς 3.000 δραχμές η οκά⁵³⁹.

⁵³⁵ Καθημερινή, 15/6/1944, σ.2.

⁵³⁶ Αθηναϊκά Νέα, 30/8/1944, σ.2.

⁵³⁷ Καθημερινή, 16/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 25/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/10/1941, σ.2.

⁵³⁸ Καθημερινή, 4/3/1942, σ.2.

⁵³⁹ Η βραδυνή, 26/12/1942, σ.1.

Το Φεβρουάριο του 1943 τα φασόλια κοστίζουν 4.000 δραχμές η οκά⁵⁴⁰. Το Μάρτιο του 1944 τα φασόλια κοστίζουν 100.000 δραχμές η οκά⁵⁴¹.

Από τον Οκτώβριο του 1941 μέχρι το Μάρτιο του 1944, σε σχεδόν δυόμισι χρόνια, η τιμή λιανικής πώλησης των φασολιών αυξήθηκε 20.733%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΦΑΣΟΛΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	480-580
1942	Μάρτιος	2.000
	Δεκέμβριος	3.000
1943	Φεβρουάριος	4.000
1944	Μάρτιος	100.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ

Τα παπούτσια είναι ένα είδος που κατά την Κατοχή σημειώνει μεγάλες ελλείψεις και αυξήσεις στις τιμές. Στην κατηγορία των παπουτσιών θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τα παπούτσια και τις σόλες όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁵⁴².

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοιο προϊόν είναι οι σόλες που τον Ιανουάριο του 1942 κοστίζουν από 1.800 έως 2.000 δραχμές το ζευγάρι⁵⁴³.

ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ

⁵⁴⁰ Η βραδυνή, 8/2/1943, σ.1.

⁵⁴¹ Η βραδυνή, 17/3/1944, σ.2.

⁵⁴² Τα παπούτσια υπολογίζονται με το ζευγάρι, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποιες χρονικές περιόδους δεν παρουσιάζονται τιμές σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁵⁴³ Καθημερινή, 22/1/1942, σ.1.

Ένα ζευγάρι λινά παπούτσια που το 1940 κοστίζουν 150 δραχμές το ζευγάρι, το Μάιο του 1941 κοστίζουν 300 δραχμές⁵⁴⁴. Τον Ιούνιο του 1941 ένα ζευγάρι δερμάτινα παπούτσια κοστίζουν 1.000 δραχμές⁵⁴⁵.

Τον Ιανουάριο του 1942 ένα ζευγάρι παπούτσια κοστίζει 8.500 δραχμές⁵⁴⁶ ενώ τον Ιούλιο κοστίζει 72.000 δραχμές⁵⁴⁷. Το Σεπτέμβριο του 1942 ένα ζευγάρι παπούτσια κοστίζει από 81.000 έως 160.000 δραχμές, ενώ το Νοέμβριο κοστίζει 155.000 δραχμές⁵⁴⁸.

Το Φεβρουάριο του 1943 τα σχινένια παπούτσια κοστίζουν από 45.000 έως 50.000 δραχμές⁵⁴⁹ ενώ τον Ιούνιο του 1943 οι υποδηματοποιοί πωλούν τα παπούτσια με το νούμερο προς 800 δραχμές⁵⁵⁰.

Τα δερμάτινα παπούτσια από 300 δραχμές που κοστίζουν πριν την έναρξη του πολέμου στην Ελλάδα φτάνουν το Νοέμβριο του 1942 στις 155.000 δραχμές. Η τιμή τους, δηλαδή, αυξήθηκε 51.566%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΠΑΠΟΥΤΣΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά ζευγάρι*)

1940		150 (τα λινά) – 300
1941	Μάιος	300 (τα λινά)
	Ιούνιος	1.000
1942	Ιανουάριος	8.500
	Ιούλιος	72.000
	Σεπτέμβριος	81.000-160.000
	Νοέμβριος	155.000
1943	Φεβρουάριος	45-50.000 (τα σχινένια)

⁵⁴⁴ Η βραδυνή, 13/5/1941, σ.1.

⁵⁴⁵ Η βραδυνή, 18/6/1941, σ.1.

⁵⁴⁶ Καθημερινή, 27/1/1942, σ.2.

⁵⁴⁷ Καθημερινή, 26/7/1942, σ. 2.

⁵⁴⁸ Αθηναϊκά Νέα, 20/11/1942, σ. 2.

⁵⁴⁹ Αθηναϊκά Νέα, 24/2/1943, σ.1.

⁵⁵⁰ Καθημερινή, 11/6/1943, σ.2.

	Ιούνιος	800 (το νούμερο)
--	---------	------------------

**τα παπούτσια είναι δερμάτινα εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.*

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΡΥΖΙ

Στην κατηγορία ρύζι θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για το ρύζι όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁵⁵¹.

Τον Οκτώβριο του 1941 με αγορανομική διάταξη ορίζεται η τιμή του ακατέργαστου ρυζιού που θα συγκεντρωθεί από την Αγροτική τράπεζα, οι δε προαγορές ρυζιού ακυρώνονται. Σύμφωνα, λοιπόν, με το υπουργείο Επισιτισμού το ρύζι που θα συγκεντρωθεί θα έχει τις παρακάτω τιμές: Για την ποικιλία Καρολίνα 50 δραχμές η οκά, για την ποικιλία Αμερικάνο 45 δραχμές η οκά και για την ντόπια ποικιλία της Ηπείρου 40 δραχμές η οκά⁵⁵². Το Φεβρουάριο του 1944 80 δράμια ρύζι μαζί με μισή οκά ρεβύθια κοστίζουν 6.000 δραχμές η οκά⁵⁵³. Τον Ιούνιο του 1944 το ρύζι πωλείται προς 500.000 δραχμές η οκά⁵⁵⁴. Το Σεπτέμβριο του 1944 το ρύζι κοστίζει 4.000.000 δραχμές η οκά⁵⁵⁵.

Η διακύμανση της τιμής του **ΡΥΖΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1944	Ιούνιος	500.000
	Σεπτέμβριος	4.000.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁵⁵¹ Το ρύζι υπολογίζεται στο βάρος του με την οκά, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογείται σε δραχμές, ενώ αν δεν υπάρχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁵⁵² Αθηναϊκά Νέα, 1/10/1941, σ.2.

⁵⁵³ Αθηναϊκά Νέα, 24/2/1944, σ.1.

⁵⁵⁴ Η βραδυνή, 29/6/1944, σ.2.

⁵⁵⁵ Καθημερινή, 6/9/1944, σ.2.

ΣΙΤΟΣ

Στην κατηγορία σίτος θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για το σίτο όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁵⁵⁶.

Τον Οκτώβριο του 1941 ο σίτος πωλείται προς 350 δραχμές η οκά⁵⁵⁷.

Το Μάρτιο του 1942 πωλείται προς 2.200 δραχμές η οκά⁵⁵⁸. Τον Ιούλιο του 1942 πωλείται προς 4.440 δραχμές η οκά⁵⁵⁹. Τον Αύγουστο του 1942 ο σίτος πωλείται από 5.000 έως 6.000 δραχμές η οκά⁵⁶⁰.

Τον Ιούλιο του 1943 ο σίτος πωλείται προς 5.000 δραχμές η οκά⁵⁶¹. Το Δεκέμβριο του 1943 ο σίτος διανέμεται με τιμή πώλησης από 2.200 έως 2.800 δραχμές η οκά⁵⁶².

Τον Ιανουάριο του 1944 ο σίτος κοστίζει 3.000 δραχμές η οκά⁵⁶³. Τον Απρίλιο του 1944 ο σίτος πωλείται προς 20.000 δραχμές η οκά⁵⁶⁴. Το Σεπτέμβριο του 1944 ο σίτος πωλείται προς 4.000.000 δραχμές η οκά⁵⁶⁵.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως το Σεπτέμβριο του 1944 η τιμή λιανικής πώλησης του σίτου αυξήθηκε 1.142.757%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΣΙΤΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	350
1942	Μάρτιος	2.200
	Ιούλιος	4.440
	Αύγουστος	5.000-6.000
1943	Ιούλιος	5.000

⁵⁵⁶ Ο σίτος υπολογίζεται στο βάρος του με την οκά, κοστολογείται σε δραχμές, ενώ αν δεν υπάρχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁵⁵⁷ Αθηναϊκά Νέα, 7/10/1941, σ.2.

⁵⁵⁸ Καθημερινή, 4/3/1942, σ.2.

⁵⁵⁹ Αθηναϊκά Νέα, 9/7/1942, σ. 2.

⁵⁶⁰ Η βραδυνή, 1/8/1942, σ. 2.

⁵⁶¹ Καθημερινή, 31/7/1943, σ.2.

⁵⁶² Η βραδυνή, 16/12/1943, σ.2.

⁵⁶³ Αθηναϊκά Νέα, 12/1/1944, σ.2.

⁵⁶⁴ Αθηναϊκά Νέα, 6/4/1944, σ.2.

⁵⁶⁵ Καθημερινή, 7/9/1944 σ.2.

1944	Δεκέμβριος	2.200-2.800
	Ιανουάριος	3.000
	Απρίλιος	20.000
	Σεπτέμβριος	4.000.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΣΠΙΡΤΑ

Στην κατηγορία σπίρτα θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τα σπίρτα και τα τσακμάκια όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁵⁶⁶.

Σπίρτα

Τα σπίρτα την περίοδο της ήταν προϊόν μονοπωλίου. Αυτό το χαρακτηριστικό του, όμως, δεν ήταν αρκετό για να συγκρατήσει την τιμή του και έτσι τα σπίρτα, την περίοδο της ή κόστιζαν ακριβά ή δεν υπήρχαν στην αγορά⁵⁶⁷.

Τα σπίρτα το Μάιο του 1941 κοστίζουν 2 δραχμές⁵⁶⁸ το κουτί ενώ από τον Ιούνιο μέχρι και το Σεπτέμβριο του 1941 κοστίζουν 3 δραχμές⁵⁶⁹.

Τον Αύγουστο του 1942 το κουτί τα σπίρτα κοστίζουν 140 δραχμές⁵⁷⁰.

Τον Ιανουάριο του 1944 τα σπίρτα κοστίζουν 1.000⁵⁷¹ ενώ τον Ιούνιο 60.000 δραχμές⁵⁷².

Από το Μάιο του 1941 έως τον Ιούνιο του 1944, η τιμή λιανικής πώλησης των σπέρτων αυξήθηκε 2.999.900%.

⁵⁶⁶ Τα σπίρτα υπολογίζονται με το πακέτο, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν για κάποιες χρονικές περιόδους δεν υπάρχουν τιμές σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁵⁶⁷ «ΤΑ ΣΠΙΡΤΑ. Το Μονοπώλιον θα έπρεπε να λύσει επί τέλους αυτό το άνευ ουδενός λόγου υφιστάμενον πρόβλημα των σπέρτων». Η βραδυνή, 2/5/41, σ.1. «Αυξάνεται η τιμή των ειδών του μονοπωλίου. Ανακοινώσεις του υπουργού των οικονομικών κ. Γκοτζαμάνη». Καθημερινή, 17/7/1941, σ.1.

⁵⁶⁸ Η βραδυνή, 2/5/1941, σ.1.

⁵⁶⁹ Καθημερινή, 17/7/1941, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 24/7/1941, σ.1.

⁵⁷⁰ Αθηναϊκά Νέα, 24/8/1942, σ. 1.

⁵⁷¹ Αθηναϊκά Νέα, 10/1/1944, σ.2.

⁵⁷² Καθημερινή, 9/6/1944, σ.2, Καθημερινή, 10/6/1944, σ.2.

Η διακύμανση της τιμής των **ΣΠΙΡΤΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές ανά κουτί των 20 ή 26 τεμαχίων)

1941	Μάιος	2
	Ιούνιος, Ιούλιος, Σεπτέμβριος	3
1942	Αύγουστος	140
1944	Ιανουάριος	1.000
	Ιούνιος	60.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Τσακμάκια

Τα τσακμάκια ήταν ένας άλλος τρόπος για να ανάβουν φωτιά οι Αθηναίοι τα οποία όμως ενώ προπολεμικά κοστίζουν 5 δραχμές, τον Αύγουστο του 1941 κοστίζουν από 25 έως 30 δραχμές το ένα⁵⁷³.

Η τιμή του **ΤΣΑΚΜΑΚΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά τεμάχιο)

Προπολεμικά		5
1941	Αύγουστος	25-30

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΣΤΑΦΙΔΑ

Στην κατηγορία σταφίδα θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τη σταφίδα όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που

⁵⁷³ Η βραδυνή, 1/8/1941, σ.1.

αποδελτιώθηκαν⁵⁷⁴.

Η τιμή της σταφίδας θα είναι ενιαία και δεν θα διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος της, μαύρη, σουλτανίνα κ.λπ. επειδή σε όλες τις αναφορές στις εφημερίδες προέχει η τιμή στο είδος γενικά και λιγότερο στην ειδική κατηγορία.

Σταφίδα

Στις αρχές της , τον Ιούνιο του 1941 το Υπουργικό Συμβούλιο ανακοινώνει ότι το κράτος θα αναλάβει να συγκεντρώσει το σύνολο της παραγωγής της σταφίδας με τιμές από 30 έως 36 δραχμές η οκά⁵⁷⁵. Τον ίδιο μήνα διανέμεται μαύρη σταφίδα προς 20 δραχμές η οκά⁵⁷⁶. Στο τέλος του Ιουλίου 1941 ο κατοχικός πρωθυπουργός Γ.Τσολάκογλου δίνει εντολή στον Α.Σ.Ο.⁵⁷⁷ να διαθέσει 1.000 τόνους μαύρης σταφίδας σε Αθήνα και Πειραιά μέσω των οικογενειακών κουπονιών προς 21,50 δραχμές η οκά⁵⁷⁸. Τον ίδιο μήνα, τον Ιούλιο του 1941 η σταφίδα πωλείται προς 30 δραχμές η οκά⁵⁷⁹, σε τιμή διατίμησης. Παράλληλα τον ίδιο μήνα η σταφίδα μέσα από τη μαύρη αγορά πωλείται από 35 έως 40 δραχμές η οκά⁵⁸⁰. Τον Αύγουστο του 1941 η μαύρη σταφίδα πωλείται προς 23 δραχμές η οκά⁵⁸¹ ενώ η σουλτανίνα από 39 έως 46 δραχμές η οκά⁵⁸². Τον Οκτώβριο του 1941 με αγορανομική διάταξη η σταφίδα πωλείται προς 20,50 δραχμές η οκά⁵⁸³. Το Δεκέμβριο του 1941 η σταφίδα πωλείται από 200 έως 600 δραχμές η οκά⁵⁸⁴.

Το Μάρτιο του 1942 η σταφίδα πωλείται από 420 έως 500 η οκά⁵⁸⁵. Το Μάιο του 1942 η σταφίδα πωλείται προς 180 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁵⁸⁶. Τον

⁵⁷⁴ Η σταφίδα υπολογίζεται στο βάρος της με την οκά, κοστολογείται σε δραχμές, ενώ αν δεν υπάρχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁵⁷⁵ Καθημερινή, 3/6/1941, σ.2.

⁵⁷⁶ Καθημερινή, 5/6/1941, σ.2.

⁵⁷⁷ Τον Αύγουστο του 1925 με Ν.Δ. ιδρύθηκε ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός (Α.Σ.Ο.) Νομικό Πρόσωπο εποπτευόμενο από το Ελληνικό Δημόσιο για την προστασία της καλλιέργειας και εμπορίας της Κορινθιακής Σταφίδας οποίος μέχρι και το Δεκέμβριο του 1997 που με Νόμο αποφασίστηκε η διάλυση του έπαιξε κυρίαρχο ρόλο στη σταφίδα.

⁵⁷⁸ Καθημερινή, 31/7/1941, σ.2.

⁵⁷⁹ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2.

⁵⁸⁰ Καθημερινή, 31/7/1941, σ.2.

⁵⁸¹ Η βραδυνή, 7/8/1941, σ.2.

⁵⁸² Η βραδυνή, 7/8/1941, σ.2.

⁵⁸³ Αθηναϊκά Νέα, 1/10/1941, σ.2.

⁵⁸⁴ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2, Καθημερινή, 12/12/1941, σ. 2.

⁵⁸⁵ Καθημερινή, 11/3/1942, σ.1, Καθημερινή, 13/3/1942, σ.2.

⁵⁸⁶ Η βραδυνή, 5/5/1942, σ.1.

Ιούλιο του 1942 πωλείται από 1.000 έως 1.100 δραχμές η οκά⁵⁸⁷. Τον Αύγουστο του 1942 η μαύρη σταφίδα πωλείται προς 800 δραχμές η οκά⁵⁸⁸ ενώ η ξανθιά από 1.200 έως 1.300 δραχμές η οκά⁵⁸⁹. Τον ίδιο μήνα το υπουργείο Επισιτισμού δίνει τιμές για την πώληση της σταφίδας από 750 έως 860 δραχμές η οκά⁵⁹⁰. Το Δεκέμβριο του 1942 η μαύρη σταφίδα πωλείται από 1.200 έως 1.600 δραχμές η οκά⁵⁹¹.

Το Φεβρουάριο του 1943 η ξανθιά σταφίδα πωλείται προς 1.400 δραχμές η οκά⁵⁹². Τον Αύγουστο του 1943 η σταφίδα πωλείται από 2.000⁵⁹³ έως 4.000⁵⁹⁴ δραχμές η οκά. Το Νοέμβριο του ίδιου έτους πωλείται προς 4.000 δραχμές η οκά⁵⁹⁵. Το Φεβρουάριο του 1944 η σταφίδα πωλείται προς 16.000 δραχμές η οκά⁵⁹⁶.

Η τιμή της σταφίδας Από τον Ιούνιο του 1941 μέχρι το Φεβρουάριο του 1944, η τιμή λιανικής πώλησης της σταφίδας, μέσα σε δυόμισι χρόνια, αυξήθηκε 79.900%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΣΤΑΦΙΔΑΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές ανά οκά)

1941	Ιούνιος	20-36
	Ιούλιος	21,5* - 30* - 40
	Αύγουστος	23, 39-46
	Οκτώβριος	20,50*
	Δεκέμβριος	200-600
1942	Μάρτιος	420-500
	Μάιος	180*
	Ιούλιος	1.000-1.100
	Αύγουστος	800, 1.200-1.300

⁵⁸⁷ Καθημερινή, 16/7/1942, σ.1, Καθημερινή, 17/7/1942, σ. 1.

⁵⁸⁸ Η βραδυνή, 3/8/1942, σ. 1.

⁵⁸⁹ Η βραδυνή, 3/8/1942, σ. 1.

⁵⁹⁰ Η βραδυνή, 10/8/1942, σ. 2.

⁵⁹¹ Η βραδυνή, 22/12/1942, σ.1, Η βραδυνή, 26/12/1942, σ.1.

⁵⁹² Η βραδυνή, 15/2/1943, σ.1.

⁵⁹³ Η βραδυνή, 5/8/1943, σ.1.

⁵⁹⁴ Η βραδυνή, 12/8/1943, σ.1.

⁵⁹⁵ Η βραδυνή, 4/11/1943, σ.2.

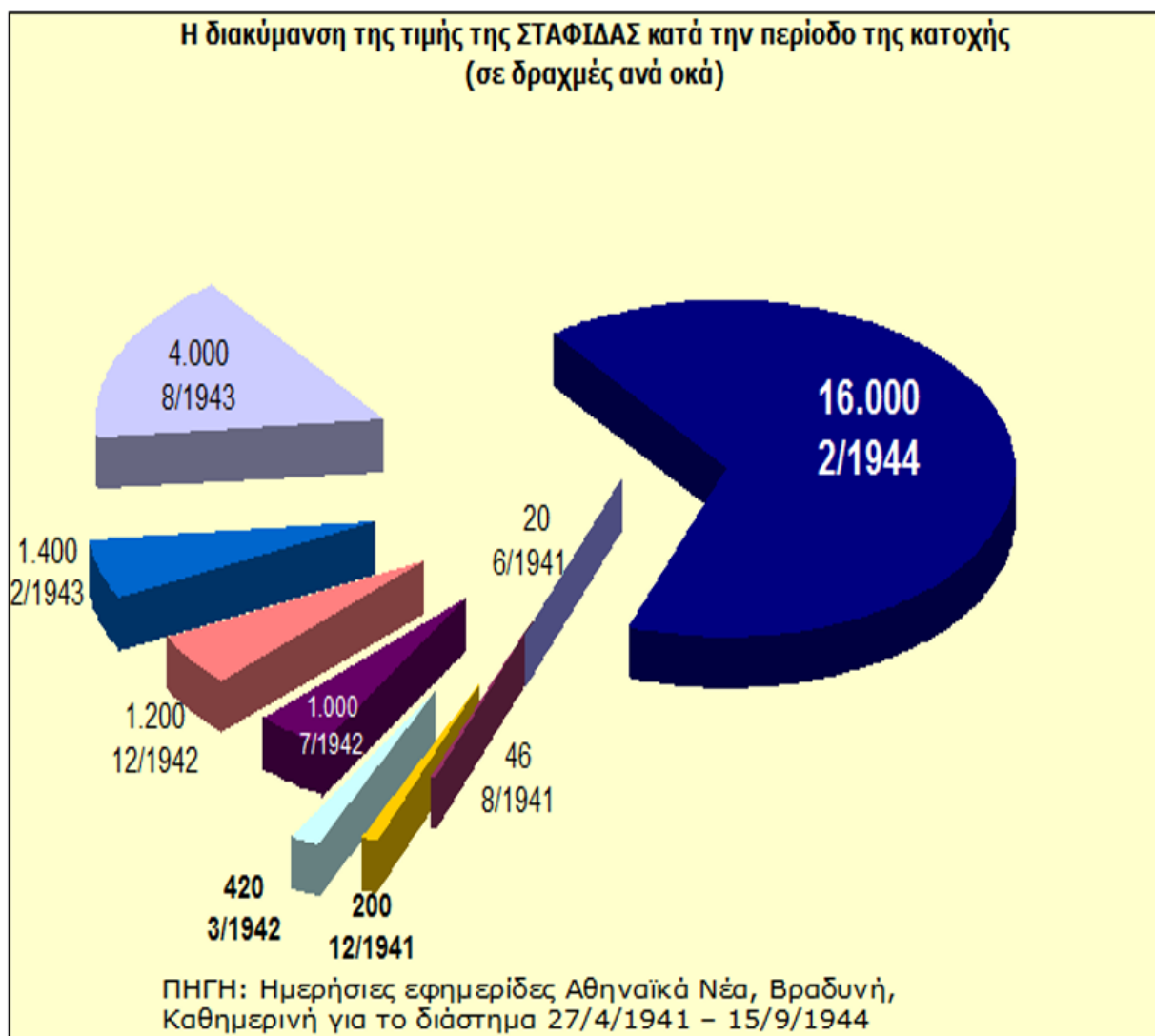
⁵⁹⁶ Αθηναϊκά Νέα, 16/2/1944, σ.2.

	Αύγουστος	750*-860*
	Δεκέμβριος	1.200-1.600
1943	Φεβρουάριος	1.400
	Αύγουστος	2.000-4.000
	Νοέμβριος	4.000
1944	Φεβρουάριος	16.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη



ΤΣΙΓΑΡΑ

Τα τσιγάρα, την περίοδο της στην Αθήνα, είναι ένα από τα λίγα προϊόντα⁵⁹⁷ που οι κατοχικές κυβερνήσεις μέσω του υπουργείου Οικονομικών προσπαθούν να ελέγξουν την τιμή τους. Για τα τσιγάρα γίνονται συνεχείς ανακοινώσεις στις εφημερίδες για το πώς ορίζονται και ποιες είναι οι τιμές των τσιγάρων⁵⁹⁸. Η αδυναμία, όμως, ελέγχου της αγοράς, φαίνεται και από τη μεγάλη αύξηση της τιμής λιανικής πώλησης των τσιγάρων. Οι εφημερίδες σχολιάζουν το γεγονός, ρίχνοντας την ευθύνη της ακρίβειας σε αυτούς που ελέγχουν τη μαύρη αγορά. Χαρακτηριστικό είναι το απόσπασμα από τα «Αθηναϊκά Νέα» που λέει: «*Νομίζομεν, ότι επέστη η στιγμή να λυθή οριστικώς και ριζικώς το ζήτημα της πωλήσεως των σιγαρέττων εις την ελευθέραν αγοράν, διότι αρχίζει να εξελίσσεται ή μάλλον εξειλίχθη ήδη εις σκάνδαλον. Η τελευταία ανατίμησις η γενομένη από το κράτος προεξωφλήθη από ημερών υπό των μαυραγοριτών του ελευτέρου εμπορίου σιγαρέττων εις τρόπον ώστε να φθάση η τιμή των κατά κυτίον από 120 και 140 δραχμάς εις 200, 220 δια να φθάση από της Παρασκευής εις τας 250, τας 270 και τας 300. σημειωτέον, ότι τα κυκλοφορούντα κυτιά είνε παλαιοτάτων τιμών, της εποχής των 30 και των 46 δραχμών, όπερ σημαίνει ότι η μαύρη αγορά έχει σχηματίσει μεγάλα αποθέματα....*»⁵⁹⁹.

Οι αλληπάλληλες δημοσιεύσεις για την πτώση και την αύξηση της τιμής του τσιγάρου από τη μια προσπαθούν να καθησυχάσουν τον κόσμο ότι θα βρει φτηνό τσιγάρο, «*τα σιγαρέττα εσημείωσαν νέαν πτώσιν*»⁶⁰⁰ και από την άλλη είναι αδύνατο να καλυφθεί η ακρίβεια ενός προϊόντος που ζητείται πολύ, «*αλματώδης αύξησις της τιμής των σιγαρέττων κατά τας τελευταίας ημέρας*»⁶⁰¹, «*αυξάνεται η τιμή των σιγαρέττων*»⁶⁰² ενώ αρκετές είναι οι φορές που γίνεται προσπάθεια να διαψευσθεί η συνεχής αύξηση του τσιγάρου, «*ανακριβή τα περί αυξήσεως της τιμής των σιγαρέττων*»⁶⁰³.

⁵⁹⁷ Τα σπύρτα είναι το δεύτερο προϊόν το οποίο καθ' όλη τη διάρκεια της γίνεται μεγάλη προσπάθεια ελέγχου της διάθεσης του προϊόντος στην αγορά και της τιμής του.

⁵⁹⁸ Αθηναϊκά Νέα, 14/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 11/1/1943, σ.2.

⁵⁹⁹ Αθηναϊκά Νέα, 6/7/1942, σ.1. «*Νέα ύψωσις εις τα σιγαρέττα από σήμερον την πρωϊαν*», Αθηναϊκά Νέα, 3/7/1942, σ.1.

⁶⁰⁰ Αθηναϊκά Νέα, 25/11/1942, σ. 1.

⁶⁰¹ Αθηναϊκά Νέα, 24/8/1942, σ. 1.

⁶⁰² Καθημερινή, 2/6/1943, σ.2.

⁶⁰³ Αθηναϊκά Νέα, 24/5/1943, σ.2.

Οι κατοχικές κυβερνήσεις ανακοινώνουν μέτρα κατά της μαύρης αγοράς που δημιουργεί την άνοδο στην τιμή του τσιγάρου⁶⁰⁴. Παρά τα όποια μέτρα, όμως, εξαγγέλλονται το πακέτο τα τσιγάρα κατά τη διάρκεια της ξεκινά με 7 δραχμές και φτάνει να κοστίζει 40.000.000 δραχμές το πακέτο.

Στην κατηγορία των τσιγάρων θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης στα τσιγάρα σε συσκευασία πακέτου και στα χύμα τσιγάρα, δηλαδή στην τιμή λιανικής πώλησης του ενός τσιγάρου όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁶⁰⁵.

Τσιγάρο σε πακέτο

Τον Ιούλιο του 1941 το πακέτο των τσιγάρων κοστίζει από 7 έως 18 δραχμές⁶⁰⁶, σε τιμή διατίμησης. Τον Οκτώβριο του 1941 το πακέτο τα τσιγάρα πωλείται από 28 έως 33 δραχμές⁶⁰⁷. Το Δεκέμβριο του 1941 το πακέτο τα τσιγάρα πωλείται από 130 έως 280 δραχμές⁶⁰⁸.

Το Φεβρουάριο του 1942 το ένα πακέτο τσιγάρα πωλείται από 65 έως 100 δραχμές⁶⁰⁹. Τον Ιούλιο του 1942 το πακέτο των τσιγάρων πωλείται από 220 έως 300 δραχμές⁶¹⁰. Τον Αύγουστο του 1942 το ένα πακέτο τσιγάρα κοστίζει 300 δραχμές⁶¹¹.

Τον Ιανουάριο του 1943 το πακέτο τα τσιγάρα κοστίζει από 580 έως 600 δραχμές⁶¹², σε τιμή διατίμησης. Τον Ιούνιο του 1943 ένα πακέτο τσιγάρα πωλείται προς 800 δραχμές⁶¹³. Τον Ιούλιο του 1943 το πακέτο τα τσιγάρα πωλείται από 1.200 έως 1.500 δραχμές⁶¹⁴. Τον Οκτώβριο του 1943 το πακέτο τα τσιγάρα πωλείται προς 968 δραχμές⁶¹⁵. Το Νοέμβριο του 1943 το πακέτο τα τσιγάρα

⁶⁰⁴ Αθηναϊκά Νέα, 15/7/1943, σ.2.

⁶⁰⁵ Τα τσιγάρα υπολογίζονται με το πακέτο, ανεξάρτητα πόσα τσιγάρα έχει μέσα το πακέτο αφού αυτό είναι σπάνια διακριτό, και με το ένα τσιγάρο ως τεμάχιο, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν σε κάποιες χρονικές περιόδους δεν παρουσιάζονται τιμές σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁶⁰⁶ Αθηναϊκά Νέα, 14/7/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 14/7/1941, σ.2.

⁶⁰⁷ Καθημερινή, 18/10/1941, σ.1.

⁶⁰⁸ Καθημερινή, 9/12/1941, σ. 2, Η βραδυνή, 22/12/1941, σ.1.

⁶⁰⁹ Η βραδυνή, 16/2/1942, σ.6.

⁶¹⁰ Αθηναϊκά Νέα, 3/7/1942, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 6/7/1942, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 11/7/1942, σ.1.

⁶¹¹ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1, Αθηναϊκά Νέα, 24/8/1942, σ. 1.

⁶¹² Αθηναϊκά Νέα, 11/1/1943, σ.2, Καθημερινή, 24/1/1943, σ.2.

⁶¹³ Καθημερινή, 2/6/1943, σ.2.

⁶¹⁴ Αθηναϊκά Νέα, 15/7/1943, σ.1.

⁶¹⁵ Καθημερινή, 19/10/1943, σ.1.

πωλείται από 3.000 έως 15.000 δραχμές⁶¹⁶.

Τον Ιανουάριο του 1944 το ένα πακέτο τσιγάρα πωλείται από 20.000 έως 30.000 δραχμές⁶¹⁷. Το Φεβρουάριο του 1944 το ένα πακέτο τσιγάρα πωλείται από 50.000 έως 75.000 δραχμές⁶¹⁸. Το Μάρτιο του 1944 το ένα πακέτο τσιγάρα πωλείται από 80.000 έως 150.000 δραχμές⁶¹⁹. Τον Απρίλιο του 1944 το ένα πακέτο τσιγάρα πωλείται από 160.000 έως 400.000 δραχμές⁶²⁰. Το Μάιο του 1944 το ένα πακέτο τσιγάρα κοστίζει από 250.000 έως 700.000 δραχμές⁶²¹. Τον Αύγουστο του 1944 το ένα πακέτο τσιγάρα πωλείται από 6.000.000 έως 40.000.000 δραχμές⁶²².

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1944 η τιμή λιανικής πώλησης του πακέτου των τσιγάρων αυξήθηκε 571.428.741%.

Η ΤΙΜΗ ΤΩΝ ΣΙΓΑΡΕΤΤΩΝ

“Υπό του Υπουργείου Οικονομικών εξέδωθη χθες η ακόλουθος ανακοίνωσις:

«Φέρεται εις γνώσιν του κοινού ότι από της 2ας Μαρτίου έ.ε. ωρίσθησαν αι τιμαί λιανικής πωλήσεως σιγαρέττων ως εξής: α’) Τών σιγαρέττων πολυτελείας εις δραχ. 80.000 κατά κυτίον τών είκοσι γραμμαρίων, β’) τών σιγαρέττων ενιαίας ποιότητος (άνωνύμου) εις δραχ. 150.000 κατά κυτίον τών 100 γραμμαρίων (κούτα). Αι τιμαί αύται ισχύουν έφ’ όσον τά κυτία τών σιγαρέττων είναι έσφραγισμένα διά σφραγίδων ώς ειδών αντί τών μέχρι τούδε χρησιν μπόιουμένων στρογγυλών τσιούτων, αναγράφονται δε επί τών κυτίων διά μιάς σφραγίδος επιτεθείσης επί της δάσεως τού κυτίου.

Καθημερινή 3/3/1944, σ.2

Η διακύμανση της τιμής των **ΤΣΙΓΑΡΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά πακέτο)

1941	Ιούλιος	7*-18*
	Οκτώβριος	28-33
	Δεκέμβριος	165
1942	Φεβρουάριο ς	65-100

⁶¹⁶ Καθημερινή, 14/12/1943, σ.2.

⁶¹⁷ Καθημερινή, 15/12/1943, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 8/1/1944, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 12/1/1944, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 23/1/1944, σ.2.

⁶¹⁸ Η βραδυνή, 1/2/1944, σ.2.

⁶¹⁹ Καθημερινή, 3/3/1944, σ.2.

⁶²⁰ Αθηναϊκά Νέα, 12/4/1944, σ.2.

⁶²¹ Η βραδυνή, 13/5/1944, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 27/5/1944, σ.2 .

⁶²² Η βραδυνή, 4/8/44, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 30/8/44, σ.2.

	Ιούλιος	220-300
	Αύγουστος	300
1943	Ιανουάριος	580-600*
	Ιούνιος	800
	Ιούλιος	1.200-1.500
	Οκτώβριος	968
	Νοέμβριος	3.000*-15.000*
1944	Ιανουάριος	20.000*-30.000*
	Φεβρουάριος	50.000*-75.000*
	Μάρτιος	80.000*-150.000*
	Απρίλιος	160.000*-400.00*
	Μάιος	250.000*-700.000*
	Αύγουστος	6.000.000*- 40.000.000*

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Τσιγάρο ανά τεμάχιο

Το Δεκέμβριο του 1941 το ένα τσιγάρο πωλείται 10 δραχμές⁶²³.

Τον Ιούλιο του 1942 το ένα τσιγάρο πωλείται προς 11 δραχμές⁶²⁴.

Τον Ιανουάριο του 1943 το ένα τσιγάρο κοστίζει 30 δραχμές⁶²⁵.

Τον Ιούλιο του 1943 το ένα τσιγάρο πωλείται προς 70 δραχμές⁶²⁶.

Από το Δεκέμβριο του 1941 έως τον Ιούλιο του 1943 η τιμή του τσιγάρου αυξήθηκε 600%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΤΣΙΓΑΡΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε

⁶²³ Καθημερινή, 12/12/1941, σ. 2.

⁶²⁴ Αθηναϊκά Νέα, 3/7/1942, σ.1.

⁶²⁵ Αθηναϊκά Νέα, 11/1/1943, σ.2.

⁶²⁶ Αθηναϊκά Νέα, 15/7/1943, σ.1.

δραχμές, το ένα τσιγάρο)

1941	Δεκέμβριος	10
1942	Ιούλιος	11
1943	Ιανουάριος	30
	Ιούλιος	70

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΦΡΟΥΤΑ

Η προσεκτική μελέτη των τιμών των φρούτων την περίοδο της από τις ημερήσιες εφημερίδες δείχνει ότι δεν υπήρχε συνεχής τροφοδοσία της αγοράς και όταν υπήρχε οι τιμές των φρούτων ήταν ιδιαίτερα υψηλές.

Στην κατηγορία «Φρούτα» θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών για τα αχλάδια, τα βερίκοκα, το βύσσινο, τα δαμάσκηνα, τα καρπούζια, τα κεράσια, τα κούμαρα, τα κυδώνια, τα μήλα, τα μούσμουλα, την μπανάνα, το πεπόνι, το πορτοκάλι, τα ροδάκινα, τα σταφύλια, τα σύκα και τις φράουλες όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁶²⁷.

Τα φρούτα, με έντονο το εποχιακό στοιχείο, μπορεί να εμφανίζονται με κάποια επάρκεια στην αγορά⁶²⁸, στην αρχή της περιόδου παραγωγής τους, οι τιμές τους όμως είναι ιδιαίτερα υψηλές, κατά τους σχολιασμούς και των συντακτών των εφημερίδων⁶²⁹.

Οι υψηλές τιμές των φρούτων γίνονται αφορμή για σχόλια αφού οι τιμές είναι τόσο ψηλές που «ευφραίνουν προς το παρόν την ...όρασιν και όχι την γεύσιν, διότι η τιμή των είναι αλμυροτάτη»⁶³⁰. Προς το τέλος του καλοκαιριού του 1942

⁶²⁷ Τα φρούτα υπολογίζονται στο βάρος τους με την οκά, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁶²⁸ «Η αγορά ήταν γεμάτη το πρωί από κηπουρικά προϊόντα και από σταφύλια, σταφίδα μαύρη, ζανθιά και σαββατιανά», Η βραδυνή, 7/8/1942, σ. 1. «Αχλάδια και βερίκοκα εγέμισαν τοις αγορές αυτές τις ημέρες». Αθηναϊκά Νέα, 8/7/1943, σ.1. «Αφθονο και ωραίο σταφύλι στην αγορά» Αθηναϊκά Νέα, 24/8/1943, σ.1.

⁶²⁹ «Γέμισεν η αθηναϊκή αγορά πορτοκάλια με κακήν μεν εμφάνισιν αλλά πολύ εύγευστα. Μόνο ότι και τα γλυκύτατα ακόμα –τα ντόλτσα- είναι ...ζυνά στην τιμή» Η βραδυνή, 2/11/1943, σ.1.

⁶³⁰ Η βραδυνή, 20/6/1941,σ.1, «τα φρούτα εξακολουθούν να πωλούνται πανάκριβα, η δε τιμή των νωπών σταφυλών δεν εσχημείωσε καμία πτώσιν», Καθημερινή, 26/7/1942, σ. 2.

στις εφημερίδες εμφανίζονται άρθρα όπου σχολιάζεται η ψηλή και απλησίαστη τιμή στα φρούτα και στα οποία ζητείται να γίνει κάτι ώστε να μην υπάρξει στέρηση, *«βαίνομεν προς το τέλος του θέρους και ο λαός δεν κατώρθωσε ακόμη να δοκιμάση τα φρούτα που τόσον αφθόνως παράγονται εις τον τόπον μας. Τα σταφύλια που έκαμαν προ ημερών την εμφάνισίν των εξακολουθούν να πωλούνται προς 1300 δραχμάς την οκά, τα ροδάκινα εξηφανίσθησαν εντελώς και μερικά αχλάδια που παρέχονται προς πώλησιν, δεν τρώγονται και λόγω της τιμής των και διότι είναι προώρως κομμένα από τα δέντρα. Τα καρπούζια και τα πεπόνια είναι και αυτά απρόσιτα. Δεν είναι, λοιπόν, δυνατόν να γίνει κάτι ώστε να μην στερηθή ο λαός μιας τροφής απαραίτητου υπό τας σημερινάς συνθήκας ιδία δε τώρα, οπότε θ' αρχίσουν να σπανίζουν το εν μετά το άλλο ως εκ της παρερχομένης εποχής των και τα διάφορα κηπουρικά είδη;»*⁶³¹.

Η αύξηση των τιμών μπορεί να αποδίδεται και στα υψηλά μεταφορικά αλλά από τις εφημερίδες τονίζεται για παράδειγμα για τα πορτοκάλια ότι *«επιβαρύνονται, βεβαίως, τα πορτοκάλια και τα λοιπά εσπεριδοειδή με σχετικώς υψηλά μεταφορικά, αλλ' εν τούτοις, αι τιμαί των παρουσιάζονται υπερμέτρως ηυξημέναι εν σχέσει προς τας τιμάς εις τους τόπους παραγωγής»*⁶³².

Άλλες φορές το ύψος των τιμών, σύμφωνα με τις αναφορές στις εφημερίδες, κανονίζεται από τη διάθεση των καταστηματαρχών, *«η διαφορά της τιμής οφείλεται κυρίως εις την ποιότητα και το μέγεθος καθώς επίσης και εις την διάθεσιν των διαφόρων καταστηματαρχών ή πλανοδίων πωλητών οι οποίοι μόνοι των κανονίζουν τας τιμάς»*⁶³³.

Παράξενο θεωρείται και από τις εφημερίδες το γεγονός ότι *«φρούτα και τομάτες ως δια μαγείας ανατιμώνται κάθε Κυριακήν κατά 30 % με διαφόρους αστηρίκτους δικαιολογίας των πωλητών»*⁶³⁴.

Το 1944, στην αρχή του καλοκαιριού η κατάσταση όχι μόνο δεν έχει αλλάξει αλλά έχει γίνει χειρότερη όπως αναφέρεται και σε ενδεικτικό απόσπασμα από την εφημερίδα *«Αθηναϊκά Νέα»*: *«Εποχή των φρούτων τα οποία ελάχιστοι πρόκειται να γευθούν. Τα πρώτα κέρασια τα οποία ενεφανίσθησαν χθες εις την αγοράν ανέγραφαν την σεμνοτάτην τιμήν των 3.600.000 δραχμών. Και οι περαστικοί εμβρόντητοι προ του ύψους του ελληνικού μαυρογοριτισμού αντιπαρείρχοντο μουρμουρίζοντες διάφορα ακατάληπτα»*⁶³⁵.

⁶³¹ Η βραδυνή, 1/8/1942, σ. 1.

⁶³² Καθημερινή, 9/12/1942, σ.1.

⁶³³ Αθηναϊκά Νέα, 17/8/1943, σ.1.

⁶³⁴ Καθημερινή, 7/9/43, σ.2.

⁶³⁵ Αθηναϊκά Νέα, 23/5/1944, σ.1.

Το υπουργείο Επισιτισμού ανακοινώνει από καιρό εις καιρό τιμές για τα φρούτα, γεγονός που μάλλον αφήνει αδιάφορη τη μαύρη αγορά αφού οι τιμές που συλλέξαμε από τα προϊόντα δε φαίνεται να επηρεάζονται από αυτές που ανακοινώνει το υπουργείο. Στις εφημερίδες υπάρχουν ανακοινώσεις που καθησυχάζουν τους αναγνώστες ότι *«σήμερα η αγορά ήταν γεμάτη σύκα και σταφύλια. Και στις τιμές που ωρίσθησαν για τα φρούτα αυτά από το υπουργείον Επισιτισμού»*⁶³⁶.

Στις εφημερίδες, επίσης, συχνά αναφέρεται η επάρκεια ή η έλλειψη φρούτων στην αγορά. Η επάρκεια ή έλλειψη των φρούτων σχεδόν πάντα αναφέρονται σε συνδυασμό με την τιμή. Αρκετές φορές φρούτα, όπως τα πεπόνια, υπάρχουν στην αγορά αλλά είναι απλησίαστα στην τιμή τους, *«τα πεπόνια το αρωματικό και δροσιστικό φρούτο της εποχής, που δεν έλειπε και από τα πτωχότερα αθηναϊκά τραπέζια, ενεφανίσθησαν κατ'αυτάς στην αγορά, αλλά αυτήν τη φορά με πολύ αριστοκρατικές αξιώσεις»*⁶³⁷.

Άλλες φορές κάποια φρούτα εξαφανίζονται και επανεμφανίζονται με εξωφρενικές τιμές, *«τα φρούτα, τα οποία εξηφανίσθησαν κατά τας δύο τελευταίας ημέρας, έκαμαν και πάλιν την εμφάνισίν των. Ούτω χθες υπήρχον αρκετά αχλάδια τα οποία όμως προσεφέροντο προς 1.200 δραχ την οκάν»*⁶³⁸. Η έλλειψη φέρνει αυτόματα την αύξηση της τιμής *«αντιθέτως αισθητή υπήρξεν η έλλειψις των φρούτων, των οποίων αι τιμαί ηυξήθησαν από 20-30%»*⁶³⁹.

Σε αρκετά σημεία οι εφημερίδες αναφέρουν ότι η αγορά έχει ξεφύγει από τον έλεγχο του κράτους και ότι *«επιβάλλεται και δια τα φρούτα κάποιος αγορανομικός έλεγχος»*⁶⁴⁰.

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοιο προϊόν είναι η μπανάνα που στο τέλος ακριβώς του 1941 υπάρχει η μοναδική αναφορά, η οποία έρχεται από την Καλαμάτα και, κατά το συντάκτη της *«Βραδυνής»*, έχει μέγεθος μιας μπουκιάς και κοστίζει από 25 έως 30 δραχμές η μία⁶⁴¹.

⁶³⁶ Η βραδυνή, 1/8/1941, σ.1.

⁶³⁷ Η βραδυνή, 20/6/1942, σ.1.

⁶³⁸ Καθημερινή, 19/7/1942, σ. 2.

⁶³⁹ Καθημερινή, 21/7/1942, σ. 2, *«Τα πορτοκάλια όσο πάνε και γίνονται πιο σπάνια και πιο ακριβά»*, Αθηναϊκά Νέα, 5/4/1943, σ.1.

⁶⁴⁰ Η βραδυνή, 15/5/1942, σ.1.

⁶⁴¹ Η βραδυνή, 30/12/1941, σ.1.

Αχλάδια

Τον Ιούλιο του 1941 τα αχλάδια κοστίζουν από 48 δραχμές, σε τιμή διατίμησης, έως 51 δραχμές⁶⁴². Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους κοστίζουν 57 δραχμές⁶⁴³, σε τιμή διατίμησης, ενώ τον Οκτώβριο του 1941 κοστίζουν 70 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁶⁴⁴.

Τον Ιούλιο του 1942 τα αχλάδια κοστίζουν από 800 έως 1.200 δραχμές η οκά⁶⁴⁵ ενώ τον Αύγουστο κοστίζουν 1.055 δραχμές, σε τιμή διατίμησης⁶⁴⁶.

Σχεδόν ένα χρόνο μετά, τον Ιούλιο του 1943 τα αχλάδια πωλούνται από 3.500 έως 5.000 δραχμές η οκά⁶⁴⁷.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Ιούλιο του 1943 τιμή λιανικής πώλησης των αχλαδιών αυξήθηκε 10.416%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΑΧΛΑΔΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	48* - 51
	Σεπτέμβριο	57*
	Οκτώβριο	70*
1942	Ιούλιος	800-1.200
	Αύγουστος	1.055*
1943	Ιούλιος	3.500-5.000

*τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁶⁴² Αθηναϊκά Νέα, 15/7/1941, σ.1, Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁶⁴³ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁶⁴⁴ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁶⁴⁵ Αθηναϊκά Νέα, 7/7/1942, σ. 1, Καθημερινή, 19/7/1942, σ. 2.

⁶⁴⁶ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁶⁴⁷ Αθηναϊκά Νέα, 8/7/1943, σ.1.

Βερίκοκα

Τα βερίκοκα τον Ιούνιο του 1941 κοστίζουν από 32 έως 48 δραχμές η οκά⁶⁴⁸.

Τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 1942 τα βερίκοκα κοστίζουν 800 δραχμές η οκά⁶⁴⁹. Τον Ιούλιο του 1943 κοστίζουν από 3.500 έως 5.000 δραχμές η οκά⁶⁵⁰.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Ιούλιο του 1943 η τιμή λιανικής πώλησης των βερίκοκων αυξήθηκε 15.525%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΒΕΡΙΚΟΚΩΝ** την περίοδο της
Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	32-48
1942	Ιούνιος-Ιούλιος	800
1943	Ιούλιος	3.500-5.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Βύσσινο

Τις πρώτες ημέρες του Ιουνίου του 1942 το βύσσινο πωλείται από 350 έως 500 δραχμές η οκά⁶⁵¹.

Τον Ιούνιο του 1943 το βύσσινο πωλείται από 2.000 έως 2.400 δραχμές η οκά⁶⁵². Στο τέλος του Ιουνίου του 1943 το βύσσινο πωλείται από 5.000 έως 6.000 η οκά⁶⁵³. Το Σεπτέμβριο του 1943 το βύσσινο, που είναι πλέον στο τέλος της εποχής του, πωλείται προς 3.500 δραχμές η οκά⁶⁵⁴.

Από τον Ιούνιο του 1942 έως το Σεπτέμβριο του 1943 η τιμή λιανικής πώλησης του βύσσινου αυξήθηκε 900%.

⁶⁴⁸ Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.1.

⁶⁴⁹ Καθημερινή, 12/6/1942, σ.3, Αθηναϊκά Νέα, 7/7/1942, σ. 1.

⁶⁵⁰ Αθηναϊκά Νέα, 8/7/1943, σ.1 .

⁶⁵¹ Καθημερινή, 3/6/1942, σ.2, Καθημερινή, 12/6/1942, σ.3.

⁶⁵² Η βραδυνή, 19/6/1943, σ.1.

⁶⁵³ Η βραδυνή, 30/6/1943, σ.1.

⁶⁵⁴ Καθημερινή, 1/9/1943, σ.2.

Η διακύμανση της τιμής του **ΒΥΣΣΙΝΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1942	Ιούνιος	350-500
1943	16 Ιουνίου	2.000-2.400
	30 Ιουνίου	5.000-6.000
	Σεπτέμβριος	3.500

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Δαμάσκηνα

Τα δαμάσκηνα τον Ιούλιο του 1941 διατιμούνται από το υπουργείο Επισιτισμού προς 48 δραχμές η οκά ενώ τον Αύγουστο του 1942, ένα χρόνο μετά, το υπουργείο Επισιτισμού δίνει τιμή διατίμησης 800 δραχμές η οκά.

Η Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942 η τιμή λιανικής πώλησης του δαμάσκηνου αυξήθηκε 1.566%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιο	48*
1942	Αύγουστο	800*

*τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Καρπούζια

Τον Ιούλιο του 1941 τα καρπούζια πωλούνται προς 17 δραχμές η οκά⁶⁵⁵, που είναι τιμή διατίμησης και τον Αύγουστο του 1942 η τιμή φτάνει στις 470 δραχμές που είναι επίσης τιμή διατίμησης⁶⁵⁶.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942, η τιμή λιανικής πώλησης του καρπουζιού αυξήθηκε 2.664%.

⁶⁵⁵ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁶⁵⁶ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

Η διακύμανση της τιμής των **ΚΑΡΠΟΥΖΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	17*
1942	Αύγουστο	470*

*τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κεράσια

Τα κεράσια το Μάιο του 1942 κοστίζουν από 700 έως 1.000 δραχμές η οκά⁶⁵⁷. Δύο εβδομάδες αργότερα, τα πετροκέρασα κοστίζουν 1.100 δραχμές η οκά⁶⁵⁸. Στο μέσον πλέον του Ιουνίου του 1942, τα κεράσια κοστίζουν 900 δραχμές η οκά⁶⁵⁹.

Το Μάιο του 1944 τα κεράσια κάνουν την εμφάνισή τους στην τιμή των 3.600.000 δραχμών η οκά⁶⁶⁰.

Η Από το Μάιο του 1942 έως το Μάιο του 1944, μέσα σε δύο χρόνια, η τιμή λιανικής πώλησης των κερασιών αυξήθηκε 514.185%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΚΕΡΑΣΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1942	Μάιος	700-1.000
	Ιούνιος	900-1.100
1944	Μάιος	3.600.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κούμαρα

Τον Οκτώβριο του 1941 πωλητές στους δρόμους της Αθήνας πωλούν, σε

⁶⁵⁷ Η βραδυνή, 15/5/1942, σ.1.

⁶⁵⁸ Καθημερινή, 2/6/1942, σ.2.

⁶⁵⁹ Καθημερινή, 12/6/1942, σ.3.

⁶⁶⁰ Αθηναϊκά Νέα, 23/5/1944, σ.1.

χωνάκια, άγρια κούμαρα προς 10 δραχμές⁶⁶¹. Τον Οκτώβριο –που είναι και η εποχή των κούμαρων- του 1943 ένα χωνάκι κοστίζει 1.000 δραχμές⁶⁶².

Το Νοέμβριο του 1943 τα κούμαρα πωλούνται προς 20.000 δραχμές η οκά⁶⁶³.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1943, σε δύο χρόνια ακριβώς, η τιμή λιανικής πώλησης των κούμαρων, σε χωνάκι, αυξήθηκε 10.000%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΚΟΥΜΑΡΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	10 (σε χωνάκι)
1943	Οκτώβριος	1.000 (σε χωνάκι)
	Νοέμβριος	20.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κυδώνια

Τα κυδώνια το Σεπτέμβριο του 1941 κοστίζουν 24 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁶⁶⁴. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους κοστίζουν από 48 δραχμές, σε τιμή διατίμησης, έως 115 δραχμές η οκά⁶⁶⁵.

Τον Αύγουστο του 1942 τα κυδώνια πωλούνται προς 745 δραχμές⁶⁶⁶ ενώ το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους κοστίζουν 800 δραχμές η οκά⁶⁶⁷. Το Σεπτέμβριο, που είναι ο μήνας που εμφανίζονται τα κυδώνια, του 1943, πωλούνται προς 5.000

⁶⁶¹ Καθημερινή, 29/10/1941, σ.2.

⁶⁶² Καθημερινή, 31/10/1943, σ.2.

⁶⁶³ Η βραδυνή, 2/11/1943, σ.1.

⁶⁶⁴ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁶⁶⁵ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 21/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/10/1941, σ.2.

⁶⁶⁶ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1 .

⁶⁶⁷ Καθημερινή, 11/9/1942, σ. 2.

δραχμές η οκά⁶⁶⁸.

Από το Σεπτέμβριο του 1941 έως το Σεπτέμβριο του 1943, η τιμή λιανικής πώλησης των κυδωνιών αυξήθηκε 20.733%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΚΥΔΩΝΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Σεπτέμβριος	24*
	Οκτώβριος	48* -115
1942	Αύγουστος	745
	Σεπτέμβριος	800
1943	Σεπτέμβριος	5.000

**τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού*

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Μήλα

Τα μήλα τα ομαδοποιούμε ανεξάρτητα αν είναι κορόμηλα, φιρίκια, ξυνόμηλα ή άλλο είδος επειδή σε όλες τις αναφορές στις εφημερίδες προέχει η τιμή στο είδος γενικά και λιγότερο στην ειδική κατηγορία. Έτσι τα κορόμηλα τον Ιούνιο του 1941 κοστίζουν από 16 έως 20 δραχμές η οκά⁶⁶⁹, τον Ιούλιο από 44⁶⁷⁰ έως 46 δραχμές⁶⁷¹, σε τιμή διατίμησης, τον Οκτώβριο από 70 έως 75 δραχμές⁶⁷², σε τιμή διατίμησης, ενώ το Δεκέμβριο του 1941 τα μήλα φτάνουν στις 280 δραχμές η οκά⁶⁷³.

Το Μάρτιο του 1942 τα μήλα πωλούνται προς 250 δραχμές η οκά⁶⁷⁴ ενώ τον Αύγουστο του 1942 κοστίζουν από 920⁶⁷⁵ έως 1.030⁶⁷⁶ δραχμές η οκά, σε τιμή

⁶⁶⁸ Καθημερινή, 7/9/1943, σ.2.

⁶⁶⁹ Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.1.

⁶⁷⁰ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁶⁷¹ Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2 .

⁶⁷² Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁶⁷³ Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2.

⁶⁷⁴ Καθημερινή, 6/3/1942, σ.2.

⁶⁷⁵ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁶⁷⁶ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

διατίμησης.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942, η τιμή λιανικής πώλησης των μήλων αυξήθηκε 6.337%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΜΗΛΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	16-20
	Ιούλιος	44*-46*
	Οκτώβριος	70*-75*
	Δεκέμβριος	280
1942	Μάρτιος	250
	Αύγουστος	920* - 1.030*

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Μούσμουλα

Το μούσμουλο που, κατά ομολογία και του συντάκτη της εφημερίδας «Βραδυνή», προκατοχικά ήταν ένα περιφρονημένο φρούτο τώρα είναι περιζήτητο και πανάκριβο, αφού μόλις το Μάιο του 1941 κοστίζει 30 δραχμές η οκά⁶⁷⁷. Ένα χρόνο μετά, το Μάιο του 1942, το μούσμουλο κοστίζει 800 δραχμές η οκά⁶⁷⁸.

Από το Μάιο του 1941 έως το Μάιο του 1942, μέσα σε ένα χρόνο, η τιμή λιανικής πώλησης των μούσμουλων αυξήθηκε 2.566%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΜΟΥΣΜΟΥΛΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Μάιος	30
1942	Μάιος	800

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

⁶⁷⁷ Η βραδυνή, 13/5/1941, σ.1.

⁶⁷⁸ Η βραδυνή, 15/5/1942, σ.1.

Πεπόνι

Το πεπόνι τον Ιούνιο του 1941 κοστίζει από 40 έως 46 δραχμές η οκά⁶⁷⁹. Τον Ιούλιο του 1941 κοστίζει 32 δραχμές η οκά⁶⁸⁰, σε τιμή διατίμησης.

Τον Ιούνιο του 1942 το πεπόνι πωλείται από 350 έως 1.000 δραχμές η οκά⁶⁸¹. Τον Ιούλιο του 1942 το αργίτικο πεπόνι κοστίζει 2.000 δραχμές η οκά⁶⁸² ενώ τον Αύγουστο πωλείται προς 760 δραχμές⁶⁸³, σε τιμή διατίμησης.

Τον Ιούνιο του 1943 το πεπόνι πωλείται από 5.000 έως 6.000 δραχμές η οκά⁶⁸⁴.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως τον Ιούνιο του 1943, η τιμή λιανικής πώλησης του πεπονιού αυξήθηκε 14.900%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΠΕΠΟΝΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	40-46
	Ιούλιος	32*
1942	Ιούνιος	350-1.000
	Ιούλιος	2.000
	Αύγουστος	760*
1943	Ιούνιος	5.000-6.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Πορτοκάλι

Τα πορτοκάλια μόλις κάνουν την εμφάνισή τους στην αγορά, το Σεπτέμβριο του 1942, πωλούνται προς 500 δραχμές το ένα⁶⁸⁵.

⁶⁷⁹ Η βραδυνή, 18/6/1941, σ.1.

⁶⁸⁰ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2.

⁶⁸¹ Η βραδυνή, 27/6/1942, σ.4, Η βραδυνή, 23/6/1942, σ.4, Η βραδυνή, 20/6/1942, σ.1.

⁶⁸² Καθημερινή, 17/7/1942, σ. 1.

⁶⁸³ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁶⁸⁴ Η βραδυνή, 29/6/1943, σ.1.

⁶⁸⁵ Η βραδυνή, 23/9/1942, σ. 1.

Το Δεκέμβριο του 1942 σχολιάζεται στην «Καθημερινή» ότι ενώ στην επαρχία και συγκεκριμένα στην Καλαμάτα το ένα πορτοκάλι πωλείται από 70 έως 80 δραχμές στην Αθήνα το χειρότερο πορτοκάλι κοστίζει το λιγότερο 100 δραχμές το ένα⁶⁸⁶.

Αρχές Απριλίου του 1943 τα πορτοκάλια είναι πλέον σπάνια και όσα υπάρχουν, σύμφωνα με το συντάκτη των «Αθηναϊκών Νέων», είναι πολύ ακριβά, το χειρότερο πωλείται προς 200 δραχμές το ένα ενώ το καλύτερο προς 700 δραχμές το ένα⁶⁸⁷. Το Νοέμβριο του 1943 τα πορτοκάλια πωλούνται προς 1.500 δραχμές η οκά⁶⁸⁸.

● Τὰ πορτοκάλια ὅσο πᾶνε καὶ γίνονται πιδ σπάνια καὶ πιδ ἀκριβά.
— Τὰ χειρότερα πωλοῦνται πρὸς 200 δραχ. καὶ τὰ καλύτερα ἔφθασαν καὶ τὶς 700.
— Ἐννοεῖται μὲ τὴν αὐξησιν τῶν τιμῶν ἀραίωσαν καὶ οἱ πελάται τῶν πορτοκαλιῶν καὶ μόνον ὅσοι τὰ ἔχουν πραγματικῶς ἀνάγκην τὰ πληρώνουν εἰς τὰς τιμὰς ποῦ ζητοῦνται.

Η διακύμανση της τιμής του **ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά ή τεμάχιο)

1942	Σεπτέμβριο	500 το ένα
	Δεκέμβριο	100 το ένα
1943	Απρίλιος	200 – 700 το ένα
	Νοέμβριος	1.500

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Ροδάκινα

Τον Ιούλιο του 1941 τα ροδάκινα πωλούνται προς 46 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁶⁸⁹ ενώ το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου πωλούνται προς 48 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁶⁹⁰.

⁶⁸⁶ Καθημερινή, 9/12/1942, σ.1.

⁶⁸⁷ Αθηναϊκά Νέα, 5/4/1943, σ.1.

⁶⁸⁸ Αθηναϊκά Νέα, 29/11/1943, σ.1.

⁶⁸⁹ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁶⁹⁰ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

Τα ροδάκινα τον Ιούνιο του 1942 πωλούνται προς 900 δραχμές η οκά⁶⁹¹. Ένα μήνα αργότερα πωλούνται προς 800 δραχμές η οκά⁶⁹² ενώ τον Αύγουστο του 1942 τα ροδάκινα πωλούνται προς 1.030 δραχμές η οκά⁶⁹³.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Αύγουστο του 1942, σε ένα χρόνο σχεδόν, η τιμή λιανικής πώλησης των ροδάκινων αυξήθηκε 2.139%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΡΟΔΑΚΙΝΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	46*
	Σεπτέμβριο	48*
1942	Ιούνιος	900
	Ιούλιος	800
	Αύγουστος	1.030

*τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Σταφύλια

Τα σταφύλια τα ομαδοποιούμε ανεξάρτητα αν είναι σαββατιανά, σιδερίτες, ροδίτες ή άλλο είδος επειδή σε όλες τις αναφορές στις εφημερίδες προέχει η τιμή στο είδος γενικά και λιγότερο στην ειδική κατηγορία. Τα σταφύλια τον Ιούλιο του 1941 κοστίζουν 36 δραχμές η οκά⁶⁹⁴, σε τιμή διατίμησης. Τον Αύγουστο του 1941 πωλούνται προς 30 δραχμές⁶⁹⁵ ενώ το Σεπτέμβριο του 1941 τα σαββατιανά πωλούνται από 20 έως 26 δραχμές η οκά⁶⁹⁶. Τον Οκτώβριο του 1941 τα σταφύλια, οι ροδίτες και οι σιδερίτες, πωλούνται από 50 δραχμές⁶⁹⁷, σε τιμή διατίμησης έως

⁶⁹¹ Καθημερινή, 12/6/1942, σ.3.

⁶⁹² Αθηναϊκά Νέα, 7/7/1942, σ. 1.

⁶⁹³ Αθηναϊκά Νέα, 18/8/1942, σ. 1.

⁶⁹⁴ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2.

⁶⁹⁵ Η βραδυνή, 2/8/1941, σ.1 .

⁶⁹⁶ Καθημερινή, 11/9/1941 σ.2, Καθημερινή, 13/9/1941, σ.1.

⁶⁹⁷ Αθηναϊκά Νέα, 7/10/1941, σ.2, Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

280 δραχμές η οκά⁶⁹⁸.

Τον Ιούλιο του 1942 το μαύρο σταφύλι πωλείται προς 1.100 δραχμές η οκά⁶⁹⁹. Τον Αύγουστο του 1942 πωλείται από 1.200 έως 1.300 δραχμές⁷⁰⁰, ενώ τα σαββατιανά στις υπαίθριες αγορές από 500 έως 600 δραχμές η οκά⁷⁰¹. Τον Οκτώβριο του 1942 το σταφύλι κοστίζει 1.300 δραχμές η οκά⁷⁰².

Τον Αύγουστο του 1943 το σταφύλι πωλείται προς 4.800 δραχμές⁷⁰³, ένα μήνα μετά η τιμή πέφτει στις 3.200 δραχμές η οκά⁷⁰⁴ ενώ το Νοέμβριο του 1943 το σταφύλι κοστίζει από 12.000 έως 14.000 δραχμές η οκά⁷⁰⁵.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως το Νοέμβριο του 1943, η τιμή λιανικής πώλησης των σταφυλιών αυξήθηκε 38.788%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΣΤΑΦΥΛΙΩΝ** την περίοδο της
Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	36*
	Αύγουστος	30
	Σεπτέμβριος	20-26
	Οκτώβριος	50 - 280
1942	Ιούλιος	1.100
	Αύγουστος	1.200-1.300
		500-600
	Οκτώβριος	1.300
1943	Αύγουστος	4.800
	Σεπτέμβριος	3.200
	Νοέμβριος	12.000-14.000

⁶⁹⁸ Καθημερινή, 16/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 21/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 26/10/41, σ.2.

⁶⁹⁹ Αθηναϊκά Νέα, 11/7/1942, σ.1.

⁷⁰⁰ Η βραδυνή, 7/8/1942, σ. 1, Η βραδυνή, 1/8/1942, σ. 1.

⁷⁰¹ Αθηναϊκά Νέα, 20/8/1942, σ. 1.

⁷⁰² Αθηναϊκά Νέα, 10/10/1942, σ.1.

⁷⁰³ Αθηναϊκά Νέα, 24/8/1943, σ.1.

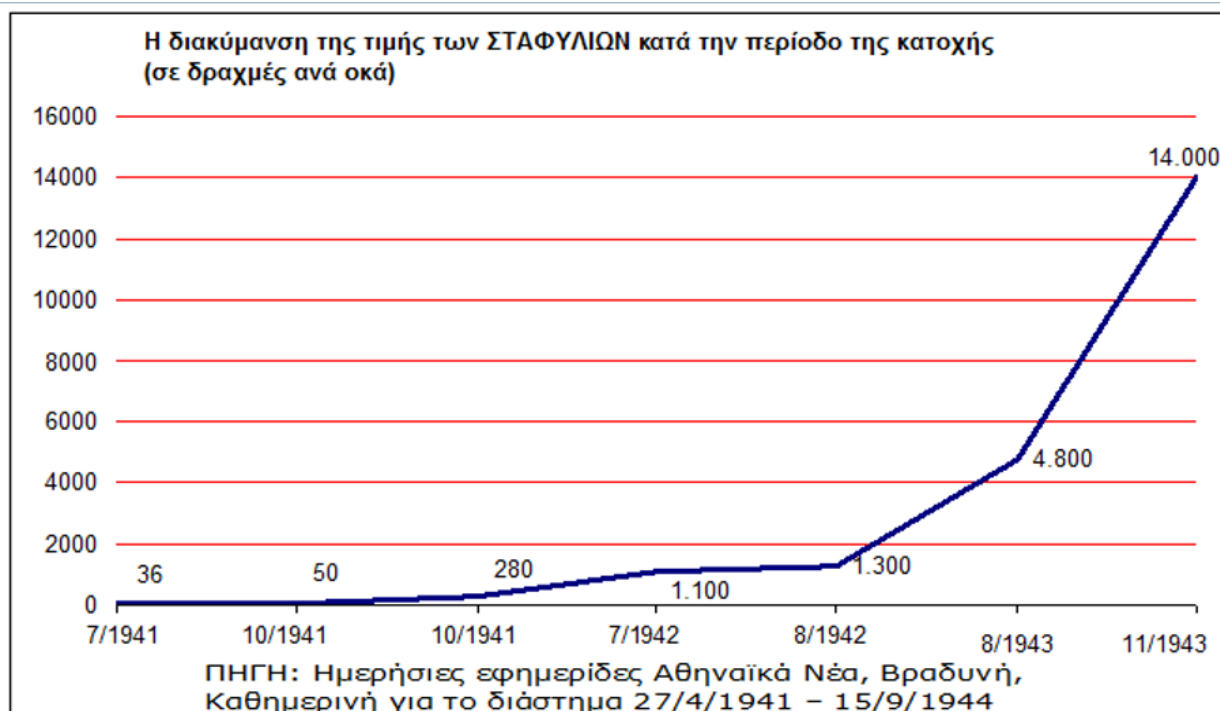
⁷⁰⁴ Η βραδυνή, 23/9/1943, σ.1.

⁷⁰⁵ Αθηναϊκά Νέα, 20/11/1943, σ.1.

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη



Σύκα

Τα σύκα τον Ιούνιο του 1941 πωλούνται από 35 έως 100 δραχμές η οκά⁷⁰⁶. Τον Ιούλιο του 1941 κοστίζουν 36 δραχμές⁷⁰⁷, σε τιμή διατίμησης. Τον Αύγουστο του 1941 πωλούνται από 22 έως 26 δραχμές η οκά⁷⁰⁸. Το Σεπτέμβριο του 1941 τα σύκα πωλούνται προς 34 δραχμές η οκά⁷⁰⁹, σε τιμή διατίμησης. Τον Οκτώβριο του 1941 τα σύκα κοστίζουν από 104 έως 300 δραχμές η οκά⁷¹⁰ ενώ τον ίδιο μήνα, τα ξερά σύκα, πωλούνται από 240 έως 265 δραχμές η οκά⁷¹¹. Το Δεκέμβριο του 1941 τα σύκα πωλούνται από 650 έως 700 δραχμές η οκά⁷¹².

Το Φεβρουάριο του 1942 η τιμή των σύκων πέφτει στις 200 δραχμές η οκά⁷¹³, ενώ το Μάρτιο τα σύκα κοστίζουν 890 δραχμές η οκά⁷¹⁴. Τον Αύγουστο τα

⁷⁰⁶ Καθημερινή, 7/6/1941, σ.2, Καθημερινή, 13/6/1941,σ.2.

⁷⁰⁷ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.2, Καθημερινή, 27/7/1941, σ.2.

⁷⁰⁸ Αθηναϊκά Νέα, 26/8/1941, σ.2.

⁷⁰⁹ Καθημερινή, 14/9/1941, σ.2.

⁷¹⁰ Καθημερινή, 16/10/1941, σ.2, Καθημερινή 21/10/1941 Σ.2, Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 25/10/1941, σ.2.

⁷¹¹ Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2, Καθημερινή, 25/10/1941, σ.2.

⁷¹² Καθημερινή, 9/12/1941, σ. 2, Καθημερινή, 4/12/1941, σ. 2.

⁷¹³ Αθηναϊκά Νέα, 24/2/1942, σ.2.

⁷¹⁴ Καθημερινή, 4/3/1942, σ.2.

σύκα πωλούνται από 750 έως 860 δραχμές η οκά⁷¹⁵, σε τιμή διατίμησης. Το Σεπτέμβριο του 1942 τα σύκα πωλούνται 2.100 δραχμές η οκά⁷¹⁶ ενώ τον Οκτώβριο του 1942 η τιμή ανεβαίνει στις 3.500 δραχμές η οκά⁷¹⁷.

Το Φεβρουάριο του 1943 η τιμή των σύκων πέφτει στις 1.500 δραχμές η οκά⁷¹⁸, ενώ τον Ιούνιο τα σύκα πωλούνται 5.000 δραχμές η οκά⁷¹⁹. Τον Αύγουστο του 1943 τα σύκα κοστίζουν από 4.000 έως 7.000 δραχμές⁷²⁰ ενώ το Σεπτέμβριο του 1943 τα σύκα πωλούνται 5.000 δραχμές η οκά⁷²¹.

Από τον Ιούνιο του 1941 έως το Σεπτέμβριο του 1943, η τιμή λιανικής πώλησης των σύκων αυξήθηκε 14.185%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΣΥΚΩΝ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	35-100
	Ιούλιος	36*
	Αύγουστος	22-26
	Σεπτέμβριος	34*
	Οκτώβριος	104-300
	Οκτώβριος	240-265
	Δεκέμβριος	650-700
1942	Φεβρουάριος	200
	Μάρτιος	890
	Αύγουστος	750- 860*
	Σεπτέμβριος	2.100
	Οκτώβριος	3.500

⁷¹⁵ Η βραδυνή, 10/8/1942, σ. 2.

⁷¹⁶ Καθημερινή, 12/9/1942, σ. 2.

⁷¹⁷ Αθηναϊκά Νέα, 13/10/1942, σ. 1.

⁷¹⁸ Η βραδυνή, 8/2/1943 σ.1.

⁷¹⁹ Η βραδυνή, 29/6/1943, σ.1.

⁷²⁰ Αθηναϊκά Νέα, 17/8/1943, σ.1.

⁷²¹ Καθημερινή, 3/9/1943, σ.2.

1943	Φεβρουάριος	1.500 ⁷²²
	Ιούνιος	5.000
	Αύγουστος	4.000-7.000
	Σεπτέμβριος	5.000

* τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Φράουλες

Οι φράουλες το Σεπτέμβριο του 1941 πωλούνται προς 26 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷²³. Τον επόμενο μήνα, τον Οκτώβριο του 1941 οι φράουλες κοστίζουν 85 δραχμές η οκά⁷²⁴, σε τιμή διατίμησης.

Το Μάιο του 1942 οι φράουλες πωλούνται προς 2.000 δραχμές η οκά⁷²⁵.

Από το Σεπτέμβριο του 1941 έως το Μάιο του 1942, σε οκτώ μήνες, η τιμή λιανικής πώλησης της φράουλας, αυξήθηκε 7.592%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΦΡΑΟΥΛΑΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Σεπτέμβριος	26*
	Οκτώβριος	85*
1942	Μάιος	2.000

*τιμή διατίμησης από το υπουργείο Επισιτισμού

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁷²² «Χαράς ευαγγέλια! Νέαι πτώσεις των τιμών όλων των ειδών των τροφίμων εις την αγοράν από σήμερον τα σύκα τις 1.500», Η βραδυνή, 8/2/1943, σ.1.

⁷²³ Καθημερινή, 14/9/1941 σ.2.

⁷²⁴ Καθημερινή, 16/10/1941 σ.2.

⁷²⁵ Η βραδυνή, 15/5/1942 σ.1.

ΨΑΡΙΑ

Στην αρχή της Κατοχής στην Αθήνα τα περισσότερα ψάρια έχουν τιμή διατίμησης, πλην ελαχίστων⁷²⁶. Με οδηγία του υπουργείου επισιτισμού τα ψάρια πρέπει να πωλούνται μέσα στην κεντρική ιχθυαγορά εκτός από τους πλανόδιους πωλητές που έχουν την άδεια να πωλούν ψάρια και εκτός ιχθυαγοράς⁷²⁷. Το ψάρι που ψαρεύεται στο Φάληρο αρκετές φορές δεν καταφέρνει να πωληθεί στην ιχθυαγορά της Αθήνας λόγω της δυσκολίας της μεταφοράς του⁷²⁸. Τα ψάρια, όπως συχνά αναφέρεται στις εφημερίδες, άλλοτε παρουσιάζουν σοβαρή έλλειψη και όταν οι Αθηναίοι τα βρίσκουν στην αγορά είναι ιδιαίτερα ακριβά⁷²⁹ και άλλοτε υπάρχουν σε αφθονία⁷³⁰.

Για την ακρίβεια στις τιμές του ψαριού παρατίθεται πίνακας από την εφημερίδα «Καθημερινή» στην οποία γίνεται προσπάθεια να φανεί η αύξηση της τιμής των ψαριών.

Η πορεία των τιμών σε συγκεκριμένα ψάρια

(σε δραχμές, ανά οκά)

	ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ	1942	1943
Μπαρμπούνια	80	8.000	18.000
Γαύρος	6	700	10.000
Σαζάνια	9	700	9.000

⁷²⁶ Ο ορισμός των τιμών των διαφόρων ψαριών με αγορανομική διάταξη εμφανίζεται στις εφημερίδες μέχρι τον Οκτώβριο του 1941, βλέπε Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2 έκτοτε δεν υπάρχει καμία αναφορά για διατιμημένα ψάρια.

⁷²⁷ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷²⁸ Αθηναϊκά Νέα, 16/8/1943, σ.1.

⁷²⁹ «Το ψάρι πανάκριβο και κατά την λαϊκήν έκφρασιν αφάγωτο», Αθηναϊκά Νέα, 17/8/1943, σ.1. «Ψάρια διαφόρων ποικιλιών ενεφανίσθησαν τας τελευταίας ημέρας εις την κεντρικήν και τας άλλας αγοράς της πρωτευούσης. Οι τιμές σχεδόν απρόσιτες κι αυτό καθώς ισχυρίζονται οι ειδικοί διότι τα μελέμια εμποδίζουν το ψάρεμα και εν συνεχεία την εύκολον μεταφοράν των ψαριών! Το γεγονός είναι ότι και εις το Φάληρον, χωρίς την δικαιολογίαν του μελεμίου και των μέσων μεταφοράς, η μαριδούλα πωλείται επί τόπου από τους τρατάρηδες μόνον, προς 20.000 δρχ.», Αθηναϊκά Νέα, 31/8/43, σ.1. «Τα ψάρια και πάλιν χθες φωτιά οι τιμές κατά την λαϊκήν έκφρασιν», Καθημερινή, 1/9/1943, σ.2.

⁷³⁰ «Εις την κεντρικήν αγοράν υπήρχε χθες αφθονία ψαριών και ιδίως σαρδελών», Καθημερινή, 2/6/1943, σ.2, «Η κεντρική αγορά είναι γεμάτη ψάρια κάθε ημέρα.», Η βραδυνή, 17/6/1943, σ.1 .

Στην κατηγορία των ψαριών θα παρουσιαστεί η διακύμανση των τιμών λιανικής πώλησης για τα αλίπαστα, το γαύρο, τη δράκαινα, τα καλαμαράκια, το κεφαλόπουλο, τον κοκοβιό, την κονσέρβα ψαριών, τη λακέρδα, τη μαρίδα, τη μερίδα ψαριών, το μπαρμπούνι, τη μουρούνα, την παλαμίδα, την πέρκα, το σαλάχι, τη σαρδέλα, τη σμέρνα, το σπάρο, τον τόνο, το χάνο, το χέλι, το χταπόδι και γενικά τα ψάρια χωρίς κάποια ένδειξη για το είδος όπως αυτές δημοσιεύονται στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν⁷³¹.

Σε αυτή την κατηγορία, στην περίοδο που εξετάστηκε, εμφανίζονται προϊόντα μόνο μία φορά και με τη μία αυτή τιμή δεν μπορεί να φανεί η διακύμανση τιμών. Τέτοια προϊόντα είναι τα καλαμαράκια που τον Αύγουστο του 1943 πωλούνται προς 36.000 δραχμές η οκά⁷³², το κεφαλόπουλο που τον Απρίλιο του 1943 πωλείται από 5.000 έως 6.000 δραχμές η οκά⁷³³, ο κοκοβιός που τον Ιούλιο του 1941 πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷³⁴, η λακέρδα που τον Ιούνιο του 1941 πωλείται προς 50,50 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷³⁵, το μπαρμπούνι που τον Αύγουστο του 1943 κοστίζει 32.000 δραχμές η οκά⁷³⁶, η μουρούνα που τον Οκτώβριο του 1941 πωλείται προς 140 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷³⁷, ενώ το σαλάχι τον Ιούλιο του 1941 πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷³⁸.

Αλίπαστα

Το Μάρτιο του 1944 τα αλίπαστα πωλούνται προς 32.000 δραχμές η οκά⁷³⁹. Το Μάιο του ίδιου έτους τα αλίπαστα πωλούνται προς 240.000 δραχμές η οκά⁷⁴⁰.

Από το Μάρτιο έως το Μάιο του 1944, σε δύο μήνες, η τιμή λιανικής

⁷³¹ Τα ψάρια υπολογίζονται στο βάρος τους με την οκά, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, κοστολογούνται σε δραχμές, ενώ αν κάποια προϊόντα δεν έχουν τιμές για όλη τη διάρκεια της Κατοχής, σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες πληροφορίες στις εφημερίδες στις εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν (Αθηναϊκά Νέα, Η βραδυνή, Καθημερινή).

⁷³² Αθηναϊκά Νέα, 17/8/1943, σ.1.

⁷³³ Αθηναϊκά Νέα, 2/4/1943, σ.1.

⁷³⁴ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷³⁵ Η βραδυνή, 19/6/1941, σ.2.

⁷³⁶ Αθηναϊκά Νέα, 17/8/1943, σ.1.

⁷³⁷ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷³⁸ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷³⁹ Η βραδυνή, 16/3/1944, σ.2.

⁷⁴⁰ Αθηναϊκά Νέα, 24/5/1944, σ.2.

πώλησης των αλίπαστων αυξήθηκε 650%.

Η διακύμανση της τιμής των **ΑΛΙΠΑΣΤΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1944	Μάρτιος	32.000
	Μάιος	240.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Γαύρος

Το Μάρτιο του 1942 ο γαύρος πωλείται προς 700 δραχμές η οκά⁷⁴¹. Τον Αύγουστο του 1942 πωλείται προς 5.000⁷⁴².

Τον Απρίλιο του 1943 ο γαύρος πωλείται από 5.000 έως 6.000 δραχμές η οκά⁷⁴³.

Το Μάιο του 1944 ο γαύρος πωλείται λίγο κάτω από το εκατομμύριο η οκά⁷⁴⁴.

Από το Μάρτιο του 1942 έως το Μάιο του 1944, η τιμή λιανικής πώλησης του γαύρου αυξήθηκε 71.328%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΓΑΥΡΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1942	Μάρτιος	700
	Αύγουστος	5.000
1943	Απρίλιος	5.000- 6.000
1944	Μάιος	Λίγο κάτω από το εκατομμύριο

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁷⁴¹ Η βραδυνή, 30/3/1942, σ.1.

⁷⁴² Η βραδυνή, 1/8/1942, σ. 2.

⁷⁴³ Αθηναϊκά Νέα, 2/4/1943, σ.1.

⁷⁴⁴ Αθηναϊκά Νέα, 20/5/1944, σ.1.

Δράκαινα

Τον Ιούλιο του 1941 η δράκαινα πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁴⁵. Τον Οκτώβριο του 1941 η δράκαινα πωλείται προς 100 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁴⁶.

Από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο του 1941, σε τρεις μήνες, η τιμή λιανικής πώλησης της Δράκαινας αυξήθηκε 66,6%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΔΡΑΚΑΙΝΑΣ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	60*
	Οκτώβριος	100*

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Κονσέρβα ψαριών

Τον Ιούλιο του 1944, μία κονσέρβα ψαριών, 133 δραμιών, κοστίζει 600.000 δραχμές η οκά⁷⁴⁷. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, η κονσέρβα ψαριών κοστίζει 1.500.000 δραχμές η οκά⁷⁴⁸.

Από τον Ιούλιο έως τον Αύγουστο του 1944, σε ένα μήνα, η τιμή λιανικής πώλησης της κονσέρβας ψαριών αυξήθηκε 150%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΚΟΝΣΕΡΒΑΣ ΨΑΡΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1944	Ιούλιος	600.000
	Αύγουστος	1.500.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁷⁴⁵ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷⁴⁶ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷⁴⁷ Καθημερινή, 26/7/1944, σ.2.

⁷⁴⁸ Η βραδυνή, 9/8/1944, σ.2.

Μαρίδα

Τον Ιούλιο του 1941 η μαρίδα πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁴⁹. Τον Οκτώβριο του 1941 η μαρίδα πωλείται από 100⁷⁵⁰ έως 140⁷⁵¹ δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης.

Τον Ιούνιο του 1943 η μαρίδα πωλείται από 8.000 έως 12.000 δραχμές η οκά⁷⁵². Τον Αύγουστο του 1943 η μαρίδα πωλείται από 12.000⁷⁵³ έως 20.000 δραχμές⁷⁵⁴ η οκά. Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους η μαρίδα πωλείται από 16.000 έως 18.000 δραχμές η οκά⁷⁵⁵. Τον Οκτώβριο του 1943 η μαρίδα πωλείται από 20.000 έως 22.000 δραχμές⁷⁵⁶ η οκά.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1943 η τιμή λιανικής πώλησης της μαρίδας αυξήθηκε 36.566%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΜΑΡΙΔΑΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	60
	Οκτώβριος	100-140*
1943	Ιούνιος	8.000-12.000
	Αύγουστος	12.000-20.000
	Σεπτέμβριος	16.000 – 18.000
	Οκτώβριος	20.000-22.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁷⁴⁹ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷⁵⁰ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷⁵¹ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941,σ.2.

⁷⁵² Καθημερινή, 2/6/1943, σ.2.

⁷⁵³ Αθηναϊκά Νέα, 16/8/1943, σ.1.

⁷⁵⁴ Αθηναϊκά Νέα, 31/8/1943, σ.1.

⁷⁵⁵ Καθημερινή, 1/9/1943, σ.2.

⁷⁵⁶ Αθηναϊκά Νέα, 1/10/1943, σ.1.

Μερίδα ψαριών

Τον Οκτώβριο του 1941 η μερίδα τα ψάρια πωλείται 90 δραχμές⁷⁵⁷. Τον Ιούλιο του 1942 η μερίδα πωλείται προς 800 δραχμές⁷⁵⁸. Στις εφημερίδες που εξετάστηκαν δεν γίνεται πουθενά αναφορά στο πόση ήταν σε βάρος η μερίδα των ψαριών.

Από τον Οκτώβριο του 1941 έως τον Ιούλιο του 1942 η τιμή λιανικής πώλησης της μερίδας των ψαριών αυξήθηκε 788%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΜΕΡΙΔΑΣ ΨΑΡΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά μερίδα)

1941	Οκτώβριος	90
1942	Ιούλιος	800

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Παλαμίδα

Τον Ιούλιο του 1941 η παλαμίδα πωλείται από 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁵⁹ έως 160 δραχμές η οκά⁷⁶⁰. Τον Οκτώβριο του 1941 η παλαμίδα πωλείται προς 100 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁶¹.

Τον Ιούνιο του 1943 η παλαμίδα πωλείται προς 6.000 δραχμές η οκά⁷⁶².

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Ιούνιο του 1943 η τιμή λιανικής πώλησης της παλαμίδας αυξήθηκε 9.900%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΠΑΛΑΜΙΔΑΣ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	60*-160
	Οκτώβριος	100*
1943	Ιούνιος	6.000

*τιμή διατίμησης

⁷⁵⁷ Καθημερινή, 25/10/1941, σ.2.

⁷⁵⁸ Η βραδυνή, 15/7/1942, σ.1.

⁷⁵⁹ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷⁶⁰ Αθηναϊκά Νέα, 22/7/1941, σ.1.

⁷⁶¹ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷⁶² Η βραδυνή, 17/6/1943, σ.1.

Πέρκα

Τον Ιούλιο του 1941 η πέρκα πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁶³. Τον Οκτώβριο του 1941 η πέρκα πωλείται προς 100 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁶⁴.

Από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο του 1941, σε τρεις μήνες, η τιμή της λιανικής πώλησης της πέρκας αυξήθηκε 66%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΠΕΡΚΑΣ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	60*
	Οκτώβριος	100*

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Σαρδέλα

Τον Οκτώβριο του 1941 η σαρδέλα πωλείται προς 100 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁶⁵ ενώ η παστή προς 400 δραχμές η οκά⁷⁶⁶. Το Δεκέμβριο του 1941 η σαρδέλα πωλείται προς 1.560 δραχμές η οκά⁷⁶⁷.

Το Μάρτιο του 1942 η σαρδέλα κοστίζει 700 δραχμές η οκά⁷⁶⁸. Το Μάιο του 1942 η σαρδέλα πωλείται από 1.000 έως 1.400 δραχμές η οκά⁷⁶⁹.

Τον Ιούνιο του 1943 η σαρδέλα πωλείται από 4.000 έως 12.000 δραχμές η οκά⁷⁷⁰. Τον Αύγουστο του 1943 η παστή σαρδέλα πωλείται προς 14.000 δραχμές η οκά⁷⁷¹. Τον Οκτώβριο του 1943 η σαρδέλα κοστίζει από 20.000 έως 22.000

⁷⁶³ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷⁶⁴ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷⁶⁵ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷⁶⁶ Καθημερινή, 19/10/1941, σ.2.

⁷⁶⁷ Καθημερινή, 9/12/1941, σ. 2.

⁷⁶⁸ Η βραδυνή, 30/3/1942, σ.1.

⁷⁶⁹ Η βραδυνή, 13/5/1942, σ.1.

⁷⁷⁰ Καθημερινή, 2/6/1943, σ.2, Καθημερινή, 3/6/1943, σ.2.

⁷⁷¹ Η βραδυνή, 6/8/1943, σ.2.

δραχμές η οκά⁷⁷².

Η Από τον Οκτώβριο του 1941 έως τον Οκτώβριο του 1943, σε δύο χρόνια, η τιμή λιανικής πώλησης της σαρδέλας, αυξήθηκε 21.900%.

Η διακύμανση της τιμής της **ΣΑΡΔΕΛΑΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Οκτώβριος	100*-400
	Δεκέμβριος	1.560
1942	Μάρτιος	700
	Μάιος	1.000-1.400
1943	Ιούνιος	4.000 – 12.000
	Αύγουστος	14.000
	Οκτώβριος	20.000 – 22.000

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Σμέρνα

Τον Ιούλιο του 1941 η σμέρνα πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁷³.

Η τιμή της **ΣΜΕΡΝΑΣ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	60*
------	---------	-----

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Σπάρος

Τον Οκτώβριο του 1941 ο σπάρος πωλείται προς 100 δραχμές η οκά, σε τιμή

⁷⁷² Αθηναϊκά Νέα, 1/10/1943, σ.1.

⁷⁷³ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

διατίμησης⁷⁷⁴.

Η τιμή του **ΣΠΑΡΟΥ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούνιος	100*
------	---------	------

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Τόνος

Τον Ιούλιο του 1941 ο τόνος πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁷⁵. Τον Οκτώβριο του 1941 ο τόνος πωλείται προς 100 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁷⁶.

Από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο του 1941, σε τρεις μήνες, η τιμή λιανικής πώλησης του τόνου αυξήθηκε 66,6%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΤΟΝΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε
δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	60*
	Οκτώβριος	100*

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χάνος

Τον Ιούλιο του 1941 ο χάνος πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁷⁷. Τον Οκτώβριο του 1941 ο χάνος πωλείται προς 100 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁷⁸.

Από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο του 1941, σε τρεις μήνες, η τιμή λιανικής

⁷⁷⁴ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷⁷⁵ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷⁷⁶ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

⁷⁷⁷ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷⁷⁸ Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

πώλησης του χάνου αυξήθηκε 66,6%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΧΑΝΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	60*
	Οκτώβριος	100*

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χέλι

Τον Ιούλιο του 1941 το χέλι πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁷⁹. Τον Ιανουάριο του 1942 πωλείται καπνιστό χέλι Μεσολογγίου προς 2.100 δραχμές η οκά⁷⁸⁰.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως τον Ιανουάριο του 1942, σε έξι μήνες, η τιμή λιανικής πώλησης του χελιού αυξήθηκε 3.400%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΧΕΛΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	60*
1942	Ιανουάριος	2.100

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Χταπόδι

Τον Ιούλιο του 1941 το χταπόδι πωλείται προς 60 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁸¹. Τον Οκτώβριο του 1941 το χταπόδι πωλείται προς 100 δραχμές η οκά, σε τιμή διατίμησης⁷⁸².

⁷⁷⁹ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷⁸⁰ Καθημερινή, 23/1/1942, σ.2.

⁷⁸¹ Αθηναϊκά Νέα, 12/7/1941, σ.2.

⁷⁸² Αθηναϊκά Νέα, 14/10/1941, σ.2.

Από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο του 1941, σε τρεις μήνες, η τιμή λιανικής πώλησης του χταποδιού αυξήθηκε 66,6%.

Η διακύμανση της τιμής του **ΧΤΑΠΟΔΙΟΥ** την περίοδο της Κατοχής
(σε δραχμές, ανά οκά)

1941	Ιούλιος	60*
	Οκτώβριος	100*

*τιμή διατίμησης

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

Ψάρια, γενικά χωρίς, κάποια ένδειξη για το είδος

Τον Ιούλιο του 1941 τα ψάρια πωλούνται προς 300 δραχμές η οκά⁷⁸³.

Τον Ιούνιο του 1942 τα ψάρια πωλούνται προς 2.400 δραχμές η οκά⁷⁸⁴. Τον Αύγουστο του 1942, στην ιχθυαγορά, πωλείται ψιλό ψάρι από 1.300 έως 1.500 δραχμές η οκά⁷⁸⁵.

Το Μάρτιο του 1943 το ψάρι πωλείται από 8.000 έως 16.000 δραχμές η οκά⁷⁸⁶. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους τα ψάρια κοστίζουν 60.000 δραχμές η οκά⁷⁸⁷. Το Νοέμβριο του 1943 τα ψάρια πωλούνται από 80.000 έως 120.000 δραχμές η οκά⁷⁸⁸. Το Δεκέμβριο του 1943 τα ψάρια, στην κεντρική αγορά, πωλούνται από 10.000 έως 20.000 δραχμές η οκά⁷⁸⁹.

Από τον Ιούλιο του 1941 έως το Δεκέμβριο του 1943 η τιμή λιανικής πώλησης των ψαριών αυξήθηκε 6.566%.

⁷⁸³ Αθηναϊκά Νέα, 15/7/1941, σ.1.

⁷⁸⁴ Η βραδυνή, 23/6/1942, σ.4.

⁷⁸⁵ Η βραδυνή, 4/8/1942, σ. 1.

⁷⁸⁶ Η βραδυνή, 31/3/1943, σ.1.

⁷⁸⁷ Καθημερινή, 29/10/1943, σ.2.

⁷⁸⁸ Αθηναϊκά Νέα, 29/11/1943, σ.1.

⁷⁸⁹ Η βραδυνή, 26/12/1943, σ.1.

Η διακύμανση της τιμής των **ΨΑΡΙΩΝ** την περίοδο της Κατοχής (σε δραχμές ανά, οκά)

1941	Ιούλιος	300
1942	Ιούνιος	2.400
	Αύγουστος	1.300-1.500
1943	Μάρτιος	8.000-16.000
	Οκτώβριος	60.000
	Νοέμβριο	80.000-120.000
	Δεκέμβριος	10.000-20.000

ΠΗΓΗ: Ημερήσιες εφημερίδες «Αθηναϊκά Νέα», «Η βραδυνή», «Καθημερινή» για το διάστημα 27/4/1941 – 14,15/9/1944

Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΜΙΣΘΟΥ ΜΕ ΤΙΜΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Στις εφημερίδες της κατοχής ενώ γίνονται μερικές αναφορές για αυξήσεις μισθών σπάνια αναφέρονται οι ίδιοι οι μισθοί είτε πρόκειται για δημόσιους είτε για ιδιωτικούς υπαλλήλους⁷⁹⁰. Έτσι το Φεβρουάριο του 1943 δημοσιεύεται ο ανώτερος και ο κατώτερος μισθός ενός ιδιωτικού υπαλλήλου. Ένας υπάλληλος στην Αθήνα πληρωνόταν, σύμφωνα με την ανακοίνωση των εφημερίδων, από 35.000 έως 115.000 δραχμές. Η αντιστοιχία αυτών των μισθών με προϊόντα αυτής της περιόδου καταδεικνύει ότι ο μισθός, ούτε ο ανώτερος, ήταν αρκετός για να ζήσει ένας Αθηναίος.

«Σύμφωνα με τα στοιχεία των γερμανικών υπηρεσιών, στις αρχές του καλοκαιριού του 1943 οι τιμές είχαν ξεπεράσει κατά 1.000 φορές το προπολεμικό επίπεδο, ενώ οι μισθοί και τα ημερομίσθια είχαν ανέβει, ανάλογα με την κατηγορία των μισθωτών από 25 ως 150 φορές και παρέμεναν έτσι κάτω από το βιοτικό ελάχιστο»⁷⁹¹.

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΜΙΣΘΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ – Φεβρουάριος 1943

ΜΙΣΘΟΣ	ΑΝΤΙΚΡΥΣΜΑ
35.000 δρχ. ο κατώτερος	2 οκάδες γιαούρτι 1 οκά χαλβά 2 οκάδες οίνο 3 οκάδες φασόλια 3 οκάδες σταφίδα
115.000 δρχ. ο ανώτερος	1 ζευγάρι σχινένια παπούτσια 4 οκάδες γιαούρτι 2 οκάδες χαλβά 3 οκάδες σύκα 5 οκάδες σταφίδα 5 οκάδες κρασί

ΠΗΓΗ: Καθημερινή, Αθηναϊκά Νέα, 16/2/1943, σ. 2. Επεξεργασία: Νικολαΐδου Ελένη

⁷⁹⁰ Ανακοινώνεται αύξηση του μισθού των δημοσίων υπαλλήλων. Το μέτρο που παίρνει η κατοχική κυβέρνηση είναι η επίδοση ενός επιπλέον δεκαπενθημέρου κάθε δίμηνο, Η βραδυνή, 23/2/1943, σ.2

⁷⁹¹ Χρ. Χατζηιωσήφ, Η ελληνική οικονομία, πεδίο μάχης και αντίστασης..., ό.π., σ.204.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η αποδελτίωση των εφημερίδων της Κατοχής («Αθηναϊκά Νέα», «Βραδυνή» και «Καθημερινή») και η συστηματική ταξινόμηση των πληροφοριών που αφορούν στη διακύμανση της λιανικής τιμής των προϊόντων στην αθηναϊκή αγορά φανερώνει την πορεία των τιμών την περίοδο 1941 – 1944. Αν και η ύλη των εφημερίδων αυτών περνάει από τον έλεγχο - λογοκρισία των Γερμανών, προσφέρεται ένα πολύτιμο πρωτογενές υλικό (που συμπληρώνεται με την «Έκθεση του κατοχικού Γενικού Διευθυντή του υπουργείου Οικονομικών Αθανασίου Σμπαρούνη» -γνωστή και ως «Έκθεση Σμπαρούνη», Αθήνα 1941-, τις «Εκθέσεις και Αναφορές του Οργανισμού Ανασυγκροτήσεως» και το «Χρονικό της εξαετίας 1941-1947» του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών) το οποίο φιλοδοξεί να καλύψει το κενό που υπάρχει στο Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο της Γενικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας στο οποίο δεν καταγράφονται στοιχεία για την περίοδο της κατοχής.

Η καταγραφή των τιμών των προϊόντων στην αθηναϊκή αγορά την περίοδο της Κατοχής έχει ως βασικό στοιχείο την ανοδική τους πορεία με ρυθμούς γεωμετρικής προόδου.

Η κατάρρευση της αξίας της δραχμής, η σημαντική έλλειψη ειδών πρώτης ανάγκης στις πόλεις και ειδικότερα στην Αθήνα, ο έλεγχος της αγοράς από τους μαυραγορίτες, η μείωση των εισαγωγών, ο ναυτικός αποκλεισμός από τους Άγγλους σε συνδυασμό με την καταλήστευση από τους Γερμανούς ανέβασε τις τιμές των προϊόντων σε δυσθεώρητα ύψη.

Οι τιμές των προϊόντων ανέβαιναν από μέρα σε μέρα σε αναντιστοιχία με τις αυξήσεις των μισθών. Αυτή η αύξηση έφερε τους Αθηναίους σε τραγική κατάσταση. Ο υποσιτισμός και ο θάνατος από την πείνα και την κακή διατροφή ήταν συνηθισμένο φαινόμενο όχι μόνο στην έξαρση του φαινομένου, στο λιμό του 1941-42, αλλά και όλη τη διάρκεια της Κατοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

Αθηναϊκά Νέα, καθημερινή απογευματινή εφημερίδα από 27/4/1941 μέχρι 15/9/1944

Βραδυνή, καθημερινή απογευματινή εφημερίδα από 27/4/1941 μέχρι 15/9/1944

Καθημερινή, καθημερινή πρωινή εφημερίδα από 27/4/1941 μέχρι 14/9/1944

Ριζοσπάστης, Κατοχή – Δεκέμβρης '44, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, 2003

Αι δαπάναι της Ελλάδος, έκθεσις υποβληθείσα υπό Αθανασίου Ι. Σμπαρούνη Γενικού Διευθυντού εν τω Υπουργείο Οικονομικών προς το επί των Οικονομικών Υπουργείον και τας Α.Α.Ε.Ε. τους Κύριους Πληρεξούσιον του Ράιχ και Πληρεξούσιον της Ιταλίας Εν Αθήναις 1941.

Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, Χρονικόν της εξαετίας 1941- 1947.

Μηνιαίον στατιστικόν δελτίον της γενικής στατιστικής υπηρεσίας της Ελλάδος, Ιούλιος – Δεκέμβριος 1941, Ελληνική Πολιτεία, Υπουργείον Εθνικής ΟΙΚονομίας

Οργανισμός ανασυγκροτήσεως, Στοιχεία ελληνικής οικονομίας κατά προπολεμικήν, πολεμικήν και μεταπολεμικήν περίοδον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Hionidou Violetta, *Famine and death in occupied Greece, 1941-1944*, Cambridge university press, New York 2006.

Papastratis Procopis, *British policy towards Greece during the Second World War 1941-1944*, Cambridge University Press, New York 2008.

Αντωνοπούλου – Ψιλοπούλου Δ., Τα κορίτσια του Πολυτεχνείου. Από τους αγώνες της Κατοχής στην αγωνία της φυλακής, πρόλογος Προκόπης Παπαστράτης, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2008.

Βακαλόπουλος, Απ. Ε., *Νέα ελληνική ιστορία 1204-1985*, εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1999.

Βουρνάς Τάσος, *Ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας*, εκδόσεις Τολίδη, Αθήνα 1980.

Γερουλάνος Γεώργιος, *Το κουταλάκι όμως δεν έσπασε...*, εκδόσεις Γκοβόστης,

Αθήνα 2004.

«Δεν θέλω να μου δέσετε τα μάτια...», Εταιρία Διάσωσης Ιστορικών Αρχείων 1940-1974 (ΕΔΙΑ), Αθήνα 2004.

Δοκίμιο ιστορίας του ΚΚΕ, Α' τόμος 1918-1949, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2008.

Δορδανός Στράτος, Η γερμανική Κατοχή. Η γερμανική πολιτική στην Ελλάδα την περίοδο της Κατοχής 1941-1944, στο Ιστορία των Ελλήνων. Σύγχρονος ελληνισμός 1940-1949, τόμος 13, εκδόσεις Δομή, Αθήνα, σελ. 98-1309.

Δραγούμης Μάρκος, Η Ελλάδα στον πόλεμο 1940-1945, Δήμος Αθηναίων, Αθήνα 1995.

Ελεφάντης Αγγελος, Μας πήραν την Αθήνα..., εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2003.

Η αλήθεια για την εθνική αντίσταση 1941-1944.

Θωμαδάκης Στ. Β., Μαύρη αγορά, πληθωρισμός και βία στην οικονομία της κατεχόμενης Ελλάδας, στο Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950. Ένα έθνος σε κρίση, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 2006, σελ. 117-144.

Καβάλα Μαρία, Πείνα και επιβίωση. Αντιμετώπιση των στερήσεων στην κατεχόμενη Ελλάδα, στο Ιστορία του νέου ελληνισμού 1770-2000, τόμος 8, Αθήνα 2003, σελ. 49-62.

Καιροφύλας Γιάννης, Η Αθήνα του '40 και της κατοχής, εκδόσεις Ίρις, Αθήνα 2001.

Καλδής Αρ., Επιχείρηση «Μπαρμπαρόσα», στο περιοδικό Ιστορικά, τεύχος 157, 31 Οκτωβρίου 2002, σελ.12-17.

Κάπολα Άντα, Η συμβολή του Εθνικού Εργατικού Απελευθερωτικού Μετώπου στον αγώνα για την επιβίωση», περιοδικό Αρχαιοτάξιο, τεύχος 3, Μάιος 2001, σελ. 94-108.

Κυριακίδης Γιάννης, Εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας 1941-1945, βιβλίο ΙΙ, το Ι/1 τάγμα του ΕΛΑΣ της Αθήνας και το αρχείο του, Νέα Σμύρνη 1985.

Κωστελένος, Γ., Βασιλείου Δ., Κουνάρης Ε., Πετμεζάς Σ., Σφακιανάκης Μ., Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν 1830-1939, ΚΕΠΕ – Ιστορικό αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 2007.

Κωστόπουλος Τάσος, Οι δωσιλογικές κυβερνήσεις, στο Ιστορία των Ελλήνων. Σύγχρονος ελληνισμός 1940-1949, τόμος 13, εκδόσεις Δομή, Αθήνα, σελ. 448-511.

Λάζου Βασιλική, Εδαφικός κατακερματισμός. Η κατοχή της Ελλάδας από τις

- δυνάμεις του Άξονα, στο Ιστορία του νέου ελληνισμού 1770-2000, τόμος 8, Αθήνα 2003, σελ. 33-48.
- Λούκος Χρήστος, Η πείνα στην Κατοχή. Δημογραφικές και κοινωνικές διαστάσεις, στο Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα. Β' Παγκόσμιος πόλεμος - Κατοχή - Αντίσταση 1940-1945, τόμος Γ2, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2007, σελ. 219-261.
- Mazower Mark, Στην Ελλάδα του Χίτλερ. Η εμπειρία της Κατοχής, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1994.
- Μακρής Ορέστης, Ο ΕΛΑΣ της Αθήνας, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1985.
- Μαραβέγιας Ν., Πως κυριάρχησαν οι μαυραγορίτες στην Κατοχή, εφημερίδα Το Βήμα, 24/10/1999.
- Μαργαρίτης Γιώργος, Η Ελλάδα στη δίνη ενός μεγάλου πολέμου. Η δεκαετία της κρίσης: 1940-1950, στο Ιστορία των Ελλήνων Σύγχρονος Ελληνισμός 1940-1949, τόμος 13, Δομή, Αθήνα, σ. 12-25.
- Μαργαρίτης Γιώργος, Η Ελλάδα στον πόλεμο. Ήπειρος, Αλβανία, Μακεδονία, Κρήτη, στο Ιστορία των Ελλήνων. Σύγχρονος ελληνισμός 1940-1949, τόμος 13, εκδόσεις Δομή, Αθήνα, σελ. 26-95.
- Μαργαρίτης Γιώργος, Η αρχή μιας σκληρής εποχής, στο Ιστορία των Ελλήνων. Σύγχρονος Ελληνισμός, τόμος 13, εκδόσεις Δομή, Αθήνα, σελ. 182-22.
- Μαργαρίτης Γιώργος, Από την ήττα στην εξέγερση, εκδόσεις Ο πολίτης, Αθήνα 1993.
- Μαργαρίτης Γιώργος, Η Ελλάδα υπό την εξουσία του Άξονα, στο Ιστορία των Ελλήνων. Σύγχρονος ελληνισμός 1940-1949, τόμος 13, εκδόσεις Δομή, Αθήνα, σελ. 69-139.
- Μούτουλας Παντελής, Σύντομη ιστορία της Κατοχής 1941-1944, εκδόσεις Διογένης, Αθήνα.
- Μπαρτζιώτας Βασίλης, Η εθνική αντίσταση στην αδούλωτη Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1984.
- Μπαρούτας Κώστας, Η κραυγή των Ελλήνων, εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 1992.
- Μπενάς Τάκης, Της κατοχής μνήμες μικρές σαν χρέος, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1990.
- Μπουρνόβα Ευγ., Θάνατοι από πείνα. Η Αθήνα το χειμώνα του 1941-1942, στο περιοδικό Αρχαιοτάξιο, τεύχος 7, Μάιος 2005, σελ. 52-73.
- Μπουρνόβα Ευγ., Θωμαδάκης Στ., Προπολεμική διαβίωση και κατοχική επιβίωση

- στην Αθήνα: ιστορία καθημερινής ζωής, περιοδικό. Τα Ιστορικά, τεύχος 41, Δεκέμβριος 2004, σελ. 455-470.
- Νοταράς Γερ., Το ελληνικό χαρτονόμισμα, μια διαδρομή 1822-2002, Ιστορικό αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 2005.
- Ντεμπόριν Γ.Α., Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, υπουργείον αμύνης της ΕΣΣΔ, 20^{ος} αιώνας, Αθήνα 1959.
- Παπαναστασίου Νίκος, Φλάισερ Χάγκεν, Δομή και στρατηγικές της γερμανικής διοίκησης στην κατεχόμενη Ελλάδα, στο περιοδικό Αρχαιοτάξιο, τεύχος 10, Ιούνιος 2008, σελ.168-176.
- Παπαστράτης Προκόπης, Η κυβέρνηση Παπανδρέου και το Συνέδριο του Λιβάνου, στο Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950. Ένα έθνος σε κρίση, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 2006, σελ.205-223.
- Παπαστράτης Προκόπης, Οι κυβερνήσεις εξορίας: Ένα ευρωπαϊκό φαινόμενο, στο Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα, Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, 1940-1945 Κατοχή – Αντίσταση, τόμος Γ1, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2007, σελ. 197-259.
- Παπαστράτης Προκόπης, Οι Βρετανοί και οι αντιστασιακές οργανώσεις του ΕΑΜ και του ΕΔΕΣ, στο Από την αντίσταση στον εμφύλιο πόλεμο, εκδόσεις Νέα Σύνορα Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 1982, σελ. 55-73.
- Ρίζας Σωτήρης, Χρονολόγιο γεγονότων 1940-1944 από τα έγγραφα αμερικανικών υπηρεσιών, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 2004.
- Ρούσος Πέτρος, Η μεγάλη πενταετία 1940-1945, Η εθνική αντίσταση και ο ρόλος του ΚΚΕ, Αθήνα 1982.
- Σαλιμπά Ζιζή, Οι εργαζόμενοι της Τράπεζας της Ελλάδας ενάντια στον Άξονα, εφημερίδα "Η Αυγή", 1/11/2009
- Σβορώνος Ν.Γ., Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1984.
- Σβορώνος Ν.Γ., Τα κύρια προβλήματα της περιόδου 1940-1950 στην ελληνική ιστορία, στο Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950. Ένα έθνος σε κρίση, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 2006, σελ. 21-38.
- Σκούρας Φ., Χατζηδήμος Α., Καλούτσης Α., Παπαδημητρίου Γ., Η ψυχοπαθολογία της πείνας, του φόβου και του άγχους, εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 1991.
- Σπηλιωτοπούλου Μ., Παπαστράτης Π., Χρονολόγιο γεγονότων 1940-1944. Από τα έγγραφα του βρετανικού υπουργείου εξωτερικών. foreign office 371, τόμος Α' και τόμος Β', εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2004.

- Σταμάτη Χαραλ. Θ., Ιστορία της αστυνομίας πόλεων 1921-1971 και οι αστυνομικοί θεσμοί εν Ελλάδι από της βαθειάς αρχαιότητος, Αθήναι 1971.
- Τσάτσου Ιωάννα, Φύλλα κατοχής, εκδόσεις Εστία, Αθήνα 1976.
- Τσουκαλάς Κώστας, Η ελληνική τραγωδία. Από την απελευθέρωση ως τους συνταγματάρχες, εκδόσεις Νέα σύνορα, Αθήνα 1981.
- Τυροβούζης Χρήστος, Αυτοδιοίκηση και «λαϊκή» δικαιοσύνη 1942-1945, εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 1991.
- Φέρτης Ηλίας, Μνήμες της Κατοχής, εκδόσεις Ιωλκός, Αθήνα 2003.
- Φιλήρης Ξενοφών, Οι σαλταδόροι του Βύρωνα, εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2005.
- Φραδέλλος Κώστας, Κατοχικές κυβερνήσεις και έθνος, στο Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα. Β' Παγκόσμιος Πόλεμος 1940-1945. Κατοχή - Αντίσταση, τόμος Γ2, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2007, σελ.153-179.
- Χατζηιωσήφ Χρ., Η ελληνική οικονομία, πεδίο μάχης και αντίστασης, στο Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα. Β' Παγκόσμιος πόλεμος - Κατοχή - Αντίσταση 1940-1945, τόμος Γ2, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2007, σελ.181-217.
- Χατζηπατέρας Κ.Ν., Φαφαλιού - Δραγώνα Μ., Μαρτυρίες 41-44. Η Αθήνα της Κατοχής, τόμος Α και Β, εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 2002.
- Χρονικό αγώνων και θυσιών του ΚΚΕ, τόμος 1^{ος},= 1918-1945, έκδοση της ΚΕ του ΚΚΕ, Αθήνα 1986.